

تہ فیسرا سوورہ تا (النساء)

ته فسیرا سووره تا (النساء)

به رهه فکړنا
ته حسین ئیبراهیم دؤسکی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ
أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ (ص : ٢٩)

(نهغه كيتابه كه مه يو ته ٽينايه خوارى ، دا نهو هزريڻ خو د نايه ټين وي دا بكنه ،
ودا خودانيڼ عه قلين دورست وي ل بيرا خو بينن يا خودى فه رمان پى ل وان
كرى) .

پیشہ کی

سوورہتا (النساء) ئەوا دئیتە هژمارتن درێژترین سوورەت د قورئانی دا پشتی سوورەتا (البقرة) ، ئەو ژێ وەکی هەردو سوورەتێن بەری خو - ژ وان سوورەتانه یێن کول (مەدینی) هاتینە خواری ، پشتی پیغەمبەر - سلاف لی بن - و صەحابی یێن وی ب مشەختی هاتینی و بناخەیی ئیکی یی دەولەتا قورئانی لی دانای ، ئەو دەولەتا ل سەر ملین جفاکا ئیسلامی هاتی یە ئاڤا کرن ، لەو دەمی مروف هزرا خو د ئایەتێن وی دا دکەت ، وان بابەتان یێن کو فی سوورەتی بەحس ژێ کری ، تی دئیتە دەر کو سوورەت - ب رەنگەکی گشتی - ل دۆر دو (محویرین) سەرەکی دزڤرت :

۱ - پاڤژ کرنا جفاکا ئیسلامی ژ پاشمایی وشوینخەرتۆکێن وی جاهلییەتی یا کو ئیسلامی هەر ژ رۆژا ئیکی کار بو نەهیلانا وی کری ، و بلندکرنا فی جفاکی بەر ب ئاستەکی پاڤ و بژوین قە ، ئاستەکی وەسا کو ب کیر بیّت بته جفاکە کا خودایی ، جفاکە کا سەربخو و جودا ژ هەر جفاکە کا دی یا نە موسلمان .

۲ - هلیڤرینا نهیێ یێن دوژمنان ئەوین هەردەم پیلانان دژی جفاکا ئیسلامی دگیرن وی نەخووش دبت دەمی دبینن خیرەك ب دەست موسلمانان قە دئیت ، نە بو هندی دا ئەم خەلەتی و کیماسی یێن خو ب وان رادەین ، بەلکی بو هندی

دا ئەم وان ب دورستی بناسین و لړی و رښایښ وان دهشیار بین دا پی نه‌ئینه خاپاندن ونه‌که‌ښه داځین وان .

ونه‌گړ ئەو قورئانا ل مه‌که‌هی هاتی‌یه خواری پتر کار بو هندی کریت هنده‌ک مروّقان دورست بکه‌ت دیتن و بیړ و باوهرین وان ژ ئیسلاما خودی ب تنی دوه‌رگرتی بن ، دا بشین ل رپوژین داهاتی وی جفاکی دورست بکه‌ن یا ئیسلام تیدا دپته واقعه‌کی به‌رچاف .. ئەفه ل مه‌دینی ئەو جفاک هاته دانان ، له‌وا ئەو قورئانا ل مه‌دینی هاتی‌یه خواری کاره‌کی کار بو هندی کر وان شریعه‌تان بو موسلمانان بدانت بین که‌سینی‌یه کا تایبته دده‌ته جفاکا وان ، وسه‌روسیمایین جفاکا وان ژ یین جفاکا جاهلی جودا دکه‌ت .

ونه‌گړ ئەو قورئانا ل مه‌که‌هی هاتی‌یه خواری - ده‌می به‌حسی دوژمنان دکه‌ت - به‌حسی موشړک و بو‌تپه‌ریسان ب تنی بکه‌ت ، چونکی به‌س ئەو بوون ل مه‌که‌هی به‌رگری یا ئیسلام‌خوازن دکر ، ئەو قورئانا ل مه‌دینی هاتی‌یه خواری د ده‌لیقه‌یا به‌حسکرنا ژ دوژمنان دا به‌حسی دو ده‌سته‌کین دی یین دوژمنکار دکه‌ت : ده‌سته‌کا منافقان و ده‌سته‌کا کیتابی‌یان ژ جوهری و فله‌لان ، یین کو پشته مشه‌ختبوونی مل ب مل د گهل مشړک و بو‌تپه‌ریسان جهه‌کی به‌رچاف د مه‌یدانا نه‌یاره‌تی یا فی دینی دا بو خو‌گرتی !

ومروّف نه‌گړ بقیّت ئارمانجا فی سووره‌تی یا مه‌زن د په‌یقه‌کا کورت دا کوم بکه‌ت دی بیژت : سووره‌تی دقیت سه‌روه‌ری جفاکا موسلمانان ل سه‌ر بناخه‌یی پاقری و دادی وهاریکاری و دلوفانی‌یی ئافا بکه‌ت ، و ژ وان هه‌می هیرشان بیاریژت یین کو دخوازن فی بناخه‌یی بله‌قینن .

ول دویمه‌یی یا فی ده‌سپیک‌کی دی بیژن : نافی فی سووره‌تی بوویه (سووره‌ النساء) ئانکو سووره‌تا ژنان ، چونکی گه‌له‌ک ژ وان ئەحکامین ئیسلامی بو ژنان ده‌سنیشانکرین د فی سووره‌تی دا هاتینه ، وهر ژ به‌ر فی چه‌ندی بوویه ئیمامی

عومەر دەمى كاخەز بۆ والىيىن خۆل ولەتتىن موسلمانان دهنارتن فەرمان تىدا
ل وان دكر ئەو قى سوورەتى د گەل سوورەتا (النور) و (الأحزاب) نیشان
ژنكان بدەن ، دا ئەو دەورى خۆ د جفاكى دا بزانن ، ودا بزانن كانى ئىسلامى
چ ماف دايە وان وبەرانبەر چ ئەرك دانايە سەر ملين وان ، وچاوا قيايە ژنا
موسلمان ژى - وەكى براىى وى يى زەلام - خودان كەسىنى يە كا ئىسلامى يا
تاييەت بت .

وئەف بەرپەرل بەر دەست - خواندەقانىن هيژا - ھندەك ژ تەفسىرا قى
سوورەتا پىرۆزە ، مە ژ چەند كتيپە كين تەفسىرى بەرھەفكرىنە ب تاييەتى
پەرتووكا (من هدي سورة النساء) يا (حنان حام) ، و ب زمانى كوردى
ل بەر دەستين خواندەقانا دانايە ، دا ئەوين ب زمانى عەرەبى دشارەزا نەبن
مفايى بۆ خۆ ژى ببينن ، چونكى وەكى ئەم ھەمى دزانين پەرتۆكخانەيا مە يا
كوردى ب گشتى ويا كرمائجى ب تاييەتى قلاتى يە كا مەزن د دەليقەيا تەفسىران
دا ھەيە .. ب وى ھىقىيى كو رۆژەك يىت خودى تىدا ھاريكارىيى بكت وئەم
قورئانا پىرۆز ھەمىيى ب رەنگەكى بەرفرەھ تەفسىر بكەين .

تەحسین دۆسكى

دھۆك رەمەزانا ۱۴۲۷

پیشہ کسی یا سوورہ تنی
تہقوا خودی و مروفاینی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَنَتْ مِنْهَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۝﴾ وَءَاتُوا آلَيْتِمَّكُمْ أَمْوَالَهُمْ ۖ وَلَا تَبْدِلُوا الْحَبِيبَ بِالْكَافِ ۖ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ ۚ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ۝ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي آلَيْتِمَّكُمْ فَاَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدَّتْكُمْ ۖ وَلَا تَعُولُوا ۝﴾

ب فان هدر سی نایه تان سوورہ تا (النساء) دهست پی دکهت ، ووه کی
ناشکه را سوورہ ت د فی ده سپیک کی دا سی مهسه لین گرنک ل بهر چاف ددانت :

- تہقوا خودی و مروفاینی .

- وقه نجی یا د گهل ئیتیمان .

- وشہرتی ئینانا پتر ژ ڑنه کی .

وبہ حس ژ ہدر مهسه لہک ژ فان مهسه لان د نایہ تہ کی دا دئیتہ کرن .

جاری د گهل نایہ تا ئیک کی ، خودایی مہزن دیبڑت : ﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ

الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَنَتْ مِنْهَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۝﴾ - ئہی گہلی مروفا ن
ہوین ژ خودی بترسن ویپیگیری بی ب فہرمانین وی بکھن ، چونکی ئہوہ یی

هوین ژ نه فسه کا ب تنی کو ئاده مه سلاڤ لی بن ئافراندين ، وجوتی وی کو
 حه ووايه ژی ئافراندى ، ووی ژ وان هدر دووان گه لهك زه لام وگه لهك ژن
 ل عهردی به لاڤكرن ، و تهقوا وی خودایی بکه ن یی هندهك ژ هه وه ب وی
 خواستنی ژ هنده كان دکه ن ، وهشيار بن مروڤانی یی د نابقه را خو دا نه برن .
 هندى خودی یه ل سهر هه می کارین هه وه یی زیره فانه ﴿ 》 .

وهه ژیه بیژین ئەف ئایه ته ژ بهر گرنگی یا وی ئیک ژ سی ئایه تان بوو یین
 پیغه مبهری - سلاڤ لی بن - هه رده م خوتبا خو بی دهست بی دکر پشی حه مدا
 خودی وشاهده دانی ^(۱) ، و ئەف ئایه ته ئەوا ب گازی یی بو هه می مروڤان دهست
 پی دکه ت کو ئەو تهقوا خودی بکه ن و ب مروڤانی بن ، مروڤی موسلمان
 ل چه ند راستی یه کا هشيار دکه ت :

۱ - چونکی گازی بو مروڤان هه می یانه : ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ دڤیت مروڤی
 موسلمان بزانت گازی یا وی گازی یه کا جیهانی یه بو مروڤان هه می یانه ، لهو
 دڤیت ئەو ل وی ئاستی بت بشیت بسته خودان گازی یه کا جیهانی ، که سی
 - ژ بهر جودایی یا بیر و باوهران یان هه تا جودایی یا دینی - کیم نه که ت ،
 ودهر گه هی دان وستاندنی چو جاران د نابقه را خو ووان دا نه گرت .

۲ - مروڤ هه می ژ ئیک ژیده ری نه : ﴿رَبِّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾ وچونکی
 خودایی هه وه یه هوین داین ، و ئەوه هه وه دبه ت ، گۆتن دڤیت یا وی بت ، وهه ر
 جاره کا مروڤی ئەف راستی یه ژ بیرکر وخو ل جهی خودی دانا هنگی ئەو ل
 کۆره ریکین جاهلییه تی دی بهرزه بت .

---

(۱) وهکی (ئیمام ئهجه د) ژ (عهبدللاهی کوری مهسعوودی) قه دگوهیزت ، وههردو
 ئایه تین دی ئایه تا (۱۰۲) یه ژ سووره تا (آل عمران) و ئایه تا (۷۱-۷۲) یه ژ سووره تا
 (الأحراب) .

۳ - مړوف ههمی ژ هیڅینه کینه : ﴿الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً﴾ معنا : چي ناست يو مړوفه كي خو ژ مړوفه كي دي چيتر بييت يان خو بلندتر لي بکته چونكي نهو ژ (فلان) ملله تي به ، يان چونكي نهو ژ (فلان) رهنګ و ته خه يا جفاكي به .. ل بهر سپهرا شريعتي قورناني (چيتريني) ب ته قوايي به نه ب رهنګ وروي و مللهت ونه ته وانه .

۴ - شريعتي قورناني شريعتي نيکانه به ژن بلند کړي به وي ناستي ژ هه ژي وي بت دهمي ملي وي دايه ملي زهلامي ، وناشکرا کړي کو نهو ژي وه كي زهلامي ژ نيک ژيدهر ونيک هيڅيني به ، لهو چو معنا يو هندي نينه نيک ژ وان خو د سهر يي را بييت : ﴿ خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ﴾ ژن جوتي ميري به لهو ديسا چو معنا يو هندي نينه مړوف کونگره يان گريدهن ومه ژي يي خو ب هندي څه بوهستين دا بزائن کاني ژن ژي ژ نفشي مړوفي به يان چيکري به كي پيسه د قالي مړوفي دا هاتي به دورستکرن ، وه كي خه لکي - ل دهمي هاته خوارا قورناني - پسيار دکر !

۵ - بناخه يي ژينا مړوفي مال وخيزانه ، وهه ژ روژا نيکي دهمي مړوفي ژينا خو ل سهر عهردی دهست پي کړي ب خيزاني دهست پي کړبو ، نهو خيزانا ژن وميره كي پيکها تي وبويه شانا نيکي د ته فني مړوفي يي دا ، پاشي پيچ پيچه زیده وبه رفره بووي ، وهه جاره کا سيستمه يي خيزاني ژبه رک چوو وهاته تيکدان هنگي جفاک تيکدا بهرئاتاف دبت ، وتويشي گه فا تيچووني دبت .

۵ - وبه لاڅبوونا نفشي مړوفي ژ دهيك وبابه كي ب رهنګه كي وهسا کو تو نه بيني دو مړوف ب تني سهدي سهو وه كي نيک بن جهي هندي به مړوف حيه تي بهرانبه راوهست وهزا خو د مه زني يا وي خودايي دا بکته .. لهو نابه تي

پشتی ئیشارهت کری یه فی چەندی دوباره فەرمان ل مه کر کو ئەم تەقوا وی خودایی بکەین یی ئەم ب ناڤی وی سویند دخۆین ، و ب ناڤی وی خواستی ژ ئیک و دو دکەین ، هەر وەسا فەرمان ل مه کر کو ئەم فی مروڤینی یی ژ ی پاریزین یا مه دگەهینته ئیک ، چونکی خودی یه زیرەفانی یی ل مه دکەت ، و ئەوه یی کو هەر مه دینت : ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ .

ئەفە ئایەتا ئیکی بوو ، ئایەتا دەسپیکی .. و ئایەتا دووی پیخەمدت پاراستنا وی مروڤینی یی یا بەری نوکە بەحس ژ ی هاتی یه کرن فەرمانەک ل وان کەسان کر یین کو ب کاری خودانکرنا ئیتمان رادین و ئەو ژ دو کاران دانه پاش ، خودایی مەزن گۆت : ﴿وَأَتُوا آلِئِمَّتِي أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا﴾ - و ئەو ئیتمین ل بن دەستی هەوه ئەگەر بالغ بوون هوین مالی وان بدەنه فی ، ئەگەر هەوه دیت ئەو دی شین مالی خو پاریزین ، و هوین مالی وان یی باش بو خو نەبەن ، بداننە جهی مالی خو یی خراب ، و هوین مالی وان نەکنە د ناڤ مالی خو دا ، دا ب وی هیجەتی مالی وان بخۆن . هندی ئەوه یی وی چەندی بکەت ئەو وی گۆنەهەکا مەزن کر ﴿﴾ .

د وی جاهلییەتی دا یا ئیسلامی ل دەسپیکی کار بو نەهیلا نا وی کری زەلامەک دەمی دمر و عەیلەکی هویر ل پاش خو دھیلا ، زەلامەکی نیزیك بو وی چ کوری وی با ، چ برایی وی با .. دەستی خو ددانا سەر مالی وی و ئیتمین وی ژ هەمی میراتی وی یی بار دکرن ، و ب تایبەتی ئەگەر ئەو ئیتم کچ بان ، ئیسلام گاڤا هاتی وجفاکا خو ل سەر تەقوا خودی ئافاکری فەرمان ل سەرکارین ئیتمان کر کو ئەو :

۱ - مالی ئیتیمان - چ کور بن چ کچ بن - پاریزن وبؤ وان هلگرن ههتا
ئهو وه لی بین بشین مالی خو ب ریقه بیدن وکاری بی بکهن هنگی بلا ئهو
مالی وان بدهنه فی .

۲ - وئهو ژ هندی پاشقه لیدان کو ئهو دهلیقی بو خو ئستغلال بکهن ورا بن
مالی وان ئیتیمان بی باش ب مالی خو بی خراب بگوهورن .

۳ - یان ژی مالی وان بی حهق بکهنه ناف بی خو وی بهرانهر ژی بخون .
چونکی ئەف کاره ژبلی کو گونههه کا مهزن وی وژدانی یه کا سۆر
ب سۆره ، ئهو کاره که بندنکی مرۆفانی بی د نافیهره که سین جفاکی دا دبرت
ونه فیانی د ناف خهلکی ئیک مالی دا پهیدا دکهت .

و ب هلکهفتنا به حسکرنا ژ ئیتیمان ئایهتان سی بی به حسی مهسهلا
ئینانا پتر ژ ژنه کی کر ، ئایهتی گوت : ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ
فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ الْبَنَاتِ ۖ وَذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةٌ أَوْ
مَامَلَكْتُمْ أَيْمَنُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَذَنُ أَلَّا تَعُولُوا ۝﴾ - وئه گهر هوین ترسان دادی بی د دهر
حهقا وان ئیتیمین کچ دا نه کهن بین ل بن دهستی ههوه ، کو هوین مارا وان
وه کی یا ژنین دی نه دهنی ، هوین وان بهیلن وماره نه کهن ، ویا ههوه بقیه
ژ ژنین دی هوین ماره بکهن : دووان یان سی یان چاران ، ژ خو ئه گهر هوین
ترسان دادی بی نه کهن هوین ب ئیکا ب تنی رازی بن ، یان ب ئهوان
جاری بین د دهست ههوه دا . وئەف شه ریعه ته بی من بو ههوه دانای د دهر
حهقا ئیتیمین کچ دا وئینانا ژنه کی ههتا چاران ، یان ژی ئیکا ب تنی یان
جاری یان ، نیزیکتره کو هوین زۆری بی وته عدا بی بی نه کهن .

رهنگه کی دی ژ رهنگین زۆرداری یا جفاکی ل ژنی دکر وئیسلا م هاتی وئهو
زۆرداری نه هیلا ی ئهو بوو ده می مرۆقه کی سه رکاری یا هندهک ئیتیمین کچ
دکهفته دهستی ، دا بهری خو دته ئه گهر دلی وی کهتبا وی ئیتیمی دا مالی

وی کده ته ناف مالې خو ووی ل خو یان مروځه کی خو ماره کت بی تشته کی
 ژ مالی بده تی ، وئ گهر دلی وی نه که تباي مالی وی ههمی بو خو رادکر
 وگاځا ددا شوی ژی مه هری وی ههمی بو خو رادکر .. د نایه تا بوری دا خودای
 مه زن مروځی موسلمان ژ خوارنا مالی نیتمی دا پاش وبو ناشکراکر کو نهغه
 گونه هه کا مه زنه دقیت خودان باوهر خو ژی بده ته پاش ، و د قی نایه تی دا
 به حسی مه سه لا ماره کرنا نیتمی کر ، وگوت : یان ماره کرنا وی نیتمی یا کو
 ل بن دهستی هه وه دقیت وه کی ماره کرنا هه ر ژنکه کا دی دبت ژ لای (نهر کان
 وشرووطان) فه ، بیی کو غه دره ک ل وان بیته کرن یان حاله تی وان بیته
 ئستغلا لکرن ، یان ژی چی نابت هوین وان ل خو ماره بکه ن ، وئ گهر هوین نهو
 بن یین هه وه دقیت ژنی بین هوین وان نه ئین ، هنده کی دی بو خو بینن دو
 بن سی بن چار بن .. به لسی ب وی شه رتی نه گهر هوین نهو بن یین دادی
 وعه داله تی د ناقه را ژنکان دا دکهن ، ژ خو نه گهر هوین د خو را نه بینن کو دی
 شین عه داله تی کهن ، چی نابت بو هه وه هوین ژ ژنه کی پتر بین .

و ل قیری چهنه د پسیاره ک هه نه خو هلیخن وبه رشفی دخوازن ، لهو دقیت
 مه راوه ستانه کا کورت د گدل هبت :

- نه ری بوچی ئیسلامی شریعه تی ئینانا پتر ژ ژنه کی بو زه لامی دورستکر ؟
 - وئ هه وچ عه داله ته یا ئیسلامی کری یه شه رتی دورستی یا ئینانا پتر
 ژ ژنه کی ؟

- وپا بوچی بو ژنکی چی نابت شوی ب پتر ژ زه لامه کی بکه ت ؟
 - وما نه گهر نه م فی شریعه تی نه هیلین باشتر نینه ؟!
 نهغه هنده ک ژ وان پسیارانه یین کو ب گهرمی هنده ک که س ده افینه مهیدانی
 چی گاځا به حسی شریعه تی ئینانا پتر ژ ژنه کی دیتنه کرن .

ل دهسپيكي و د نابقهرا دو كففانان دا دي بيژين : گهلهك جاران زهلام في شريعه تي بو خو ئستغلال دكهن دا نه خوشي يي بي بگههينه ژنكي ، وتولا هندهك تشتين دي يي لي قه كهن ، ويا غهريپ نه وه گهلهك زهلامان - ژ زهلامين نه ثرو - تو دي بيني ژ شريعه تي ئيسلامي بهس باوهري يي ب في شريعه تي دئين ، چول دلي وان دئي ! و بهرانبهر في چهندي گهلهك ژن زي (وهك رهد فعل ژ كاري زهلامي) دوژمناتي يا في شريعه تي دكهن ، و ژ بيراخو دبهن نه فيانا پشهكا كا كيم زي ژ وي شريعه تي خودي داناي سستي يي دئيخته باوهري يا مروفي ، وحه تا مهسه له ل بهر مه يا روهم وئاشكهرا بت هم دي گوتنا خو د چهند خاله كين كورت دا كوم كهين :

۱ - دئي مه باوهري ههبت كو دورستي و دادی و دلوفاني ههمي نه وه يا دي شريعه تي دا كوم بووي يي خودي بو بهني يين خو داناي ، و مروفي نه گهر باوهري ب دختوره كي ههبت خو ته سليمي وي دكهت و باوهري يي ب گوتنا وي دئين نه گهر خو نه دختور بپارا بپينا نه ندامه كي لهشي وي بدهت .

۲ - ئيسلام نه ئيكه مين شريعه ته بو زهلامي دورستكري كو پتر ژ نه كي بينت ، بهلكي ههمي دينين عهماني وقاوينين عهردی بهري ئيسلامي نه ف چهنده دورست كر بو ^(۱) ، تشتي هندي دگه هينت پيتشي يا مروفي ب في شريعه تي هه بوويه ، لهو ههمي ده مان نهو ل سهر دورستي في كاري كومبوويه .

۳ - تهرازي ئيسلامي بو حه لالكرن و حه رامكرنا ههر كاره كي نه وه نه گهر مفايين تشته كي ژ زيانيين وي دپتر بن نهو تشت دي يي حه لال بت ، و نه گهر زيانيين وي ژ مفايين وي دپتر بن نهو تشت دي يي حه رام بت ، مه عنا هه بوونا هندهك زيانيان د كاره كي دا نابهت نه گهرا هندي نهو كار حه رام بت

---

(۱) خو د ئنجيلا نوكه زي دا چو دهقين بنبر ل سهر نه دورستي يا في شريعه تي نه هاتينه !

حهتا بهری خو بدهینه لایی دی و بزاین کانی مفایین وی کاری پترن یان نه ..
ومروځ دهمی هزرین خو د فی شریعتی دا دکهت دینست لایی ئیجایی تیدا
پتره .

۴ - ئینانا پتر ژ ښه کی د ئیسلامی دا تشته کی (موباحه) نه کو (فدرضه)
یہ عنی : ئیسلامی زهلام مهجوور نه کری یہ نه و پتر ژ ښه کی بینت ، بهلکی خو
گونهکار ژ ی نه کری یہ نه گهر نه و فی چهنندی نه کهت ، چونکی ناشکهرایه
مروځ ب نه کرنا (موباحه کی) گونهکار نابت .

۵ - ئیسلام دینی ئیکانه بوو یی هندهک (تهعدیلاتین) مفای ژنکی تیدا ههبن
ل فی شریعتی کرین وزهلامی موسلمان (مولزهم) کری کو کاری پی بکهت ،
ژ وان تهعدیلاتان :

أ - ئیسلامی (تهعهددود) ب چاران فه گریدا ، وگوت : بو زهلامی
دورست نینه ژ چار ژنان زیدهتر بینت ، وههمی دین وشریعتین بهری ئیسلامی
چو توخویب بو تهعهددودی نه داناوون ، یہ عنی : بو زهلامی دورست بوو هندی
بقت ژنان بینت .

ب - ئیسلامی عهدهالهتا د ناقبهرا ژنان دا کره شهرتی دورستی یا تهعهددودی ،
مهعنا نه گهر زهلام نه و نه بت یی عهدهالهتی بکهت حهرا مه ل سهر وی نه و پتر
ژ ښه کی بینت ، وتشتی بهرچاډ د فیږی دا نه وه قورئانی نه گوت : نه گهر هوین
عهدهالهتی نه کهن پتر ژ ښه کی نه ئین ، بهلکی گوت : نه گهر هوین بترسن
کو هوین عهدهالهتی نه کهن پتر ژ ښه کی نه ئین !

ج - ئیسلام وژدانا میږی ل سهر تهقوایی پهروره ده دکهت دا نه و مروځه کی
عادل بت د گهل ژنکین خو ومهیلی بو ئیکی ل سهر حسیبا یا دی نه کهت ، ههر
وهسا ئیسلام وژدانا ژنی ژ ی ل سهر تهقوایی پهروره ده دکهت دا نه و لی

نه گه رپيت نه خوښي يې بگه هيښته هه ويا خو يان ئيكا هند ژ زهلامى خو چي بكهت
ئو كه ربا خو بهاقيته ژنكا خو يا دى يان عديالى وي .

د - د فقها ئيسلامى دا وه كي گه لكه فقهران دپيژن : دورسته بو ژنكي ده مي
شوى ب زهلامه كي دكهت د عهدي دال سهر زهلامى بكهته شهرت ئو چو
ژنان ل سهر نه ئينت ، وهنگي زهلام ئيك ژ دووان دى كهت : يان دى ب في
شهرتي رازى بت ، وهنگي حهرامه بو وي ئو ژنه كي ل سهر بينت ، يان ژى دى
وي هيلت ! وب راستى من گوډ لى نه بوويه شريعه ته كي دى - يې ته عه ددود
دورست كړى - هنده ماف دابته ژني كو ئو في شهرتي د گهل زهلامى بكهت .

٦ - بو وان ئو وين دپيژن : ما چ مفا د هندی دا هديه زهلام پتر ژ ژنه كي
بينت ، دى بيژن : واقعي يا بنه جهكري كول بارا پتر ژ جه وده مان هژمارا
زهلامان ژ يا ژنكان پتره ، وتشتي غه ريب ئو ه پتري يا وان (نحصائياتين)
ل پتر ژ وه لاته كي هاتينه كرن هندی دگه هين كو رپزه يا هژمارا ژنكان بو
زهلامان چار ل سهر ئيكي يه يان پيچه كي كيتر يان پيچه كي زيده تر ، مه عنا
نه گهر هات و شريعه تي ته عه ددود هاته را كرن ئو بريار ب مانا ههر سي ژنان
ژ چاران بي شويكرن هاته دان ، وهنگي دقيت ئو ئيك ژ دووان بو خو
هليژپرن : يان رپكا خرابي يې بگرن ، يان ژى وه كي ره بان بي شويكرن بمين !

٧ - ژن ئو وين خو گه لكه بين تنگ ژ في شريعه تي دبينن ، دشين بي
سهر گيژي يان گونه في شريعه تي راكهن ، ئو ژى ب وي رپكي كو ده مي ئيك
ژ وان دئيه خواستن ودزانت دى ب سهره هوى چت بلا شوى نه كهت ، نه شه
(ته عه ددود) نه ما ! مه عنا : نه هيلانا ته عه ددودى ب راستى گریدانه بو نازادى يا
ژني نه كو يا زهلامى وه كي هندهك هزر دكهن .

٨ - ته عه ددود - وه كي مه ديتي - هندهك چاران دپته چاره سهرى يا ئيكانه بو
هندهك گرفتارى بين جفاكي ، وه گهر هات وهف چاره سهرى يه ژ لايى زهلامى

یان یی ژنی فە خەلەت هاتە ب کارئینان فیجا هەندەك خرابی د دویش دا هاتن
 هنگی یا دورست نینه ئەم گازندی ژ ئیسلامی ب خو بکەین کو ئەف شریعتە
 دورست کری ، بەلکی دقیت گازندە ژ وان کەسان بیتە کرن یین یین ئەف
 شریعتە خەلەت ب کارئینای ، مروّفەك ئەگەر نساخ بوو وچوو دختوری ،
 ودختوری دەرمانی نساخی یا وی داییی پاشی ئەو چوو ئەو دەرمان خەلەت
 ب کارئینای فیجا نساخی یا وی دژوارتر لی هات هنگی یا دورست نینه بو مه
 ئەم گازندی ژ دختوری و دەرمانی بکەین ، بەلکی دقیت گازندە ژ وی نساخی
 بیتە کرن یی دەرمان خەلەت ب کارئینای .

۹ - و ئەو عەدالەتا ئیسلامی کری یە شەرتی دورستکرنا ئینانا پتر ژ ژنەکی
 عەدالەتا د معاملی ونەفەقی و تیکەلی یا ژن و میرینی یی دا نه کو عەدالەتا
 د هەست و مەشاعرین دلی دا ، چونکی ئەو تشتە کە نه ب دەستی مروّفی یە ،
 و ژ پیغەمبەری - سلاف لی بن دئیتە فە گوهاستن کو دەمی وی تشتەك
 د ناڤەرا ژنکین خو دا لیقفە دکر دگۆت : ﴿اللهم هذا قسمي فيما أملك ، فلا
 تلمني فيما تملك ولا أملك - یا رهبي ئەفە لیقفە کرنا منه د وی تشتی دا یی
 ب دەستی من ، فیجا تول من نه گره د وی تشتی دا یی ب دەستی تە ونه
 ب دەستی من﴾ ^(۱) و بەری ئایەتا سی یی ب دویمای بیت خودایی مەزن گۆت :
 ﴿ذَلِكَ أَذُنِي أَلَا تَعُولُوا - ئەفاهه (یەعنی : ئینانا ژنەکا ب تنی ئەگەر هوین
 ترسان کو عەدالەتی نه کەن) نیزی کشره کو هوین ژوری یی و تەعدایی یی نه کەن﴾
 تەعدایی یی ل وی ژنکی ئەوال سەر بەختی هەوه .. مەعنا : ئارمانج ب جهئینانا
 عەدالەتی یە ونه هیلا نا ژورداری و تەعدایی یە .

---

(۱) وەکی ئەبوو داوود و ترمذی ونەسائی ژی فەد گوھیزن .

﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا﴾ ❶ وَلَا تَتُوتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ❷ وَابْتَلُوا الَّتِي تَعْلَمُونَ حَتَّى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ ❸ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ❹ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ ❺ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ❻ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ❼ وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ❽ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ❾ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ❿ يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ الْإُنثَى ❶ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلَاثُ مَا تَرَكَ ❷ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ ❸ وَلَا يُؤْتِيهِ لِلْأُنثَى مِنْهُمَا النِّصْفُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ ❹ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ ❺ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ النِّصْفُ ❻ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دِينَ ❼ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ ❶ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ❷ * وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ

إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ
 بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دَيْنٍ ۚ وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ
 لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ
 تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ ۚ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورِثُ كَلَلَةً أَوْ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتُ
 فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا الشُّدُسُ ۚ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي
 الثُّلُثِ ۚ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ ۚ وَصِيَّةٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
 حَلِيمٌ ﴿٦٠﴾ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۚ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦١﴾ وَمَنْ يَعْصِ
 اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ
 مُّهِينٌ ﴿٦٢﴾

و د فی پارچهیی دا ژ سووره تی نهوا ژ نایه تا (٤) ی حه تا نایه تا (١٤) ی
 قه دگرت ، به حس ژ چار مه سه لین په یوه ندی ب مالی قه دئیته کرن :
 - مه سه لا دانا مه هری بو ژنی .

- وپاراستنا مالی وان که سیڼ عه قلی وان یی سقک .
 - وپاراستنا مالی ئی تیمان حه تا نهو مه زن بن ویشیڼ مالی خو ب ریڅه
 بیهن .

- و مه سه لا میراتی ..

نایه ت فان هدر چار مه سه لان ب ریڅ وپیڅ دئیخت وحو کمی خو تییدا
 ناشکهره دکه ت بو هندي دا کو دادی وعده داله ت د ناف جفاکی دا به لاف
 بیت ، ومافی چو که سیڼ لاواز - وه کی ژنی وئییمی ومرو فی کیم عه قل - ژ لایی

سهر کاران ڦه نه ئېته خوارن ، ونوکه دی د گهل ښان نایه تان چین دا نه ڦه هر چار
مه سله بو مه روغن بن :

نیک : مه سله دانا مه هری بو ژنی :

د نایه تا ئیکې دا ژ ڦی پارچه یی خودایي مه زن گازی یه کی ناراسته ی زه لام
وسهر کارین ژنی دکهت ودیژت : ﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدَقَتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبَّنَ لَكُمْ
عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ - وهین مه هری ژنان بده نی ، دانه کا فهره
ل سهر هه وه ودقیت یا ب دلی هه وه بت . ڦیجا نه گهر وان - ب دلی خو -
تشته ک ژی دا هه وه ، هین وه برگرن ، وبخون ، چونکی نه بو هه وه یی
حلال وپاقره ﴿و ژ ڦی نایه تی چوند حوکه مک دینه وه رگرن :

۱ - ده می ژن (عه قدا) شویکرنی د گهل زه لامی گری ددهت حه قی وی یه
نه وه هند مه هری بو خو بخوازت هندی وی دقیت ، وشریعتی چو توخوب بو
کیمی وزیده یی یا ڦی مه هری نه داناینه ، ههر چنده دلی ژنی یی بری یه هندی کو
نه وباری زه لامی گران نه کهت .

۲ - نه ڦه ماله ، یی کو دیژنی : مه هر ، شهرته که ژ شهرتین دورستی یا
عه قدی ، ونه وملکی ژنی ب تنی یه ، دقیت زه لامی ب دله کی خوش بده تی ،
وچویی ژی رانه کهت ، ههر وesa دقیت مروځین وی ژی چویی ژی رانه کهن ،
چونکی نه ڦه ماله حه قه که خودی دایه ژنی ، وچی نابت بو که سی کو ڦی حه قی
ژی بستیت .

۳ - مه هر ملکی ژنی یه ، پشته نه ووی وهر دگرت نه ویا ب دلی خو یه
چاوا وی دقیت وesa نه ووی خهرج کهت ، ونه گهر هات ووی ڦیا - بیی
که س کوته کی یی لی بکهت - کو هنده کی ژ ڦی مالی بده ته زه لامی خو یان
مروځه کی ژ مروځین خو وه کی بابی یان برای دورسته ، به لی نه گهر ب دلی
وی نه بت حه رame که سه ک ژ بلی ژنی تشته کی بو خو ژ ڦی مالی راکهت .

۴ - مههر هه می (چ یی موقه ددهم بت چ یی مونه خخهر بت) ملکی ژنی یه ،
 وزه لام دقیت بده تی گافا ژنی هات ، وئو عه ده تی نوکه د ناف خه لکی دا به لاف
 کو (مههری مونه خخهر) ناده نه ژنی ، وهسا نه بت ژن بیته بهردان ، نه شه
 کاره که درژی شریعه تی یه ، وئو ب خو (مههری مونه خخهر) دهینی ژنی یه
 د ستویی زه لامی دا ، چی گافا وی فیا ئو دشیته داخوای ژ زه لامی بکته وی
 دهینی بده تی وهنگی وه کی ههر دهینه کی دی دقیت زه لام وی مالی بده تی ،
 نه گهر نه دی یی گونه هکار بت .

ب فی شریعه تی (شریعه تی دانا مههری بو ژنی) ئیسلام کهرامه تا ژنی
 دپاریژت ، وناهیلته ئو بسته په رتال د دهستی زه لامی دا کرین و فروتنی بو خو
 یی بکته ، وه کی د شریعه تین جاهلییه تی دا هدی .

دو : پاراستنا مالین مروفتن عه قل سفاک :

خودایی مهزن دبیزرت : ﴿ وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا
 وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴾ - وهوین گه لی سه رکاران مالی
 وان ژن ومیر وزاروکان ئو وی د بن دهستی هه وه شه نه ده نه فی نه گهر هه وه زانی
 ئو دی پویچ کهن و د ریکین بی و ج دا خه رج کهن ، وئو مالیه یی ژیا نا
 مروفتان بی ب ریفه دچت ، وهوین ژ وی مالی رزقی وان بدهن ووان ب جلک
 بیخن ، وگوته کا باش وقه نج بیژنه وان و د گهل وان ب ره وشت بن ﴿ .

مروفت هه تا بشیت ته صهرروفی د مالی دا بکته دقیت وی هند شیانین
 عه قلی هه بن ئو بشیت ب دورستی ب فی کاری رابیت ههر وهسا دقیت وی
 شیانین ماددی ژی هه بن ، یه عنی : وی هند مال هه بت ئو بشیت کاری پی
 بکته ولی بگه رییت فی مالی ب خودان بکته .. وچی گافا مروفتی خودان
 مال - بچویک بت یان مهزن ، ژن بت یان میر - کیما تی یه کا وهسا که فته عه قلی
 وی کو ئو نه شیت ب دورستی ته صهرروفی د فی مالی دا بکته هنگی دقیت

نهم مالی وان ژ وان بستینین ونه دهینه فی ، ژئی بستینین نه کو بو خو ړاکه دین ، بهلکی مروّقه کی باوهری و ب کیړهاتی دهسینشان بکه دین ووی مالی بدهینه فی دا نه و کاری پی بکه ت و بو وان ب خودان بکه ت .

وتشتی بهرچاډ د نایه تی دا نه وه ده می به حسی مالی ښان (سه فیهان) هاتی به کرن ، نایه تی گو ت : ﴿ وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ اَمْوَالَكُمُ ﴾ هه ر چهنده نه و مال مالی وانه ونه بی مهیه ، بو هندی دا مه ل راستی به کا مه زن هشیار بکه ت نه و ژئی نه فیهه : مال نه گهر چ پی که سه کی ژئی بت ، مالی کومی هه می پی به ، دقیت وه سا کار پی بیته کرن مفای جفا کی هه می پی تی دا بت ، ونه گهر هات و که سه کی ته صهر روفه کا وه سا د مالی خو دا کر نه و مال پویچ بیت بی جفاک مفای ژئی بیته هنگی نه و کس دی که سه کی کیم عدقل بت و مال مالی وی نابت له و بو پاراستنا فی مالی دقیت نه و مال ژ وی بیته ستاندن دا ب که یفا خو ته صهر روفی تی دا نه که ت وزه عی نه که ت .

وحدتا مافی فی که سی ژئی نه یته خوارن حقی وی پی ب خودان کرن و ل بهر کرنا جلکی دکه فته سهر وی که سی پی مالی وی د دهستان دا .

سس : پاراستنا مالی نیتیمان :

نیتیم نه و بجویکه پی بابی وی نه مای ، وهیشتا بالغ نه بووی بی خودان مای ، ونه ف که سه ژ وان بوو بین پترین جاران - ل ژیر حوکمی جاهلییه تی - ماف لی دهاته خوارن ، و مالی وی ژ لای سهر کاران فه دهاته دزین وزه عی کرن ، له و نیسلامی مافی وی ژئی پاراستن ، و گا زی به ک ناراسته ی مروّف و سهر کارین نیتیمان کر و گو ت : ﴿ وَابْتَلُوا الْيَتٰمٰی حَتّٰی اِذَا بَلَغُوا الْبَلَٰحَ فَاِنْ اٰنَسْتُمْ مِمّٰهُمْ رُشْدًا فَاَدْفَعُوْا اِلَیْهِمْ اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَاْكُلُوْهَا اِسْرَافًا وَبِدَارًا اَنْ یَّكْبُرُوْا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيْرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوْفِ ۚ فَاِذَا دَفَعْتُمْ اِلَیْهِمْ اَمْوَالَهُمْ فَاَشْهَدُوْا عَلَیْهِمْ ۚ وَكَفٰی بِاللّٰهِ

حَسِبَا ① - وهوين وان ئيتيمين ل بن دهستی خو بجهربينن دا بزانن کانی نهو دی شين ته صهرروفي د مالی خو دا کهن ، حهتا نه گهر نهو گههشته ژي بي بالغووني ، وههوه ديت نهو د ديندارن ، ودي شين مالی خو پاريزن ، هوين مالی وان بدهنه في ، وهوين ته عدايي بي لي نه کهن کو مالی وان د ريکين بي مفا دا خهرج بکهن ، دا زوی مالی وان بخون هيشتا نهو مهزن نه بووين و ژ ههوه وهرنه گرتي . وههچي بي ژ ههوه بي دهوله مهنه بت بلا خو ژ مالی وان بدهنه پاش ، وچويي ژي نه خوټ ، وههچي بي هه ژار بت بلا هندي ههوجهي بي يا خو ل ده مي پيشي بخوټ . فيجا نه گهر ههوه زاني کو نهو پشتي بالغووني دی شين مالی خو پاريزن ، هوين مالی وان ب ئاماده بوونا شاهدان بدهنه في ، دا مالی وان ب دورستي بگههتي ، ودا نهو حاشاتي بي نه کهن کو مالی وان نه گههشته بي . وتيرا ههوه هديه کو خودی شاهده ل سهر ههوه ، ونهو حسيبي ل سهر کاری ههوه کري دی د گهل ههوه کهت ② .

بچويکي نه بالغ ژ وان که سانه بين عهقله کی تمام بو ته صهرروفا د مالی دا نههه ی ، و ب تاييه تي نه گهر نهف بچويکه ئيتيم بت ، لهو نه گهر هات وبچويکه کی ب في رهنگي مال هه بت دڤيت مالی وی نه کهنه د دهستان دا ، دا نهو وی زهعی نه کهت ، بهلکی دڤيت مروڤه کی باوهری ويی ب کيرهاتي بو بيته ده سنيشانکرن دا مالی وی بو وی پياريزت و ب خودان کهت ، وچی گاڤا نهف ئيتيمه بالغ بو ، ونيشانين زيره کی وتيگههشته لي دياربوون ، يه عني : وه لي هات ب کير بيت مالی خو ب ريقه بيهت ، هنگي ب ئاماده بوونا شاهدان دڤيت مالی وان بو بيته زفراندن ، وئاماده بوونا شاهدان بو هندي يه دا نهو ئيتيم سوباهي نه بيژن : مالی مه بو مه نههاتي يه زفراندن .

و ل وی ده می مالی ئيتيمي د دهستی سهرکاری وی دا ، نهف سهرکاره دڤيت چافي خو بدهنه وی ئيتيمي و مالی بو پياريزت ، وچی نابت بو وی نهو

لهزی ل خهر جکرنا مالی ئیتمی بکته بیژت : دا نهز مالی وی خلاص کهم هیشتا نهو مدزن نه بووی ، وئه گهر هات وئهو سهر کار مرؤفه کی فهقیر بت بو وی هدییه نهو بهرانبهر کاری خو هنده کی ژ مالی ئیتمی بو خو راکته ، ههر چهنده یا ب خیرتر بو وی نهو نهو بهرانبهر زهجه تا خو چوبی ژ مالی ئیتمی رانه کهت نه گهر حالی وی بی خو بت و بهر دهستی وی بی فرهه بت .

و ل دویماهی بی ئایه تی گوت : ﴿ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴾ دا سهر کارین ئیتمان بزنان کو خودی حسیبی دکته وهمی کار و کریارین وان ل سهر وان دنقیست ورؤژهک دی ئیت حسیبی سهرادی د گهل وان کهت ، قیجا بلا نهو هزر نه کهن ئیتمان چو خودانین خو نین ، خودی خودانی وانه ، وئهو بهسی وانه بهره فانی بی ژ وان بکته .

چار : مهسهلا میراتی :

وئهف مهسهله ل سهر پینج پشکان یا لیکفه کرییه ، و ب فی رهنگی :

ا - دهسپیک د چار ئایه تان دا .

ب - میراتی عه یالی و دهیابان .

ج - میراتی ژن و میران .

د - میراتی وی بی دهیاب و عه یال نه بن .

ه - پاشیه ندهک .

جاری د گهل دهسپیکی ..

خودایی مهزن دبیزت : ﴿ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴾ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةُ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينُ فَأَزْذُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿ وَلِيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ

وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٦٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿٦١﴾ .

د فی دهسپیکي دا - وه کی مه دیتی - خودایی مهزن مه ل چهند خاله کین گرنګ ناګه هدار دکهت بهری مهسه لا لیکفه کرنا میراتی ب بهر فرهی بو مه ناشکرا بکهت ، دا نه مه ل هندهک راستی یان هشیار بین ، ونه و خالین گرنګ ژي نه فقهه نه :

- ژنی ژي وه کی زهلامی حقه د میراتی دا هدییه .. حقه که خودی یی دایی نه کو منه ته که زهلام لی دکهت ، خودایی مهزن گوټ : ﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرٌ نَّصِيبًا مِّمَّا رُزِيَ لَهُنَّ مِمَّا ظَنَنْتُمْ لَهُنَّ خِزْيَانًا حَقٍّ عَلَيْهِمْ ذِكْرُ مَا أَكَلْنَ مِنْهُ قَبْلَ ذَٰلِكَ وَلَهُنَّ اَمْوَالٌ مِّمَّا كَسَبْنَ وَلَهُنَّ اَمْوَالٌ مِّمَّا كَسَبْنَ وَلَهُنَّ اَمْوَالٌ مِّمَّا كَسَبْنَ﴾ - بو میران بارهک د وی مالی دا هدییه یی دایباب و مروځین نیزیک ل پشت خو دهیلن ، چ یی کیم بت چ گلهک بت ، ژ هندهک بارین ناشکرا و دهستیشانکری بین خودی بو وان دانان ، ووه کی وی بارهک بو ژنان ژي هدییه ﴿﴾ ، و ب فی چندی ئیسلامی نه و عده تهی جاهلی راکر یی ژن ژ میراتی یی بار دکر ب هیجه تا هندی کو نه و دچنه د هندهک مالین بیانی دا ، یان چونکی نه و نهشین تالانان بو مالبا با خو بینن !

- په پوهندی بین مروځاینی یی د فیت د سهر مهسه لین پاره یی و مالی دنیایی رابن .. یه عنی : مال د فیت د دهستی موسلمانان دا بت نه کو د دلی وی دا ، وچی نابت حه ژیکرنا وی بو مالی ئیکا هند ژي چی بکهت نه و یی ل په پوهندی بین مروځاینی یی بدانت ، خودایی مهزن گوټ : ﴿وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾ - ونه گهر مروځین مری بین نیزیک ژ وان بین کو چو بار بو وان د میراتی دا نه هین ، یان ئیتیمین بابین وان مرین و هیشتا نه و د نه بالغ ، یان هه ژارین یی مال ، نه گهر نه فقه ل ده می

ليڪڻه ڪرنا ميراتي ٿاماده بوون ، يا باشه هوين هنده ڪي ڙ مالي بهري ليڪڻه ڪرنا
ميراتي ل سهر ميراتگران بدهنه وان ، وهوين گوته ڪا قهنج وخوشخوڪ بيژنه
وان ﴿﴾ ، معنا : بهري هوين هزرا ليڪڻه ڪرنا ميراتي بڪن دقيت بهري ههوه
ل مهسهلا مروفايني بي بت ، ونه وه بت ئەف ميراته بته ئە گهرا پهيدا بوونا
دلره شي بي د ناههرا ههوه دا .

ودقیّت ژ بیر نه کهین کو پیغهمبر - سلاف لی بن - خوارنا مالی
 نییمی د حه دیسه کا خو دا ژ وان حهفت گونه هین مه زن ده ژمیّت یین کو
 خودانی خو تی دهن ، ده می دبیرت : ﴿اجتنبوا السبع الموبقات .. وأكل مال
 الیتیم﴾ . (۱)

و پستی فی ری خوشکرنی ژ نوی نایه تا یازدی دنیته سهر به حسی لیکشه کرنا
 میراتی ده یابان وعه یالی :

خودایی مه زن دبیرت : ﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَّاتِ
 فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ
 وَاحِدٍ مِّنْهُمَا الشُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ وَلَدٌ لِّأَبَوَيْهِ فَإِنْ لَّمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ
 الثُّلُثُ إِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ الشُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيٍّ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٌ وَأَبَاؤُكُمْ
 وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِنْ اللَّهِ إِنْ اللَّهُ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا
 ﴿١٠٦﴾

ئهف شیرته ژ خودایی هه وهیه فیجا هوین باش گو ه بده نی وکاری پی بکهن ،
 چونکی نهو ژ هه وه پتر خیرا هه وه دزانت ، وئهف شیرته تا نهو ل هه وه دکهت
 د دهر حهقا عه یالی هه وه دایه ، کورین هه وه وکچین هه وه زی یین هوین
 وان پستی مرنی ل پاش خو دهیلن کوری دو بارین کچی بده نی .. بوچی ؟ خونه
 کور ب دیتنا نیسلامی ژ کچی چیتره لهوا ؟

د بهر سقی دا دی بیژین : نه خیر ، کور دو بارین کچی وهر دگرت
 چونکی د شریعتی نیسلامی دا ب خودانکرنا کچی - پستی بابی وی دموت -
 دکهفته ستویی برای وی ، وپستی شوی دکهت دکهفته ستویی زهلامی وی ،
 ونه مالی وی هه ی چ ژ میراتی بابی وی گه هشتبتی چ ژ کاره کی دهستی وی

(۱) وه کی (بوخاری و موسلم) ژ (نهوو هوریره ی) فه دگوهیزت .

گه هشتيتي يي وي يه ونه برايي وي نه زهلامي وي حق نينه چويي ژي راکهت ، خو دهمي نهو شوي دکهت ژي چو مه صره في ل سهر وي نينه ، نه وه کي برايي وي نهوي دقيت خويشکا خو ب خودان کهت ومه صره في ژ مالي خو لي بکهت ، ودهمي نهو ژني بو خو دئيت دقيت مه صره في ل ژني ژي بکهت ، د ثي حاله تي دا عه دالهت نهو نينه کچ هندي کوري وهر گرت .. نهفه حوکمي خودي يه ، وجاهلييه تي د ديوکا خو يا کهفن ونوي دا دو حوکمين هه قدژ ونه عادل د ثي مه سلهي دا ب کارئينينه : ل پترين ده مان کچ ژ ميراتي بابي يا بي بارکري وچو نه دايي ، وهندهک جاران ژي ب هيجه تايه کساني يي بارا وي هندي بارا برايي وي يا ليکري ، و د فان هه ردو حوکمان دا زولم هه يه ، د حوکمي ئيکي دا زولم ل ژني دئيه کرن ، و د حوکمي دووي دا زولم ل زهلامي دئيه کرن ، وشريعه تي خودي زولسي قه بويل ناکهت ، وپشتي بنه جه کرنا في حوکمي گشتي ئايه تي ميراتي عديالي ژ مالي بابي وان کر نه سي حالهت :

۱ - نه گهر مري کور وکچ هه بن ، مالي وي ل سهر وان دئيه ليکفه کرن ، بو ههر کوره کي دوبارين ههر کچه کي ، نهفه پشتي بارا دهيك وبابين مري وبارا ژنا وي دئيه دان .

۲ - نه گهر مري کور نه بن ب تني کچ هه بن ، وکچين وي دو بن يان پتر ، مالي وي دي کهنه سي پشک دو پشک ژي بو کچين وينه ، وه کي ئيک د ناقبه را وان دا دي ئيه ليکفه کرن ، وپشکا دي بو ميراتگرين دينه .

۳ - نه گهر مري کچه کا ب تني هه بت نيقا ميراتي بو وي يه ، ونيشا دي بو ميراتگرين دينه .

وژبلي فان حاله تان ئايهت سي حاله تين دي يين بارا ده يابان ژ ميراتي عديالي ناشکهره دکهت ، نهو ژي نهفه نه :

۱ - ئەگەر دەيابېن مرى د ساخ بن ، و مرى عهياىل هەبت ، باب شەشىكى
 وەردگرت و دەيك ژى شەشىكى ، و ژ بىر نەكەن ل قىرى ژن ومىر - يەنى
 دەيك و باب - ھندى ئېك وەردگرن .

۲ - ئەگەر دەيابېن مرى د ساخ بن ، و مرى كەسى خويى دى نەبت ،
 يەنى : نە ژن ونە عهياىل ونە خويشك و برا نەبن ، مىرات ھەمى بو دەيابانە ،
 سى ئېك بو دەيكى ويى دى بو بابى ، و ئەگەر مرى يى خودان ژن بت چارېكا
 مىراتى وى بو ژنى يە ، و سى ئېك (ژ مىراتى ھەمى يى يان ژ مىراتى ماى پىشتى
 ژن چاىكا خو رادكەت) بو دەيكى يە ، ويى ماى بو بابى يە .

۳ - ئەگەر مرى ژبلى دەيابان خويشك و برا ژى ھەبن ، خويشك و براين
 وى چويى وەرنەگرن ، بەلى ھەبوونا وان گوھورپىنى دئىختە بارا دەيكى ، ژ سى
 ئېكى دىتە شەشىك ، و ژن چارېكى وەردگرت ، ويى دى بو بابى يە .

و ل قىرى فەرق نىنە مرى كور بت يان كچ .. و ئەف ليكفە كرنە ھەمى دىت
 پىشتى دەينى مرى ژ مالى وى دئىتە دان ، ھەر وەسا وصيەتا وى دئىتە
 ب جەئىنان ، ئەگەر وەصىيەتەك ب ھندەك مالى خو كرت ، و ھەر چەندە ئايەتى
 وەصىيەت بەرى دەينى ئىنايە ژى بەلى ئەو ب خو دانا دەين بەرى يا وەصىيەتى
 دئىت ، و ئايەتى گوت : وەصىيەتەكا زيان بى نەئىتە كرن : ﴿ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةِ يُوصَى
 بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ ﴾ ، و ھەتا وەصىيەتى زيان تىدا نەبت ددقئىت دو شەرت تىدا
 ھەبن :

۱ - وەصىيەت بو ئېك ژ مىراتگران نەبت ، يەنى : ئەگەر مروڤەك بىژت :
 پىشتى مرنا من ھندە مالى من بدەنە فلان كەسى ، و ئەو فلان كەس ژ وان بت بى
 مىراتى وەردگرت ، ئەف وەصىيەتە چى نابت .

۲ - وهصیهت ژ سی ئیکا مالی پتر نهبت ، یهعنی : نه گهر مروّقه کی وهصیهت کر هنده مالی وی پشتی مرنا وی بدهنه فلانی ، ونه و مال ژ سی ئیکا مالی وی پتر بت ، نهف وهصیهته ژ ی چی نابت .
وبهری نایهتا یازدی ب دویماهی بیت نایهتی ئیشارهت دا سی خالین گرنګ :

- ﴿ءَابَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ اٰیُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا - بایین هه وه و کورین هه وه یین میرات بو هاتی یه دان هوین نزانن کانی کی ژ وان مفایی وی بو هه وه د دنیایی وئاخره تی دا نیزیکتره ﴿ هوین نزانن خودی دزانت ، لهوا نه و رهنگی خودی مالی هه وه بی لیکفه دکته رهنگی دورسته .
- ﴿فَرِیضَةٌ مِّنْ اَللّٰهِ ۚ - نهفه حوکمه ژ لایی خودی فه ل سهر هه وه یی هاتی یه فدر کرن ﴿ مهعنا چی نابت هوین د سهر را بازدهن .

- ﴿اِنَّ اَللّٰهَ كَانَ عَلِیْمًا حَكِیْمًا - هندی خودی یه ب چیکری یین خو یی پرزانیه ، د وی شریعه تی دا بی وی بو وان دانای یی کاربنه جهه ﴿ وچونکی خودایه کی زانا و کاربنه جه نهف حوکمه دانایه ، نه و یی دویره ژ مهسلین عاطفی .

د نایهتا دووازدی دا سوحبه تا لیکفه کرنا میراتی ژن ومیران ، ههر وهسا میراتی وی کهسی نه دهیباب هه بن نه عه یال دئینه کرن :

﴿وَلَكُمْ بِمِصْرَ مَا تَرَكَ اَزْوَاجُكُمْ اِنْ لَّمْ یَكُنْ لَّهِنَّ وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَهِنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ اَلرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِیَّةِ یُوصِیْنَ بِهَا اَوْ دَیْنٍ ۚ وَلَهُنَّ اَلرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ اِنْ لَّمْ یَكُنْ لَّكُمْ وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ اَلثُّمْنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ ۚ مِنْ بَعْدِ وَصِیَّةِ تُوْصَوْنَ بِهَا اَوْ دَیْنٍ ۚ .

نایهت میراتی میر ژ مالی ژنی وهردگرت د دو حالهتان دا کوم دکته :

۱ - نه گهر نهو ژنا مری چو عه‌یال نه‌بت ، نه ژ وی زه‌لامی ونه ژ چو زه‌لامان به‌ری وی ، میر نیفا مالی ژنی وهر دگرت ، ونیفا دی ل سهر میراتگران دئیته لیکفه کرن .

۲ - نه گهر ژنی هنده‌ک عه‌یال هه‌بن ، بارا میری چاریکه ، و مالی دی بو میراتگرین دی‌یه .

ومیراتی ژن ژ مالی میری وهر دگرت نهو ژنی د دو حاله‌تان دا کۆم دبت :
۱ - نه گهر میری چو عه‌یال نه‌بن نه ژ وی ژنی ونه ژ چو ژنین دی چاریکا میراتی وی بو ژنی‌یه .

۲ - ونه گهر وی هنده‌ک عه‌یال هه‌بن هه‌شتیک بو ژنی‌یه .
و ل قیری دفت بزانین کو نه گهر ژن دو ژنی بن یان سی بن یان چار ، چاریک یان هه‌شتیک وه‌کی ئیک د نافه‌را وان دا دئیته لیکفه کرن .
﴿وَإِنْ كَانَتْ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوْ امْرَأَةً وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتُ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا الْسُدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثَّلَاثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةِ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ﴾ .

ونه گهر زه‌لامه‌ک یان ژنه‌ک مر ، ونه ده‌یابین وی د ساخ بن ، نه چو زارۆک هه‌بن ، ووی براماکه‌کی ب تنی یان خویشکه‌کا ب تنی ژ ده‌یکی هه‌بت ، بو وی برای یان وی خویشکی شه‌شیک هه‌یه ، ونه گهر برا یان خویشکین وی یین ده‌یکی ژ ئیکی پتر بن نهو هه‌می د سی ئیکی دا د پشکدارن ، ونه‌ف سی ئیکه وه‌کی ئیک د نافه‌را وان دا دئیته لیکفه کرن وچو جودایی د نافه‌را ژن و میران دا نینه ، یه‌عنی : د فی حاله‌تی دا برا وخویشک هندی ئیک وهر دگرن ، نه کو برا دو بارین خویشکی وهر دگرت .

ئەفە ئەگەر خويشك وبراين مری بين دهیكى بن نه كو یین بابی ، وئەگەر ئەو ژ بابی بن یان ژ دهیابان بن ، ئەفان حوكمی وان یی جودایه وئایه تا دویمایی ژ سوورەتی فی چەندی دی بو مه ئاشکەرا کەت .

وېشتی دیار کرنا فان حوکرمان ئایەتی د پاشبەندی دا گوټ : ﴿ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٦٥﴾ - ئەف ئەحکامین هە توخوویی خودینە لی دەشیار بن و بزانی هەچی یی گوهداری یا خودی وپیغەمبەری وی بکەت د وی تشتی دا یی وی بو بەنی بین خو دانای ، خودی دی وی کەتە د وان بەحەشتان دا بین داروبار وقەسرین وان د زۆر ، رویارین ئاف شیرین د بن دا دچن ، وئەو د فی خووشی یی دا هەروەهر دی مین ، ژی دەرناکەفن ، وئەو خیر وئیفله حا مەزن . و هەچی یی گوهداری یا خودی وپیغەمبەری وی نه کەت ، وی ل شریعەتی وی بدانت خودی دی وی کەتە د ئاگری دا هەروەهر دی تیدا مینت ، و عەزابه کا وی رەزیل بکەت و بشکینت بو وی هەیه ﴿﴾ ، وئەف (تەعقیب) بو هندی یە دا ئەم بزانی کو ئەف حوکمە ژ نک خودینە ، ودقیت ئەم ب کاربینن . وېشتی دیار کرنا هەندەك بەندین شریعەتی لیکفە کرنا میراتی د ئیسلامی دا ، مروټ د شیت فان سالوختهان بو فی شریعەتی دەسنیشان بکەت :

۱ - ئیسلام ئەحکامین خو ب مەسەلا تەقوایی وزیرەفانی یا خودی فە گری د دەت ، دا وژدانا مروټی یا حاکم بت .

۲ - د فی لیکفە کرنی دا مەسەلا ئیککرتنا خیزانی ل بەرچاف هاتی یە گرتن ، وەهر کەسەکی بارا وی ل دویف وان ئەرکان بین ژی هاتینە خواستن .

- ۳ - بناخهیی سهره کی د فی شریعه تی دا ئه وه مروّث هه می ژ هیقینه کینه ،
لهو ژنکی وزهلامی ، ومهزنی وبچویکی بارا خو ههیه .
- ۴ - ئهف شریعه ته یی ریککهفتی یه د گهل خورستی یا مروّقی ئهوی حهز
دکته بهرهه می زهحه تا وی ل مروّث وکس وکارین وی بزفرت .
- ۵ - ب ریکا فی شریعه تی ئهو سامان وسه مالسی ل نک مروّقه کی ب تنی
هاتی یه کوّمکر ل سهر گهلهک کهسان دئیه لیکفه کرن ، بۆ هندی دا مال ههر
د هندهک دهستین کیم ب تنی دا نهبت .

جزيای کرنا خرابیسی

﴿وَالَّذِي يَأْتِيَنِ الْفَحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاستَشْهَدُوا عَلَيْهِنَ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى يَتَوَفَّيَهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿٥٠﴾ وَالَّذَانِ يَأْتِيَنِهَا مِنْكُمْ فَأَازُوهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٥١﴾ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهْلَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٥٢﴾ وَلَيْسَ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْفَنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٥٣﴾ يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْعًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿٥٤﴾ وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَاتٍ زَوْجٍ وَءَاتَيْتُمْ إِحْدَهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْعًا أَتَأْخُذُونَهُ بِهَيْئَتِنَا وَإِنَّمَا مُبِينًا ﴿٥٥﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذَتْ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٥٦﴾﴾ .

پشتی پارچه یا بوری ژ سوورہتی ہندہک ئہ حکامین لیکفہ کرنا میراتی
 ناشکہ را کرین بۆ ہندی دا ژینا جفاکا موسلمان ژ پاشمایین جاہلیہ تی بشوت ،
 د فی پارچہ یی دا سوورہت ہاتہ سہر بہحسی دیار کرنا ئہ حکامین شہرعی
 د ہندہک گرفتاری بین ئہ خلاقی دا بین کو د جفاکا مرو فان دا پیددا دبن ، دیسا

بۆ ھندى دا جفاكا موسلمانان ژ پاشماين جاھليہ تي بشۆت و ل سەر ئەخلاقە كى
پاڤژ و بژوين پەرورده كەت .

دەمى خودى نەشى مەرۆڤان ئافراندى ھەز كونا وى ل سەر ھندى بوو ڤى
مەرۆڤى ژ دو تەشتين ژىك جودا ليكەدەت : ژ لەشى ، ئەوى ل دەسپيكي ژ ئاخا
عەردى ھاتى يە ھەرگرتن - ب ھەمى كيماسى و نزمى يىن ڤى ئاخى ڤە ، و ژ رحى
ئەوا ژ لايى خودى ڤە بۆ ھاتى يە دان ، و كانى چاوا ئەف رھا ژ بلندى يى بۆ
مەرۆڤى ھاتى ھەردەم بەرى وى ددەتە بلندى يى وژى دخوازت ئەو سەر ئەڤراز
بچت ، وەسا ئەف لەشى ژ ئاخى بۆ ھاتى يە دورستكرن ژى بەرى وى ددەتە
نزمى يى وژى دخوازت ئەو سەر نشيف بچت ، و كارى دىنى ھەردەم ئەو بوويە
ڤان ھەردو ھيزين ھەڤدژ وژىك جودا رىك بىخت ، و بىختە د خزمەتا مەرۆڤى
دا ..

د دىروكا مەرۆڤىنى يى دا ھندەك دىن و ھزر و بۆچوون ھاتبوون كارى خو
كربو و ئەو ھيزەك ژ ڤان ھەردو ھيزان ل سەر حسيبا يا دى بى توخوب زال
بكەت ، و ھيزا بەرانبەر چك بكەت يان بمرينت ، و د ئەنجام دا ئەف بۆچوونە
دەست ڤالا زڤرين ، چونكى وان ھەڤدژى يا خورستى يا مەرۆڤى دكر ، دىنى خودى
يى دورست رىكا نافنجى گرت ، وەكى مە گۆتى : نە لايى رحى ل سەر حسيبا
لايى لەشى زال كر ، و نە ژى لەش ل سەر حسيبا رحى مراند ، و ب ڤى چەندى
ئەو دىنى ئىكەنە بوو شيای مەرۆڤى ب ڤان ھەردو ھيزان ڤە بەر ب بلندى يى ڤە
ببت .

ويخەمەت مانا لەشى مەرۆڤى خودى وەسا ھەز كرى يە وى - يە عنى لەشى -
ھندەك ھەز و ڤيان و (غەريزە) ھەبن ، و ئەف غەريزە ژى كانى چاوا - ئەگەر
بينە رىكخستن - دبنە ئەگەرا مان و پاراستنا لەشى ، وەسا ئەو - ئەگەر د بەرداى ،
يان دمراندى بن - دبنە ئەگەرا نەمانا لەشى ، و ئىك ژ ڤان غەريزين ژىگۆتى

(غهريزا جنسی) يه ، نهو غهريزه يا کو - نه گهر هاته ريکخستن وه کی مه گوتی - دېته نه گهرا زیده بوونا نفسي مروؤفی وپاراستنا وی ژ بریانی .

د نایه تین (۱۵-۱۶) یدا سوور هتا (النساء) بو مه جزایی وان ژن ومیران ناشکهره دکت بین کو فی غهريزه یی ب رهنگه کی نه یی دورست ب کار دینن ، تشتی دېته نه گهرا به لافبوونا خرابی یی د جفاکی دا ژ لایه کی فه ، وبه لافبوونا ئیشین کوژهک ژ لایه کی دی فه ، د فان نایه تان دا خودایی مه زن نایهت دبیزت : ﴿ وَالَّتِي يَأْتِيَنَّ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى يَتَوَفَّيَهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴾ .

نهف نایه ته حوکمی ئیکی یی وان که سین دههمه ن پیسی بو مه ناشکهره دکهن ، ومه گوت : حوکمی ئیکی ، چونکی پشتي فان نایه تان هندهک نایه تین دی هاتنه خواری وتیدا حوکمی وان که سین (فاحشی) دکهن بو مه ناشکهره کر .. د فان نایه تین سوور هتا (النساء) دا خودایی مه زن گوت : نهوین دههمه ن پیسی یی (زنا یی) دکهن ژ ژنکین هه وه گهلی موسلمانان ، هوین - گهلی قازی وبه رپرسان - چار زه لایمین عادل ژ موسلمانان ل سهر وان بکهنه شاهد ، فیجا نه گهر وان شاهده یی ب فی کریاری ل سهر وان دا ، هوین وان د مالان دا بگرن هه تا نهو دمرن ، یان خودی ریکه کی بو رزگاری یا وان ژ وی چه ندی دبیت .

نهفه حوکمی دهسپیکی بوو - وه کی مه گوتی - یی وان ژنن موسلمان بین فی گونه یی دکهن ، و ژ فی دئیه زانین کو :

۱ - حوکمی وان نهو بوو نهو د مالان دا بینه گرتن هه تا دمرن ، یان هه تا خودی ریکه کی بو وان دبیت ، بو هندی دا نهو ژ خه لکی بینه فه ده ر کرن ودا جفاک ژ خرابی یا وان پاراستی بمیت .

۲ - وئەوین شاهدهی بی ل سەر فان ددەن دڤیت چار زەلامین موسلمان بن ، مه‌عنا شاهدهی بی یا نه موسلمانان د فی مه‌سه‌لی دا نائیته قەبویلکرن .

و د ئایەتە دی دا خودایی مه‌زن حوکمی وان زەلامان ژێ بو مه‌ ئاشکەرا دکەت بین کو کاری قەومی لووطی دکەن و دیڤژت : ﴿ وَالَّذَانِ يَأْتِيَنِهَا مِنْكُمْ فَأَازُوهُمَا فَالْتَّابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ۝ ﴾ .

یەعنی : ئەو هەردو زەلامین دەهه‌من پیسی بی دکەن ، هویین وان ب لیدانی وژی سلبوونی و پاشقەبرنی بیشین ، وئەگەر وان تۆبه کر ، وچاکی کر ، هویین ل خەله‌تی یا وان بیۆرن .

وئەف حوکمه ژێ بی دەسپیکی بوو ، ل دەسپیکا ئیسلامی ئەف حوکمه ویی بەری وی هاتبوونه دانان ، پاشی ئەف هەردو حوکمه هاتنه نه‌سخه‌کرن و گوهارتن ، ب نسه‌ت کرنا دەهه‌من پیسی بی د ناقه‌را ژن و میران دا حوکمی هەردو لا بوو ئەو زەلامی ب ژن و ژنا ب میر بیته ره‌جماندن هەتا دمرن ، و میری ژن نه‌ئینای و ژنا شوی نه‌کری لیدانا سه‌د جه‌لدان د گه‌ل ده‌ریخستنا ژ جه‌ی وی ساله‌کی ، و حوکمی وان هەدووین کاری قەومی لووطی دکەن بوو کوشتن ، به‌لی مه‌سه‌لا شاهدهی بی کو چار زەلامین موسلمان بن هەر وه‌کی خو ما . و چونکی ئەف هەردو ئایه‌ته به‌حسی دو گونه‌هین مه‌زن بوو ، و چونکی گه‌له‌ک جارێ مرۆف دکەفته بن پیبه‌ستا عاطفی و دلچوونان و به‌ری خو دده‌ته کرنا گونه‌هی ، یا د جه‌ی خو دا بوو ل دویماهی یا فی ئایه‌تی خودایی مه‌زن بی‌را مه‌ل دو باشناقین خو بینته‌فه ئەو ژێ (ته‌وواب) و (ره‌حیمه) ته‌وواب ئەوه بی گه‌له‌ک تۆبه وەرگر بت ، چه‌ند مرۆف خه‌له‌ت بت و تۆبه بکه‌ت هند ئەو ل مرۆفی بیۆرت و تۆبا وی قەبویل بکه‌ت ، و ره‌حیم ئەوه بی کاری وی دل‌و‌فانی بت ، ره‌جی ب وان بت بین خه‌له‌ت بن و د سه‌ردا بچن .

بهلى نهو چ تۆبه يه يا خودى وهر دگرت ؟ وئهو كيژ مروّقه يى خودى
دهر گهه ي رهحمى بوّ فه دكهت ؟

ئايه تا د دويّف دا بهر سفي ددهت : ﴿ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السُّوءَ بِجَهْلَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ
الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْفَنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٠﴾ .

خودى تۆبا وان كهسان قه بويل دكهت بين ژ نه زانين گونهه ي دكهن ، پاشى
زوى بهرى نهو بمرن نهو ل خودايى خوّ دزقرن ، نهو نهون بين خودى تۆبا وان
قه بويل دكهت ، وخودى ب چيكري بين خوّ يى پرزانا بوويه ، نهو دزانت
كانى تۆبا كي يا ژ دله ، وئهو دكار وته قديرا خوّ دا يى كاربنه جه بوويه ،
تۆبا وي قه بويل دكهت يى هيژاي تۆبى بت ، وقه بويل كرنا تۆبى بوّ وان نينه
ييين رژدى ل سهر كرنا گونههان دكهن ، وحه تا نهو نه كهفته بهر مرنى نهو
ل خودايى خوّ نازقرن ، گاڤا ئيك ژ وان كهفته بهر مرنى ژ نوى دى بيزت :
نوكه من تۆبه يه ! هدر وهسا تۆبا وان ژى قه بويل نابت نهوين دمرن وئهو
ب وه حدانيه تا خودى ويغه مبهرينى يا پيغه مبهري وي موحه مدهدى سلاف لى بن
دكافر ، نهوين هه بين رژدى ل سهر كرنا گونههان كرى حه تا مرين ، يان مرين
كافر ، عذابه كاب ئيش خودى بوّ وان ئاماده كرى يه .

ول بهر سبيهرافى ئايه تى مروّڤ دشيت تۆبا دورست ويا نه دورست ژيك
جودا كهت ، ئايه تى ده مى به حسى تۆبى كرى سى مه سه له ل بهر چاف دانان :

١ - ده مى به حسى تۆبه كه رين دورست كرى گۆت : ﴿ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ
لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ ﴾ گۆت : ﴿ يَعْمَلُونَ السُّوءَ ﴾ ، وده مى به حسى

تۆبه كەرىن درەوین كرى گۆت : ﴿وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾
 گۆت : ﴿يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ ، مەننا كرنا گونەهێ ل نك تۆبه كەرى راست
 كارەكێ نەعەدەتێ به ، یی كیمە ، و ل نك تۆبه كەرىن درەوین كارەكێ عەدەتێ
 و مەشەیه .

۲ - و دەمێ ئایەتێ بەحسێ تۆبه كەرىن دورست كرى گۆت : ﴿يَعْمَلُونَ
 السُّوءَ بِجَهْلَةٍ﴾ مەننا : ئەو ژ نەزانین گونەهێ دكەن ، و نەزانینا مەزن ئەو دەمێ
 مەزۆف كارەكێ دكەت هەزرا خو د دویمایە یا وی دا نەكەت ، خو ب دەست
 لایێ خو یی (ئنفعالی) فە بەر دەت و وەكێ وی مەزۆفی لى یی عەقلى خو
 ژ دەست داى ، و ب فێ مەننا یی هەر كەسەكێ گونەهەكێ بكەت یی نەزانە .

۳ - و جوداھى یا مەزن د نەفەرە هەردو رەنگین تۆبه كەران دا ئەو تۆبه كەرىن
 راست دەمێ ژ نەزانین تووشى كرنا گونەهەكێ دبن زوى لیقە دبن و ژ كارێ
 خو پەشیمان دبن و ل خودایێ خو دزفەن ، وەكێ ئایەتێ گۆتێ : ﴿ثُمَّ يَتُوبُونَ
 مِنْ قَرِيبٍ﴾ بەلێ تۆبه كەرىن درەوین ئەون یین شەیتان وان دخا پینت و دبێژتە :
 هێشتا زوى به ، جارى تێر كەیفی بو خو بکە پاشى تۆبه كە !! و دەمێ ئەو د فێ
 خاپاندنێ دا نفۆ دبت دى ھند بینت مرن فێرا گەهشت ، و ھوین ژى وەكێ من
 دزان مرن بى دەستویری دەرگەھى خودانى دقوت ، فێجا گاڤا رھا وی
 ھاتە حەفكێ ژ نوى خودى دئیتە بیرى : ﴿وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
 السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْإِيمَانَ﴾ یان خو ھنگى ژى
 وەریسی خاپاندنێ ستو كورا وی بەرنادەت لەو دمرت و ئەو یی كافر ب خودایى
 خو : ﴿وَالَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ﴾ ئەفە ژ ھەژى ھندیتە عەزابە كا
 دژوار بو وان ھەبت : ﴿أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ .

وپيځه مده پافز کرنا جفا کا ئیسلامی ژ شونځه رتو کین جا هلیه تی نایه تین
 (۱۹-۲۱) بابه ته کی دی ل بهر چاف دانا ، بابه ته که مروف دشین فی نافی
 ل سدر بدانت : پاشقه برنا زه لاما ن ژ زوردار یکرنا ل ژنان ، فان نایه تان گوت :
 ﴿ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوْا اِلِّیَّۤا نِسَآءَ کَرِهَۤا ۖ وَلَا تَعْضُلُوْهُنَّ لِتَذَهَبُوْا
 بِبَعْضِ مَآءِ تَتٰتَمُوْهُنَّ اِلَّا اَنْ یَّاتِیَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبِیِّنَةٍ ۚ وَعَاشِرُوْهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ ۚ فَاِنْ
 کَرِهْتُمُوْهُنَّ فَعَسٰی اَنْ تَکْرَهُوْا شَیْئًا وَیَجْعَلَ اللّٰهُ فِیْهِ خَیْرًا کَثِیْرًا ۝۱۹۰ وَاِنْ اَرَدْتُمْ
 اَسْتَبْدَالَ زَوْجٍ مَّکَانَ زَوْجٍ وَّاتٰتَمْتُمْ اِحْدٰیهُنَّ قِطْرًا ۖ فَلَا تَاْخُذُوْا مِنْهُ شَیْئًا ۚ
 اَتَاْخُذُوْنَہُ بِهَتِّنَا وَاِنَّمَا مُبِیِّنًا ۝۱۹۱ وَکَیْفَ تَاْخُذُوْنَہُ وَقَدْ اَفْضٰی بَعْضُکُمْ اِلٰی بَعْضٍ
 وَاَخَذْتُمْ مِنْکُمْ مِّیْثَاقًا غَلِیْظًا ۝۱۹۲ ۖ

وفان نایه تان هنده ک حو کمین جا هلی یین په یوهندی ب ژنان فه هدی
 به طالکرن ، و ژ وان حو کمان :

۱ - د جا هلیه تی دا ده می زه لامی ژنکه کی مربا ، مرو فین زه لامی نه و ژن
 ل نک خو دگرت ونه دهیلا نه و بزقر ته نک مرو فین خو ، نه گهر نیک ژ وان دل تی
 هه بال خو ماره دکر ، ونه گهر که سی دل تی نه با زی هه ر دا هیلنه ل نک خو
 حه تا دموت ونه دهیلا نه و بچت بو خو شوی بکه ت ، ونه فه زوردار ی به کا مه زن
 بو و وان ل ژنی دکر ، له و نایه تی گوته خودان باوهران : فی چهن دی نه که ن .

۲ - و دیسا د جا هلیه تی دا نه گهر نیکی ژنکا خو نه فیابا ، دا رابست
 نه خوشی یی گه هینتی ووی نیخته حاله کی بهر ته نگ بو هن دی دا نه و داخوازا
 بهردانی ژنی بکه ت ، فیجا هنگی دا نه و شهر تین وی دقین هافیته بهر ژنکی ،
 وچونکی ژن دکه فته ده رافه کی زیده نه خوش نه و نه چار دبو و ل سهر شهر تین وی
 رازی بیت ، ونه فه ژنی زوردار ی به ک بو و ل ژنی دهاته کرن ، نایه تی گوته
 زه لاما ن : بو هوه دورست نینه هوین ژ نه فیان زیانی بگه هینه ژنین خو ووان

بيخنه تهنگافي بي دا نهو تهنازولي بو ههوه ژهنده كي ژ حقي خو بكن
ول سهر شهرتين ههوه رازي بن .

بهلي نايهتي حالتهك ژ بن في حوكمي نينادر : نه گهر ژني كرپتي به كا
ناشكهرا دهر حهقا زهلامي خو دا كر ، وهكي زيزبونسي يان دههمهن
پيسي بي - ونهفه هنگي بوو دهمي هيشتا جزايي دويمهي بي يي كرنا فاحشي
نههاتي به بنهجهكرن - وي گافي زهلامي مافي هه ي ژنكي بهرنهدهت حهتا نهو
وي مالي ل وي بزقپنت بي وي داي .

وخودي گوت : وهفالييني يا ههوه - گهلي زهلامين خودان باوهر - د گهل
ژنين ههوه بلا يا ب قهدرگرتن وقيان بت ، وهوين مافين وان بدهني ، ونه گهر
دلي نيك ژ ههوه - ژ بهر نه گهره كا دنيايي نه يا ديني - ژ ژنكا وي سار بوو بلا
نهو صهبري دهر حهقا وي دا بكيشت ، چونكي دبت تشتهك ههبت ههوه
نهقيت ونهوب خو خيره كا گهلهك مهزن تيذا ههبت .

۳ - وژ حوكمين د جاهليهتي دا دهر حهقا ژني ههين نهو بوو دهمي نيك
ژ وان ژنكا خو بهر دابا مالي وي دخوار ، ونهو مهري وي دستوي زهلامي دا
ماي نه ددايي دهمي نيسلام هاتي نهف حوكمه زي راكر ، نايهتي گوت : نه گهر
ههوه فيا ژنهكي بهردهن ول شوينا وي نيكاي دين ، وههوه مالهكي مهزن وهك
مههر دابته وي يا ههوه دقيت بهردهن ، هوين چوبي ژي رانهكهن ، نهري ژ دره
وي بهختي به كا ناشكهرا هوين دي وي مالي راكهن ؟ وچاوا دي بو ههوه
دورست بت هوين وي مالي ژي بستين بي ههوه ب مههر دايه وان ، وههر
نيك ژ ههوه خوشي ب بي دي بري به ، ووان پديمانه كا موكم ژ ههوه وهرگرتي به
كو هوين وان ب قهنجي بگرن يان خوشخوك بهردهن !؟

نہو ژنبین مارکړنا وان

بو سروقي حرام

﴿ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّهُ
كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴾ ﴿١٦﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبنَاتُكُمْ
وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبنَاتُ الْأَخِ وَبنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ الَّتِي
أَرْضَعْتَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمُ مِنَ الرَّضْعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبِّيبُكُمُ الَّتِي فِي
حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ الَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا
جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ
الْأَخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴾ ﴿١٧﴾ * وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ
النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۖ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ۖ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ
أَن تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ ۚ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ ﴿١٨﴾ وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَن يَنْكِحَ
الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ
أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ ۖ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ ۚ فَانكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۖ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسْفِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ ۚ فَإِذَا
أُحْصِنَ فَإِنَّ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ۚ
ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ ۚ وَأَن تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴾ ﴿١٩﴾

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنْنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾ وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مِيلًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾ يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ تَخْشَفَ عَنْكُمْ وَالْخُلُقَ الْإِنْسَنُ ضَعِيفًا ﴿٣٠﴾

د مه جالی رېکخستنا پدیه ونډی بین خیزانی دا پیخه مهت ب سهرو بهر کرنا جفاکی نایه تین (۲۲-۲۸) ژ سووره تا (النساء) به حسی مهسه لا وان ژنان دکهت بین مار کرنا وان بو مروقی یا حه رام ، وئغه مهسه له کا جفاکی به د همی جفاکین مروقان دا هیه ، و د شریعه تی نیسلامی دا نهو ژنین بو مروقی د حه رام دو پشکن : هنده ک حهرامی یا وان یا ههروهه ره ، وهنده ک حهرامی یا وان یا بهروه خته ل دهمه کی ژ بهر نه گهره کی ماره کرنا وان یا حهرامه به لی پشتی نهو نه گهر نه میت ماره کرنا وان حه لال دبت ، وئغه گهرین حهرامبو نا - د شریعه تی نیسلامی دا - سینه : یان ژ بهر مروقایینی یی ، یان ژ یی ژ بهر دانا شیر یی ، یان ژ یی ژ بهر خزمایینی یی ، وئغه نایه ته دی هنده کی ژ فی چه نندی بو مه ناشکهره دکهن .

ل سهری نایه تا (۲۲) ی نیشارهت دا عده ته کی کریت یی کو د ناف جفاکا عه ره بان یا جاهلی دا زیده یا به لاف نهو ماره کرنا ژنبابی بوو .. نهف عده ته د گهل کریتی یا وی تشته کی عده تی بوو د وی جفاکی دا یا قورئان ل ده سپیکی د ناف دا هاتی ، دهمی زهلامه ک مربا کورین وی - وهنده ک جاران کوری وی یی مه زن ب تنی - دهات دهستی خو ددانا سهر مالی وی وهمی بو خو رادکر ، وخویشک وبراین خو یین دی ژ یی بی بار دکرن ، وئهو ژن وجاری بین بابی وی ههین ژ یی وه کی پشکه کی ژ مالی وی دهژمارتن وئغه گهر عه قلی وی ژ یی بری بال خو ماره دکرن ، قورئانی نهو ژ فی چه نندی دانه پاش ،

وگوت : ﴿وَلَا تَنكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ - وهوين وان ژنان ماره نه كهن يين بابين ههوه ماره كرين ، نهو تي نديت يال ده مي جاهليه تي بوري نهوي چو لومه ل سهر ههوه نينه . هندي ماره كرنا ژنابانه ژ لايي نه قسي يان فه كاره كي كرېت وپيسه ، وخودي هز ژ وي ناكهت يي وي چهندي بكهت ، نهو چ كار وكه سبه كي خراب بوو ههوه ل جاهليه تا خو دكر ﴿وده مي نهف حوكمه هاتي به خواري فرمان ل وان هاته كرن يين بهري هنگي نهف كاره كرى كو ژنابين خو بهردهن .

وېشتي ديار كرنا في حوكمي نايه تا ددويف دا نهو ههر سي رهنگين ژنكان يين بو مروفي دحرام ناشكه راكرن :

أ - نهوين ژ بهر مروفايني يي بو مروفي دحرام ، ونهفه هفتن : ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبنَاتُ الْأَخِ وَبنَاتُ الْأَخْتِ﴾ .

دهيك ، ودهيكن دهيايان ژي دكهفنه د بن في حوكمي دا ، وكچ ، وكچين عديالي ژي دكهفنه د بن دا ، وخويشك چ ددهيايي بن يان نه ، ومهت (خويشكين بابي وباپيري) ، وخالدهت (خويشكين دهيكې وپيري) ، وبرازا وخوارزا ، وكچين وان ژي دكهفنه د بن دا .. نهفه هفت رهنگ .

ب - نهوين ژ بهر شيري بو مروفي دحرام ، ونهفه ژي وهكي يين بوري هفتن ، چونكي پيغمبر - سلاف لي بن - د دهيسه كا خو دا ديژت : ﴿يَحْرَمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ مَا يَحْرَمُ مِنَ النِّسْبِ - ب شيرداني نهو حرام دبن يين ب مروفايني يي حرام دبن﴾ ^(۱) يعنې : دهيكه مروفي يا شيري - نهو ژنكا شير

(۱) وهكي موسلم ژي فه دگوهرت .

دایه مروځی - ، ودهیکا وی ژى وه کی وی یه ، وکچا مروځی یا شیرى - نهوا
ژنکا مروځی شیر دای - وکچین وی ژى وه کی وی نه ، وکچین وی ژنکا شیر
دایه مروځی کو دېنه خویشکین مروځی ، وکچین عهالی وی کو دېنه خوارزا
وبرازاین مروځی ، ودشین وی کو دېنه مهتین مروځی ، وخویشکین وی کو دېنه
خالهتین مروځی ، بهلی نایه تی ل فیرو ب تنی ئیشارهت دا دو ژ فان ده می
گو تی : ﴿وَأَمَّا بَيْنَكُمْ أَلَّتِي أَرْضَعْتُمْ وَأَخَوْتَكُمْ مِنَ الرَّضْعَةِ﴾ یه عنی :
دهیک وخویشکین شیرى ، ونه ف هدر حه فنه - و د گهل حه فتن بوری -
حه رامی یا وان ل سهر مروځی یا ههروهه ره .

ج - نهوین ژ بهر خزماینی یی ل سهر مروځی دهرام ، ونه فنه شهشن ، سی
ههروهه بؤ مروځی دهرامن ، وسی حه رامی یا وان بؤ مروځی یا بهروهخته ،
ل دور نهوین حه رامی یا وان بؤ مروځی یا بهردهوام نایهت دیژت : ﴿وَأَمَّا بَيْنَكُمْ
نِسَائِكُمْ وَرَبِّبُكُمْ أَلَّتِي فِي حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ الَّتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا
دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِّنْ أَصْلَابِكُمْ﴾ .

خهسوی ، گاغا مروځی عقد د گهل کچکا وی گریدا چ فه گوهاست بت یان
نه ، ونه فسی چ ل نک مروځی بت چ ل نک مروځی نه بت ، بهلی شهرتی
حه رامبوونا وان فه گوهاستنا دهیکا وانه نه کو گریدانا عهقدی ب تنی یه ، وژنکا
کورى مروځی ب خو نهوا ب کوردی دبیزنی : بویک ، وده می نایهت دیژت :
﴿وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِّنْ أَصْلَابِكُمْ﴾ بؤ هندي یه دا نهم بزاین کو ژنکا
نه فسی یی مروځی وژنکا وی کورى مروځی بؤ خو ب خودان کرى - یه عنی : نه
یی مروځی ب خو - ناکه فنه د بن فی حوکمی دا ..

ونهوین - ژ بهر خزماینی یی - حه رامی یا وان بؤ مروځی یا بهروهخته ژى سی نه
نایهت به حسی ئیک ژ وان دکهت - کو دشه هندي خویشکا وی ل نک مروځی

بت - ده می دیبژت : ﴿وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ﴾ به لی نه گهر خویشکا وی نه مال نک مروقی - چ ب مرنی چ ب بهردانی - نهو بو مروقی حلال دبت ، وهردوین دی بهحسی وان د حه دیسین دورست دا هاتی به ، نهو زی مدت وخاله تا ژنکا مروقی به هندی ژنکا مروقی ل نک مروقی بت .

و د ده سپکا نایه تا (۲۴) یدا بهحسی رهنگه کی دی یی ژنکا دئیه کرن مارکنا وان زی بو مروقی یا حه رامه حه رامی به کا بهروخت ، ده می دیبژت : ﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ﴾ به عنی : بو ههوه حه رامه هوین ژنن شویکری زی ماره بکن ﴿إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ نهو جاریه تی نه بن یین د جیهادی دا دکه فنه دهستی ههوه ، ماره کرنا وان بو ههوه یا حه لاله ، به لی پستی نهو ژفانه کی خو دگر ، پاشی نایه تی گوت : ﴿وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ ۚ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ - و ژبلی فان ژنان هه می ژنن دی بو ههوه دحه لالن ، کو هوین وان ب مالی خو بخوازن دا خو پی ژ حه رامی یی پارژن . قیجا یا ههوه ب ماره کرنه کا دورست خوشی پی بر ، هوین مهرا وان یا خودی بو وان ل سهر ههوه فهرکری بده نی ، وچو گونه ل سهر ههوه نینه دی مهری دا یی هوین د ناقه را خو دال سهر رازی دبن ، کیم بت یان گه لهک بت ، هندی خودی به ب کریارین به نی یین خو یی پرزانا بوویه ، و د نه حکام وریقه برنی دا یی کاربنده بوویه .

به لی دقیت ژ بیر نه کهین کو ژ بلی فان ژنکین بهحسی وان د فان نایه تان دا هاتی هندهک ژنکین دی زی هه نه ماره کرنا وان بو زه لامی موسلمان یا

و ب هلكه فتنا كرنا به حسى وان ژنكین مار كرنا وان بؤ مروقى حه رام ، هه ر
وه سا ب هلكه فتنا كرنا به حسى وان جارى يان يین د جیهادی دا دكه فنه
د ده ستى مواهدان دا نایه تا (۲۵) ى به حسى مار كرنا وى ژنكى كر يا جاريه
بت ، يه عنى نه يا نازاد بت و گوت : ﴿وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلاً أَنْ يَنْكِحَ
الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فِتْيَتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ
بِلَايَمِنِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَأَنْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ
مُحْصَنَاتٍ غَيْرِ مُسَفِّحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ - وهه چى بى بیقه نه ئیت مهه را ژنیس
نازاد وخودان باوهر بدهت ، بؤ وى هه ده هنده کیى دى ژ کچین خودان باوهر
یین به نى (جاريه) ماره بکهت . وخودى به ب راستى يا باوهرى يا هه وه یى
پرزانا ، هنده ك ژ هه وه ژ هنده كانه ، قیجا هوین ئه وان ب ده ستورى يا مروقیس
وان ماره بکهن ، ومهه را وان يا هوین ل سه ر پیک هاتین ب دله كى خوش
بدهنى ، دا ئه و ژ حه رامى یى دپاراستى بن ، نه كو كرىتى بى ناشكه را بکهن ،
یان ب دزى فنه بکهن وبینه خودان دؤست .

۱ - دورسته بۆ زهلامى ئازاد ژنهكا بهنى بۆ خوڭ بينت ، ودهمى ئايهت بهحسى
جارىيان دكهت وديژت : ﴿ فَتَيِّبُكُمْ ﴾ بۆ هندىيه ب شيويهكى نهئيكسهر
مه لوى يهكسانىيى ئاگههدار بكهت ئهوا دقثت د نابقهرا (سهيدى)
(و عهبدى) دا ههبت .

۲ - نایهت ناشکهر ا دکهت کو دقیت مههر بو ژنکا جاری یه ژ ی وه کی یا نازاد هه بته ، وماره کرنا ههردووان دقیت ژ بهر ئیک نارمانجی بت خو پاراستنا ژ کرنا حهرامی بی .

۳ - جزایی وی جاری بی ئهوا کریتی بی دکهت نیقا جزایی ژنکا نازاده ، چونکی ئه گهرین وی بو کرنا خرابی بی پالدهن - گهلهک جاران - دو جاران هندی وان ئه گهرانه بین بهری ژنکا نازاد ددهنه خرابی بی ، لهو نایهتی گوت : ﴿ فَإِذَا أَحْصَيْنَ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفِجْشَةٍ فَعَلَيْنَّ يَصِفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ﴾ - فیجا ئه گهر وان شوی کر پاشی کریتی یهک کر نیقا وی هدهدی بی کول سهر ژنین نازاد هدی ل سهر وان هدی هه .

وئهف حوکمه کو ماره کرنا ژنین جاری نه - ب وی رهنگی بهحس ژ ی هاتی یه کرن - بو وی یه بی ژ خو بترست کو خرابی بی بکهت ، ونه شیهته خو ، نایهتی گوت : ﴿ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ یه عنی : بینهفهه یی ل سهر نه ماره کرنا جاری یان د گهل دههمه ن پاقزی بی چیترو باشته ژ ماره کرنا وان ، وئهفه تشته که واقعی یا بنه جهکری ، چونکی ژنکا نازاد پتر ژ دهر حهقا مال ومیران دهر دکهفت ، وخودی گونه ژبیری گونه هین ههوهیه ، ویی دلوفانکاره ب ههوه لهو ماره کرنا وان بو ههوه دورست کر ئه گهر هوین نه شیان ژنین نازاد ماره بکهن .

وېشتی دیار کرنا فان نه حکامان سووره تا (النساء) د سی نایهتان دا ته عقیبهک دا مهسهلی وگوت : ﴿ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبينَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾ وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ يَمِيلُوا مِيلًا عَظِيمًا ﴿۱۸﴾ يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿۱۹﴾ - خودی ب فان شریعه تان دقیت رینیشانین دینی ههوه یی راست

०२

مال وسه رکاری یا زه لامي

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٠﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَْ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٦١﴾ إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٦٢﴾ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٦٣﴾ وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوْلَىٰ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ ۚ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَقَاتُوهُمْ نُصِيهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٦٤﴾ الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ ۚ فَالضَّالِّصَّاحَةُ قَبِيحَةٌ حَنِفْطُ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ۚ وَالَّتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ ۚ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٦٥﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا ۚ إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝﴾

د فی پارچه یی دا سوورته به حسی هندهک په یوه ندی بین مالی د جفاکا موسلمانان دا کر ، دا ریکن سهره ده ری بی د فی لای دا بو موسلمانان ناشکرا بکد پیخه مه تی پاراستنا سهره ده ری یا پاقر د نافهرا که سین جفاکی دا ، وبو هندی دا مافی ژنی ژی - وه کی یی زه لامي - د ملکی وکه سبی دا بیته پاراستن ،

هەر وهسا نهف پارچه يه هژماره کا مهسه لين په يوه ندى ب سهر و بهرى خيزانى شه هه ل بهرچا ف ددانت ، و حوکمى شهرعى تيدا ناشکهره دکهت .

د نايه تا ئيکى دا - کو دبه نايه تا (٢٩) ى ژ سورته تى - خودايى مه زن دبـيـرـت : ﴿ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَاْكُلُوْا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّا اَنْ تَكُوْنَ مِجْرَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوْا اَنْفُسَكُمْ ۚ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيْمًا ۝۶۰ ﴾ - نهى گه لى نه وين باوه رى ئينى ، بو هه وه يا حه لال نينه هندهك ژ هه وه مالى هنده كان بى حه ق بخون ، وهسا تى نه بت كو ب ريكه كا شهرعى و كه سبه كا حه لال بت و ب رازي بو نا هه وه بت ، وهندهك ژ هه وه هنده كان نه كوژن فيجا هوين ب كرنا وى تشتى خودى حه رام كرى تى بچن . هندي خودى يه د وان هه مى تشتان دا بين وى فه رمان پى ل هه وه كرى وهوين ژى داينه پاش ب هه وه بى دلوفانكار بوويه . ﴿

وهه كى ناشكهره د فى نايه تى دا خودايى مه زن مالى موسلمانى ورحا وى ل سهر موسلمانى حه رام كر ، وييرا وان ل ره حه خودى ئينا فه دا نه و ژى ره حى ب ئيك ودو بهن ، نه گهر نه .. عه زابه كا مه زن ل به راهى يا وان هه يه : ﴿ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ عُدُوْنَا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيْهِ نَارًا ۚ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرًا ۝۶۱ ﴾ - وهه چى بى ژ ته عدا بى وپى ل سيدانا شريعه تى وى تشتى بكهت بى خودى هوين ژى پاشقه ليد اين وه كى دزى بى وژيستاندن و غشى ، خودى پاشى دى وى كه ته د ناگرى دا وه و دى تام كه ته گهر ما وى ، وه و ل سهر خودى يا ب سانا هى بوويه ﴿ فيجا هشيرى خو بن ، مالى ئيك ودو بى حه ق نه خون ، و ته عدا بى ل رحا ئيك ودو ژى نه كهن ، نه گهر هه وه بقيت ل ئاخره تى ژ عه زابه ناگرى رزگار بن .

و ب هلكهفتنا بهحسکرنا ژ دو گونههین مهزن : خوارنا مالی موسلمانی وکوشتنا وی بی حق ، نایهتا د دویف دا دهرگههی توبی ل بهرانهر موسلمانی ل تاق کرهفه ، گوت : ﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كِبَائِرَ مَا تُهَوِّنَ عَنْهُ نُكْفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا﴾ - نه گهر هوین خو ژ وان گونههین مهزن بدهنه پاش بین هوین ژی دینه پاشقهلیدان ، نهم دی گونههین ههوه بین بجویکتر بو ههوه ژی بهین ، و دی ههوه کهینه د جهه کی ب قهدر وبها دا ، کو بهحدهشته ﴿وئدقه پهیمانه که خودی ددهته خودان باوهری وخودی ژ پهیمانا خو لیقه نابت ، نهی خودان باوهر هدر جاره کا ته خو ژ وان گونههین مهزن دا پاش بین خودی تو ژی دایه پاش ، خودی گونههین دی بین هویر بو ته ژی بهت ، هندی تو نهو بی یی ته بهر ل رهحما خودی ، وقورئان ب فی نایهتی وین وه کی وی موسلمان ب رهنه کی واقعی ودورست پهروهرده دکهت ، خودی مه دنیااست ودزانت مادهم نهم مروؤین یا غهریب نینه نهم بکهفینه خهلهتی بی یان گونههی ، بهلی یا غهریب نهوه نهم وه لی بیین خیر وگونه د چافین مه دا وه کی ئیک لی بین ونهمری خودی نهم ب پشت گو هفه لی بدهین ! قورئان نابیزت : نهی مروؤ چو جاران پیس نه به ، بهلی نهو وی ریکی نیشا مروؤی ددهت یا خو پی پاقر بکهت چی گا فا نهو پیس بو ، وئدقهیه مهنه جی دورست یی کو د گهل خورستی یا مروؤی ری دکهفت .

و ل وی دهمی ئیسلام - ب شریعهتی - کاری بو پاقر کرنا سه رهقی یا مروؤی دکهت ووی ژ کرنا گونههی ددهته پاش ، ژ لایه کی دی فه نهف شریعهته کاری بو پاقر کرنا دلی مروؤان ژی دکهت ، ودخوازت مروؤی موسلمان دلی خو ژ حهسویدی بی وئدخلاقی خراب بشوت ، ودلی خو نه بهته وی قهنجی بی یا خودی دایه ههقالی وی ، چونکی خودی - بی حکمهته کا نهو پی بزانت - کهسی ب سهر کهسی نایخت .

د گهلهك رېوايه تان دا هاتي به كو هندهك ژن هاتنه نك پيغهمبهري - سلاف
 لى بن - وگوتنى : زهلام جهادى دكهت وخيرا شههيدان ب دهست خوځه
 دينن ، ونه د مالان دا دروښتښينه نه جهادى دكهن ونه شههيد دين ، ئينا
 خودى نهف نايده ته ئينا خوارى : ﴿ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِمُ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ
 لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ۗ إِنَّ
 اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝ ﴾ وَلَكُلِّ جَعَلْنَا مَوْلَىٰ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ
 وَالْأَقْرَبُونَ ۚ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَنُكُمْ فَأَتُوهُمْ فَنَصِّبْهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ
 شَيْءٍ شَهِيدًا ۝ ﴾ الرِّجَالُ قَوُّمُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا
 أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ ۚ فَالْصَّالِحَاتُ قَنِيئَاتٌ حَفِظْنَ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ - هويــن
 خوزى يا وى تشتى رانهيلن يى خودى هندهك ژ ههوه پى ب سهر هندهكان
 ئيخستين ، چ د دانا رزقى دا بت يان د ههر تشتهكى دى يى وهسا دا بت ،
 چونكى خودى بارهكا پيځايى ژ جزاى بو زهلامان دانايه ل دويځ كارى وان ،
 ووى بو ژنان زى بارهك ل دويځ وى كارى وان دانايه ، و ل شويىنا كو هوين
 خوزى يان راهيلن هوين داخوازى ژ خودايى مهرد بكه نئو ژ سهراتى وقهنجى يا
 خوځ دى دوته ههوه ، هندى خودى به ب ههر تشتهكى يى پرزانا بوويه ، ونه
 د ليكفه كرنى دا ب وى تشتى بهرژوه وندى يا بهنى يين وى تيدا زاناتره . ومه بو
 ههر ئيك ژ ههوه هندهك ميراتگر دانايه ، نئو وى ميراتى دهيباب ومروځين
 نيزيك دهيلن وهردگرن ، ونهوين ههوه سوژين موكم پيرا بهستين كو پشتهفانى يا
 ههوه بكه ن هوين بارهكى ژ ميراتى بدهنى ، هوين وى بدهنى يا ههوه بو
 دهستنيشان كرى ^(۱) ، هندى خودى به ب ههر تشتهكى هوين دكه ن يى ناگه هدار

(۱) ونهفه ل دهسپيكا ئيسلامى بوو ، دهمى شريعتى ليكفه كرنا ميراتى هيشتا نه هاتى به
 خوارى ، وپشتى هاتنه خوارا فى شريعتى خودى بارا ههر ئيكى د ميراتى دا ناشكه راکر
 ، ونيدى ميراتگرى يا ب ريكا دانا پديمانان نهما .

بوويه ، وئەو دى ھەوھ سەرا جزادەت . زەلام ل سەر چاقدیری و ب خودانکرنا
ژنان درابووینە ، ژ بەر وان سالۆخەتین پی رابوون وسەراتی پی بین خودی
داینە وان ، و ژ بەر وی مەھر ونەفەقی یا ئەو ددەنە وان . فوجا ئەو ژنێن چاک
ییین ل سەر ریکا راست ژ وان ، گوهداری یا خودی ویا زەلامین خو دکن ،
و ب پاراستنا خودی ئەو وی تشتی دپاریزن پی ل بەر چاقین زەلامین وان ژ وی
پی ئەو ل سەر د دەستپاک وئەمین .

خودی زەلام وژن ژى ئافراندينه ، وئەو ب وان ونەفسیەت وھیز وشیانین وان
پی ئاگەھدارە ، ئەو دزانت ھەر ئیک ژ وان ب کیر چ دئیت ، و دەمی ئەو
سەرکاری یا مالی دکنە دەستی زەلامی دا ، وژی دخوازت ئەو ریفەبەری یا
مالی بکەت ، نە ژ بەر ھندیە چوونکی زەلام ژ زنی باشتەر ، بەلکی ژ بەر
ھندیە چوونکی ئەف کاری ب زەحمەت ھیزەکا زیدەتر پی دئیت ، وئەف
ھیزە ل نک زەلامی پترە ، ئیسلام بەایی ددەتە ژنی وبارەکی ژ ھیزا وی گرانتەر
نادانتە سەر ملان ، ئیسلام - وەکی شارستانی یا جاھلی یا نوکە - ژ ژنکی
ناخوازت ئەو کاری ژنی بکەت و کاری زەلامی ژى ، چوونکی ئەفە
زۆرداری یەکا ئاشکەرایە ل وی دئیتە کرن ، وئەگەر ھندەك فیلبازان ئەفرو ژن وە
تى گەھاند بت کو پی رابوونا وی ب کاری ژنی ل مالی و ب کاری زەلامی
ژى ل دەرڤەى مالی نیشانان زیرەکی یا وییە ، مسوگەر روژەك دى ئیت ژن دى
تى ئیبتە دەر کو ئەفە ستەمەكە ل وی دئیتە کرن ودئیت ئەو خو ژى ئازا کەت .
و د قان ئایەتان دا خودایی مەزن ھندەك سالۆخەتین ژنکا چاک بو مە بەرچاڤ
کرن بو ھندی دا ژنکا موسلمان وان سالۆخەتان ل نک خو پەیدا بکەت ئەگەر
ھات ووی فیا ژ وان ژنکین چاک بت بین خودی رەحمی پی دبەت ، گۆت :

میرانگری یا ب ریکا دانا پەیمانان نەما .

﴿ فَأَلْصَلِّحَتْ قَبِيئَتٌ حَفِظَتْ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ﴾ ژنکین چاک ئەون یین ئەف سالۆخەتە ل نک :

﴿ قَبِيئَتٌ ﴾ و (قوننوت) ئەو گوهداری یە یا ژ دلەکی خوێش بت ، نە کو ژ ترسان دا بت یان ژ بەر مەصلحەتەکی ، یەعنی ژنا چاک ئەو یە یا ب دلەکی خوێش گوهداری یا خودایی خو و زەلامی خو ژێ دکەت ، و ژ بن ئەمری وان دەر نە کەفت .

و ﴿ حَفِظَتْ لِلْغَيْبِ ﴾ ئەون یین زەلامی خو د نامویس ونەفس و مال و عەییالی وی دا پارێزن ، و ب تایبەتی دەمی ئەو نە دنامادە ، یەعنی : دەمی زەلامین وان نە دنامادە ژێ ئەو وی تەشتی ناکەن یی نامویسا زەلامین وان پی بشکیت یان زیان پی بگەتە مال و عەییالی وان ، و ئایەتی گۆت : ﴿ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ﴾ دا فی پاراستنی ب ئەمری خودی فە گری دەت نە کو بەردای بەهێلت ، ژنکا ب فی رەنگی بت دی ژ چاکان بت ، و جەهی چاکان بەحەشتە ، پیغەمبەر - سلاف لی بن - د حەدیسەکا خو دا دییژت : ﴿ إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا ، وَصَامَتْ شَهْرَهَا ، وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا ، وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا ، قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ الْأَبْوَابِ شِئْتَ - ئەگەر ژنکی هەر پینج نفیژین خو کرن ، و رەمەزانا خو گرت ، و نامویسا خو پاراست ، و گوهداری یا زەلامی خو کر ، دی بو ئیئە گۆتن : د کێژ دەرگەهی تە بقیەت را هەرە د بەحەشتی دا .

و پەشتی بەحسی ژنکین چاک هاتی یە کرن و سالۆخەتی وان هاتینە بەرچافکران ، ئایەتی بەحسی رەنگی بەرانبەر ژێ یی ژنکان کر ، ژنکین نە یین چاک ، ئەوین هەندەک جار ان دبنە ئەگەر هەندێ کو ئارێشە و گرفتاری د مالی دا پەیدا بن ، و ئایەتی ئەف دەر دەب رەنگەکی واقعی ل بەر چاف دانا و دەرمان ژێ بو دانا ، بو هەندێ دا مال بەرانبەر فی گرفتاری یی پاراستی بمینت ، ئایەتی گۆت : ﴿ وَاللَّيْلِ

تَخَافُونَ دُشُورَهُمْ؟ ﴿١٠﴾ و بهری ئەم ل دور تەفسیرا فی ئایەتی ب بەرفرەهی باخقین
 مە دقیت رامانا پەیفە (نشوز) د زمانی عەرەبان دا ئاشکەرا بکەین ، دا پتر ئەو
 دیمەن بۆ مە ئاشکەرا ببت یی ئایەتی دقیت مە لی هشیار بکەت ..

(نشوز) د زمانی عەرەبان دا بۆ جەیی بلند وئاسی دئیتە گۆتن ، وئایەتی
 ئەف پەیفە بۆ فی رامانی هلیژارت دا حالەتی فان رەنگە ژنان ب شکله کی
 (حسی) ل بەر چاقین مە بدانت ، هەر وەکی ئایەتی دقیت بیژتە مە : ژبلی
 فان ژنن چاک یین گوهداری یا زەلامین خو دکەت ، هەندەک ژنن دی هەنە
 مەزن د خو دکەهن ، و خو ژ زەلامی خو بلندتر دینن ، لەو نزم بەری خو
 ددەنی ، تو دی ئەو یین ل سەر جەهەکی بلند وئاسی ، و خەلکی دی هەمی
 - و ب تایبەتی زەلامین وان - د بن وان دانە ، و مروژ ب گشتی ، و ژن
 ب تایبەتی ، ئەگەر ب فی رەنگی د خو گەهشت ژيانا د گەل دی یا ب زەحمەت
 بت ، چونکی ئەفە رەنگەکی خۆمەز نکرینیە ، و مروژی خو مەزن بکەت بەری
 هەر تەشتەکی پی ل مافی خەلکی دی ددانت ، و چونکی خیزان دەرگەهە کە
 ل سەر فیانی و خوشکاندن و تیگەهشتنی دئیتە ئافاکرن ، دقیت فیان و رپرگرتە کا
 دولایی د ناڤەرا ژن و میران دا هەبت و کەس خو ژ کەسی بلندتر نەیینت ،
 و ئەگەر هات فی گرفتاری یی د مالی دا سەرهلدا ، ل شوینا مال بیتە جەیی رحتی
 و تەناهی یا ژن و میر و زارۆکان ئەو دی بته جەهەنمە کا بچوکی کەری بۆ هەمی
 لایان ، و دا مەسەله مەزن نەبت و نەبتە ئەگەر هندی خودانین مالی ژ مالی
 برەفن و ل کۆلانی بینە پەرور دەکرن ، شریعتی ئیسلامی لی گەر یا چارەیه کی
 بۆ فی گرفتاری یی بدانت هیشتا مەزن نەبوو ، و د فی ئایەتی دا ب تایبەتی بەحس
 ژ هندی هاتە کەرن دەمی سویچ ژ ژنی بت ، و ئەگەر سویچ ژ زەلامی بت ئەو
 ب هەندەک رەنگین دی دئیتە چارەسەر کەرن ، جاری دا بەری خو بدەینە ئایەتی
 کانی چ دیژت :

﴿وَالَّتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُمْ فَعِظُوهُمْ ۖ وَاهْجُرُوهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُواهُمْ ۚ فَإِنْ أَطَعْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَنِيهَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّي اللَّهُ بَيْنَهُمَا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٦٩﴾﴾ .

یه‌عنی : ئە گەر هه‌وه نیشانی زیزبوونی ل نک هنده‌ک ژنکان دیتن ، وه‌وین ترسان نه‌و بگه‌هنه ده‌ره‌جه‌یه‌کی کو خو د سهر زه‌لامین خو را بین و ب حه‌قی وان یی شه‌ری رانه‌ن ، ه‌وین گه‌لی زه‌لامان بو چاره‌سه‌ری یا قی گرفتاری یی قی ریکی ب کارینن :

١ - ﴿فَعِظُوهُمْ ۖ﴾ یه‌عنی : ه‌وین وان ژنان ب ئاخفتنا خو‌ش شیره‌ت بکه‌ن ، وه‌عزی لی بکه‌ن ، بیرا وان ل وان حه‌ق و حقووقان بیننه‌فه یین خودی ل سهر وان فه‌رکری ، و ب گۆته‌کا جوان بیرا وان ل وی خرابی یی بیننه‌فه یا کو دی ب سهر مال و عه‌یالی وان دا ئیت نه‌گه‌ر نه‌و ل سهر قی ریکی ده‌ره‌ده‌وام بن ، بلا نه‌و تی بگه‌هن کو زه‌لام حه‌تا حه‌ده‌ده‌کی دی ته‌حه‌مولا وان که‌ن ، وپشتی هنگی دی نه‌و چی بت یا مفای کس ژ وان تیدا نه‌ه‌دی .. وه‌گه‌ر هه‌وه بیرا وان ل نه‌مری خودی ئینا‌فه و وان هه‌ر گوهداری نه‌کر ، ه‌وین ده‌رمانی دووی ب کارینن :

٢ - ﴿وَاهْجُرُوهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ﴾ یه‌عنی : ل سهر جهی پشت بده‌نی ، وه‌فه بو هندی‌یه دا ژن وه تی نه‌گه‌هت کو نه‌و ب (نغرائاً) خو دشیت هه‌یز وشیانا زه‌لامی بچه‌مینته بن ده‌ستی خو ، ودا نه‌و بزانت زی کو وی ب قی کاری خو ل به‌ر زه‌لامی یا سقک وی بهاکری ، وزانایین نه‌فسی ئاشکه‌را دکه‌ن کو هه‌ر جاره‌کا ژنکی ب قی ره‌نگی خو د چافین زه‌لامی دا بی بها دیت دی ل خو زفرت وحه‌سیی د گه‌ل خو که‌ت ، و ژ خو نه‌گه‌ر قی زی د گه‌ل وی فایده نه‌کر ، و (

نُستَهْتارا) وى ب مالى وزهلامى گههشته هدهدهكى وى نهفه ژى ب چو فه نه گرت ، هنگى علاجا سى بى دئيت ، بهلى بهرى ئهم بهحسى علاجا سى بى بكهين دقيت خو ل مهسهله كى هشيار بكهين ، نايه تى گوت : ﴿ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ ﴾ يه عنى : ل سهر جهى پشت بدهنى ، مهنا : ئهف رهنگه ژيك سلبوونه دقيت ژ ناف ههر چار ديوارين مهزلهلى دهرنه كهفت ، وئهل پيش چافين خهلكى مالى د خو نهئيننه دهري كو دژيك عيجزن ، وئفه ژى ژ بهر چه ند نه گهره كانه :

- دبت ده مى ژن دببنت زهلامى وى ل پيش چافين خهلكى مالى خو بى خو ژى سل كرى ، كهريين وى فهبن وهزر بكهت نهفه شكانده بو وى ، فيجا بو تولفه كرن پتر بى ئهمرى يا زهلامى خو بكهت .

- و ژيك سلبوونا ژن وميران نه گهر ژ توخويى مهزولا وان دهر كهفت وعديال بى حهسيا فى چه ندى كارتىكرنه كا خراب ل سهر وان دى ههبت .
فيجا گرفتارى دا مهزن نهبت ، نهف پشتدانه دقيت يا فهشارتى بت .

۳ - وئه گهر فى ژى فايده نه كر وژن ديسا نههاته سهر رى ، ورژدى ل سهر زيزبوونا خو كر ، نايه تى گوت : ﴿ وَأَضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ﴾ هوين ب ليدانه كا زيان تيدا نهبت وان بقوتن ، وئه گهر وان - پشتى هنگى - گوهدارى يا ههوه كر هشيار بن زوردارى بى لى نهكهن ، وئه گهر ههوه زوردارى ل وان كر هوين بزنان خودايى ههوه خودايه كى بلندى مهزنه ﴿ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ نه گهر ئهو دلاواز بن ونهشين تولا خو ل ههوه فهكهن خودى خودانى وانه ، ئهو دى تولا وان ستبنت ، وئفه بيرئبانه كا بو زهلامان كو خو ل ده مى رهنگه كى حهقى بى وان ههبت ژى چى نابت ئهو وى بو خو بكهنه هيجهت دا زوردارى بى بكهن .

ول ڦيرئ ڙى دڦيٽ بيژين : ڦي قوتاني ڙى نه دهب وشه رتيڻ خو هه نه :

- ل سهرى دڦيٽ نيه تا زهلامى تولفه کرن ويښاندن بو ئيشاندني نهبت ،
 بهلکي دڦيٽ مه خسه دا وي نهو بت ڦي ڙني بترسينت دا بيته سهر ري .

- ونه گهر زهلامى ژ تبعه تي ڙنکا خو زانسي کو ب قوتاني نهو ل سهر بي
 نمرى يا وي پتر دى مجد بت دڦيٽ نهو قوتاني ب کار نه نيئت .

- قوتان دڦين ل سهر ديمي وسهر وچافان نهبت ، چونکي پيغه مبهري - سلاف
 لى بن - نه مومسلمان ب رهنگه کي گشتي ژ قوتانا سهر وچافان بين داينه پاش .

- چي نابت قوتاني ناخفتني سدهت وخه بهر د گهل دا بن .

- وقوتاني ڙى دڦيٽ ل بهرچافين عه يالى وخه لکي مالى نهبت .

وبهري نه م ناخفتني ل سهر ڦي خالي ڙى ب دويمه ي مه سله کا پيښي
 روهنکرنى هه يه : هنده ک کس هه نه ده مي گو هل ڦي حوکمي شهرعي دبن
 ب غهريبي ڦه وهر دگرن وديژن : نه ڦه رهنگه کي هرفاتي يسه ئيسلام دورست
 دکهت ، وبو وان دى بيژين : دارى نه ده بي ژ به حه شتي هاتي يه ! ونه گهر زهلامى
 ديت ته ناهي يا مالا وي بهر انبه ر خه طه را خرابکاري يا ڙني يا راوه ستايه ، ونه گهر
 وي - پستي پيگافين بوري ده افيت - زاني قوتان ده رمانه ، دڦيٽ وي ده رمانى
 ب کار بينت ، وڙني نه گهر خو هنده نرم کر حه تا بگه هته ڦي ده رجى نهو دى يا
 ژ هه ڙى ڦي جزايى بت ، ودڦيٽ ژ بير نه کهين نه ڦ علاجه د گهل وي ڙني
 ب تني دڦيٽه ب کارئينان يا کو (نسته تارا) وي د ده ر حه قا مالا وي دا دگه هته
 حه دده کي کو - ژبلى به داني - چو علاجين دى نه مينن .

٤ - ونه گهر نه خوشي د ناقه را ژن وميران دا هند بهر فره بوو کو فان
 چاره يان هه ميان چو فايده نه کر ، و ب زهلامى ڦه نه هات ئيکا هند ژ ڙنکا خو
 چي کهت کو نهو ل گوهداري يا وي بزفرت ، هنگي چيگافا چاري دڦيٽ :

﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا

إِصْلَحًا يُوقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٦٠﴾ وَ زُفَى كُوتْنَى : ﴿٦١﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا ﴿٦٢﴾ دئیته زانین کو مهسهله ژ هندی مهزنترا لی هاتی کو ژن ومیر فی خیلایا خو د ناف چار دیوارین مهزله لا خو دا قهشیرن لهو سوحبت د ناف مروّقین هدر دووان دا یا بهلافه وهنگی نایهت گازی مروّقین هدر دووان دکهت ودبیژتی : گهلی مروّقین ژن ومیران نه گهر ههوه زانی نه خوشی د نافهرا وان هدر دووان دا هندیا مهزن بووی کو نه دویره بته نه گهرا ژیکفه بوونا وان ، هوین ئیکی دادکهر وجامیر ژ مروّقین زهلامی ، وئیکی دادکهر ژ مروّقین ژنی بهنیرنه نک وان ، دا بهری خو بدهنه مهسهلا وان ودویر ژ (ئفعالاتان) حوکمی د نافهرا وان دا بکهن ، ووی بکهن یا بهرژه وهندی یا وان تیدا ، و ب ریکا بهر گه رپانا هدر دو دادکهران کو ژن ومیران پیک بینن ، و ب کارئینانا وان بو شیویه کی باش یی پیک ئینانی خودی د نافهرا وان دا دی باش کهت ، هندی خودی یه یی پرزانیه تشتهک ژ کاری بهنی یی وی ل بهر وی بهرزه نابت ، وئی شاره زایه ب وی تشتی د دلین وان دا ، وهه ئیکی حسیبا وی ل دویف ئیهت وکاری وی دکهت .

۵ - وئه گهر کهسه کی دادکهر ژ مروّقین زهلامی وئیک ژ مروّقین ژنی کوم بوون ، و د گهل هندی ژی ئه وه نهشیان وی نه خوشی یی پراکهن یا کو د نافهرا وان دا هه ، هنگی علاجا دویماهی یی دئیت کو بهردانه .. و بهردانی ب خو - کو حه لاله که خودی حهز ژی ناکهت - شریعه ته کی تاییهت ههیه ، و حوکم وئه حکامین خو هه نه ، نایهت ل قیری بهحس ژی ناکهت لهو ئهم ژی ب ناف قه ناچین .

چند شیرت دهر باره‌ی چاکس

وریمه‌تی وشاهده‌دان ونقیض

﴿ * وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۚ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَنًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ
السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴾ (١٦) الَّذِينَ
يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ
وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴾ (١٧) وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ وَمَن يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا
﴿ ١٨ ﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَانْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۖ وَكَانَ اللَّهُ
بِهِمْ عَلِيمًا ﴾ (١٩) إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۖ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَعِفَهَا وَيُؤْتِ
مِن لَّدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ (٢٠) فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ
هَؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴾ (٢١) يَوْمَ يُدْعَى الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُوا الرُّسُلَ لَوْ تَسَوَّىٰ بِهِمْ
الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا ﴾ (٢٢) يَتَأَيَّأُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ
سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِ سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا ۚ وَإِن
كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُم مِّنَ الْغَايِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ
يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَفُوًّا غَفُورًا ﴿ ٢٣ ﴾ .

وېشتي نايه تين بوري ژ سوور هتا (النساء) وپيخه مدهت پاقر کرنا ژينا جفاکا
 موسلمانان ژ پاشماين جاهلييه تي هندهك حوكم وئە حکامین پهيوهندی ب خيزانی
 فه هدين ناشکهر اکړين ، د پارچه يا د دويښ دا نايدهت مه ژ خيزانا بچويك
 فه دگوهيزنه خيزانا مه زن ، نهو جفاکا خيزان تيدا دژيت ، دا وی ريکی بو
 موسلمانې فه وژيرت يا کو پيتي يه نهو ل سهر بچت نه گهر هات ووی فیا بگه هته
 کناری ته ناهی یی .

د نايه تين (۳۶) حده تا (۴۳) دا خودایي مه زن چار شيره تين گرنګ
 ل موسلمانې دکهت ، وپيگيري يا وی ب فان شيره تانه دېته نه گهرا ريك
 وپيکي يا ژينا وی يا جفاکي ، ونوکه کهرهم کهن د گهل فان شيره تان .

شيره تا نيکی : په رستنا خودی وڅو دويړکرنا ژ شرکی

خودایي مه زن ديژت : ﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ - وهوين په رستنا
 خودی ب تنی بکهن وڅو ب دهست وی فه بدردهن ، وچو هه فېشکان بو وی
 د خودیني یی وپه رستنی دا چی نه کهن ﴿ 》 .

وپه رستنا خودی ، یان ته وحيدا خودی د په رستنی دا ، مه زنترين
 قه نجي يه مروث دکهت ، کا چاوا شرک مه زنترين زورداري يه نهو دکهت ،
 وپه رستنا خودی نهو مروث گوهداري يا وی د وان هه می فه رمانان دا بکهت
 يين وی ب ريکا پيغه مبه ران ل مروثان کرين ، ودقيت نه ئيته هزرکرن کو
 په رستن په يوه ندي يه که د ناقبه را مروثی و خودی ب تنی دا ، نه ! په رستن
 نه گهر يا دورست بت بو ژينا مروثی دېته سيسته مه کی پيکهاتي ورهنگ وتامه کا
 تاييهت ددهنه په يوه ندي يين وی نه ب تنی د گهل خودی بهلکی خو د گهل
 خه لکی ژی .

مروثی خودا په ريس بت دقيت رابوون وروينشتنا وی ، رهفتار وئە خلاقی وی ،
 کرين وفرۆتنا وی ، ناخفتن وبی دهنگی يا وی ژ يا خه لکی دی يا جودا بت ،

وئەو مروڤى ته ديت پەرستنا وى بۆ خودى وى ژ خەلكى دى جودا نەكەت ،
تو بزانه وى چو مفا ژ وى پەرستنى نەدیتى يە .

ئىمام موسلم ژ پيغەمبەرى - سلاڤ لى بن - ڤەدگوهيژت ، كو جاره كى وى
پسيار ژ صەحابى يى خو (موعاڤى كورى جەبەلى) كر : ﴿ نەرى تو دزانى
حەقى خودى ل سەر بەنى يان چيە ؟ ﴾ موعاڤى گۆت : خودى و پيغەمبەرى وى
چيتر دزانن ، پيغەمبەرى - سلاڤ لى بن - گۆت : ﴿ كو ئەو پەرستنا وى
بكدن وچو شريكان بۆ نەدانن .. وتو دزانى حەقى بەنى يان ل سەر خودى چيە
ئەگەر وان ئەو كر ؟ حەقى وان ئەو ئەو وان عذاب نەدەت ﴾ .

شېرەتا دووئى : قەنجى يا د گەل دەيبابان

خوداى مەزن ديژت : ﴿ وَاللّٰهُ الَّذِيْ اَحْسَنَّا وَبِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنَ
وَالْاَجَارِ ذِي الْقُرْبٰى وَالْاَجَارِ الْجُنُبِ وَالصّٰاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيْلِ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمٰنُكُمْ
- وقەنجى يى د گەل دايابىن خو بكدن ، وماڤىن وان ب دورستى بدەنى ، وماڤى
مروڤىن خو يى نيزيك ، وئىيم ، وهژار ، وهڤسوى يى مروڤى ههوه يى نيزيك
بت يان يى دوير بت ، وهڤالى ههوه يى سهڤەرى ، ويى ل خو جهى يى ،
ورپڤنگى پيڤشى ، وئەوين ل بەر دەستى ههوه ژ عەبد و جارى يان ، ماڤىن ڤان زى
بدەنى ﴾ .

وكرنا قەنجى يى ئيك ژ وان ئەخلاڤانه يىن ئىسلامى بەرى مە دايى ، ومروڤەك
هەندى پتر يى نيزيكى مروڤى بت قەنجىكرنا د گەل وى پتر ل سەر مروڤى ڤەر
دبت ، وچونكى حەقى دەيبابان ژ حەقى هەر كەسەكى دى پتر ل سەر مروڤى
هەيه قەنجى يا د گەل وان زى ژ يا د گەل هەر ئيكى دى ل سەر مروڤى پترە ،
وبەسە بيژين : د گەلەك جهان دا ژ قورئانى خودى حەقى دەيبابان وقەنجى يا
د گەل وان ئىكسەر پشتى حەقى خو دئيت ، و د گەل حەديسان دا پيغەمبەر

- سلاف لی بن - گونه‌ها بی‌نهمری یا دهیبابان ئیکسهر پشتی شرکا ب خودی
دهژمیرت .

وپشتی دهیبابان مرۆقین مرۆقی حەق ل سەر مرۆقی ههیه هەر وهسا مرۆقین
ئیتیم وبی‌ری وهه‌ژار ژی ، وجیران وهه‌فال وخزمه‌تکاران ژی ، وقه‌نجی
ئه‌وه به‌ری ته‌هندل حقووقین ته‌نه‌بت هندی کول وان واجباتان بت یین دکه‌فنه
سەر ملی ته ، وقه‌نجی یا دورست شعوره‌که د دلی دا په‌یدا دبت به‌ری مرۆقی
دده‌ته کاری باش ، نه‌وه‌کی ریمه‌تی‌یی کو کاره‌کی باشه به‌لی نه‌ژ دله‌کی
پاقره ، وه‌گهر هنده‌ک نموونه‌یین زنده ساده ژ قه‌نجی‌یی ته‌بقیت گوهداری یا
قان نموونه‌یان بکه :

برایه‌کی ته‌ئه‌گهر نا‌قچاقین خۆل ته‌کر نه‌گری ، تو ژی نا‌قچاقین خۆلی
بکه‌یه گری ئه‌فه عه‌داله‌ته ، به‌لی ئه‌گهر تو د‌روی‌یی وی دا گر‌نژی ، ئه‌فه
قه‌نجی‌یه ! جیرانه‌کی ته‌ئه‌گهر نه‌خۆشی‌یه‌ک گه‌ه‌انده ته‌تو ژی نه‌خۆشی‌یه‌کا
وه‌کی وی بگه‌هینی‌یی ئه‌فه عه‌داله‌ته ، به‌لی ئه‌گهر تو ر‌ابووی ته‌ل شوینا
نه‌خۆشی‌یی باشی‌یه‌ک د گهل کر ئه‌فه قه‌نجی‌یه ! ئه‌گهر تو ل س‌رایه‌کی بووی
ودۆرا ته‌هات وته‌حقی خۆب کارئینا ئه‌فه عه‌داله‌ته ، به‌لی ئه‌گهر ته‌س‌را خۆ
دا برایه‌کی خۆ ئه‌فه قه‌نجی‌یه !! وه‌ها ئه‌ف قه‌نجی‌یه‌یه خودی ل به‌ر مه‌شرین
کری ، وشیره‌ت بی‌ل مه‌کری .

وپشتی فی ئه‌مری ب قه‌نجی‌یی خودی گۆت : ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ
مُحْتَالًا فَخُورًا﴾ - هندی خودی یه‌حه‌ز ژ وان به‌نی‌یین خۆ ناکه‌ت ئه‌وین
ب کریارین خۆ خۆ مه‌زن دکهن ، وحه‌ز ژ وان ناکه‌ت ئه‌وین ب ده‌فی خۆ
مه‌دحین خۆ د‌ناف خه‌لکی دا دکهن ﴿﴾ .

شیره تا سسین : پاشقه لی دانا ژ به خیل و ریمه تی و دویکه فتنا شهیتانی

خودایی مه زن دبیرت : ﴿ الَّذِينَ يَجْلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُحْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴾ وَالَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿٢٨﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۖ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٢٩﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۖ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضْعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٠﴾ .

د فی شیره تی دا خودایی مه زن مه ژ دونه خلاقین پیس دده ته پاش :
قهلسی بی ، وریمه تی بی ، و سی ههلو یستین زهنگین ودهوله مه ندان بو مه بهرچا ف
دکته : به خیلی یا ب وی قهنجی یا خودی د گهل وان کری ، ودانا مالی بو
ریمه تی وده دحه ، و بهرانه ر قی چهن دی دانا مالی وکرنا خیران بو کناری
خودی ..

د هنده ک ریوایه تان دا هاتی به کو هنده ک جو هی بین مه دینی هنده ک هه قال
ژ خه لکی مه دینی هه بوون ، وگافا ئیسلام هاتی وهه قالین وان موسلمان بووین ،
وان بهری خو دایی هه قالین وان بین له زی د کرنا خیران دا دکهن ، ئینا نهو
جو هی هاتنه نک وان نه نصاری یان وگوتنی : نهفه هه وه خیره هوین هنده مالی
خو خه رج دکهن ، وه نه کهن نه دم دترسین هوین فهقیر بن وهه وه چو مال
نه مینت ، ئینا نهف ئایه ته هاتنه خواری .

ونه گهر چ نهف ئایه ته د فی سه رهاتی یا تایهت ژی دا هاتنه خواری به لی
مه عنایا وان یا گشتی به خودی دبیرت : نهوین قهلسی بی د دان وخه رجی یا وی
تشتی دا دکهن بی خودی دایه وان ، وه ره مانا ب قهلسی بی ل خه لکی دی
ژی دکهن ، وکافری بی ب قهنجی بین خودی ل سه ر خو دکهن ، وفه دشیرن ..

ئەفە ھالى وان چيە ؟

خودى دىيىت : مە بۇ كافران غەزابە كا ئەو بى رەزىل بىن ئامادە كرىيە .
يەنى : ھەر وەكى ئەو ب فى قەلىسى بى كافر بى ب نەمەتا خودى ل سەر
خو دكەن ، وى كوفرى ب نەمەتا خودايى خو بكتە دى خو ھىژاى غەزابا وى
كەت ، وھەر وەسا ئەوى مالى خو بدەتە مروڧىن پىتقى ژى بەلى نە بو كنارى
خودى ، بەلكى بو ھندى دا خەلك مەدھىن وى بكن وىيژن : ئەو مروڧەكى
مەردە ، ئەفە ژى ب فى كارى خو خو ھىژاى غەزەبا خودى دكەت ، خودى
دىيىت : ھەر وەسا ئەف غەزابا رەزىلكەر مە بۇ وان ژى ئامادە كرىيە بىن
مالى خو بو رويىمەتى ومەدھە خەرچ دكەن ، و ب گۆت و كرىار
باوهرى بى خودى ورژا قىامەتى نائىن . ئەف كارىن خراب - وەكى
بەخىلى بى ورويمەتى بى - ژ وان كارانە بىن شەيتان خەلكى بو گازى دكەت ،
وھەچى بى شەيتان بو وى دۆست وھەفال بت ئەو چ پىسە دۆست وھەفاله .
پىغەمبەر - سلاف لى بن - دىيىت : ﴿ ئىكەمىن كەس ئاگرى جەھنەمى پى
دئىتە ھلكرن سى كەسن : مروڧى زانا وى جىھاد كەر وى خىر كەر ، ئەو بىن
رويىمەتى بى ب كارىن خو دكەن .. ﴾ ^(۱) ، يەنى : ئەو زانايى دىن وەلم نە
بو خودى نىشا خەلكى دا بەلكى بو ھندى دا خەلك بىژن : ئەفە مروڧەكى
زانايە ، ئەو مروڧى بو مەدھە جىھاد د رىكا خودى دا كرى ، ئەو خىر كەرى
نە بو كنارى خودى خىر كرىن بەلكى بو ھندى دا خەلك بىژن : ئەفە مروڧەكى
مەردە .. رۆژا قىامەتى بەرى ھەر كەسەكى ئاگرى جەھنەمى ب وان دئىتە
ھلكرن ، ودڧىت ژ بىر نەكەين كو رويىمەتى رەنگەكى شركىيە ، لەو ئەف
جزاى مەزن بو ھەيە .

---

(۱) موسلم فى ھەدىسى فەدگوھىرت .

و ل وی ده می خودایی مه زن به حسی وان که سان دکهت یین به خیلی بی ب
وی مالی دکهن یین خودی دایه وان ، ووان که سین نه بو خودی مالی خو
خه رج دکهن ، پسیره کی هل دئیخت و دبیزت : ﴿ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوِءَامَنُوا بِاللّٰهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلِيْمًا ۝۶۰ ﴾ - ما دی چ زیان
گه هته وان نه گهر وان باوهری ب خودی وروژا دویماهی بی ئینا با ووان ب دله کی
پاقر و صافی ژ وی یا خودی دایی خه رج کربا ، و خودی ب وان و ب کریارین
وان بی پرزانیه ، و دی وان سهر وی چهن دی جزا دته ؟ ﴿ .

ودا نهو هزر نه کهن کو ده می نهو خیره کی بو خودی ب مالی خو دکهن
نهو مالی وان زه عی بوو ، وزه همتا وان د بهر نافی دا چوو ، نایه تا د دویف دا
دبیزت : ﴿ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلُمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۚ وَاِنْ تَكْ حَسَنَةً يُّضْعِفُهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَّدُنْهُ
اَجْرًا عَظِيْمًا ۝۶۱ ﴾ - هندی خودی به ته مهت دندکه کا هویر ژی خیرا که سی ژی
کیم ناکهت ، خو نه گهر سه نگی باشی یا وی ته مهت زهره کی بت خودی دی
بو وی مه زن وزیده کته ، و ژ قه نجی یا خو هیشتا دی دته تی ، و ژ نک خو
خیره کا مه زن کو به حه شته دی دته تی ﴿ .

و ب هله که فتنا به حسکرنا ژ خیرا ناخه ته تی ، و بهری نایهت مه فه گو هیزنه
شیره تا جاری و دویماهی بی ، نایه تین (۴۱ و ۴۲) ی مه شه ده کی ژ مه شه دین
قیامه تی بو مه فه دگو هیزت : ﴿ فَكَيْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلٰی
هٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ۝۶۲ ﴾ یومینر یو د ال دین کفر و اعصوا الرسول لئو تسوی هم الارض ولا
یکتمون الله حدیثا ﴿ ۶۳ ﴾ - فیجا حالی مرو فان ل روژا قیامه تی دی بی چاوا بت ،
نه گهر خودی ژ ههر ملله ته کی پیغه مبه ره ک ئینا دا شاهده بی بی ل سهر وان بدهت
ب وی تشتی وان کری ، و نه گهر وی تو - نه ی موحه مده د - ئینای دا بی به شاهد
ل سهر نومته تا خو ، و ل سهر فان پیغه مبه ره ان ژی کو وان په یامین خودایی خو

گه‌هاندینه ؟ رۆژا ئهو چه‌نده چى دبت ، ئه‌وين باوه‌رى ب خودى نه‌ئىناى وگوه‌دارى يا پيغه‌مبه‌رى نه‌كرى و ل دويڤ ريكا وى نه‌چووين هيقى دكه‌ن كو خودى وان ب عه‌ردى فه‌ راست كه‌ت ، وئهو بيه‌ ئاخ ، دا رانه‌بنه‌ فه‌ ، وئهو نه‌شين تشته‌كى خوّل خودى فه‌شيرن ، چونكى خودى خه‌تم يا ل ده‌فين وان داى ، و له‌شى وان شاهده‌يى ل سهر وان يا داى ب وى تشتى وان كرى ﴿ ١٠٠ 》 .

هزرين خوّب كه‌ ده‌مى تو ب خوّل سهر خوّد بى‌به‌ شاهد وده‌عه‌دار پيغه‌مبه‌ر و حاكم خودى ، و جزا يان جه‌هنه‌م يان به‌حه‌شت ، چه‌ند شه‌رمزاري‌يه‌ كا مه‌زنه ئه‌كه‌ر ناڤى ته‌ د گه‌ل يى جه‌هنه‌مى يان هات ! د حه‌ديسه‌كى دا هاتى‌يه‌ :
(عه‌بدللاهى كورى مه‌سه‌وودى) د بيزت : جاره‌كى پيغه‌مبه‌رى - سلاف لى بن داخواز ژ من كر ئه‌ز هنده‌ك قورئانى بوّ بخوينم ، ئينا من سووره‌تا (النساء) بوّ وى خواند ، گاڤا ئه‌ز گه‌ه‌شتيمه‌ فى ئايه‌تى : ﴿ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ۝١٠١ ﴾ گوته‌ من : نوكه‌ به‌سه ، من به‌رى خوّد دايسى چاڤين وى بين تىزى رۆندك بووين .^(١)

ئه‌فه‌ ل وى ده‌مى كو ئهو دى به‌ته‌ شاهد پا هوين بوّ وان چ د بيزت بين شاهده‌يى ل سهر دئيه‌ دان ؟!

شيره‌تا چارى : ل دوور كرنا نڤيژى

خودايسى مه‌زن د بيزت : ﴿ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ۖ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ۝١٠٢ ﴾ .

(١) وه‌كى بوخارى فه‌دگوهيزت .

د فی نایه تی دا ب رهنګه کی نه بی ئیکسهر ری بو حهرامکرنا فه خوارنا مهی هاته خوښکرن ، هدر وهسا حوکمی (تهیه مومی) هاته دیار کرن .

ل سهری نایه تی خودایی مهزن ب ناڅی باوهری بی گازی بهک ناراسته بی خودان باوهران کر وگوت : نهی نهوین باوهری ئینای .. ، بو هندی دا دلین وان بو وی فهرمانا بیت فه کهت ، ودا وان ئاګه هدار بکهت کو نه گهر راسته نهو دخودان باوهر بن دښت پیگیری بی ب فی گوتنا بیت بکهن ، پاشی گوت : دهمی هوین دمهست وسه کران هوین نیزیکی نفیژی نه بن دا بزائن کانی هوین چ دیژن .

ونه فه هنګی بوو دهمی هیشتا مهی ب ئیکجاری حهرام نه بووی ، چونکی - وهکی نه م دزانیڼ - فه خوارنا مهی د وی جفاکی دا یا ئیسلام ل دهسپیکي د ناف دا هاتی تشته کی زیده عده ده تی بوو ، بهلکی عده ده تهک بوو زوی ب زوی کورین فی جفاکی نه دشیا خو ژی بده نه پاش ، ودهمی ئیسلام هاتی وپیخه مهت راکرنا فی عده ده تی و حهرامکرنا مهی قورئان نهف حوکمه د چهند قویناغه کان را بوړاند :

هیشتا ل مه که هی و بهری نه حکامین حه لالکرڼ و حهرامکرڼی بینه خواری قورئانی گوت : ﴿ وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ - و ژ قهنجی بین مهیه ل سهر هه وه هوین ژ بهری دارقه سپ وتری دخون ، فیجا هوین بو خو دکه نه مهی و خوارنه کا باش . هندی د فی چهندي دایه نیشان ل سهر شیانا خودی هه نه بو وی ملله تی د ده لیلان بګه مهت ووجه کی بو خو ژی بګرت ﴿ (النحل : ۶۷) . و ب فی نایه تی خودی موسلمان تیګه هاندن کو مهی نه ژ رزقی باش و خوارین چاکه .

پاشی ل مه دینی قورئانی گوت : ﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعَةٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا - نهی موحه مه د موسلمان

پسپارا مهی و قوماری ژ ته دکهن ، تو بیژه وان: خرابی وزیانین مهزن یین دین و دنیایی ، وعقلی ومالی ، د وی چهن دی دا ههنه ، ومفا ژی بو مروشان تیدا ههیه ژ لایی وه رگرتنا مالی وهندهک لایین دی ، بهلی خرابی یا وان ژ مفایی وان مهز نره ، چونکی نهو مروقی ژ بیرئینانا خودی ونقیژی ددهنه پاش ، و کهرب ونه فیانی د ناف خهلکی دا بهلاف دکهن ، ومالی پویچ دکهن ﴿ البقرة : ۲۱۹ ﴾ ، ونهفه ریخوشکر نه کا دی بوو بو حرامکرنا مهی .

و د دویف دا ئهف ئایهتا سوورهتا (النساء) هاته خواری ئهوا فه خوارنا مهیی ب رهنگه کی مهزن حصر کری ، چونکی فی ئایهتی گوته موسلمانان : ده می هوبن دمهست وسه کران بن هوبن نیژیکی نقیژی نهبن .. ، و چونکی موسلمان دزانن کو نقیژ ب چی حالی ههبت نایته هیلان ، مدعنا گاغا ده می نقیژی نیژیک بوو دقیت نهو خو ژ فه خوارنی بدنه پاش دا ل ده می نقیژی نهو دهشیار بن ، و چونکی نقیژ ل سهر ده می شف وړژی یا لیقه کری به مه جالی وان بی فه خوارنی گهلهک بهرتهنگ بوو .

ونایهتا دویماهی بی یا حرامکرنا مهی تیدا هاتی نهو بوو یا خودایی مهزن تیدا گوته : ﴿ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنَّمَا الْحَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطٰنِ فَاَجْتَنِبُوْهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ ﴿ ۹۱ ﴾ اِنَّمَا يُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيُصْـٰدِّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ ۖ فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَبِهُوْنَ ﴾ ﴿ ۹۲ ﴾ - گهلی خودان باوهران ههما هندی مهی وقومار وصهنه می چکلاندینه وتالع زانینا ب ریکا تیسر کی شانیه ، نهفه هه می گونه هه شهیتان ل بهر مروشان شرین دکته ، فیجا هوبن خو ژ فان گونه هان بدنه پاش ، دا بهلکی هوبن ب چوونا به حهشتی سهر کهفن . ههما شهیتانی ب شرینکرنا گونه هان ل بهر هه وه دقیت نه یاره تی بی و کهربی بیخیه نافه را هه وه ، ب ریکا مهی و قوماری ،

وبهري ههوه ژ بيرئینانا خودی و نقيژي بدهته پاش ژ بهر بي هوشي يا د قهخوارنا مه يي دا هه ي ، ومژويلاهي يا د کرنا قوماري دا هه ي ، قيچا هوين وي چهندي بهس کهن ﴿ (المائدة : ۹۰-۹۱) .

ونايهتا سوورهتا (النساء) يا ئهمل دور تهفسيرا وي دئاخفين ده مي مروفي موسلمان ژ هندي پاشقه برين کو ب مهستي نيزيكي نقيژي بن گوت : دا هوين بزنان کاني هوين چ ديژن .. ، ژ بهر في يا دورست ئهوه ده مي مروف نقيژي دکهت چو ژ وان ئه گهرين وه سال نک وي نه بن ئيکا هند ژ وي چي بکهن ئهوه نه زانت کاني چ ديژت ، وهکي خهوي يان برسي . . و ب هلکه فتنا به حسي خودوير کرنا ژ نقيژي ل ده مي بي هشي بي ، نايهتي حوکه کي شهرعي بي دي ژي تاشکه را کر ده مي گوتي : ل ده مي بي نقيژي بي نيزيكي نقيژي وجهين کرنا نقيژان کو مزگهفتن نه بن ، حهتا هوين خو بشون ، ئهوتی نه بت بي تي بيورت و ژ ده رگه هه کي ده رباز بيته ئيکي دي .

بهلي ئه گهر ئهف مروفه د نه خوشيه کا وهسا دا بت نه شي ت ئافي ب کارينت ، يان ريفنگ بت ، يان ده سنقيژا وي هات ، يان چوو نفينا خو ، ووي ئاف نه ديت سهري خو بشوت يان ده سنقيژا خو بگرت ، نايهتي گوت : هوين قهستا ئاخه کا پاقر بکهن ، ديمين خو وهستين خو پي قه مالن (مهسح بکهن) ، هندي خودي يه بي لينه گره بو ههوه ، وگونه هين ههوه ژي دبهت . و ژ في نايهتي چهند حوکه کين په يوهندي ب (تهيه مومي) قه ههين دئيته زانين ، ئهوتی ب کورتي ئهفته نه :

۱ - (تهيه موم) بو خوشويشتن و ده سنقيژ شويشتني جهي (ئافي) دگرت د سي حاله تان دا : بو مروفي نساخ بت يي کو نه شي ت ئافي ب کارينت ، ومروفي ريفنگ بت يي کو ئاف ب دهست نه کهفت ، و بو مروفي خو جه ژي بت ئه گهر ئاف ب دهست نه کهفت .

- ۲ - (تەيەمموم) ب وى ئاخ وتۇزى يا كو ب سەر عەردى دكەفت دئيتە
گرتن ، ب شەرتەكى كو يا ب نقيژ بت .
- ۳ - (تەيەمموم) ئەوۋە مرؤف ھەردو دەستين خۆل عەردى بت ب ديمى
خۆ دا بينتە خواری ، پاشى جارە كا دى ھەردو دەستين خۆل عەردى بدەت
وھەردو كەفين خۆ پى قەمالت ، وھندەك فقھزان دبیژن : قەمالين حەتا
ئەنیشكانە .

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يَشْتُرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴾ ۝ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ ۚ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا ۝
مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا يُخَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمِعْ غَيْرَ مُسْمِعٍ وَرَاعِنَا لَيْتَ بِالَّذِينَ ۚ وَطَعْنَا فِي أَلْدِينِ ۚ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمِعْ وَأَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ۝
﴿ يَأْتِيهِمُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ءَامِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ ۚ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴾ ۝ ۞ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ۝
﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُرْكَبُونَ أَنفُسَهُمْ ۚ بَلِ اللَّهُ يُرْكَبُ مِنْ يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴾ ۝ أَنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ۚ وَكَفَىٰ بِهِمْ إِثْمًا مُّبِينًا ۝
﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّنُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هتؤلاء أهتؤلى من الذين ءامنوا سبيلاً ﴾ ۝
﴿ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ ۖ وَمَن يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴾ ۝ ۞ أَمْ حَسِبُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا ءَاتٰهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ۚ فَقَدْ ءَاتَيْنَا ءَالَ إِبْرٰهٖمَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنٰهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ۝
﴿ فَمِنْهُمْ مَّنْ ءَامَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَّنْ صَدَّ عَنْهُ ۚ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴾ ۝ ۞ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِءَايٰتِنَا سَوَفَ نُصْلِحِهِم نَارًا كَلَّمَا تَضَجَّتْ جُلُودُهُمْ بَدَلْنٰهُمْ جُلُودًا

غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا هُمْ فِيهَا
أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾ .

د فې پاره يې دا ژ سووره تا (النساء) ژ نايه تا (٤٤) حه تا (٥٧)
سووره ت چنده كي د گهل جوهي يان رادوه ست ، وبه حسې كوفرا وان دكه ت ،
وهنده ك لايين دوژمني يا وان بو ئيسلامي ل بهر چاف ددانت ، دا موسلمان
دوژمين خو ب دورستي بناسن ..

وديرؤك يو مه ناشكه را دكه ت كو تيكله لي يا جوهي يان د گهل موسلمانان بو
ده سپيكا ئافا كرنا دهوله تا ئيسلامي ل مه ديني دزفرت ، ده مي پيغمبر - سلاف
لي بن - ژ مه كه هي مشه ختېويه مه ديني ، وخو دي ب بهر كه تا ديني وي
خه لكې مه ديني يي ليكله فتي پيك ئينا وكرنه برايئ نيك بين ديني ، نه ف چنده
ل دلي جوهي بين مه ديني نه هات ژ بهر دو نه گهرين سهره كي :

- يا ئيكي نهو بوو جوهي يان گله ك جاران دگوته عه ره بين مه ديني : نيريكه
پيغمبري دويمه يي بيت ، ونه و نهو پيگفه دي شهري هه وه كه ين ، وگاڤا
پيغمبري دويمه يي ژ وان نه هاتي يه هلبزارتن وان باوهرې پي نه ئينا
ودوژمناتي يا وي ويا دويكه فتي بين وي كر .

- يا دووي جوهي وه كي عه ده تي وان له مي جه وه مي ده مان ل سهر
ليكله فتنه عه ره بين مه ديني دزيان ، هه رهنده ك ژ وان پشته فاني يا هنده ك عه ره بان
دكر چه ك دفروتي وناگري دوژمناتي يي خوش دكر ، گاڤا ئيسلام هاتي ونه و
هه مي كرينه نيك نهو وه ره قا جوهي بين مه ديني بازرگاني پي دكر ژ ده ستان
دهر كه فت .

نه فه ژبلي ديرؤكا جوهي يان يا ره ش دهر حه قا پيشوازيكرنا كري ت دال هه ر
پيغمبره كي ب وي هات بت يا دلي وان نه جووي ژ حه قي يي .. وه كي خو دي

گوټی : ﴿ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴾ - ئهري ځيځا هدر گاځه كا پيغه مبهركه بو هده گهلي جوهيان هات ب وهحي په كا ژ نك خودي يا كو نه د گهل دلچوونين هدهو بهت هوين دي خو مهزن كهن ، دهسته كه كي ژ وان دي درهوين دهرئخن ودهسته كه كي دي كوژن ؟ ﴿ (البقرة : ٨٧) .

وهه كي د تهفسيرا سووره تا (البقرة) و (آل عمران) ژي دا مه ناشكه راكري د ناځه را سهرهاتي يين مللهت وپيغه مبهريين بوړين دا سهرهاتي يا موسايي - سلاف لي بن - وملله تي وي يي ئسرائيلي ژ ههمي سهرهاتي يا پتر دئته دوباره كرن ، ودبت دو نه گهريين سهره كي د پشت ځي چهندي را ههبن - وخودي چيتر دزانت - نهو ژي نهځه نه :

١ - چونكي نامه يا موسايي وبراځي وي موحه مدهي - سلاف لي بن - د گهلهك لايان دا وه كي ئيك بو ، نهو ههردو بو هندي هاتبوونه هنارتن دا ملله ته كي هلبژارتي ل سهر عهقيدا ته وحيد دي په وروده بكن ، پاشي جځاكه كا شهريعه تي خودي ب كاربينت نفاكهن .. وچونكي سهر بوړا ئسرائيلي يا بهري يا موسلمانان رويدا بوو يا د جهي خو دا بوو موسلمان ب سهر بوړا وان ناگه هدار ببن ، دا بزنان دي چاوا خو ژ وان خهله تي يان دهنه پاش يين ئسرائيلي تيبرين .

٢ - وچونكي خودي دزاني كو ملله تي ئسرائيلي ژ ههر ملله ته كي دي پتر دوژمناتي يا ئيسلامي و موسلمانان دي كهت ، وپيلانان دژي دهوله تا ئيسلامي دي گيړت ههر ژ روژا ئيكي يا نهځ دهوله ته دئته دانان وهندي ههبت ، لهو يا فدر بوو قورئان تبiece تي ځي دوژمني ب په ننگه كي بهر فرهه بو موسلمانان ناشكه را بت ، دا بزنان كاني د ديروكا خو يا دريژ دا دي چاوا سهره دهري يي د گهل وان كهن .

د دهسپيكا قى پاره يى دا خودايى مه زن به حسى نحرافا جوهرى يان
ولادانا وان ژ ريكا دورست و دوژمناتى يا وان بو موسلمانان دكەت ، وديپژت :
﴿ اَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يَشَرُّونَ الصُّلَّةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضَلُّوا
السَّبِيلَ ﴾ .

خودى ناخفتنى ناراسته ي پيغه مبهري خو موحه مبه دى - سلاف لى بن -
دكەت وديپژت : ما ته حالى وان جوهرى يان نه ديتى يه ، نه وين بارهك ژ وى زانينا
د تهوراتى دا بو هاتى يه دان ..
حالى وان چيه ؟

خودى ديپژت : نهو بهرزه بوونى ب هيدايتى دكرن ، نهو ب قى چهندي
ب تنى ژى رازى نابن ، بهلكى لى دگهريين وهيفى دكهن كو هوين ژى گهلى
خودان باوهرين راست و دورست ژ ريكا راست لادهن ، دا هوين ژى وهكى وان
رى بهرزه بن .

مه عنا : هه بونا زانينى ب تنى ل نك مرؤفى ، نه گهر خو نهو زانين ژ كيتابا
خودى ژى هاتنه وهرگرتن ، چو مفايى ناگه هينتى نه گهر نهو كارى ب وى
زانينى نه كەت ، ئيمام نه همد د حه ديسه كى دا ژ (زيادى كورى له بیدی)
فه دگوهرت كو جاره كى پيغه مبه رى - سلاف لى بن - به حسى تشته كى كر
وگوت : ﴿ نهو هنگى يه ده مى علم نه مينت ﴾ گوت : مه گوتى : نهى
پيغه مبه رى خودى چاوا علم نامينت و نه قورئانى دخوين ؟ گوت : پيغه مبه رى
- سلاف لى بن - گوت : ﴿ ثكلتك أمك يا بن لبید ان كنت لأراك من أفقه رجل
بالمدينة أو ليس هذه اليهود والنصارى يقرؤون التوراة والإنجيل ولا ينتفعون بما فيهما
من شيء - دهيكه ته ل سهر ته بگريت نهى كورى له بیدی ! من هزر دكر تو
زاناترين زهلامى ل مه دينى ، ما نهفه جوهرى وفهله نين تهوراتى وئجيلى دخوين
ومفايى ژ تشتى تيدا هه نابن ؟ ﴾ .

وده میّ خودیّ دبیژته مه : جوھی یان دقیت ریّ ل بهر ههوه ژ ی بهرزه کهن و بهریّ ههوه ژ هیدایه تیّ وەرگیژن ، بو هندی یه دا ئهم ب دورستی وان بناسین و بزاین کو چو رۆژان دلین وان د دهر حهقا مه دا وهسا نهرم نابن کو وان خیرا مه بقیّت ، یان وی تشتی بکهن ییّ باشی یا مه تیدا ، بهلیّ پا دا زانینا مه ب قیّ راستی یا وان ترسیّ د دلین مه دا پهیدا نه کهت ، ترسه کا وهسا ئهم ههردهم د سههمیّ دا بژین خودیّ گوت : ﴿ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَائِكُمْ ﴾ وَكُنْ بِاللّٰهِ وَلِيًّا وَكُنْ بِاللّٰهِ تَصِيْرًا - و خودیّ ب دوژمنکاری یا شان جوھی یان بو ههوه گهلی خودان باوهران ژ ههوه ب خوژی زاناره ، و خودیّ بهسه خودانیّ ههوه بت ، وئهو بهسه پشته قانیّ ههوه بت ههوه ب سهر نه یارین ههوه بیخت .

بهلیّ دقیت ئهم باش بزاین خودیّ هنگی دیّ پشته قانیّ مه بت هندی ئهم پشته قانین دینیّ وی بین ، وهنگی ئهو دیّ مه ب سهر نه یارین مه بیخت هندی ئهم ئهمریّ وی ب سهر ههوا ییّ نه فسا خو بیخین ، وچی گاڤا مه دینیّ خودیّ بو خو نه کره ریّ باز بو ژینی هه میّ ییّ خودیّ دیّ مه و دوژمنان هیلته پیکفه وهنگی سهر کهفتن بو وی یه ییّ هیژا وی یا ماددی یا دژوارتر بت .

و پشتی ئایه تیّ حالیّ شان جوھی یان بو مه فه گیرای دهست ب دیار کرنا هنده ک سالوخته تیّ وان ژ ی کر ، و بهری ئهم شان سالوخته تان بهرچاڤ بکهین دقیت ل بیرا خو بینین کو ئه ف سالوخته ته تشتی کیّ تایهت ب جوھی یان فه نینه ، بهلکی ئهو سالوخته تیّ ههر ملله ته کینه ییّ پشت بده ته ریکا پیغه مبهران ، وییّ نه قیت بیژین : د قیّ مهیدانیّ دا کهس دهستی جوھی یان ناگرت !

خودیّ دبیژت : ﴿ مِنَ الَّذِيْنَ هَادُوا سَحِرْفُوْنَ الْكَلِمَ عَنْ مَّوَاضِعِهِ وَيَقُولُوْنَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعَ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيَّا بِالْاَسْتِهْمَ وَطَعْنَا فِي الدِّينِ وَلَوْ اَنَّهُمْ قَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاسْمَعَ وَاَنْظَرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاَقْوَمَ وَلٰكِنْ لَّعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوْنَ اِلَّا

قَلِيلًا ﴿١٠﴾ . يه عنى : ژ جوھى يان دہستہ کھک ھدیه کارى خو يى کرى يہ ئہو ناخفتنا خودى بگوھورن و ژ بى بهختى وهربادانى بيخنه تيدا ، وئہو ديبژنہ پيغمبہرى - سلاف لى بن - : مہ گوھ ل گوتنا تہ بوو وئہم گوھدارى يا فہرمانا تہ ناکہين ، وتو گوھى خو بدہ مہ تہ گوھ لى نہت ! وئہو ديبژن : (راعنا) ئانہ کو : د مہ بگہ ھہ ومہ تى بگہ ھينہ ، بەلى ئہو ئہ زمانين خو ب پھقا (راعنا) خوار دکہن ، دا ئہو - ب زمانى وان - ببتہ نفرين ، خودى ديبژت : ئہ گہر وان گوتبا : مہ گوھ لى بوو ومہ گوھدارى کر ، شوينا (مہ گوھدارى نہ کر) ، وگوھى تہ ل مہ بت شوينا (تہ گوھ لى نہت) ، وچاقى تہ ل مہ بت شوينا (راعنا) ، ئہو دا بو وان ل نک خودى چيتر وگوتنہ کا راستتر بت ، بەلى ژ بہر کافرى ونہ باوہرى ئينانا وان ب پيغمبہرى يا موحممہدى - سلاف لى بن - خودى ئہو ژ رھما خو دھريخستن ، فيجا ئہو باوہرى ب حقيقى نائين کيمہ کى تى نہت يا چو مفا بو وان تيدا نہت .

و ل بہر سيبہ را فى ئايہ تى چہند مہ سہلہ کين پيئقى روھنکرنى ھہ نہ :
 ۱ - ھندى تہ حريفا گوتنا خودى يہ ، يه عنى : وهربادانا پھقان ب وى ئنيہ تى کو مہ عنايى بگوھورن ، سالوختہ کى ب جوھى يان فہ نويسيايہ ، وھيشتا پيغمبہرى وان مووسا - سلاف لى بن - د ناٹ وان دا ئہف سالوختہ بہر بہرہ ل نک وان ديار دبوو ، لہو مووساى زیدہ نہ خوشى ژ دہستى وان ديت .
 وديروک بو مہ ناشکھرا دکہت کو سى رھنگہ گرفتارى ب سہر کيتابين ئسرائيلى يان يين عسمانى دا و ب دہستين خودانين وان ب خو ھاتينہ :
 ا - گوھورپنا دھقين کيتابى بو دا ئہو وان دھقان نہ ھيلن يين ل دويىف دلى وان نہ بن .

ب - وهربادانا مہ عنايا دھقين کيتابى دا کو ئہو رامانا وان ل بہر خەلکى بہرزہ کەن .

ج - فهشارتنا وان دهقین کو نهو نهشین گوهوړپنی یان وهربادانی بیخنی ، دا کس وان دهقان نه بینت ووی راستی یی نه زانن یا کو تیدا هاتی .
 وپشتی هنارتنا پیغه مبهری - سلاف لی بن - وبه لاڅبونو ئیسلامی نهو ل فی ته حریفی پتر مجد بوون بو هندی دا وان مزگینیدانین ب هاتنا پیغه مبهری ئیسلامی یین کو د کیتابین وان دا هاتین فه شیرن .

۲ - نه بهس وان ته حریف دئیخسته گوتنا خودی ، بهلکی خو ده می نهو د گهل موسلمانان ژى دناخفتن ، و ب تایه تی د گهل پیغه مبهری - سلاف لی بن - ، وان نه زمانی خو ب هندهك په یقان خوار دکر دا بنه خه بهر ونفرین ، وه کی ده می سلاف دکر دا ل شوینا بیژن : (السلام علیکم) یه عنی : سلاف ل وه بن ، دا بیژن : (السام علیکم) یه عنی : مرن بو هوه بت ، و ل شوینا بیژن : (راعنا) یه عنی : چاقی ته ل مه بت ، دا بیژن : (راعینا) یه عنی : تو نه حقه قی مه یی .. وهؤسا ! و ژ بهر فی چه ندی خودی فه رمان ل موسلمانان کر نهو خو ژ وان په یقان بده نه پاش بین جو هی بو خه بهر ونفرینان ب کار دئینن دا ربکی ل وان بگرن .

وهه ر چه نده نهف رهفتاره ژ جو هی یان نیشانا بی خیری یا وانه ژ لایه کی فه ، نیشانا بیزه راڅی یا وانه ژى ژ لایه کی دی فه ، چونکی چو زه لامینی د هندی دا نینه مروث نه زمانی خو د گهل خه لکی خوار که ت دا گوتنا وی بیته خه بهر ، نه گهر بی زیره که بلا روی ب روی دوژمناتی یا خو ناشکه را بکه ت ، به لی نه فه تبعه تی جو هی یان بی که دنه !

۳ - ژ بهر کوفرا ئسرائیلی یان خودی له عنده ت ل وان کر ، مه عنا : حو کمی خودی ب کریارا مروثان فه یا گریدایه ، وراستی به کا دی یا غه ربب د فی نایه تی دا هیه ، خودی د ده ر حه قا جو هی یا دا دبیرت : ﴿ وَلَٰكِنْ لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ و مروث نه گهر دیروکا وان دین و ملله تان بخوینت بین کو

هاتينه د ئيسلامی دا دی بينت جوہی ژ ھمی کدسان کیمتر موسلمان
بووینه ، و ژ ھمی کدسان پتر دوژمناتی یا ئیسلامی کری په .

و ب هلکه فتنا به حسکرنا ژ کوفرا وان خودیی مهزن نهو بو ئیمانی
وته وحیدی داخواز کرن ، وگوت :

﴿يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ءَامِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ
وُجُوهاً فَزَرَّهَا عَلَىٰ آذُنِهَا أَوْ تَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ ۚ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ۚ

ووه کی ناشکهره خودی ب فی نافی گازی وان کر ﴿يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ﴾ نهی گهلی نهوین کیتاب بو هاتی ، کو ته وراته ، مهنا : هوین
ژ ھمی کدسان فدرترن کو د فی گازی بی بین ، چونکی بهری نوکه ژی خودی
کیتابهك بو ههوه هنارتی په وهوین بو باوهری داخواز کرینه ، وئف کاره ل بهر
ههوه بی غریب نینه ، ورن باوهری بی ب وی بینن یا مه د قورئانی دا ئینیه
خواری وکاری پی بکدن ، نهو قورئانا راستگوویی یا وی تشتی د گهل ههوه هه
ژ کیتابان دیار دکهت ، باوهری بی بینن بهری کو نهم ههوه ب خرابی یا کاری
ههوه بگرین ، فیجا هندهك رویان حلی بکین ووه گرینه پاتکی ، یان لهعنه تی
ل فان خرابکاران بکین کو بکینه مهیموینك و بهراز ، وه کی مه لهعنه ت
ل جوہی بین خودانین شهنی بی کری ، نهوین ژ راف ونیچیرال شهنی بی هاتینه
پاشقه لیدان بهلی وان خو پاشقه لی نه دای ، ئینا خودی ل وان ب غهزه ب
هات ، وئهو ژ رهحما خو دهریخستن ، وفهرمانا خودی د هه می حالان دا
فدرمانه کا ب جه هاتی بوو په .

وده می خودی بیرا جوہی یان ل فی سهرهاتی بی ژ دیروکا وان دئینته فقه ،
سهرهاتی یا خهلکی شهنی بی بین کو فیلبازی کری دا خو ژ بن نه مری خودی

دەریبىخن ، مه موسلمانان ب رەنگەكى نە یى ئىكسەر ھشیار دكەت كۆنە گەر
ئەم ژى ل (حیلین شەرعى) گەریاین دا وەر بادانى بیخینه حوكمى خودى ، ئەم
ژى دى ھىژای غەزەب ولە غەنەتا خودى یین .

و د سیاقى بە حەسکرنا ژ کوفرا کیتابی یان دا خودى بە حەسى شرکى و گونەھا
وى یا مەزن کر ، و ھەر وەكى وى دقیت ب فى ئیشارەتى کیتابی یان ب شرکى
گونە ھەبار بکەت ، خودى گۆت :

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ۝ ﴾ - ھندى خودى یە ل وى نابۆرت و گونە ھى بو ژى نا بەت
بى کەسەكى ژ چىكرى یین وى بو وى بکەتە ھەقشك ، یان ب ھەر رەنگەكى
كوفرى كافر بیت ، و ھەر گونە ھەكا دى یا ژ شرکى كیمتر بت ئەو بو وى
ژى د بەت یى وى بقیث ، و ھەجى یى شرکى ب خودى بکەت ب راستى ئەو یى
گونە ھەكا مەزن کر ﴿ ۝ ﴾ .

و پشتى فى حوكمى سوورەت جارەكا دى ل سالۆخەتین جوھى یا زفریغە :

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزُكُّونَ أَنْفُسَهُمْ ۖ بَلِ اللَّهُ يُرْسِي مَنْ يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ۝
أَنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ۚ وَكَفَىٰ بِهِمْ إِثْمًا مُّبِينًا ۝ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا
نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ
مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ۝ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ ۖ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا
۝ أَمْ هُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمَلِكِ ۖ إِذَا لَأُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ۝ أَمْ تَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ
مَا ءَاتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۖ فَقَدْ ءَاتَيْنَا ءَالَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنَاهُم مُّلْكًا
عَظِيمًا ۝ فَمِنْهُمْ مَنْ ءَامَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَّنْ صَدَّ عَنْهُ ۚ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ۝ ﴾ .

تشتى ژ ھەمى یى بەرچاقتەر د نەفسیغەتا جوھى یان دا ئەو ئەو ھەر دكەن كو
نەفسى وان ژ یى مروفین دى یى جودایە ، و كو ئەو (شەعبى خودى یى

هلبژارتينه) وخلك همى بو خولامينى يا وان بين هاتينه دان ، وځى باوهري يى
 ئيكا هند ژ وان چيكرېو وئو مهزن د خو بگههن ، خودى د دهر حهقا وان دا
 دبېژت : ﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يُزْكَوْنَ اَنْفُسَهُمْ - ئهى موحهمد ما ته كارى وان
 نهديتې به ئهوين مهدين خو و بين كريارين خو دكهن ، فيجا ب سالوخهتين
 پاك وپاڅزى يى ودويربوونا ژ خرابى يى وان سالوخ ددهن ؟ ۞ .

ومروځى عهقله كى ساحلهم هبت باش دزانت كو ئهو مروځى مهدين خو
 بكهت ومهزن د خو بگههت نه گهر خو يى راستگو ژى بت ، دى د چاځين
 خهلكى دا بى بها بت ، فيجا پا هوين بو وان چ دبېژن يى كو ژ درهو مهدين
 خو دكهن ، وه كى جوهرى يان ؟

ئووين هه خودى ب راستى يا وان زاناره ، وب تنى خودى ماف هديه
 مهدين وى بكهت بى وى بځيت ژ بدنې يى خو ، ژ بهر كو ئهو راستى يا كارى
 وان دزانت ، وئهو تشته كى ژ خيرا كارى وان خو هندى وى دافا ب بهر كى
 خورمى ژى څه بت بو وان نايسته كيمكرن ﴿ بَلِ اللّٰهُ يُزَكِّيْ مَنْ يَّشَاءُ وَلَا يُظْلَمُوْنَ
 فَتِيْلًا ۝۸۱ ﴾ .

وخودى بهرى پيغه مبهري خو ددهته هندى كو ئهو ژ درهوا وان يا مهزن
 عهجيگرى ببت دهمى دبېژت : ﴿ اَنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَكَفَىْ بِمَعِ
 اِنَّمَا مُبِيْنًا ۝۸۲ ﴾ - تو ئهى موحهمد ب مهنده هوشى څه بهرى خو بده كارى وان ،
 چاوا ئهو درهوى ل سهر نافي خودى دكهن ، وئهو يى پاڅزه ژ ههر تشته كى
 بابهتې وى نهبت ، وئو درهوه بهسه گونه هه كا مهزن بت وخرابى يا باوهري يا
 وان ناشكهرا بكهت ۞ . ودرهوين وان ل سهر نافي خودى كرين نه ئيك ودو
 بوون ، بهلى يا ژ همى يى مهزتر ئهو بوو وان دگوت : خودى مه نابهته
 جههنه مې چونكى ئهم خوشتځى يى وينه وئهم شه عې وى يى هلبژارتينه !

وهه چهنده وان خو ب شه عیّ خودی یی هلبژارتی ژی دناسی ، وپشك وبارك ژ كیتابا خودی بو وان هاتبوو دان ، به لی د گهل هندی ژی شرك ب خودی دكر وپشته فانی یا موشركان ژی دكر ، خودی دبیرت :

﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ اٰتَوْا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ يُؤْمِنُوْنَ بِالْحِجَبِ وَالطُّغُوْتِ وَيَقُوْلُوْنَ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا هٰتُوْا اِهْدٰى مِّنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا سَبِيْلًا ۝۱۰۰ ﴾ - نهی موحده د ما ته کاری وان جو هی یان نه دیتی یه شه وین بارك ژ زانیی بو وان هاتی یه دان باوهری یی ب هه ر تشته کی ژبلی خودی په رستن بو دئته كرن ژ صهنه م وشه یتانیی مروف وئهنان دئین ، ودبیرنه وان یین كافری ب خودی پیغه مبه ری وی سلاف لی بن كری : نهف كافرین هه دراسترن ، وریكا وان دورستره ژ یا وان یین باوهری ئینای ؟ ﴿ .

وئف سالوخته ژی ژ به ری وهره ب وان فه یی نویسیایه ، ودیروکی ل سهر وان نفیسیایه کانی چاوا وان پشته فانی یا كافرین رومانی دژی مه سیحی - سلاف لی بن - ودویكه فتی یین وی كر بوو ، و بهر گه ریان كربوو دا پیغه مبه ری خودی عیسای ب ده ستین كافران بده نه كوشتن ، وده می پیغه مبه ری خودی یی دویمای یی ژی هاتی جو هی یان نهف پیسه کاری خو دوباره كره فه وده ستین خو كرنه د ده ستین كافرین عه ره بان دا دژی پیغه مبه ری ئیسلامی ودویكه فتی یین وی ، وحه تا نه فرو ژی جو هی یان نهف سالوخته نه هیلا یه ده می مه سه له دبه دوژمناتی یا ئیسلامی وموسلمانان لای پی به رانه ر کی بت کی نه بت جو هی ده ستی خو دكه نه د ده ستان دا وه می هیژ وشیانین خو دئسخنه د خزمه تی دا ، بو هندی دا چه په ری كوفری ب سهر یی ئیمانی بكه فت ، و ژ بهر قی کاری وان خودی له عنده ت ل وان كر ، وئو وی خودی له عنده تی لی بكه ت وی چو پشته فان

نابن بهر هفانی یی ژ وی بکهن : ﴿ اُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ نَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴾ .

ونه بهس د مهسلا باوهری یی دا ئهو به خیلی یی دکهن وپشته فانی یا بی باوهران دکهن ، بهلکی به خیلی رهفتاره کی بهرده وامله ل نک وان ، وئه گهر خو وان - حاشا - پشکداری د ملکی خودی ژی دا کربا ژ قهلسی وچریکی وان فلسه که نه ددا خه لکی : ﴿ اَمْ هُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمَلِكِ اِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴾ . - یان ئه ری وان باره که د ملکی دا هه یه ؟ وئه گهر وان ئهو هه با ژی وان تشته که ژی نه ددا ئیکی ، ئه گهر خو هندی وی کونکی با ئه واد بهر کی خورمی ؟ ﴿ .

ونه ب تنی هنده بهلکی کاری وان ئه وه ئهو ب هه می هیژا خو دئینی ده مارا ئابوری یا هه می مله تان بمیژن ، دا بهری خه لکی له دهستی وان بت و ب دویقه لانکی یا وان رازی بن ، وده سه لاداری یا وان له سه ر وان به نقین کاری ب ربایی دکهن و له دریزی یا جیهانی دبه لاف کاره کی نه یی قه شار تی به له فی ده می ئه م تیدا دژین .

ودا بو مه دیار بیت کو ئه ف به خیلی یا وان ژ بهر وی حه سویدی یی به یا کو دلین وان تژی کری ، ئایه تی گوت : ﴿ اَمْ حَسِبُوا النَّاسَ عَلٰی مَا اٰتٰهُمْ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ فَقَدْ اٰتَيْنَا اٰلَ اِبْرٰهٖمَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنٰهُمْ مُّلْكًا عَظِيْمًا ﴾ فَمِنْهُمْ مَّنْ ءَامَنَ بِهٖ وَمِنْهُمْ مَّنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيْرًا ﴿ - یان ئه ری ئهو حه سویدی یی ب موحه مده دی سلاف لی بن دبه ن سه را قه نجی یا پیغه مبه ربینی یی یا خودی دایی ، و ب هه فالین وی دبه ن سه را کو خودی به ری وان دایه باوهری یی ، و دویکه فتنه پیغه مبه ری ، و عه رد ئیخستی به دهستی وان ، فیجا ئهو حه ز دکهن ئه ف قه نجی به له نک وان نه مینت ؟ پانی مه - بهری نوکه - ئهو کیتاب دابوونه دوونده ها ئیبراهیمی یی خودی بو وان ئیناینه خواری وئهو وه حی یا نه نقیسی یا بو وان

هاتی ، و د گهل هندی ژى مه ملکه کى بهر فرهه دا وان . فيجا ژ فان يين بارهك
ژ زانينى بو هاتى په دان هديه يى باوهرى ب راستى يا پيغه مبه رينى يا موحه مدهدى
سلاڅ لى بن نيناي وکار ب شريعه تى وى کرى ، و ژ وان هديه يى پشت دای
و د گازى يا وى نه هاتى ، وخه لك ژى ژ دويکه فتنه وى دايته پاش . وئاگرى
جههنه مى بهسى هه وهيه - گهلى دره ويى کهران - کوئو ب هه وه بيته
خوشکرن .

مه عنا : حه سويدى په بهرى وان دايه فان کرپته سالوخه تان ، وحه سويدى
نيشه کا نه فسى په ژ نه گهرا ته فسره کا خه له ت بو کرياران پهيدا دبت ، وئیکا هند
ژ خودانى خو چى دکه ت هزر بکه ت هدر قه نجى ونعمه ته کا هه بت دقيت ژ وى
نه بورت .

وبهرى نه خو قه گو هيزينه ته فسيرا نايه تا دويمه يى ژ فى پارچه يى مه دقيت
بيژين : فان نايه تين بورين پيچ سالوخه تين کرپت بو جوهرى يان ده سنيشانکرن :
۱ - نه وه مه دحپن خو دکهن ومه زن د خو دکهن .

۲ - باوهرى يى ب طاغوتى دئين ، و طاغوت هدر تشته که يى په رستن بو
بيته کرن ژبلى خودى .

۳ - خو دده نه د گهل رپژين کافر وموشرکان ودژى موسلمان وخودان
باوهران رادوه ست .

۴ - به خيلى يى ب وى نعمه تى دکهن يا خودى د گهل وان کرى .

۵ - وحه سويدى يى ژى ب خه لکى دبه ن ژ بهر وى قه نجى يا خودى د گهل
وان کرى .

و ب هلکه فتنه به حسکرنا ژ جههنه مى د دويمه يى يا نايه تا بوهرى دا هه ردو
نايه تين دويمه يى يى ژ فى پارچه يى دو ديمه ن ژ ديمه ن قيامه تى ل بهر چاځين مه
دانان ، وگوت :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا تَضَجَّتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴾ - هندی نهون یسن کافری ب وان نایدت ووه حی یا کیتابی و نیشان و هیجه تین ناشکهرایسن خودی ئیناینه خواری کری ، پاشی نهم دی وان کهنه د ناگره کی دا ، دا نهو تام بکهنه گهرما وی ، ههر جاره کا چهرمی وان هاته سوتن نهم چهرمه کی دی دی بو وان گوهرپین ، دا عذاب وئیشا وان یا بهردهوام بت . هندی خودی به یی زال بوویه تشتهك ل بهر ناسی نابت ، و د ریفه برن وقه دهرا خو دا یی کاربنه جه بوویه ﴿ . و چونکی د لهشی مروفی دا چهرمه نهو نهدامی ههست ب ئیشی دکهت ژ بهر کو دویماهی یسن دهما رین لهشی تیدانه ، ههر جاره کا نهف چهرمه ب سوتنی هاته براژتن ووه ریا چهرمه کی دی ب سهر لهشی وان دا دئیت دا نهو پسر تام بکهنه عذابا سوتنی .

وبه رانبهر فی دیمه نی رهش دیمه نه کی دی یی گهش ههیه : ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا هُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴾ - وئوین دلین وان ب باوه ری یا ب خودی و پیغه مبه رینی یا موحه مده دی سلاف لی بن تهنا بووین ، و ل سهر گوهداری یی خو راست کری ، نهم دی وان کهنه د وان به دهشتان دا یسن پرویار د بن دا دجن ، ههروههر دی خوشی یی تیدا بهن وچو جارن ژئی ده رناکهفن ، وئو ژنن خودی ژ ههمی پیساتی یان پاقر کرین بو وان تیدا هه نه ، وئو د به دهشتی دا دی وان دهینه بن سیبه ره کا هوین و به ربه لاف ﴿ .

﴿۱﴾ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿۲﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿۳﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا بِمَا أَنزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِمْ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿۴﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿۵﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسِنًا وَتَوْفِيقًا ﴿۶﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿۷﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿۸﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِي مَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿۹﴾ وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ أَخْرِجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَنِييَةً ﴿۱۰﴾ وَإِذًا لَا تَنَسُّهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿۱۱﴾ وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿۱۲﴾ وَمَنْ يَطِغِ اللَّهُ

وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴿٧٠﴾ ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
عَلِيمًا ﴿٧١﴾

قورئان ئهو كيتابه يا خودی هنارتی دا وی ئومه تی پی دورست بکته یا
سه رکیشی یا مرؤفینی بی دکته و بهری خه لکی ری بهرزه دده ته خودی ، ئهو
ئومه تا دبنه باشتیرین ئومه ت بو مرؤفان هاتی به ده رئینان - وه کی قورئان ب خو
دبیرت - ژ بهر وی باوهری یا وی ب خودی هه ی ، ووی خیر خواستنا ل نک وی
بو مرؤفینی بی هه ی .. وئه ف (ده رئینانه) یا کو ل بهر چاقی خودی و ل سه ر
دهستی وی چپووی غه ریتیرین ده رئینان بو د دیروکا مرؤفی دا پهیدا بووی ،
چونکی جارا ئیکانه بوو ئومه ته کی هه بوونا خو ژ بهر په ری کیتابه کی وهر گرتی !
و ل وی ده می قورئانی ب ده ستین پیغه مبه ری - سلاف لی بن - و ل سه ر
ملین جیلی ئیکی بی فی ئومه تی ، جیلی صه حابی یان ، ئه ف ئومه ته دورستکری
وبو مرؤفینی بی ده ریخستی ، وحه تا قورئان بشیت دهستی فی ئومه تی بگرت و
ژ کهند و کو ری جا هلییه تی ده ریخت و بهر ب بلندی یا ئیسلامی شه بهت ،
وحه تا ئهو بشیت فی ئومه تی ل راستی یا چه په ری جا هلییه تی هشیار بکته دا
بهرده وام هه بوونا خو بیاریت ، قورئانی کار کر فی ئومه تی بکته خودان
دیتن و به ریخودانه کا دورست ب ریکا ئاشکه را کرنا شهرتین باوهری بی
وتو خویین ئیسلامی ، وگریدانا هه می که سین ئومه تی ب فی دیتن و به ریخودانی
شه ، و د فی پارچه یی دا ژ سووره تی (ژ نایه تا ۵۸ حه تا نایه تا ۷۰) پشتی کو
د نایه تا ئیکی دا خودایی مه زن بو مه به حسی مه سه لا ئیمانه تی وحو کمکرنا
ب دادی بی کری د چهند نایه ته کان دا بو مه به حسی باوهری بی و شهرتین
باوهری یا تمام کر .

د نایه تا ئیکې دا ژ فې پارچه یې کو دېته نایه تا (۵۸) ی ژ سووره تا
(النساء) خودای مه زن گازی یه کی ناراسته ی موسلمانان همدی یان دکه ت ، و
ب تایه تی وان که سین حوکم د دهستی دا ، و کاروبارین خه لکی ب رېقه دېنه ،
و ژ بهر فې تایه تی یې زانایه کی وه کی (شیخ الإسلام ابن تیمیه) نافې فې نایه تی
دکته (آیه الأمراء - نایه تا میران) ، د فې نایه تی دا خودای مه زن دبیرت :

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا
بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴾ - هندی خودی یه
فهرمانی ل هوه دکه ت کو هوین وان ئیمانان یې د دهست هوه دا بگه هینه
خودانان ، فیجا ته خسیری یې تیدا نه که ن ، وئو فهرمانی ل هوه دکه ت کو
هوین ب دادی یې حوکمی د نافه را مرو فان دا بکه ن ، وئو چ باش شیرته
خودی ل هوه دکه ت و بهری هوه دده تی . هندی خودی یه گوهدری گوتن
هوه بوویه ، و ب کریارین هوه یې ناگه هدار بوویه ، ووان دبیت .

ب فې حوکمی قورئانی د فیت جفاکا موسلمانان بکه ته جفاکه کا هه فگرتی
و خودان هیزه کا موکم ، دا بشیت هه بوونا خو پپاریرت وسه ووه ری یا مرو فینی یې
بکه ت ، و هدر ژ بهر فې چه ندی خودی ئو دایه .

ئو جفاکا موسلمانان .. گه لی کاربده ستان : د مه سه لا ئیمانان دا
د ده سپاک وئو مین بن ، و حوکمی ب دادی یې د نافه را (مرو فان) دا بکه ن ،
ل دویش وی مهنه جی یې خودی بو هوه دانای .

وده می قورئان به حسی ئیمانان دکه ت مه خسه د یې ئو ئیمانان ب تنی
نینه یې ل سهر هزرا مه ده می مرو فو که تشته کی ددانته نک ئیکی دا حه تا ده مه کی
بو پپاریرت ، هدر چه نده ئو فو پشه که کا مه زنه ژ ئیمانان تی .. ئیمانان تی ژ هه می یې
مه زن تر ئو ئیمانان ته یې خودی د (فطره تا) مرو فی دا دانای ، ئیمانان تی باوه ری یا
ب خودی و ه لگرتنا نامه یا وی نامه یا هی دایه تی و کار کرنا ب شریعه تی وی ، ئه و

خودايي مهزن د نايه تا (۷۲) یدا ژ سووره تا (الأحزاب) ئيشاره ت دايي ده مي گوتی : ﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾ - هندی نه مين نهو ئيمانه تي کو مه ئيخستى يه د ستويي مروفين موکله لفه دا ژ نه مر ونه هي يان مه بو عه سمان وعه رد وچيايان پيشکيش کر ، به لي نهو ل بهر نه هاتن وي هلگرن ، ونه ترسان ب دورستي ژ دهر حه قي دهر نه کفن ، ومروفي نهو هلگرت و د سهر لاوازي يا خو را پيگيري بي کر ، هندی نه وه نهو بو خو گه له کي زوردار ونه زان بوو .

وېشتي في ئيمانه تي مهزن ژ نوي ئيمانه ت د بته گه له ک پشک وطا :
 ئيمانه تي گه هاندنا ديني وناشکه را کرنا نايه تي خوي نه وي ل سهر ملين پيغه مبه ر ودويکه فتی بين وان ژ زانايان هاتي يه دانان ، وئيمانه تي پاراستنا ملله تي بو مهزن وکار بده ستان هاتي يه هلپسارتن ، وئيمانه تي پوره ده کرنا عيالي نهوا د ستويي ده يابان دا هاتي يه دانان ، وئيمانه تي مروقه ک ل نک مروقه کي بدانت چ گوتنه ک بت بو وي گوت بت ، يان تشته ک بت ل نک دانابت ، يان شاهدي يه کا وي بت ل نک وي .

وگافا ته ديت مروقه کي خو ب باوه ري بي ئيناده ر باوه ر ژي نه که حه تا به ري خو بده يي کاني ئيمانه تي دپاريزت يان نه ، هه قالې پيغه مبه ري بي نيزيک (حوده يفه) نه وي دبېژني : (صاحب سر رسول الله) ژ بهر کو پيغه مبه ري - سلاف لي بن - منافق ب ناف ونيشان بو وي ناشکه را کربوون د گوتنه کا خو دا ^(۱) دبېژت : « پيغه مبه ري - سلاف لي بن - دو حه ديس بو مه گوت بوون ، من ئيک ژ وان ديت ونه زي ل هيفي يا دووي ، وي بو مه گوت بوو کو

(۱) يا نيمام نه حه د ژي فده گوهرت .

ئیمانەت د نىقا دلىن زەلامان دا ھاتە خوار پاشى قورئان ھاتە خواری ، قىجا ئەو
 ژ قورئانى فېربوون ، و ژ سوننەت فېربوون ، پاشى وى بۆ مە بەحسى راکرنا
 ئیمانەت کى وگۆت : زەلام دى نقت وئیمانەت ژ دلى وى دى ئیتە ستاندن
 و ب تنى شوینا وى وەکی نیشانان دەستى دى لى مینت ، وەکی پەلە کا تو
 ل سەر بى خۆ وەرگىرى دى بىنى یا پفە وئەو ب خۆ چو تېدا نینە ، قىجا خەلک
 دى کرپن و فروتتى کەن نىزىکە ئىکى ئەمین تو د ناڤ دا نەبىنى ، ھەتا دى ئیتە
 گۆتن : د ناڤ فلان بنەمالى دا زەلامە کى ئەمین ھەبە ، قىجا د دەر ھەقا زەلامى
 دا دى ئیتە گۆتن : چەند بى ب ھىزە ، چەند بى جامىرە ، چەند بى ب عاقلە ،
 و ھندى دندکە کى باوهرى د دلى دا نینە .

مەعنا : نەمانا ئیمانەت ل نک مروڤى نیشانان نەمانا باوهرى بى یە د دلى دا ،
 و د گەل فەرمانان پاراستن و گەھاندنا ئیمانەت خودى فەرمان ب دادى یا
 د ھوکمى دا ژى ل خودان باوهران کر وگۆت : ﴿وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَنْ
 تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾ و تىشتى بەرچاڤ د ئایەتتى دا ئەو خودى دەمى فەرمانى
 ب دادى بى ل موسلمانان دکەت ، نابىژتى : د ناڤەرا خۆ دا دادى بى بکەن ،
 بەلکى دىژت : د ناڤەرا مروڤان دا ، ھەمى مروڤان ، دادى بى بکەن ، چونکى
 دادى بە مروڤى ل بەر خەلکى شرىن دکەت ، چونکى ب دادى بى ھەر کەسە کى
 ھەقى وى ب دورستى دگەھتى ..

و موسلمانن ئىکى ئەڤ سالوختە ب دورستى ل نک خۆ پەیدا کربوو ، لەو
 دەمى وان وەلاتە کە دکر ، بەرى ئەو وەلاتى ب ھىزى ڤەکەن وان دلىن خەلکى
 ب دادى یا خۆ ڤەدکر ، ودا مەعنا ڤى گۆتنا مە بۆ ھەوە باش ئاشکەرا بىت
 گوھدارى یا ڤى سەرھاتى یا کورت بکەن :

کتىبىن دىروکا ئىسلامى دىژن : ل سەر دەمى خەلىڤى عادل عومەرى کورى
 عەبدلەزىزى لەشکەرى موسلمانان باژىرى سەمەر ڤەندى ڤەکر ، ئینا خەلکى

سهمه رقه ندى كاغزهك بۆ خهليفه ى هنارت تيدا گازنده ژ لهشكهري ئىسلامى
 كر وگوتن : يا ئەم دزانين دينى ههوه فهرمى ل ههوه دكهت كو لهشكهري
 ههوه نهچته د باژيره كي دا حهتا ئيك ژ سىيان نهكهت : داخوازي ژ خهلكى
 باژيري بكهت كو بينه د ئىسلامى دا ، يان زيړه سهري بى بدەن ، يان شهري
 بكەن ، بهلى لهشكهري ههوه بى فان هەر سىيان هاته د باژيري مه دا . گاڤا
 كاغەز گههشتى به عومەرى وى كاغەزهك بۆ قازى بى موسلمانان ل وى جهى
 هنارت وگوتى : فه كولينى ل دويڤ قى مەسهلى بكه ، وئەگەر گوتنا فان
 مرۆڤان يا دورست بت ، بلا لهشكهري موسلمانان ژ سهمه رقه ندى هەمى بى
 دهركهفت ، پاشى وى بكەن يا دينى مه فهرمى پى ل مه كرى ، ووه سا چيسو
 لهشكهري ژ باژيري دهركهفت ، وپشتى دان وستاندن ل سەر فان هەر سى
 مەسهلان د نافهرا خهلكى باژيري ولهشكهري موسلمانان دا هاتى به كرن ،
 خهلكى سهمه رقه ندى ، ژ بهر قى عهدهاله تا ژ موسلمانان ديتى ، ئىسلام هلبژارت
 و ب دلى خو موسلمان بوو ، ئينا لهشكهري ئىسلامى ژ نوى چوو د باژيري
 دا !! ئەرى لهشكهري كى ب قى رهنكى د ديروكى هەمى بى دا ههوه ديتى به ؟

د شريعة ئىسلامى دا كارى حاكم و كاربههستى ئەوه ئيمانته بپاريزت
 وعدهالهتى ب جه بينت : ﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ ﴾ (النحل : ٩٠) ،
 و كارى مللهتى ئەوه - ئەگەر مهزنين وان ئەف چهنده كر - گوهدارى يا وان
 بكەن و ژ بن ئەمرى وان دهرنهكهفن ، چونكى گوهدارى يا وان ژ گوهدارى يا
 خودى و پيغمبهرى به ، خودايى مهزن فهرمى ل موسلمانان دكهت و دبيزت :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾ - ئەى گەلى خودان باوهران ، د بهرسقا فهرمى ن خودى وهرن وبى

ئەمرىيا وى نەكەن ، و د بەرسقا پيغەمبەرى سلاڧ لى بن وەرن وگوهدارىيا
 وى حەقىيى بىكەن يا ئەو پى ھاتى ، وگوهدارىيا مەزن وكاربدەستىن خو بىكەن
 بەلى نە د بى ئەمرىيا خودى دا ، ئەگەر ھوين د ناڧەرا خو دا ل سەر
 تىشتەكى ب ھەڧرىكى چوون ، ھوين ھوكمى وى تىشتى بو كىتابا خودى وسوننەتا
 پيغەمبەرى وى موھەمدى سلاڧ لى بن بزفرىن ، ئەگەر ھەو ب دورستى
 باوهرى ب خودى ورؤژا حىبى ھەبت . ئەڧ زفراندنا بو كىتاب وسوننەتى بو
 ھەو ڧەڧرىكى پى وڧىكفەبوونى چىترە ، ودويمايىيا وى باشترە .

وئەڧە ڧى پىشكەكە ڧ وى عەدالەتى يا ئىسلامى فەرمان پى كرى : گەلى
 خودان باوهران ، ئەگەر راستە ھەو باوهرى ب خودى ودىنى وى ھەيە ، ھوين
 گوهدارىيا خودى بىكەن ، وگوهدارىيا خودى ئەو ھوين كارى ب وى كىتابى
 بىكەن يا وى بو ھەو ھنارتى ، وگوهدارىيا پيغەمبەرى ڧى - سلاڧ لى بن -
 بىكەن ، وگوهدارىيا وى ئەو ھوين دوپكەفتنا سوننەتا وى بىكەن ، وگوهدارىيا
 وان كەسان ڧى بىكەن پىن خودى كارى ھەو ئىخستىيە دەستى ، بەلى
 ب وى شەرتى ھندى ئەو فەرمانى ب وى ل ھەو بىكەن يا خودى گۆتى ،
 و د بى ئەمرىيا خودى دا گوهدارىيا چو كەسان نائىتە كرن .

وېشتى ڧى فەرمانى ئايەتى ب رەنگەكى زىدە ئاشكەرا ئەم ل ھندى
 ئاگەھدار كرىن كو نىشانان باوهرىيا دورست ئەو مروف د ھەر تىشتەكى دا - بلا
 چەندى بچويك ڧى بىت - ل ھوكمى خودى وى پيغەمبەرى - سلاڧ لى بن -
 بزڧرت ، ب كاربىنت وى رازى بىت ڧى ، مەعنا : ئەگەر تە كەسەك دىت گۆتە
 تە : ئەز مروفەكى خودان باوهرم ، پاشى ئەو بو كىتابا خودى وسوننەتا
 پيغەمبەرى - سلاڧ لى بن - ھاتە داخواز كرن دا ھوكمى پى بىكەت ، وئەو
 د گازىيى نەھات وى رازى نەبوو ، تو بزانه وى چو باوهرى نىنە وئەو د گۆتە

خو دا بی راستگۆ نینه ، وئه گهر دهلیه کی دی ل سهر فی چهندی دڤیت ، بهری
خو بده ئایهتا د دویف دا :

﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يَزْعُمُوْنَ اَنْهُمْ ءَامَنُوْا بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
يُرِيْدُوْنَ اَنْ يَتَحَاكَمُوْا اِلَى الطَّاغُوْتِ وَقَدْ اُمِرُوْا اَنْ يَكْفُرُوْا بِهَا وَيُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُضِلَّهُمْ
ضَلٰلًا بَعِيْدًا ﴾ - نهی موحهمه د ما ته کاری وان منافقان نه زانی به نهوین ژ دره
دبیژن وان باوهری ب وی ئینایه یا بو ته هاتی به خواری ، کو قورئانه ، و
ب وی ژی یا بهری ته بو پیغه مبهرا هاتی به خواری ، ووان د حه لکرنا
هه فرکی یان دا دڤیت حوکی خو ببه نه نک وی شریعتی به تالی خودی نه
دانای ، وئهو ب خو فرمان یال وان هاتی به کرن کو ئهو باوهری بی ب وی
نه ئینن ؟ وشهیتانی دڤیت وان ژ ریکا حدق دویر بکته ، دویراتی به کا
دویر ﴿ .

ئه فه دهلیله کی دی به ل سهر هندی کو باوهری یا راست ژ خودانی دخوازت
ئهو ل دویف شریعتی خودی بچت ، و دهمی کاران دا حوکی پی بکته ،
ههر وهسا ئه فه دهلیله کی دی به کو باوهری یا ب خودی کوفرا ب طاغوتی
ژ مروفتی دخوازت ، وهچی بی کوفری ب حوکی طاغوتی نه کته ئهو وی
باوهری ب خودی نه ئینایه ، و طاغوت ههر تشته که بی ژبلی خودی په رستن
بو دئیه کرن ، خودایی مهزن د ئایهتا (٢٥٦) یدا ژ سوورهتا (البقرة) دبیژت :
﴿ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوْتِ وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى - فِجْجَا هه چی بی
کافری بی ب وان هه می تشتان بکته بین ژبلی خودی په رستن بو دئیه کرن
وباوهری بی ب خودی بینت ، ئهو ل سهر ریکا باشتر موکم وسهر راست بوو ،
ووی خو ب وهریسی نه ئیه برین فه ژ دینی گرت ﴿ .

وحالی منافقان ل هه می جه وهه می ده مان ئه وه ده می فرمان لی دئیه کرن
کو ئهو حوکی خو ببه نه نک خودی وپیغه مبهری وی ، و ب وکی وان رازی

بسن ، نهو دی خو دفن بلند کهن و پشت دهنه فی گازی بی ، وه کی خودی گوتی :

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُؤْمِنِينَ يَصُودُونَ

عَنْكَ صُودُوا﴾ - وئه گهر شیرعت ل نه فان هاته کرن ، وبو وان هاته گوتن :

وهرنه وی یا خودی ئینایه خواری ، ووی یا موحه ممد پیغه مبهری سلاف لی بن گوتی ، تو دی وان یین ب سهر فه باوهری ئینای و د دل دا دکافر یینی پشته خو دی دهنه ته وروی بی خو وهردگیرن ﴿ووه کی ئهم دینین نهف نایه ته راستی یا حالی منافقان ل بهر چاقین مه ددانت ، ونهینی یا وان دهلیفرت ، ونافی وان بی دورست بو مه فه دگیرت .. منافق مروّفه کی دوروی یه ، وه کی کونا خه زال مشکی یا دو دهره ، ژ فی دهری ههری دی ژ دهری دی دهر کفشت ، ب دهفی دییژت : من باوهری ب خودی پیغه مبهری وی ههیه ، وئه زی رازیمه ئیسلا ما پیروژ دینی من بت ، گاڤا شریعت ته کی وی هه بوو بیژتی : وهره ب حوکمی خودی پیغه مبهری وی بکه ، رویی خو یی دی دی نیشا ته دوت ، وراستی یا دلی خو دی بو ته هلیفرت :

- حوکمی خودی ! حوکمی پیغه مبهری ! نهفه ژایانا منه وئه زی ب کهیفا خو

مه !!

ودی یینی وی حوکمی طاغووتی بی خوشتره ، وگاڤا بو به حسی دینی وئیمانی ، ب نه زمانی خو بی حلی وروی بی خو بی قائیم دی بیژت : ئهم کهسی ژ خو موسلمانتر نابینین ، وئهم قه بویل ناکهین کهس (موزایه داتان) ل سهر مه بکهت !

پاشی ئایهت روی یه کی ژ روی یین نفاقا فان رهنکه مروّقان بو مه ئاشکهره دکهت دهمی ژ بهر کهدا وان یا خراب ئاتافهک ب سهری دئیت ، ودکه فنه له پین خو فیجا ب دو روی یین رهش فه دئینه نک پیغه مبهری - سلاف لی بن -

ول نك موسلمانان پشتي وی ، دا هندهك هیجه تین سست وخاف بو خو بگرن ،
وبه ری نهو فان هیجه تان بو خو بگرن ، به ری نهو باوهر ژی بکهین ، قورئان یا
دلی وان بو مه ناشکه را دکهت ودیژت :

﴿ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّ أَرْضَنَا
إِلَّا إِحْسَنًا وَتَوْفِيقًا ﴾ ﴿٣٧﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ
وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٣٨﴾ - فیجا حالی وان منافقان دی بی چاواست ،
نه گهر ژ بهر وی کاری وان ب دهستین خو کری ئاتافهك ب سهری وان هات ،
پاشی نهو هاتنه نك ته - نهی موحه مد - داخوازا لیوړینی کر ، و ب سویندان
را چوون کو وان ب وان کریارین خو ب تنی قهنجی ویکینانا د ناڅبه را
ههفرکان دا فیایه ؟ نهو نهوین خودی راستی یا وی نفاقا د دلین وان دا هه
دزانت ، فیجا تو ژ وان بگهره ، ووان ژ خرابی یا کاری نهو ل سهر دچن
بترسینه ، وتو گوته کا کارتی کهر د وان ب خو دا بیژی ﴿٣٩﴾ .

عهده تی مروقی منافقه نه گهر جاره کی منافقی یا وی ل بهر خه لکی ناشکه را
بوو ، وموسلمان ب راستی یا وی حهسیان ، یان ژی شریعه تی جاهلییه تی بی وی
بو خو هلبزارتی وحوکمی خو بری به نك غه درهك لی کر ، نهو ب ههوارکی قه
دی قهستا پیغه مبهری وموسلمانان کهت وعوزران قه خوازت و ب سویندان را
چت کو دلی وی بی صافی به وئیته تا وی یا باشه ، وخودی دزانت دلی وی بی
تژی کهرب وکینه دژی ئیسلامی وموسلمانان ، بهلی پا مه صلحه ت دخوازت
نهو پیچه کی حلیسکاتی بی بو موسلمانان بکهت ، دا مفایه کی بگه هیته خو یان
زیانه کی ژ خو دویر بکهت ، بهرانبه رقی ههلوپستی وان قورئان فهرمانی
ل پیغه مبهری دکهت ، ول مه موسلمانان ژی د رپکا وی را ، کو سی پیگافان
بهاقین :

ئېك : ﴿ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ ﴾ يەنى : گاڤا ئېك ژ وان ھېجەتە كا ھۇسا بو خو
گرت تو پشت بدى ، وناقچاقين خو لى قەنەكە ، دا ئەو بزانت كو تو وى
دناسى .

دو : ﴿ وَعَظَّمْ ﴾ وى شيرەت بكة ، وئاخفتنا خيىرى بو بيژە ،
وبيرا وى ل دويماهى يا خراب يا نفاقى بينە قە ، دا ئەو نەزانينى بو خو نەكەتە
ھېجەت .

سى : ﴿ وَقُلْ هُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴾ وگوتنا كارى د منافقى دكەت
ئەوھە يا دژوارى وگەف د گەل دا بت ، ئەگەر نە عەقلى وى نائيتە سەرى .
بەلى د گەل قى ھەمىي نايەتى ژ پيغەمبەرى - سلاف لى بن - نەخواست
ئەو شەرى منافقان بکەت ، يان ژى وان ژ جفاكى دەرپيخت ، ھندى نفاقا وان يا
قەشارتى بت ، ودقيت ژ بير نەكەين كو ھەبوونا دياردا نفاقى د جفاكى دا
نیشانان ھيژدارى يا ئيسلامى يە .

﴿ أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ
فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴾ .

خودى دپيژت : مە پيغەمبەرەك ژ پيغەمبەريىن خو نەھنارتى يە ، ئەگەر بو
ھندى نەبت دا ب فەرمانا خودى گوھدارى يا وى بيتە کرن . مەعنا : نە
ب فەرمانا خودى بت گوھدارى يا كەسى نائيتە کرن ، ئەگەر خو ئەو كەس
پيغەمبەرەك ژ پيغەمبەريىن خودى ژى بت ، وخودى پيغەمبەريىن خو بو ھندى
نەھنارتينە دا ئەو ب تنى شيرەتان ل خەلكى بکەن ورپکا باش نيشا بدەن ،
ووھكى دى خو بدەنە لايەكى وميى خو د ژينا وان نەكەن ، نە ! خودى ئەو
ھنارتينە دا خەلك گوھدارى يا وان بکەن وکارى ب شريعتى وان بکەن ، ووان
بو خو بکەنە رپپەر .

ودا منافق هزر نه کهت ریّ ل بهر وی یا هاتی به گرتن ، وئیدی نهو نهشیت
 بیهته کهسه کیّ چاک د جفاکا ئیسلامی دا خودی گۆته پیغه بهریّ خو - سلاف
 لیّ بن - : نهوین ب کرنا گونه هان زۆرداری ل خو کړی نه گهر د ژینا خو دا
 هاتبانه نک ته ، وتۆبه کړبا ، وداخواز ژ خودی کړبا کو گونه هان بو وان زی
 بیهته ، وته داخو ازا ژیرنا گونه هان بو وان کړبا ، نهو دا بینن خودی
 پرتۆبه وهر گریّ دلوفانکاره ، ل وی کهسی دپورت یی ژ دل تۆبه بکهته ،
 وره حمیّ پیّ دبهته .

وجاره کا دی نایته ل بابه تیّ سهره کی زقړی قه : نیشانا باوهری یا دورست ،
 دا بو مه ناشکهره بکهته کو ئیسلام نه ب تنیّ گوتنه دهقی به ، وباوهری نه
 خوزی به که مروّف راهیلت ، ئیسلام گوتن وکریاره ، وباوهری قه بویلکرن
 و ب کارئینانا حوکمیّ خودی به ، نایه تیّ گوت :

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
 أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ٥٦ ﴾ - نهی موحده مد سویند ب خودایي
 ته نهو ب دورستی باوهری یی نائین حهتا نهو د ژینا ته دا ته د وی تشتی دا یی
 هه قړ کی سهره د ناقبه را وان دا پهیدا دبت نه که نه فهماندار (حه کهم) ، وسونه تا
 ته پشتی مرنا ته نه که نه حه کهم ، پاشی د دهر حقه وی دا یا ته فدرمان پی
 دای نهو چو دلته نگی به کیّ ل نک خو نه بینن ، و د گهل هندی زی نهو
 ب دورستی خو ب دهست قه بهردن .

وناشکهرایه نهف نایه ته باوهری یا تمام دکه ته سیّ دهره جه :

۱ - ﴿ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ﴾ .

۲ - ﴿ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ ﴾ .

۳ - ﴿ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ .

ئىمامى غەزالى دەمى بەھسىۋان قويناغان دكەت يىن مروف تى دېورت ھەتا دگەھتە بلندىيى ، دېئوت : سى قويناغ ھەنە مروف بى بلند دبت : صەبر ، و ژ وى بلندتر : رازىبون ، و ژ وى بلندتر : قيانا ھەر تشتەكى ژ نك خودى يىت .

وھەر وھكى وى ئەف ھەر سى قويناغە ژ قى ئايەتى وەرگرتىنە ، چونكى پەيوەندى يا مروفى د گەل شرىعەتى - وھكى ئايەتا بۆرى ئاشكەرا دكەت - سى دەرەجەنە :

يا ئىكى : مروف ھەر ژ سەرى خۆب ئەمرى خودى قە گریدەت ، وپىگىرىيى ب وى بکەت يا خودى فەرمان پى كرى ، وئەفى چەندى صەبرەکا مەزن پى دڤىت ، چونكى كارى نەفس وشەيتانى ھەردەم ئەوہ پىگىرى يا ب ئەھكامىن شرىعەتى ل بەر مروفى گران دكەت .. وئەف دەرەجە ب تى باوہرى يا مروفى تمام ناکەت ، چونكى منافق ژى دەمى مەجبور دبت پىگىرىيى ب شرىعەتى دكەت .

دەرەجا دووى : كو مروف ب ھوكمى خودى رازى بىت ، وپى دا رحەت بىت ، وخۆ تەنگاف نەبىت ژ وى تشتى خودى ھوكم پى كرى ، چونكى خونەرازيكرنال سەر ھوكمى خودى مروفى كافر دكەت ئەگەر خۆ ئەو كارى ب وى ھوكمى ژى بکەت .

ودەرەجاسىيى : خۆب دەستفە بەردانە ، يان (تەسلىمبونە) وھكى قورئانى ئاف لى دانای ، وخۆ تەسلىمكرن بۆ ئەمرى خودى ھنگى دئىت ئەگەر مروفى وەسا ھەز ژ ئەمرى خودى كر كو كەيفخوشى يا خۆ تىدا بىنىت .. وئەفە بلندترىن دەرەجا باوہرىيى يە ، تە دىتى بە جارەكى تشتەك ل بەر تە يى نەخوش بت وتە نەڤىت ، پاشى تو بزانى خوشتقىيەكى تە ھەز ژ وى تشتى دكەت قىجا دلى تە د كافي دا د دەر ھەقا وى دا بىتە گوھارتن وئەو تشتى

بهري بيته كي ل بهر ته يي نه خوښ ل نك ته بيته خوشتفتيرين تشت ؟ نه ها قيانا
ژ دل ويا دورست نه وه .. گوهي خو بده في نايه تي :

﴿ وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ أَخْرِجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْ ﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَنبِيْهُنَّ ﴿٦٦﴾ وَإِذَا لَا تَنبِيْهُهُمْ مِّنْ لَّدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾ وَلَهَدَيْنَهُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾ - و نه گهر مه ل سهر وان
واجب کربا کو هنده ک ژ وان هنده کان بکوژن ، يان نهو ژ واري خو دهر که فن ،
هژماره کا کيم ژ وان تي نه با که سي نهو نه دکر ، و نه گهر وان ب وي کربا يا
شيرت يي ل وان دئيه کرن نهو دا بو وان ب مفاتر بت ، ودا باوهری يا وان پي
ب هيژتر لي نيّت ، و نه م ل دنيايي وناخره تي خير ي ژ نك خو دا دهينه وان ،
ودا بهري وان دهينه ريکا خودي .

نه فقه ئيشاره ته که بو وان منافقين ب حوکمي طاغوتي رازي دبن و پشت
دده نه حوکمي خودي ، نه قين هه باوهری يا وان يا ژ دره وه ، و شريني يا باوهری يي
وان سه ح نه کړی يه ، لهو نه مری خودي نه گهر ل دلي وان نه هات ل بهر وان
گه له ک يي گرانه ، نه وه کی وان مروقين باوهری يه کا دورست هه ی ، ئيک ژ وان
نه گهر گوهر ل نه مری خودي بوو ب دله کی خوښ وي فهرمانی وهر دگرت و
ب جه دئيت ، و د في نايه تي دا خودي دو نمونه ل سهر نه مری بو مروقي
نه خوښ ئينان : کوشتنا نه فسي ، و دهر که فتنا ژ وهلاتي .. وهزر بکه ن قيانا
وهلاتي و حد ژيکرنا جه واران چه نده هه تا خودي دهر که فتنا ژ وهلاتي بيته ريژا
خو کوشتي .

وبهري نه ف پارچه يه ژ سووره تي ب دويمه ي بيّت خودايي مه زن بهايي وي
که سي بو مه ئاشکه را دکه ت نه وي باوهری يا وي يا دورست بهري وي دده ته
گوهداري يا فهرمانا خودي ، و دپيژت :

﴿ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴾ ۝ ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عَلِيمًا ۝ - وههچی بی گوهداری یا فهرمانین خودی وریکا پیغهمبه‌ری وی موحه‌مده‌ی سلاش لی بن بکته‌ت نه‌و نه‌ون یین خودی بهایی وان مه‌زن کری ، فیجا نه‌و دی هه‌قالینی یا وان که‌ن یین خودی قه‌نجی ب به‌حه‌شتی د‌گهل کری ژ پیغهمبه‌ر وراستگوریان نه‌وین ب دورستی باوهری ئینای وشه‌هیدین د ریکا خودی دا وچاکین خودان باوهران ، ونه‌و چ باش هه‌قالن وان د به‌حه‌شتی دا هه‌ین . نه‌و دانا هه‌ یا گه‌له‌ک ژ خودی ب تنی‌یه ، وخودی به‌سه‌ ب حالی به‌نی‌یین خو‌یی پرزانا بت ، و ب حالی وی بی هیژای دانه‌کا مه‌زن بت ژ به‌ر وان کریارین وی یین چاک ﴿ ۝ .

نه‌وی گوهداری یا فهرمانا خودی بکته‌ت ، و ب خو‌کمی وی رازی بیت ، یه‌عنی : نه‌وی باوهری یا وی ب خودی وپیغهمبه‌ری وی باوهری‌یه‌کا دورست بت ، د دنیایی دا خودی وی ل‌سه‌ر ریکا دورست دی موکم که‌ت ، و ل‌ناخره‌تی خیره‌کا مه‌زن دی ده‌تی ، وه‌قالین وی - د به‌حه‌شتی دا - چار ره‌نگین مرو‌فانه‌باشترین مرو‌فن خودی داین : پیغهمبه‌ر ، وراستگور ، وشه‌هید ، وچاک .. خودی ب ره‌هما خو‌مه‌ بده‌ته‌ د‌گهل وان .

جيهادا د ريكا خودى دا

﴿يَتَأْتِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ اَنْفِرُوا جَمِيعًا﴾^(٧٦)
 وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَّيَبْطِلَنَّ فَإِنْ أَصَبْتُمْ مُصِيبَةً قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ
 مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٧﴾ وَلَئِنْ أَصَبَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَن لَّمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ
 مَوَدَّةٌ يَلْبِسْتَنِى كُنتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٨﴾ * فَلْيَقْتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ
 يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَن يُقْتَلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ
 فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٩﴾ وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ
 مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ
 الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٨٠﴾
 الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ
 فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٨١﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ
 لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَكَتَبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ
 مِّنْهُمْ تَخَشَّوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا
 الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ
 اتَّقَىٰ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٨٢﴾ أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ
 مُّشِيدَةٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِّنْ عِندِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ
 يَقُولُوا هَذِهِ مِّنْ عِندِكَ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ فَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ

يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٠﴾ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧١﴾ مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۖ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٧٢﴾ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ ۖ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ ۚ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٧٣﴾ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفَرِيقَانِ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَوْجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٧٤﴾ وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ ۖ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولَى الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ ۚ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٥﴾ فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسُكَ ۚ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ ۚ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴿٧٦﴾ مَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا ۚ وَمَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيمًا ﴿٧٧﴾ وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنِ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٧٨﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَ بَيْنَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٧٩﴾ ﴿

ئەف پارچە ژى ژ سوورەتێ (ژ نایەتا ٧١-٨٧) ئارمانجا خو دكەتە رېكخستنا جفاكا موسلمانان ئەوا ژ نوى ل مەدینى ب دەستین پیغمبەرى - سلاف لى بن - هاتى یە دانان .. ومروڤ دەمى هزرا خو د فان نایەتان دا دكەت تى دئینتەدەر كۆل دەمى هاتنە خوارا وان چەند رەنگەك ژ مروڤین منافق یان كینم باوەر د فى جفاكى دا هەبوون ، لەو نایەتان حالى وان بەرچاڤ كر وموسلمان ل وان رېكان ناگەهدار كرن بین كو بشین خو پى ژ خرابى یا وان پاریژن ، وئەو رەنگین مروڤان ژى ئەڤه بوون :

۱ - هندەك ژ وان هەبوون ژ کرنا جیهادی دلەش گران و دل گران بوون ،
وبەرگەرپان دکر خو خەلکی ژێ وه کی خو لی بکەن .. ووان هزر دکر دەمی
ئەو خو ژ جیهادی ددەنە پاش ئەو فایدهیه که دگەهیننە خو ، چونکی ئەو ب وی
چەندی خو ژ وان گرفتاریان دپاریژن یین کو جیهاد دئینتە سەری وان !

۲ - وهندەك هەبوون هیشتا ل مەکەهی بەری جیهاد بیتە دورستکرن
حەماسەت و سەرگەرمی یا وان ئەو پالددان کو داخوای ژ پیغەمبەری - سلاف
لی بن - بکەن دا ئەو دەستویری ب کرنا جیهادی بدەتە وان ، بەلی دەمی
ل مەدینێ جیهاد هاتی یە دورستکرن ، خوژی یا وان ئەو بوو دورستکرن جیهادی
چەندە کا دی هاتبا پاشخستن !

۳ - وهندەك هەبوون هزر دکر دەمی باشیەك - د جیهادی دا ، یان د هەر
کارەکی دی دا - ب سەر وان دا دئیت ئەو ژ خودی یە ، وئەگەر خرابی یەك
گەهشتە وان ئەو سویچین پیغەمبەری - سلاف لی بن - ، بو هندی دا خەلکی
وہ تی بگەهینن کو پیغەمبەر - سلاف لی بن - ب کیر هندی نائیت خەلکی
ب رێقە ببەت .

۴ - وهندەك یین دی هەبوون دەمی ل دیوانا پیغەمبەری - سلاف لی بن -
خو ب جامیری و گوهداری یی دئینا دەر ، وچی تشتی پیغەمبەری - سلاف لی
بن - گوئبا ئەو دا بیژن : ئەم د فەرمانا تە داینە ، بەلی گاڤا ئەو دەر دکهفتن
تشتەکی دی دکرە دلی خو ، وریکە کا دی ددانا بەر خو !

۵ - وهندەك هەبوو گوژگۆك د ناف ریزا موسلمانان دا بەلاف دکرن ، بو
هندی دا بەلبەلە د ناف خەلکی دا چی بیت ، ودا وان باوهری ب وان کەسان
نەمینت یین رپهیری یا وان دکەن .

وژبلی ڤان رەنگە مروڤان هندەك موسلمان ژێ هەبوون ، ژ بەر ڤی ئەگەری
ووا هە بەرهڤانی ژ هندەك منافقان دکر ، حەتا وه لی هاتی موسلمان د دەر

حهقا سهردهري يا د گهل منافقان دا بووينه دو جوين ^(۱) ، ودا سوورته چاځين
موسلمانان باش ل فان رهنګه مروځان څه کت ، و ب رهنګه کي دورست وان
پهروورده کت ، د څي پارچه يي دا ژ نايه تان ټهو روې ب روې دانانه بهرانبهر
فان مروځان .

ل سهرې وبهرې نايهت بهري مه بدهته وان رهنګه مروځان يين کو د ناف مه
دا دژين ژ منافق وکيم باوهران ، نايهتي گازی يهک ناراسته ي خودان باوهران کر ،
همي خودان باوهران ، و ب تايهتي ټهو که سين ريپهري د دهستي دا ، دا ټهو
خو هشيرکد و همي گافان دناماده بن بو بهر څاني يا ژ شريعه تي خودي يي کو
ب کارئينا وي يه عه داله تي پيدا دکت ، خودايي مهن گوت : ﴿يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ
ءَامَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ تَنْفِرُوا جَمِيعًا﴾ - ټه گه لي ټه وين
باوهرې ټيناي بو خو ناماده کرنې ژ بو کرنا شهرې دوژمني خو د هشيرې خو
بن ، څيجا هوين کو مه ک پستي کو مه کي يان پيکفه دهر که څنه شهرې وي ﴿
ل دويش تبيعه تي کرنا شهرې ژ هه وه دخوازت ، ودانا فهرماني ب وي رهنګي کو
دځيت هوين يي دهر که څنه شهرې بو ريپهر وسهرله شکه ران دزځرت .

گه لي خودان باوهران هشيرې خو بن .. بلا شهيتان ب پيلين خو هه وه
ژ کرنا جيهادي سست نه کت ، چونکي ټهو د کرنا خرابي يي چو جاران سست
نابت !

هشيرې خو بن .. ب گوټنا وان هه ژاران نه ټينه خپاندن ټه وين ديژن :
ټيسلام تزي وچلخانه وهژاندنا سهرې يه د بهر زکري را ، ووان ژي ټه وين
ديژن : نځيژين خو بکه د ورورژي يين خو بگرن وبهيلن خه لک وي بکه ت يا وان
دځيت !

---

(۱) وه کي پارچه يي بيت ژ سوورته دي به حسي وان کت .

هشپاری خو بن .. بو شهري دوزمني ب دورستي خو ناماده بکن ، وئه گهر ژ ههوه هاته خواستن کو هوین بو بهرسنگرتنا دوزمني دینی خو دهرکهفن هوین دهرکهفن ، و ب گوتنا وان دوزمنان نه کهن یین د ناف ههوه دا دژین ژ منافق وکیم باوه ران نهوین کار وکهسپی خو کرییه نهو خه لکی ژ کرنا جیهادی پاشقه لیددنه ، وجیهادی ل بهر دلی وان رهش دکن ، و ب نافین کریت ددهنه ناسین ، چونکی نهف رهنگی مروّقان د ناف ههوه دا ههده : ﴿وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَّيَبْطِئَنَّ فَإِنْ أَصَابَكُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْنَا إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِدًا﴾ .

گهلی خودان باوه ران ، هوین باش بزنان کو فیت ل وی ده می هوین خو ل دوزمني ژ دهرقه هشپار دکن دفت خو ل دوزمنه کی دی یی ژ وی دژوارتر ژی هشپار بکن ، نهو دوزمني د ناف ریزین ههوه ب خو دا کاری بو نه هیلانا ههوه دکت ، پتر ل فی دوزمني دهشپار بن ، چونکی خه طه را وی ل سهر ههوه پتره ، کاری فی دوزمني نافخوی چیه ؟ نایهت دبیرت : هندی نهوه نهو خو ژ دهرکهفتنا ژ بو شهري دوزمني فدهیلن وخو گران دکن ، نه بهس هنده .. بهلکی نهو خه لکی دی ژی ژ کرنا شهري سست دکن ، ب گهله ک ریکان دینی دا جیهادی د چافین وان دا کریت بکن و ل بهر دلی وان سار بکن ، وئارمانجا وان ژ فی کاری نهوه نهو مهیدانی ژ مواهدان قالا کهن دا ری بو دوزمنین ئیسلامی خوش بیت کو بین ودهستی خو بداننه سهر وهلاتی ئیسلامی .. وئه گهر جاره کی نه خوشییه کا خودی بو ههوه نقیسی ب سهر ههوه دا هات ، وه کی شکهستنا د شهري کی دا یان کوشتنی یان ههر ئاتافه کا دی یا ههبت ، نهو رهنگین هه یین مروّقان ب کهیف فیه دی بیژن : باش بوو مه گوهی خو نه دایه فان مروّقان ، خودی نهو پاراستین ، نه گهر نهو د گهل وان دهرکهفتباینه شهري

یه‌عنی : د ههر دو حاله‌تان دا‌ئو یی خوساره‌ت نینه ، نه‌گهر هاته‌ کوشتن خیرا مه‌زن ل‌ئاخره‌تی دی‌گه‌ته‌ وی‌کو به‌حه‌شته ، چونکی بۆ سهر‌که‌فتنا دینی خودی‌ئهو یی دهر‌که‌فتی نه‌ بۆ چ‌ئارمانجین دی‌یین‌ئهرزان ، و‌ئه‌گهر‌ئهو ب‌سهر‌که‌فت وزفری‌فه‌ خیرا سهر‌که‌فتن و‌ده‌سکه‌فتی‌یان ل‌دنیا‌یی دی‌گه‌تی ، و‌ل‌ئاخره‌تی ژ‌ی خیرا خو‌وه‌ستان‌دنا د‌ریکا خودی‌دا دی‌گه‌تی .

وبه‌ری‌نایدت بۆ مه‌به‌حسی‌ره‌نگه‌کی‌دی‌یی‌مرؤفان‌بکه‌ت‌کو‌وان‌ژ‌ی هه‌لوسته‌کی‌تایبه‌ت ژ‌جیهادی‌هه‌بوو ، نایه‌تی‌گوته‌ك‌ئاراسته‌ی‌خودان‌باوه‌ران کر‌دا‌جیهادا ژ‌ریکا خودی‌دا‌ل‌به‌ر‌وان‌شرین‌بکه‌ت ، نایه‌تی‌گوته‌ خودان باوه‌ران :

﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا﴾ - وما‌ئهو‌چیه‌دبته‌ناسته‌نگ د‌ریکا‌هه‌وه‌وکرنا جیهادا د‌ریکا خودی‌دا ، و‌د‌ریکا‌پشته‌فانی‌یا‌بی‌ده‌سه‌هلان‌تان‌دا ژ‌زه‌لام‌وژن‌وزارۆیان‌ئهوین‌ته‌عدایی‌لی‌هاتی‌یه‌کرن ، و‌وان‌چو‌ری‌نین‌ژ‌بلی‌هن‌دی‌کو‌ئهو‌هه‌وارین‌خو‌بگه‌هینه‌خودایی‌خو‌وبیژن: خودایی‌مه ، تو‌مه‌ژ‌فی‌بازیری (کو‌مه‌که‌ه‌بوویه) یی‌مرؤفین‌وی‌ب‌کوفری‌زوژرداری‌ل‌خو‌کری ، و‌ب‌نه‌خو‌شی‌یی‌زوژرداری‌ل‌خودان‌باوه‌ران‌کری‌ده‌ریخه ، و‌تو‌ژ‌نک‌خو‌خودانه‌کی‌بۆ‌مه‌پیدا‌بکه‌سهر‌کاری‌یی‌ل‌مه‌بکه‌ت ، و‌پشته‌فانه‌کی‌کو‌مه‌ب‌سهر‌زوژداران‌بیخت .

گه‌لی‌خودان‌باوه‌ران ! چاوا‌هوین‌دی‌خو‌ژ‌کرنا‌جیهادا‌د‌گهل‌وان‌کافران‌ده‌نه‌پاش‌ئهوین‌زوژرداری‌ل‌هه‌وه‌کری ، هوین‌ژ‌جه‌ووارین‌هه‌وه‌کرینه‌ده‌ر ، و‌ده‌ستی‌خو‌دانایه‌سهر‌مال‌وحالی‌هه‌وه ، و‌مرؤفین‌لاواز‌وبی‌ده‌سه‌هلان‌ژ‌زه‌لام‌وژن‌وزارۆکین‌هه‌وه‌ژ‌سهر‌عه‌ردی‌وان‌راک‌رین ، و‌هه‌می‌ره‌نگین

نه خوښی یی ئیناينه سهری ، بیی کهسهك ههبت - ژبلی خودی - نهو ههوارین خو
 بگههیننی ؟ نهری ههوه ئهفه ژ بیرکرییه لهو فیانا فی دوزمنی ریکا خو بو
 دلین ههوه دبیت ؟! نه .. وی ژ بیر نهکهن ، ویزان نهگهر خهلکی دی شهري
 بو هندی بکهن دا وهلاتان داگیر بکهن وخیر وخیراتین وان داهیلنه بهریکین
 خو ، هوین شهري د ریکا خودی دا دکهن :

﴿ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الْطَّاغُوتِ -
 نهوین باوهري ئینای شهري د ریکا خودی دا دکهن ، ونهوین کافر بووین شهري
 د ریکا سهرداچوونی وخرابکاری یا دعهردی دا دکهن ﴾ .

وفهرقه کا مهزن د ناچهرا ههردو ریکان دا ههیه : کو مروڤ شهري بکهت دا
 دینی خودی ب سهیریخت ، ومه نهجی وی دعهردی دا بنهجه بکهت ،
 ودادی بی د ناچهرا خهلکی دا ب جه بیت ، وکو نهو شهري د ریکا طاغوتی دا
 بکهت ، شهري بکهت دا مهنهجي خودی ژ ژینا خهلکی لادهت ، وریکی بو
 شریعتین جاهلییهتی خوش بکهت ، نهو شریعتین کاری بو هندی دکهن مروڤان
 بو مروڤان بکهنه بدنی وکوله .. فیجا مادهم هویه هوین - گهلی خودان باوهران -
 شهري زۆردار وسهرداچوویان بکهن نهوین شهیتانی بو خو دکهنه دوست
 وسهرکار ، وگوهداری یا فهزمانین وی دکهن ، وهوین ژ شهیتانی وههقالین وی
 نهترسن ، چونکی هندی نهو فیلبازییه یا شهیتان بو دوستین خو دکهت یا لاواز
 بوویه ﴿ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴾ ، وپشتهفانی
 ههوه خودییه ، وخودی تیرا ههوه ههیه .

وپشتی فی چهندی نایهت هاته سهر بهحسی رهنگه کی دی بی مروڤان :
 ﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ
 عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ

كَتَبَتْ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أُخْرَتْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ ۖ قُلْ مَتَّعْتُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ ۖ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿١٠٧﴾ .

د نه گهرا هاتنه خوارا قی نایه تی دا تهفسیرزان دیژن : د جفاکا موسلمانان دا هندهك مرؤف هه بوون دهمی پیغه مبهری - سلاف لی بن - بهری کو دهستویری ب کرنا جیهادی بیتهدان دگوته وان : دهستین خو ژ کرنا شهری دوژمنین خو یین بوتپه ریس فه کیشن ، ویا ل سهر هه وه نه وه هوین وی بکهن یا خودی ل سهر هه وه فهر کری ژ کرنا نفیژی ، ودانا زه کاتی .. وان بیتهنگی یا خو دیار دکر وخوزی رادهیلان کو روژهك بیت کرنا جیهادی تیدا بو وان بیته دورستکرن دا نهو عه جیی یا بکهن ! وگافا دهستویری ب کرنا جیهادی بو وان هاتی یه دان ، خودانین حه ماسه تی سست بوون وله شی وان گران بوو ، وگوتن : خوزی نهف دهستویری یه هیشتا هاتبا گیر وکرن !

نهف مرؤفه کی بوون ؟

هندهك دیژن : ژ وان موسلمانان بوون یین کو ژ مه که هی مشه ختېوینه مه دینی ، دهمی ل مه که هی وان ددیت کافر هه می رهنگین نه خو شی یی یین دگه هیننه موسلمانان ، وپیغه مبهر - سلاف لی بن - بی فهرمانی ل وان دکهت کو نهو بهر سقا کافران نه دهن ودهستان ژ کرنا شهری فه کیشن ، بو وان نه خوش بوو وهی قی یا وان نهو بوو دهستویری ب کرنا شهری بو وان بیتهدان ، دا نهو تولی ژ کافران بستین ، بهلی گافا نهو چو وینه مه دینی وان هزر کر ئیدی هنده کافر نهشین چو نه خو شی یان بگه هیننه وان ، لهو دهمی دهستویری ب کرنا جیهادی بو وان هاتی یه دان ترسا دهسته که کی ژ وان ژ مرو فان هندي ترسا وان بوویه ژ خودی یان پتر ، له وی دهسته کی گوټ : خودایی مه بوچی ته شهر ل سهر مه فهر کر ونقیسی ؟ نه گهر حه تا دهمه کی نیزیک ته نه هیلاباین ؟ ئینا خودی فهرمان ل پیغه مبهری خو کر کو نهو بیژته وان : خو شی یا دنیایی یا کیمه ،

وئاخړه وتشتی لی هه می مه زنتړ وبه رده وامتړه بؤ وی یی ته قواکری ،
 و خودایی ته ب تشته کی زور داری یی ل که سی ناکه ت ، نه گهر خو هندی وی
 دافی ژی بت نه و ا ب بهر کی خورمی ژی څه .

وهنده ک ته فسیرزان دبیزن : نه ف مرو ف څ وان بوون یین باوه ری یا وان یا
 کیم ، یان منافق ، ویا دورست نه فیه - وه کی زانایی مه زن (ابن کثیر) دبیزت -
 چونکی یا بهر عقل نینه موهاجره کی خودان قه در فی گوتنی بیژت .

هه چاوا بت نه ف نایه ته هندی دگه هینت کو دبت د ناف ریزا موسلمانان
 دا هنده ک مرو ف هه بن حه ماسه تا وان ل ده می بهر فره یی ژ یا هه می که سان
 پتر بت ، به لی ده می دبتنه دؤرا مجدی یی نه و خو ف دکیشن و حه ماسه تا وان
 وه کی که فا نیسکی دئیه خواری !

و چونکی فان مرو فین خو ژ کرنا جیهادی فهدکیشا ، وخو ژی لهش گران
 ددیت هیجه تا وان نه و بوو وان دقیا مرنی ژ خو پاشقه لی بدن ، خودی
 گوت : ﴿ اَیْمًا تَكُونُوا یَدْرِکُکُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ کُنْتُمْ فِی بُرُوجٍ مُّشِیْدَةٍ ۚ - نه گهر روژا
 هه وه هات هه چی جهی هوین لی بن مرن دی گه هته هه وه ، خو نه گهر
 هوین د ناسیگه هین موکم ودویر ژ مهیدانا شه ری ژی دا بن ۚ .

مه عنا : شهرت نینه چوونا هه وه بؤ مهیدانا جیهادی ببتنه نه گه را مرنا هه وه کا
 چاوا شهرت نینه مانا هه وه د مالی دا ببتنه نه گه را مانا هه وه ، وچه ند که س
 هه نه مه گوړه لی بوویه ده مه کی دریژ ژ عه مری خو ل مهیدانا شه ری بؤراندی یه
 ، پاشی ل سه ر جهین خو مرینه !

وهنده ک منافقین دی هه نه نایه ت ب فی رهنگی کورت نهینی یا وان بؤ مه
 دهلیفرت و دبیزت : ﴿ وَإِنْ تُصِیْبُهُمْ حَسَنَةٌ یَّقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِیْبُهُمْ
 سَیِّئَةٌ یَّقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِکَ - نه گهر تشته کی وان که یف بی بیت ژ خوشی یین
 دنیایی گه هشته وان ، نه و دی چیوونا وی تشتی بؤ خودی پالقه دهن ، نه گهر

تشته کی وان بی نه خوښ بت بگه هته وان نهو ژ نه زانین فه دی وی تشتی بو ته نهی موحه ممد پالقه دهن .

هر وه کی وان ب دورستی باوهری ب قهدهرا خودی نه بوویه ، یان ژی وان دثیت بیژن : موحه ممد مروځه کی کوره ، ژ خرابی بی پېغه تر چو ژ وی ناگه هته مه ! ومسوگر مه خسه دا وان ب فی نه حمه قی بی نهو بوو نهو باوهری یا خه لکی ب ربهری یا پیغه مبهری - سلاف لی بن - وشاره زایی یا وی د ریفه برنی دا نه هیلن ، و بهری خودی به رسقا نه زمان دريژی یا فان منافقان بدهت فهران ل پیغه مبهری - سلاف لی بن - کر کو نهو بیژن : ﴿ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ - تَوْنَهی موحه ممد بیژنه وان : نهو هه می خوښی بت نه خوښی بت ژ نک خودی یه ﴾ چونکی بی قهدهرا خودی چو چی نابت ، به لی چونکی فان منافقان دلی خو بو حقی بی قه نه کریه نهو د گوتنا حق ناگهن ، لهو نایه تی ب پسپاره کا مهنده هووشی د گهل دا گوت : ﴿ فَمَالِ هَؤُلَاءِ الّٰفَؤْمِرِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا - فېجا نهفه وان چیه نیزیکه نهو د چو گوتنه کی نه گهن بین تو بو وان دبیژی ؟ ﴾ .

وحتا دیتنا مه بو قهدهرا خودی یا درست بت ، ودا کهس قهدهرا خودی بو خو نه که ته هیجدهت ده می گونه هه کی دکته ، نایه تا د دویف دا گوت : ﴿ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴾ - نهی مروځ هر قه نهجی یه کا هاتی یه سهری ته نهو ژ خودی ب تنی یه ، ژ چاکی وقه نجی یا وی یه ، وههر خرابی یه کا هاتی یه سهری ته نهو ژ بهر کاری ته بی نه باشه ، و ژ بهر وان گونه هانه بین ته ب دهستین خو کرین . ومه تو - نهی موحه ممد - بو هه می مروځان یی

هنارتی دا په‌یاما خودایی خو بگه‌هینی‌یه وان ، و خودی به‌سه شاهد بت ل سهر راستی یا په‌یاما ته ﴿ ١٩٩ ٠

وحتا په‌یقا (الحسنه والسيئة) د فان ه‌ردو نایه‌تان دا بو مه ناشک‌ه‌را ببت دی بیژن : په‌یقا (الحسنه) بو وان نعمت و قه‌نجی‌یان دئیت‌ه گوتن یین کو خودی دده‌ته مروقی ، و بو وان باشی‌یان ژی دئیت‌ه گوتن یین مروف دک‌ه‌ت ، و په‌یقا (السيئة) ژی بو وان به‌لا و موصیبه‌تان دئیت‌ه گوتن یین خودی دئیت‌ه سهری مروقی و بو وان خرابی‌یان ژی دئیت‌ه گوتن یین مروف دک‌ه‌ت .

فیجا د نایه‌تا ئیکی دا ده‌می خودی به‌حسی باشی و خرابی‌یی دک‌ه‌ت و دبیزت : ﴿ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ ١٩٩ ٠ مه‌خسه‌د پی نه‌و نعمت و موصیبه‌تن یین خودی دئیت‌ه سهری مروقی بی مروف ده‌ست تیدا ه‌ه‌بت ، و بو نعمتی دفت مروف شو‌ک‌را خودی بک‌ه‌ت و ل سهر موصیبه‌تی صه‌بری بک‌یش‌ت ، و د نایه‌تا دووی دا ده‌می به‌حسی باشی و خرابی‌یی دک‌ه‌ت و دبیزت : ﴿ أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ١٩٩ ٠ مَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ ١٩٩ ٠ مه‌خسه‌د پی نه‌و باشی و خرابینه یین مروف دک‌ه‌ت ، ده‌می نه‌مری خودی ب جه‌ دئیت‌ه یان بی نه‌مری یا وی دک‌ه‌ت ، و شریعت مه‌ فیر دک‌ه‌ت کو گافا ئیک ژ مه‌ باشی‌یه‌ک کر حه‌مدا خودی س‌ه‌را بک‌ه‌ت کو خودی به‌ری وی دایی ، و گافا گونه‌ه کر ژی توبه‌ بک‌ه‌ت و داخوازا گونه‌ه ژیسرنی بو خو ژ خودی بک‌ه‌ت .

و پستی فی راوه‌ستانا کورت د گهل راستی یا قه‌ده‌را خودی نایه‌تین مایی ژ فی پارچه‌یی شه‌ش شیرت ل خودان باوه‌ران کرن ، و ئیک ژ وان شیره‌تان وه‌کی ناشک‌ه‌را شیره‌تا - یان فه‌رمانا - ب کرنا جیهادی‌یه ، و نه‌و شیرت ژی نه‌قه‌نه : شیره‌تا نیکی : ﴿ مَن يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ١٩٩ ٠ وَمَن تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ١٩٩ ٠ - هه‌چی‌یی گوهداری یا پیغه‌مبه‌ری سلاف لی بن بک‌ه‌ت ،

وکاری ب دینی وی بکعت ، ئەو وی گوهداری یا خودی کر وکار ب فەرمانا وی کر ، وههچی پێ پشت بدهته گوهداری یا خودی وپیغه مبهری وی مه تو - ئەی موحه ممد - نه هنارتی دا ل سهر وان پین پشت ددهن بییه زیره فان ، کارین وان بهژمیری و حسیبا وان سهرابکهی ، حسیبا وان ل سهر مدهیه .

ومه سه لا گوهداری یا پیغه مبهری - سلاف لی بن - وکو ئەو ژ گوهداری یا خودی یه ئەفه د ئایه تی بۆری دا ب بهر فراهی به حس ژێ هاته کرن ، وقی شیره تی په یوه ندی یه کا بهر چاف ب مه سه لا جهادی فه ههیه ، یه عنی : ههر وه کی ئایه تی دقیت بیژته مه : گه لی خودان باوهران هوین گوهداری یا پیغه مبهری - سلاف لی بن - بکه ن ده می ئەو فهرمانی ب دهر که فتنه بۆ جهادی ل هه وه دکعت ، چونکی گوهداری یا فهرمانا وی ژ گوهداری یا فهرمانا خودی یه .

وگوهداری یا فهرمانین خودی وپیغه مبهری وی کاری خودان باوهرانه ، به لی منافق دوه سا نین ، خودی دبیزت : ﴿وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾ - وئهو منافقین هه ده می ل دیوانا پیغه مبهری سلاف لی بن گوهداری یا خو بۆ وی وتشتی ئەو پی هاتی ئاشکه را دکهن ، وئه گهر ژ دیوانا وی چوون ودویر که فتن ، دهسته که ک ژ وان ب شهف وی دکهن ودبیزن یا وان بهری هنگی ئاشکه را نه کری ، ههر وه کی وان نه زانی کو خودی وی ل سهر وان دهژمیرت یا ئەو ب فهشارتی دکهن ، ودی سهرای چه ندی وان جزا دوت جزایه کی تمام ، فیجا تو - ئەی موحه ممد - پشتا خو بده وان وچو پوینتهی ب وان نه که ، هندی ئەون ئەو چو زیانی ناگه هینه ته ، وتو خو بهیله ب هیشی یا خودی فه ، وئهو بهسی تهیه کو بۆ ته خودان وپشته فان بت .

شیره‌تا دووی : ﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ
 آخِزًا كَثِيرًا ﴾ .

یه‌عنی : بلا ئه‌وین هه هزرین خو د قورنانی دا بکه‌ن ، و به‌ری خو بده‌نه وی
 حه‌قی یا تیدا هاتی ، دا کاری بی بکه‌ن و بزانی کو ئه‌و ب ره‌نگه‌کی ریک و پیک
 و موکم هاتی‌یه ، و ئه‌و ژ نک خودی‌یه ، و ئه‌گه‌ر ئه‌و ژ نک ئیکی دی با ژبلی وی
 ئه‌و دا جو‌ده‌یی‌یه‌کا مه‌زن تیدا بینن .

و ئه‌گه‌ر ئه‌و هزرا خو د قورنانی دا بکه‌ن دی زانی کو سلامه‌تی یا دین و دنیا‌یی
 د هندی دایه مرو‌ف گوهداری یا ئه‌مری خودی و پیغه‌مبه‌ری وی بکه‌ت .

شیره‌تا س‌سی : ﴿ وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ ۖ وَلَوْ رَدُّوهُ
 إِلَى الرَّسُولِ وَالْإِلَىٰ أُولَى الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ ۚ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ
 عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ .

و ئه‌ف ئایه‌ته به‌حسی وان که‌سان دکه‌ت بین کاری خو کری‌یه به‌لا‌فکرنا
 گو‌تگو‌تکان د نا‌ف خه‌لکی بی ئه‌و بزانی کانی ئه‌ف گو‌تین ئه‌و به‌لا‌ف دکه‌ن
 د دورستن یان نه ، و ئه‌فی کاری خرابی‌یه‌کا مه‌زن تیدا هدییه ، ب تایه‌تی ئه‌گه‌ر
 جفا‌کا موسلمانان د حاله‌ته‌کی به‌رته‌نگ را ببورت وه‌کی ده‌می شه‌ری ، چونکی
 د فانی حاله‌تان دا گه‌له‌ک جارانی دوژمن چه‌کی به‌لا‌فکرنا گو‌تگو‌تکان د نا‌ف
 موسلمانان دا ب کار دینین بو هندی دا باوه‌ری یا وان ب مه‌زن و کار به‌دستین وان
 نه‌هیلنن .. و ل وی ده‌می ئایه‌ت نه‌کامی یا وان که‌سان دکه‌ت بینن گو‌تگو‌تکان
 به‌لا‌ف دکه‌ن ، به‌ری وان دده‌ته وی ریکی یا ئه‌و بی ژ خرابی یا فی کاری دئینه
 پاراستن ، ئایه‌ت دبیرت : ئه‌گه‌ر گو‌تن و فه‌رمانه‌کا د‌فیت بیتسه فه‌شارتن یا کو
 په‌یوه‌ندی ب ته‌ناهی‌یی فه‌هه‌بت یا خیرا وی بو ئیسلامی و موسلمانان بزفرت ،
 یان په‌یوه‌ندی ب ترسی فه‌هه‌بت یا بگه‌هته وان ، ئه‌گه‌ر ئه‌و گه‌هسته ئه‌وین هه

بین باوهری یی جهی خو د دلین وان دا نه کری ، نهو دی وی د ناف مروّقان دا بهلاف کهن ، ونه گهر وان نهو بو پیغه مبهری خودی سلاف لی بن وبو زانا وتیگه هشتی یان زفراندا ، دا خودانین تیئینانه دهر وزانینی ژ وان راستی یا وی زانن . ونه گهر قهنجی یا خودی ل سهر ههوه نهبا وکو وی دلوفانی ب ههوه بر هوین دا دویکه فتنا شهیتانی کهن کیم ژ ههوه تی نه بن .

وچهند دهرسهک ژ فی نایه تی دئینه وهرگرتن :

۱ - موسلمانسی دورست دقیت خو ژ بهلافکرنا گوتگوتک وديعايه تان بدهته پاش ، ل ده می ته ناهی یی و ل ده می شهری ژی ، چونکی دبت نهو - یی ب خو بحه سییت - بېته ئامویره تهك د دهستی دوژمنی دا ودره وین وان د ناف موسلمانان دا بهلاف بکته ، ونه گهر ئهف مهسلا د ناف دا نهبت ژی ، تیرا وی ههیه کو نهو بېته ئیک ژ دره وینان ده می نهو کاری خو دکه ته بهلافکرنا گوتگوتکان ، وپیغه مبه - سلاف لی بن - د گوتنه کا خو دا دبیزت : ﴿ کفی بالمرء کذباً أن یحدث بکل ما سمع - تیرا مروّقی ههیه بېته دره وین نه گهر چی تشتی وی گوهر لی ببت نهو وی دبیزت و بهلاف کته ﴾ .^(۱)

۲ - نه گهر مروّقی (ديعايه تهك) گوهر لی بوو وژیده وراستی یا وی نه زانی ، شوینا کو رابت پتر بهلاف کته دقیت بچت وی بگه هیته جهین بهرپرس وکه سین تاییه تمه ند دا نهو ل دویف بچن ویزانن کی وبوچی ئهف گوتنه بهلاف کری به .

۳ - نه گهر چو که سین ب فی رهنگی - یه عنی : بین تاییه تمه ند - د جفاکی دا نه بن مروّقی لی بزفرت ومهسه لی بو دبیزت ، دقیت خو بی دهنگ بکته ونه بته هاریکاری بهلافکرنا وی (ديعايه تی) د ناف خه لکی دا .

---

(۱) موسلم فی حه دیسی فه دگوهرت .

۴ - ئاخفتنا مروّفى ھەمى ل سەر مروّفى يا حسيه ، ورؤژا قيامەتى پسارا وى دى ژى ئيتە کرن ، فيجا بەرى ئەو گۆتنەكى بەلاف كەت بلا فى پسارى ژ خو بکەت : ئەرى ئەگەر من ئەف گۆتنە بەلافکر ودر کەفت درەو رؤژا قيامەتى دى چ بېژمە خودايى خو دەمى ئەو دېيژتە من : بۆچى تە ئەف درەو د ناڤ خەلکى دا بەلافکر ؟

۵ - ودفيت رؤف ژ بير نە کەت کو گەلەك جاران فتنين مەزن ژ گۆتنە کا بچوبك چى دبن ، فيجا بەرى ئەو گۆتنەكى بەلاف كەت بلا بەرى خو بەدەتى كانى چ فايده د بەلافکرنا وى گۆتنى دا ھەبە ؟ چونكى نە کو ئەو بېتە ئەگەرا ھلبوونا فتنەبە ھەبە .

شېئەرتا چارەس : ﴿ فَقِيلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسُكَ وَحَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴾ - تو ئەى موحەممەد جيهادا د ريكا خودى وبلند کرنا پەيڤا وى دا بکە ، تو ژ کرنا کەسى دى بى بەرپسپار نىنى وسەرا وى ل تە نائيتە گرتن ، وتو خودان باوەران بو کرنا شەرى وجيهادى پال بده ، ووى ل بەر وان شرين بکە ، بەلکى خودى ب تە و ب وان شەر و دوژوارى يا کافران راوەستين ، وخودى ژ کافران بى ھيز دژوار وجزا مەزنتەرە ﴿ ۱۱۰ 》 .

ودەمى خودايى مەزن فەرمانى ل پيغەمبەرى خو دکەت کو ئەو ب خو جيهادى د ريكا خودى دا ، پاشى موسلمانان ژى بو ڤى کارى پيرۆز پال بەدت ، و دەمى پيغەمبەرى - سلاف لى بن - ئەف فەرمانە ب دورستى ب جە ئيناي ، و ل سنگى چەپەرى جيهادى راوەستاي .. دڤيا دەرسەكى نيشا وان ريبەر ومەزنان بەدت ئەوين تەنا ورحەت ل مالين خو دروينن وبەرى خەلکى ددەنە مەيدانا شەر وکوشتنى ، ونيشا وان خوتبەخوين وواعظان ژى ئەوين ھەز ژ باشى بى وخيرى دکەن بەلى خەلک بکەت نە ئەو !

ئىسلام ژ مه دخوازت د هەر کاره کی خیری دا ل سهری ئەم ژ خو دەست بی بکهین پاشی داخوازی ژ خەلکی ژی بکهین کو وی خیری بکهن ، و بهری ئەم پسپارا حدقی خو بکهین دقیت ئەم ووی واجبی بزاین بی کو دکەفته سەر ملی مه ، دا جفاکا مه بته جفاکه کا خودان بهرهم .

شیرەتا پینجس : ﴿مَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفْعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيتًا﴾ .

یه عنی : ههچی بی بهر گه پانی بکهت دا مرو فەك خیره کی بکهت ، ژ بهر وی مه ههرا وی کری بارهك ژ خیرا وی کاری دی بو وی ههبت ، بی تشتهك ژ خیرا وی کهسی ئەو کار کری کیم بیت ، وههچی بی بهر گه پانی بکهت دا خرابی بگه هته ئیکی ، ژ بهر فی مه ههرا خراب یا وی کری بارهك ژ گونەهی دی بو وی ههبت ، وخودی ل سەر هەر تشته کی شاهد و پارێزەر بوویه ، و ئەو ههوه دینت و ب کاری ههوه بی ناگه ههواره ودی حسیی سەرا د گەل ههوه کهت .

شیرەتا شه شس : ﴿وَإِذَا حُيِّمُ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا﴾ .

خودی دیژته خودان باوهرا ن : ئەگەر موسلمانەکی سلاقی وه کر هوین ب رەنگه کی باشتەر ژ لای پەیف و گر نژینی فه بهرسفا سلافا وی بدهن ، یان ههما وه کی یا وی لی فه گیرن ، وهەر ئیکی خیر و جزایی خو ههیه ، هندی خودی هه جزایی هەر تشته کی ددهت .

وسلاف وه کی ژ شریعتی دئیتە زانین سوننه ته ، بهلی فه گیرنا سلاقی واجبه ، وسلافا ئیسلامی ئەوه مرو ف بیژت : (السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته) .

وېشتی ځان هدر شهش شیره تان خودایی مه زن بیرا خودان باوهران ل دو
 ستوینین باوهری بی ئینافه و گوت : ﴿ اَللّٰهُ لَا اِلَهَ اِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيَمَةِ
 لَا رَيْبَ فِيْهِ وَمَنْ اٰصَدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيْثًا ﴾ .

گهلی خودان باوهران : نهوی ځان شیره تان ل هه وه دکهت خودایی هه وه یه ،
 نهو خودایه بی نهو ب تنی هیژای خوداینی و په رستنې ، ځیجا هوین ژ وی
 بترسن ، و بزائن کو نهو دی هه وه هه می یان بو حسییی و جزادانی ل رږژا
 قیامه تی کوم کهت ، نهو رږژا چو گومان تیدا نه ، و کهس ژ خودی بی ناخفتن
 راستتر نینه ..

منافق و ديوېوى

﴿ فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ أَرَادَهُمْ بِمَا كَسَبُوا ۖ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ ۚ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴾ ﴿١٠٠﴾ وَذُومُوا لَوَ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً ۖ فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ ۖ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَرِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ ﴿١٠١﴾ إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يَقْتُلُوكُمْ أَوْ يُغَيِّبُوا قَوْمَهُمْ ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ ۚ فَإِنْ آعَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُغَيِّبُوا قَوْمَهُمْ ۚ وَالْقَوَا إِلَيْكُمْ أَلْسَلَمَ ۖ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿١٠٢﴾ سَتَجِدُونَ ءَاخِرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلٌّ مَا رُذِّمُوا إِلَىٰ الْفِتْنَةِ أُرْكَسُوا فِيهَا ۚ فَإِنْ لَمْ يَعْزِلُوكُمْ وَيُلْقُوا إِلَيْكُمْ أَلْسَلَمَ وَيَكْفُوا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٠٣﴾ ﴿١٠٤﴾

پشتی پارچه یا بوری ژ سوور هتې به حسی جهادا دوژمنی کر ، د قی پارچه یی دا به حسی رهنگه کی دی یی دوژمنان هاته کرن یی کو دقیت موسلمان خو باش لی هشیار کهن ، وبنه خودان هه لویسته کی ټیگر تی به رانبر وان ، دا خرابی یا وان ژ خو دوبر بکهن ، وچونکی نه ف دوژمنه دوژمنه کی نافخو یی به خه طه را وی ژ ی ل سهر جفا کی مه زنتره نه گهر هات وخه لکی جفا کی خو لی هشیار نه کر ، یان د دهر حه قا وان دا ب خیلاف چوون .

ئەف دوزمە نافخوویی - یی د فی پارچهیی دا به حس ژی دئیتە کرن - ئەو
 یی ب دورویاتی یی هاتی یه ناسین ، رویی ئاشکەرا و ب سەر فە ، کو رویی
 باوهری یی یه ، دەمی دئینە نک موسلمانان ، وروی یی فەشارتی ونه پەنی ، کو
 رویی کوفری یه ، وئەفە هنگی یه دەمی ب تنی د گەل ئیک دمینت ، یان
 ب دزی فە خو دگەهینە دوزمین موسلمانان ، دا پیکفە پیلانان دژی خودان
 باوهران بگیرن .

د ئایەتا ئیکی دا ژ فی پارچهیی ، کو ئایەتا (۸۸) یه ، خودایی مەزن
 ئاخفتنی ئاراستەیی خودان باوهرین مەدینی دکت و ژ وان دخوازت ئەو
 هەلوستی خو بەانبەر دورویان خو بکەنە ئیک ، و ب ئیک رەنگی
 سەرەدەری یی د گەل وان بکەن ، چونکی هەلوستی فان منافقان ژی ژ وان هەر
 ئیکە : هەفالینی یا ب سەر فە یا ژ درەو ، و دوزمناتی یا د دل دا ، خودی
 دبیرت :

﴿ فَمَا لَكُمْ فِي آلِنَفَقِينَ فَعَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ
 اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴾ - فیجا هەوە چیه گەلی خودان باوهران ،
 هەوین د مەسەلا دورویان دا بووینە دو دەستەك : دەستەكەك دبیرت دی شەری
 وان کەین ، و دەستەكەك دبیرت ئەم شەری وان ناکەین ؟ و خودی ژ بەر خرابیی
 کرایا وان ئەو بین ئیخستینە د کوفری و بەرزەبوونی دا . ئەری ما هەوە دقیت
 وی بینە سەر ری یی خودی بەری وی ژ دینی خو وەرگیرای ؟ و هەچی یی
 خودی بەری وی ژ دینی خو و دوچوونا فەرمانا خو وەرگیرا ، وی چو ری بو
 هیدایەتی نابن .

و د ئەگەر هاتنە خوارا فی ئایەتی دا (بوخاری و موسلم) ژ (زەیدی کوری
 ثابتی) فەدگوهیزن دبیرت :)) دەمی پیغمبەر - سلاف لی بن - دەرکەفتی یه

شهری ئوحدی هندەك ژ وان مروّڤين د گەل دا ب ريفه زفرينه ڤه ^(۱) ، ئينا موسلمان د دەر حەقا وان دا بوونه دو پشك هندەكان گۆت : ئەم دی شهری وان كەين ، وهندەكين دی گۆت : ئەم شهری وان ناكەين ، ئينا ئەف ئايەتە هاتە خواری » .

یەعنی : هەر وه کی موسلمان د راستی یا باوهری یا وان دا وکانی ئەو ژ خودان باوهرانه یان نه بوونه دو پشك ، هندەك ل وی باوهری بوون کو ئەو ژی کافرن لەو دڤیت شهری وان ژی وه کی بی کافران بێتە کرن ، وهندەكين دی هنر دکر ئەو موسلمانن لەو چی نابت شهر د گەل وان بێتە کرن .. لەو ئایەت هاتە خوار دا بەری وان بدەتە ریکا دورست وهەلوێستی ئیکگرتی بی کو دڤیت موسلمانان ژ منافق هەبت ، ئایەتی گۆتە موسلمانان : هەو ەچیە هوین د دەر حەقا فان منافقان دا ب هەفرکی دچن ، وهوین دزانن ئەو ئەون بین خودی - ژ بەر کاری وان بی خراب - ئەو دەر نشیف کرین وبەر ب سەرداچوونه ڤه زفراندین ، دیارە هندەك ژ هەو ەب ڤی هەفرکی بی دڤیت بەری فان منافقان بین خودی ری ل بەر وان بەرزە کری بدەنە هیدایەتی ؟ نه .. ل وی هیڤی بی نەبن ، دلین فان منافقان چو جارن د دەر حەقا هەو ە دا صافی نابن ، وئەو هەر دی نەیارەتی یا هەو ە کەن ، ڤیجا هوین ژی بەرانبەر وان ببنە ئیک دەست ونەهیلن ئەو ب فەند و فیلین خو ریزین هەو ە ژیکڤه کەن ، وهوین باش بزائن کانی چەند هەو ە دل تی هەیه بەری وان بدەنە هیدایەتی وان پتر بەر ل هندی یە هەو ە د سەر دا ببەن ، دا هوین ژی وه کی وان لی بین :

---

(۱) مەخسەد بی (عەبدوللاهی کوری ئوبەیی) وهەقالین وبنە بین منافق ، ئەوین دەر کەڤتینه شهری ئوحدی پاشی ل نیڤا ری زفرينه ڤه ، دا شکەستنی بیخنە ریزا لەشکەری موسلمانان .

﴿وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً﴾ - دوروی یان دځیا هیږن ژى
 ب وی راستی پی کافر بن یا دلین هه وه باوهری پی ئینای ، وه کی وان ب دلین
 خو کافری پی کری ، دا هوین وئو د کوفری دا وه کی ئیک لی بین ﴿ .
 فیجا مادهم هویه هوین ل وان دهشیار بن ژ لایه کی څه و ژ لایه کی دی څه ری
 نه ده نه فیانا وان کو جهی خو د دلین هه وه دا بکته و بهری هه وه بده ته هندی
 کو هوین پشته فانی یا وان بکهن ، یان ژى وان بو خو بکهنه سهر کار :

﴿فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ
 وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ - فیجا هتا ئهو
 د ریکا خودی دا مشهخت نه بن هوین چو دوستان بو خو ژ وان نه گرن ، دا ئهو
 مشهختیونا وان بپته نیشان ل سهر راستی یا باوهری یا وان ، فیجا نه گهر وان
 پشت دا وی یا ئهو بو هاتینه داخواز کرن ، هوین وان بگرن وهچی جهی هه وه
 ئو لی دیتن وان بکوژن ، وهوین ژبلی خودی چو دوست و پشته فنانان بو
 خو ژ وان نه گرن داخووا پشته فانی پی ژى بکهن ﴿ .

وئو ئایه ته ریکی بو موسلمانې ناشکرا دکته ، وفهرمانی لی دکته کو
 ئو مروفی منافق و دوروی بو خو نه کته هه څال و دوست ، هندی ئو ل سهر نفاقا
 خو پی مایی بت ، چونکی (وه لانا) موسلمانې دځیت بو موسلمانې ب تنی
 بت ، وئو گهر هات وئیسلا م بو خودان ئالا و دهولت - وه کی کول سهر ده می
 پیغه مبهری سلاف لی بن چیبوی - موسلمان ژ ه می جهان دځیت مشهخت
 بنی ، وئو مشهختیونه دپته نیشانا وه لانا موسلمانې بو ځی دهولت پی ، له و
 ئایه تی گوټ : هندی ئو د ریکا خودی دا مشهخت نه بن ونه گه هه وه ، وخو
 ژ کوفری و کافران څه دهر نه کهن هوین - گه لی خودان باوهران - پشته فانی یا وان
 نه کهن ، به لی چی گاځا وان پشت دا واری کوفری وخو ب ریزین موسلمانان
 را گه هاند ، هنگی ئو دپنه پشکه ک ژ کوما هه وه و وان حه ق ل سهر هه وه هیه

وېشتي څي چەندى نايەتین بین کافرین دهور و بهرین مه دینی دکه ته سی پشک ورهنگی سهره دهری یا دورست د گهل وان بۆ موسلمانان ئاشکهره دکهت ، یا ژى ب زمانى سياسه تا نه فرۆ دى بیژین : نایهت سی رهنگین (موعامه لاتین نیف دهوله تی) ل بهر سنگی کاربده ستین دهوله تا ئیسلامی ددانت وفهرمانی ل وان دکهت نهو پیگیری یی پی بکه ن ، نهو ههر سی رهنگ ژى نه څه نه :

۲ - نهوین دگه‌هنه هنده کان ژ وان بین پدیمان د نایه‌را وان وموسلمانان دا هه‌ین ، پدیمانین ناشتی یی ، نایه‌تی نه‌فه ژ بن حوکی بۆری ده‌ریخستن ، حوکی کرنا شه‌ری وجهادی د گهل وان ، وگؤ : ﴿إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيثَاقٌ﴾ به‌لی هوین شه‌ری وان نه‌کدن نه‌وین دگه‌هنه ملله‌ته کی کو د نایه‌را هه‌وه ووان دا پدیمانك هدی ﴿﴾ .

127

فَلَقَاتِلُوهُمْ ۖ فَإِنْ اعْتَرَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٦٠﴾ - هەر وهسا هوین شه‌ری وان ژى نه‌که‌ن ئه‌وین هاتینه‌نك هه‌وه‌ ديبهن ته‌نگ ووان پى نه‌خوش كو شه‌ری هه‌وه‌ بکه‌ن ، يان شه‌ری ملله‌تى خو بکه‌ن ، وئهو نه‌ د گهل هه‌وه‌ بووینه‌ وه‌ د گهل ملله‌تى خو بووینه ، هوین شه‌ری وان نه‌که‌ن ، وئه‌گه‌ر خودى قيا‌با دا وان ل سهر هه‌وه‌ زال كه‌ت ، قيجا ئه‌و د گهل دوژمنين هه‌وه‌ يين بوته‌ري‌س دا شه‌ری هه‌وه‌ که‌ن ، به‌لى خودى ژ قه‌نجى‌يا خو به‌رى وان ژ هه‌وه‌ وه‌ر گيرا ، قيجا نه‌گه‌ر وان خو ژ هه‌وه‌ فه‌ده‌ر كر و شه‌ری هه‌وه‌ نه‌كر ، وخو ئيخسته‌ د بن په‌رى هه‌وه‌ فه‌ ، هه‌وه‌ چو حقه‌ ل سهر وان نينه‌ كو هوین شه‌ری وان بکه‌ن ﴿٦١﴾ .

مه‌عنا : هندى ئه‌ف ره‌نگى كافران دناشتيخواز بن وخو ب نه‌ياره‌تى‌يا موسلمانان نه‌ئينه‌ده‌ر وپشته‌فانى‌يا دوژمنين موسلمانان ژى نه‌که‌ن ، كرنا شه‌ری وان چى نابت . وئه‌ف حوكمه‌ هندى دگه‌هين كو هندى ريكه‌ك بو ناشتى‌يى هه‌بت كاربه‌ستين ده‌وله‌تا ئيسلامى دفت لى بچن .

وبه‌رى ئه‌ف پارچه‌يه ژ سووره‌تى ب دويمه‌ي بيت ، جاره‌كا دى به‌حسى ره‌نگى ئيكى‌يى كافر ومنافقان هاته‌كرن ئه‌وين كرنا شه‌ری وان بو موسلمانان يا دورست ، دا حالى وان د گهل حالى ره‌نگى سى‌يى‌يى كافران ئه‌وين كرنا شه‌ری وان نه‌يا دورست ل به‌ر موسلمانان تيكه‌لى ئيك نه‌بن ، ئايه‌تى گو‌ت : ﴿ سَتَجِدُونَ ءَاخِرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلٌّ مَا رَدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا ۚ فَإِنْ لَمْ يُعْتَرِلُوكُمْ وَلَبَقُوا إِلَيْكُمْ السَّلَامَ وَيَكْفُوا أَيْدِيَهُمْ فَاخْذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنًا مُّبِينًا ﴿٦٢﴾ - هوين ملله‌ته‌كى دى ژ دوروى‌يان دى بين وان دفت ژ لايى هه‌وه‌ فه‌ دپشت راست بن ، خو وه‌سا ديار بکه‌ن كو وان باوه‌رى هه‌يه ، ووان دفت ژ لايى ملله‌تى خو‌يى كافر ژى

ڦه دپشت ړاست بن ، خو بؤ وان ديار كهن كو ئهو دكافرن ، هدر جاره كا
 ئهو بؤ جهی كوفری و كافران هاتنه زځړاندن ، ئهو دی كه ڦنه د خرابترین
 حالی دا . ئه وین هه ئه گهر پړوی یی خو ژ هه وه وهر نه گپړن ، و خو نه ئیځنه بن
 پهری هه وه و خو ب دهست هه وه ڦه بهر نه دهن ، وشهړی هه وه بهس نه كهن ،
 هوین وان ب هیژ بگرن و چی جهی ئهو لی بن هوین وان بكوژن ، وئهوین هه
 یین د ڦی رپكا خراب دا گه هشتینه ڦی هددی ئهو بی ژ خه لکی ناشكرا ببن ،
 ئه ون یین مه هیجه ته كا ناشكرا ل سهر كوشتن وگرتنا وان دایه هه وه .

و د هنده ك رېوایه تان دا هاتی یه كو ئه ڦ ئایه ته د دهر حه قا هنده ك منافقین
 مه كه هی دا هاتی یه ، دهاتنه مه دینی ل نك پیغه مبهری - سلاښ لی بن - ووه سا
 د خو دئینا دهر كو ئهو دموسلمانن ، به لی ژ بهر چه ند ئه گهر یین تاییه ت ئهو
 نه شین مشه خت ببن وینه مه دینی ، وگاڤا دزځړینه مه كه هی ل صه نهم
 پهریسی یا خو دزځړین ، و مه خسه دا وان ب ڦی چه ندی ئهو بوو وان دڦیا
 داری د نیځی را بگرن ، ووان هزر دكر ب ڦی رهنگی شو لا وان ل هدر دو لایان
 دی یا دورست بت ، به لی خودی دهستویری دا موسلمانان كو شهړی د گهل
 ڦان زی بكهن ، ئه گهر ئهو خو ژ كافرین شهړ كهر ڦه دهر نه كهن ، وئاشتی یی
 د گهل موسلمانان نه خوازن .

کوشتنا بی دہستی ویا ژ قهستا

﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَفْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَّةٌ مُسْلَمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانِ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَّةٌ مُسْلَمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ۖ ﴿

ب هلكه فتنا كرنا به حسیّ شه‌ری و كوشتنیّ ، سووره‌تا (النساء) د نایه‌تا (۹۲ و ۹۳) بیّ دا به حسیّ كوشتنا بیّ دهستی و یا ژ قه‌ستا ژی كر ، و حوكمیّ ئیسلامیّ د فان هه‌ردو مه‌سه‌لان دا ئاشكه‌راكر ، بۆ هندیّ دا په‌یوه‌ندی‌یین موسلمانان د گهل ئیك و دو و د گهل خه‌لكیّ دی ژی ب سه‌روه‌ره بكه‌ئن .

ل ده‌سپيكا نایه‌تا ئیكيّ خوداییّ مه‌زن حوكمه‌كیّ سه‌ره‌كی بۆ مه‌ ئاشكه‌راكر و گوټ : ﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً - وچی نابت بۆ خودان باوه‌ره‌كی كو ته‌عدایی‌یی ل خودان باوه‌ره‌كی دی بكه‌ت وبیّ حق وی بكوژت ۛ .

حوکمہ کیّ مدزنہ ثابہت وژدانا خودان باوہران لیّ ہشیار دکہت ، وما چاوا
خودان باوہر دیّ خودان باوہرہ کیّ دی کوژت و باوہری وان ہہردووان
دگہہینتہ ئیک ؟ وئار مانجا وان ژبی یا ئہو کاری بۆ دکہن ہہر ئیکہ ؟

بهلى چونكى پيگه ژيانا خودان باوهران ل جهه كى ودهمه كى دبت بته
 نه گهرا هندى ئيك ژ وان ب خهله تى فه ئيكى بكوژت نايه تى گوت : ﴿إِلَّا
 حَطَّاءٌ﴾ - وهسا نهبت نهف چهنده ب خهله تى فه وبى دهستى ژى چى بيت ﴿
 يهعنى : ئحتمالا ئيكانه نهفديه ئيكى ب خهله تى فه بكوژت ، وهكى دى
 كاره كى گهله كى مهز نه ل نك خودى ودقيت گهله كى مهزن بت ل نك خودان
 باوهران ژى كو ئيك ژ وان ژ قهستا و (موته عومد) ئيكى دى بكوژت .

و د نه گهرا هاتنه خوارا قى نايه تى دا تهفسيرزان ديژن : صهحابى يهك
 هه بوو دگوتنى : (عياش) ژ وان بوو يين ل مهكه هى موسلمان بووين و
 ب دهستين كافران گهلهك هاتى يه عهزابدان ، قى صهحابى ل رپوژا فه كرنا
 مهكه هى مروقه كى ديژنى : (حارث بن يزيد) كوشت ، چونكى نهو ژ وان
 كهسان بوو يين نهو عهزاب ددا ، ووى نهزانيبوو كو نهو مروف يى موسلمان
 بووى ، ئينا نهف نايه ته هاته خوارى .

وهندهك ديژن : نه گهرا هاتنه خوارا نايه تى نهو بوو (نهبوو دهردائى) ^(۱)
 زهلامهك كوشت ، ودهمى وى شير راكرى يه سهر سهرى دا بكوژت ، وى
 شاهده دا ، بهلى (نهبوو دهردائى) گوه نهدايى و كوشت ، چونكى وى هزر كر
 نهف مروقه ژ منافقى يى شاهده ددهت ، وگافا وى سوچه تا خو گه هاندى يه
 پيغهمبهرى - سلاف لى بن - پيغهمبهرى ب كارى وى نهخوش بوو وخو نهرازى
 كر وى گوت : نهى پيغهمبهرى خودى ، وى ژ ترسان دا شاهده دا ! پيغهمبهرى
 - سلاف لى بن - گوت : ﴿ما ته دلى وى فه كربوو !﴾ ئينا نهف نايه ته هاته
 خوارى . وقى نايه تى نه حكامين سى حاله تين كوشتنا ب خهله تى فه
 ناشكه راكرن ، نهو ژى نهف نه :

(۱) و د هندهك ريبوايه تين دورست دا هاتى يه كو نهو صهحابى نوسامه بوو .

۱ - نه گهر کوشتی مروّقه کی موسلمان بت ، و د ناف موسلمانان دا بت نهو و مروّقین وی ، نایهت د دهر حه قافی دا دبیرت : ﴿وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَّةٌ مُسْلِمَةً إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا﴾ - وهه چی بی ب خهله تی فه خودان باوهره کوشت ، یال سهر وی نهوه نهو گهردهنه کا خودان باوهر نازا بکته ، و حه قی خوینا وی کوشتی بدهته مروّقین وی ، هنگی تی نه بت خودانی مری ب خیرا خو وی عهفی بکهن ﴿مهعنا : دو حوکم ل سهر وی هه نه ، یی نیکی حه قی جفاکی یه ، مادهم وی مروّقه کوشت - ههر چهنده بی دهستی ژی - دقیت نهو عهده کی خودان باوهر ب مالی خو بکرت و نازاد بکته .. نه گهر عهبد هه بن ، نه گهر نه بن ؟ پاشی نایهت دی بو مه بیژت کانی دی چ کته ، دا نهف نازاد کر نه بته رهنکه کی به دهل فه کرنی چونکی - ب دیتنا ئیسلامی - نیزیکه نازاد کرنا عهبدان وه کی ساخرنا مریان بت ! و حوکمی دووی حه قی مروّقین کوشتی یه نهو ژی دانا خوینی یه ، و نهفه رهنکه کی به دهل فه کرنی بو وی خوساره تی یا ب نه مانا مروّقی وان ب وان کهفتی ، وباش هزرا خو د نایهتی دا بکته ده می دبیرت : ﴿إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا﴾ چاوا ب رهنکه کی عهجب عهفیکرنا وی بی ب خهله تی فه کوشتن کری ژ دانا خوینی ل بهر مروّقین کوشتی شرین کر ده می نهف کاره ب نافی (صهده قی) ب ناقری : گه لی مروّقین کوشتی ، حه قی هه وه هه یه هوین خوینی وه رگرن ، به لی بو هه وه دورسته هوین بو خو خیره کی بکهن ووی ژ دانا خوینی عهفی کهن .

۲ - نه گهر کوشتی مروّقه کی خودان باوهر بت ، و د ناف موسلمانان دا بت ، به لی مروّقین وی ژ وان کافران بن یین نه د ناف موسلمانان دا ، و د ورژمناتی یا ئیسلامی دکهن ، نایهت دبیرت : ﴿فَإِنْ كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ

وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ ۖ - فېجا نه گهر کوشتی ژ ملله ته کی کافر بت یی نه یار بۆ خودان باوهران ، وئو کوشتی یی خودان باوهر بت ، ل سهر وی یه یی نهو کوشتی گهرده نه کا خودان باوهر نازاد بکعت ﴿ وئفه خوینی نادهت ، چونکی مروّقین کوشتی دوژمنین موسلمانان ، ودانا مالی بۆ وان هیزی دده ته وان کو نهو پتر دوژمنی یا موسلمانان بکهن ، و ژ لایه کی دی فه دقیت ژ بیر نه کهین کو وان وکوشتی چو د گهل ئیک نه مایه .

۳ - نه گهر کوشتی مروّقه کی خودان باوهر بت و مروّقین وی ژ وان کافران بن بین پهیمانین ناشتی یی د نابهرا وان و موسلمانان دا ههین ، نایهت دیبژت : ﴿وَإِنْ كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ ۖ - وئو گهر نهو کوشتی ژ ملله ته کی بت د نابهرا ههوه ووان دا سوژ و پهیماننه ههبت ، ل سهر وی یه یی نهو کوشتی حهقی خوینا وی بده ته مروّقین وی ، و گهرده نه کا خودان باوهر نازا بکعت ﴿ .

و ل قیری نابهتی ئیکه مین جار به حسی دانا خوینی کر ، پاشی نازاد کرنا گهرده نه کا خودان باوهر ، دا مه ل گرنگی یا وان سوژ و پهیمانان ئاگه هدار بکعت بین نهم ددهینه خه لکی نه گهر خو نهو خه لک کافر ژ ی بن .. نهفه نه گهر کوشتی یی خودان باوهر بت - وه کی مه گوّتی - ههر چهنده هندهک تهفسیران دیبژن : د فی حاله تی دا شهرت نینه کوشتی مروّقه کی خودان باوهر بت ، چونکی ده می نایهت به حسی فی رهنگی دکعت نابیزت : ﴿ وَهُوَ مُؤْمِنٌ ﴾ به لی دبت حو کمی نازاد کرنا گهرده نه کا خودان باوهر د فی حاله تی دا هندی بگه هیت کو کوشتی مروّقه کی خودان باوهره ، ژ خو نه گهر یی خودان باوهر نهبت ، یه عنی : موسلماننه ک کافره کی ب خه له تی فه بکوژت ، و مروّقین وی نهوی هاتی یه کوشتن ژ وان کافران بن بین پهیمانا ناشتی یی د گهل موسلمانان گریدای هنگی

وېشتي نايه تي گوتی : ﴿ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ﴾ و بهری نهو ب دویماهی بیت
گوت : ﴿ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوَهُّدًا مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴾ - وهچی یی نهشیت وی چهندی بکهت ^(۱) ، بلا نهو پیشفه دو
مههان ل دویف ئیک یی ب روژی بت ، دا خودی توپی بدانته سهر وی .
وخودی ب راستی یا کاری بهنی یین خو یی پرزانا بوویه ، و د وی شریعه تی
دا یی وی بو وان دانای یی کاربهنه جه بوویه ﴿ مهعنا : نازاد کرنا عهبدی
- ل دهمی نهشیانی - بهدهل بو ههیه ، بهلی دانا خوینی - ژبلی عهفیکرنی - چو
بهدهل بو نینن ، نه گهر خو پیشه نهئیت ژی ، چونکی نهو دکهفته سهر مروشین وی
وئویچاخوا وی ژی .

نہ فہ نہ گھر کوشتن یا بی دہستی بت ، بہلی نہ گھر کوشتن یا بی دہستی
نہ بت ، بہلکی یا ژ قہستا و (موتہ عمد) بت ، نہو ئیک ژ گونہہینین مہزنہ ،
خودی دبیزت : ﴿ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَعَذَابُ اللَّهِ
عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ ۚ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴾ - وہہچی بی تہعدایی بی ل خودان
باوہرہکی بکہت و ژ قہستا وبی حق وی بکوژت جزایی وی جہنہمہ ،
ہرورہر دی تیدا بت د گہل غہزہبا خودی ودہرکہفتنا ژ رہما وی ،
خودی دژوارترین عذاب بو وی نامادہکریہ ژ بہر فی تاوانا مہزن یا وی
کری ﴿ ۱۰۰ ﴾ .

۱۳۴

و ژ بهر مهزنی یا فی گونه‌هی پتر ژ جاره کی خودی و پیغه‌مبه‌ری وی نه‌ف
 گونه‌هه مل ب مل دایه د گهل شرکی کو مه‌زنت‌ترین گونه‌هه ، و د حه‌دیسه کی
 دا ^(۱) هاتی‌یه پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - دبیزت : ﴿أول ما يقضى بين الناس يوم
 القيامة في الدماء - نيكه‌مین تشتی روژا قیامه‌تی حوكم د نابقه‌را مروّشان دا سه‌را
 دئیته‌کرن کرن خوینه﴾ .

و د حه‌دیسه کا دی دا ^(۲) پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - دبیزت : ﴿لو اجتمع
 أهل السموات والأرض على قتل رجل مسلم لأكبهم الله في النار - نه‌گهر خه‌لکی
 عه‌سمانان و عه‌ردی ل سهر کوشتنا زه‌لامه کی موسلمان کۆم بوو خودی دی وان
 سهر و سه‌ر هافیته د ناگری دا﴾ .

ئه‌شه‌ل ئاخهره‌تی نه‌گهر وی ژ گونه‌ها خو تۆبه نه‌کر ، به‌لی نه‌گهر وی
 د نابقه‌را خو و خودی دا تۆبه‌کر - تۆبه‌یه کا ژ دل - به‌لکی خودی تۆبا وی
 قه‌بویل کدت ، چونکی خودی دبیزت : ﴿قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ
 لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ - تو
 نه‌ی موحه‌مه‌د بیژه وان به‌نی‌یین من یسین گه‌له‌ک ب ناف گونه‌هی فه‌چووین ،
 و ب کرنا خرابی‌یان ته‌عدایی ل خو کری : ژ بهر گونه‌هین خو یین مشه‌هویین
 ژ دلوفانی یا خودی بی هیشی نه‌بن ، هندی خودی‌یه گونه‌هان هه‌می‌یان ژی دبه‌ت
 بو وی بی ژی تۆبه‌بکه‌ت و ل خو بزفرت ، هندی نه‌وه نه‌و باش گونه‌ه
 ژیسری گونه‌هین به‌نی‌یین خو یین تۆبه‌که‌ره وی دلوفانکاره ب وان ﴿الزمر :
 ۵۳﴾ .

و جزایی وی بی ژ قه‌ستا مروّفه کی خودان باوهر بکوژت د ده‌ستین مروّفین
 کوشتی دایه و نه‌و ب که‌یفا خو نه : نه‌گهر وان بقیه‌ت دی داخوازی ژ حاکمی

(۱) یا موسلم ژ عه‌بدللاهی فه‌دگوهیزت .

(۲) وه‌کی فه‌دگوهیزت .

شه‌رعی کهن کو ئه‌و پېشقه بېته کوشتن ، و نه‌گهر وان بقیته ئه‌و دی وی
 عه‌فوکهن وداخوازا خوینی کهن ، یان دی وی عه‌فوکهن و خوینی ژی ناخوازن ،
 وه‌کی د نایه‌ته‌کی دا هاتی : ﴿ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قَتَلَ
 مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطٰنًا فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴾ -
 وه‌وین وی نه‌فسی نه‌کوژن یا خودی کوشتنا وی حه‌رام کری ب رېکه‌کا
 شه‌رعی نه‌بت ، وه‌چی‌یی بیی حه‌قه‌کی شه‌رعی بېته کوشتن ب راستی مه
 ده‌سه‌للات دایه‌سه‌رکاری وی - چ میراتگری وی بت یان حاکم بت - کو وی
 بکوژت یان ژی داخوازا خوینی ژی بکه‌ت ، وچی نابت بو سه‌رکاری کوشتی
 کو زیده‌گافی‌یی ل سه‌ر وی توخویی بکه‌ت بیی خودی دانای ، هندی خودی‌یه
 هاریکاری سه‌رکاری کوشتی‌یه هه‌تا ئه‌و حه‌قی خو وهردگرت ﴿ (الإسراء : ۳۳) .

زَقِيقِينَ لَ جَبِيهَادِينَ وَمَشْهَ خَتَبُونِي

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ
أَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ
مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَٰلِكَ كُنْتُمْ مِّن قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا ۚ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝﴾ لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ
أُولَى الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ۚ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً ۚ وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ ۚ وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ۝﴾ دَرَجَتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً ۚ وَكَانَ
اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ۝﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الَّتِي كَانَتْ ظَالِمِينَ أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ
قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ ۚ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَسِعَةً فَهَاجِرُوا فِيهَا
فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۝﴾ إِلَّا الَّتِي مُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ۝﴾ فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ
أَن يَعْفُو عَنْهُمْ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا غَفُورًا ۝﴾ * وَمَنْ يَهِاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي
الْأَرْضِ مُرَغْمًا كَثِيرًا وَسِعَةً ۖ وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ
يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ۝﴾ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ
فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ ۖ إِنَّ خِفَافًا مِّنَ الْغَنَافَةِ
الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمُ عَدُوًّا مُّبِينًا ۝﴾ وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ
الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةً مِّنْهُمْ مَّعَكَ وَلِيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ ۚ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِن

وَرَأَيْكُمْ وَلَتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ
وَأَسْلِحَتْهُمْ ۚ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ
عَلَيْكُمْ مِيلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ
مَرْضَىٰ أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ ۖ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا
مُّهِينًا ﴿١٧﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ۚ
فَإِذَا أَطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ۚ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا
﴿١٨﴾ وَلَا تَهْنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ ۚ إِن تَكُونُوا تَأْلُمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلُمُونَ كَمَا
تَأْلُمُونَ ۚ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾ .

د سهری پارچه یا بوری دا مه گوت : ب هلکه فتنا کرنا به حسی جهادی
وشهری کافران دو نایه تین تاییه ت ل دور کوشتنا بی دهستی ویا ژ قهستا هاتن ،
ویشتی وان ههردو نایه تان سوورته جاره کا دی ل مهسه لا کوشتنی ومشه ختیبونا
د ریکا خودی دا زقری قه ، وهندهك نه حکامین تاییه ت ل دور قی چهنندی
ناشکه راکرن ، وقی پارچه یی یا کو ژ نایه تا (۹۴ - ۱۰۴) نه م ل سهر چار
پشکان دی لیکفه کهین :

نیک : پاشقه لیدانا ژ له زکرنا د کوشتنس دا :

ئیمام نه حمه ژ عهبدللاهی کوری عه بیاسی قه دهگوهریزت ، دبیزت : هندهك
صهحابی یین پیغمبهری - سلاف لی بن - د (سهریه کی) دا دهر که فنبون ،
ئینا ل جهه کی شقانه کی (بهنی سوله یمی یان) د بهر وان را بوری ، وسلاف
کره وان وگوت : (السلام علیکم) ئینا وان گوته ئیک ودو : نه قه ب قی
رهنگی یی سلاف دکه ته مه دا خو ژ مه بیاریزت ، ئینا وان نهو کوشت وپهزی
وی ئینا ، گاغا نهو هاتینه نک پیغمبهری - سلاف لی بن - نهف نایه ته د دهر
حه قا وان دا هات یا کو خودی تیدا دبیزت : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ

فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَيَّبُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ أَلْسَلَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ
عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ أَتَى اللَّهَ
عَلَيْكُمْ فَتَيَّبُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٦٦﴾ - ئەى گەلى ئەوین
باوەرى ئینای ئەگەر هوین د ریکا خودی دا بۆ کرنا جیهادی دەرکەفتن ، هوین
وان ژیک جودا بکەن بین هوین دئینی یان دەهلن ، وهوین وان ژ بی باوهران
نەهژمیرن یین هوین تشتەکی ژ نیشانی ئیسلامی ژى دینن وشەری هەو
نەکەن ، چونکی دبت ئەو دخودان باوەر بن وباوەری یا خو فەشیرن ، هوین فە
چەندی بۆ پەرتالەکی دنیایی نەکەن ، وئەو دان وقەنجی یا ل نک خودی هەى تیرا
هەو هەیه ، هەو ژى ل دەستپیکا ئیسلامی باوەری یا خو ژ مللەتی خو یی
کافر فەدشارت ، ئینا خودی مننەت ل هەو کەر ، وهوین ب باوەری یی
وهیزی سەرفەراز کرن ، فیجا هوین دەشیار بن ووان ژیک جودا بکەن . هندی
خودی یە ب هەمی کریارین هەو یی پزانایە ، ب کارین هەو یین هویری
ناگەهەدارە ، وئەو دی هەو سەرا وان جزا دەت ﴿٦٧﴾ .

مەعنا : هشیاری خو بن ، نە وەبت حەژیکرنا هەو بۆ مالی دنیایی
وکۆمکرنا دەسکەفتی یان بلا ئیکا هند ژ هەو چى نەکەت کو هوین لەزى
د کوشتن ووان کەسان دا بکەن بین هوین ل جەهی کافران دینن ، و ب تایبەتی
ئەگەر هەو هەندەک نیشان ژى دیتن هندی بگەهینن کو بەلکی ئەو دخودان باوەر
بن ، چونکی دبت ئەو یی خودان باوەر بت بەلی ژ ترسین مللەتی خو دا ئەو
نەشیت باوەری یا خو ئاشکەرا بکەت ، مانى هوین ب خو ژى وەختەکی د وەسا
بوون ، هەو ژ ترسین مللەتی خو دا نەدویریا باوەری یا ئاشکەرا بکەن .

دو : هایدان بۆ کرنا جیهادی :

پاشی پشتی ئایەتا بۆرى ئەم موسلمان ل گەنگی یا قافارتنا دوژمین خو یین
شەرکەر هشیارکەرن ، وکو ئەم پێخەمەت پەرتالەکی دنیایی یی ئەرزان لەزى

د کوشتنا خه لکي دا نه کهين ، نايه تين د دويښت دا بهايي خودان باوهرين
جيهاد کهر يو مه ناشکه را کړن ، دا جيهاد د ريکا بلند کړنا په يقا خودي دا ل بهر
شرين بکهت ، ومه هاي بدهت کو خو ژ في کاري مه زن نه دهينه پاش ،
ل ده سپيکي نايه تان گوټ :

﴿ لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِّ وَالْجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ - نَهَوْنِ خَوْژ جيهادا د ريکا خودي دا دايه پاش ، ژبلي
خودان عوزران ، نه وي ب مالي خو ونه فسا خو جيهاد د ريکا خودي دا
کړي د وه کي نيك نابن ﴾ پا دي د چاوا بن ؟ نايه تي گوټ : ﴿ فَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ - خودي جيهاد کهر ب سهر وان
نيخستينه بين دروینشتي ، و د به حه شتي دا دهره جين بلند بين دايښي ، وخودي
سوژ وپه يمان ب به حه شتي يا دايه وان هه مي يان نه وي ب مالي خو ونه فسا
خو جيهادي دکهن نه وي ب عوزر روينشتين ژ بهر وي نه خوشي
وقورباني يا د ريکا حقي بي دا وان داي ، وخودي ب خيره کا مه زن جيهاد کهر
ب سهر وان بين روينشتي نيخستينه ﴾ نهو خيرا مه زن چيه ؟ ﴿ دَرَجَتَيْنِ
وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ - نه ف خيرا هه يا مه زن جهين بلندن
د به حه شتي دا ژ خودينه ب تايه تي يو وان به ني بين وينه بين جيهاد د ريکا وي
دا کړي ، وژيړنه يو گونه هين وان دلوفاني يه کا بهر فرهه نهو تيدا خوشي بي
پي دهن . وخودي باش گونه ه ژيړيوويه يو وي بي ل وي بزقړت وتوبه
بکهت ، وي دلوفانکار يوويه يو وان بين گوهداري يا وي کړي ، وجيهاد د ريکا
وي دا کړي .

فَیْجَا مَادَهُمْ بِهَایِ مَرَوْفَىٰ مُوْجَاهِد لِّ نَكْ خُودَىٰ نَهْ قَهْدِیَه بَوْجِی خُودَان بَاوَهَر خَو
ژى بدهته پاش ؟

سن : بى دسههلات ومشهختبون :

ل مه كه هی - بهرى موسلمان مشهخت ببنه مه دینی - دسههلات یا کافران
بوو ، وموسلمانان چو هیژ ودهسههلات نه بوو ، لهو کافران هه چی یا قیابا د گهل
خودان باوهران دکر ، ژ گرتن ومال ژيستاندن وليدانى بگره وحهتا تو دگه هی یه
دهريخستن وکوشتنى ، وپشتى خودى حه زکرى ئەف تهنگافى یه ژ سهر
موسلمانان راپیت وى دهستوى ب مهخشتبوننا بهر ب مه دینی قه دا وان ،
وييغه مبهه - سلاف لى بن - وهه قالین وى گه هشتنه مه دینی ، ول ویری دهولهتا
ئیسلامى ئافاکر ، وفهرمان ل موسلمانان کر کو ئەو ژ هه می جهان قهست بکهته
وارى ئیسلامى بی نوى ونه مینه د ناف کافران دا ، دا بشیت ب سهر بهستی دینی
خو ب ریقه بیهن ، بهلى د گهل هندى ژى هندهک موسلمان - چ ل مه كه هی
چ ل جهین دی - مانه د ناف کافران دا ، وهندهک جارن وهسا چی دبوو ئەو
د گهل کافران دهردکه فتنه شهري موسلمانان ، ونه دویره هندهک ژ وان د فان
شهران دا دهاتنه کوشتن ژى ، ئینا د دهه حهقا وان یین وهکی وان دا ئەف ئایهته
هاته خواری ، د قى ئایهتی دا خودى دبیرت : ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْغُلَامَ ظَالِمًا
أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَسَعَةً
فَبُهِجْرُوا فِيهَا فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۝﴾ - هندى ئەون یین فریشته
جانى وان دسینن ووان زورداری ل خو کرى کول جهی کافران ماین ومشهخت
نه بووین ، فریشته ب گهفکرن قه دبیرنه وان : هوین د مهسهلا دینی خو دا
د چ حال دا بوون ؟ ئەو دى بیژن : ئەم د عهردى خو دا دلاواز بووین ، وئهم
نه دشیاین زورداری بی وستهمى ژ خو لابدهین ، فیجا ئەو ب گهفکرن قه دى
بیژنه وان : ئەرى ما عهردى خودى بی فرهه نه بوو کو هوین ژ عهردى خو

دهر که فنه عه رده کی دی کو هوین تیدا ل سهر دینی خو پشت راست بن ؟
تهوین هه جهی فنه هوینا وان ناگره ، وئو پیسترین جهی لی زفرینی یه .

مهعنا : ئو هیجه تا نهفه بو خو دگرن دا مانا خو د ناف کافران دا دورست
بکدن ل نک خودی ب چو ناچت ، ووه کی فانه ههر ئیکی لاوازی یی بو خو
بکته هیجهت دا پشتنه فانی یا خو بو کافر وزورداران بی دورست بکته .

و ژ فی نایه تی ئاشکهره دبت کو ئو فتنا نوکه د ناف مه موسلمانان دا
ب رهنگه کی زیده بهر فره به لاقبووی ، کو مانا موسلمانیه د ناف کافران دا
ل وه لاتین وان ب نیه تا ئاکنجیوونی کاره کی حهرامه ، چونکی ئهو وی
وعه یالی وی تویشی گه لهک کارین حهرام دکته ، وهندهک جاران وان
مه جبوور دکته کو ئو باوهری بی ب هندهک ری و ره سمین کافران بینت ،
و ب کار بینت ژی ، دا ئو ژی رازی بن ، وهندهک جاران ژی ئو مه جبوور
دبت دهستی ژ هنده کی ژ دینی خو بهر دوت دا بشیت وه کی وان کافران بژیت
یین ئو د ناف دا ، ژ بهر فی چهن دی پیغه مبهه - سلاف لی بن - د گوته کا خو
دا دیوژت : ﴿ انا بريء من کل مسلم یقیم بین أظهر المشرکین - نه زی بهریمه
ژ ههر موسلمانیه کی د ناف موشرکان دا ئاکنجی بیت ﴾ .^(۱)

وئو ف حوکمه یی بهر ده وامه هندی دنیا ههبت ، و ژ ههر که سه کی
دگرت بی ل جهه کی بژیت ژ دینی خو بترست کو ژ دهستان دهر که فته ،
به لی ژ بهر مه صلحه ته کا دنیایی ژ وی جهی مشهخت نه بته واری ئیسلامی بی
ئو دینی خو لی ب سهر بهستی ب ریفه بیهت و د گهل براین خو یین خودان
باوهر بژیت .. به لی نایه تی رهنگه کی مرو فان ژ بن فی حوکمی دهر یخست ،
مرو فین بی ده سه لاته ژ پیر وژن وزار وکان یین چو ری نه بن ژبلی هندی کو
دویر ژ جهی ئیسلامی بژین ، نایه تی گوژت : ﴿ اِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ

(۱) وه کی ترمذی وئو بو داوود ژ جابری فنه دگوهرین .

وَالنِّسَاءَ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِمْلَهُ وَلَا يَسْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٦٨﴾ فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٦٩﴾ - ونه وین دبیرار ژ میسر وژن وزارو کان یین کو نهشین زورداری بی وسته می ژ سهر خو لا بدنه ، وچو رپکان بو خو نابینن کو بی ژ نه خوشی بی قورتال بین ، نهو ناگه هنه فی دویماهی یا بهری نوکه به حس ژئی هاتی به کرن . نهوین هه هیفی ههیه کو خودی وان عه فی بکده ، چونکی خودی ب راستی یا حالی وان بی زانایه ، وخودی لینه گری باش گونه ژیر بوویه ﴿٧٠﴾ .

وېشتی فی چندی نایه تی به حسی وی خیری بو مه کر یا دینیه رپکا وی کهسی یی د رپکا خو دا مشهخت ببت دا بشیت ل جهه کی دی دینی خو ب دورستی ب رپقه بده ، نایه تی گوت :

﴿وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۚ وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦٩﴾﴾ - وه چي بی ژ جهی شرکی دهر کهفته جهی ئیسلامی دا دینی خو بپاریژت ، داخوازا وی قهنجی یا خودایی وی بت ، ومه خسه دا وی ب سهریخستنا دینی وی بت ، نهو جهه کی د عهردی دا بو خو دی بینت کو خو فه گوهیژتی ونه و ل ویری وی تشتی دی بینت بی بته نه گهرا ب هیزبوونا وی وره زیل بوونا دوژمین وی ، د گهل فره هی یا د رزقی وژیاری دا ، وه چي بی ژ مالا خو دهر کهفت ومه خسه دا وی ب سهریخستنا دینی خودی وپیغه مبهری وی بت ، وبلندکرنا په یفا خودی بت ، پاشی بهری نهو بگه هته مه خسه دا خو نهو بمرت ، نهوی خیرا کریارا وی کهفته سهر خودی . وخودی ب بهنی یین خو باش گونه ژیری دلوفانکار بوویه ﴿٧٠﴾ .

ووه کی ئهم دينين فان نايه تان مشه ختيوونا ژ وه لاتی کوفری بؤ جهی
موسلمانان ب دو رپکان ل بهر مه شرین کر :

یا ئیکي : حالی وان به ختیره شان بؤ مه ناشکه راکر ئه وین ملیاکه تین مرنی
رحین وان دکیشن وئو ل جهی کافران ، قیجا ئه و ملیاکه ت ب گه فکر نه
دیترنه وان : ما عهردی خودی یی فره نه بوو هوین ژ فی جهی دهر که فن و بچه
ناف موسلمانان دا بشین دینی خو ب سهر بهستی ل ویری ب رپقه بیهن ؟!
یا دووی : ئه و ترس ل نک مه نه هیلا یا هنده ک جارن مروف ته خین دکه ت
دهمی دبیرت : نه گهر ئه ز مشه خت بوومه نک موسلمانان ومن نه ف جهه هیلا نه
کو نه خوشی بگه هته من .

چار : کورتکرنا نفیژا ، ونقیژا ترسی :

و ب هله که فتنا به حسکرنا ژ مشه ختیوونی ، ودره که فتنا د رپکا خودی دا ،
د پشکا مایی ژ فی پارچه یی دا خودایی مه زن حوکه کی شهرعی یی پدیوهندی
ب نفیژی قه هدی ل دهمی ترسی بؤ مه ناشکه راکر ، وگوت : ﴿وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي
الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنَّ خِفَافًا أَنْ يَفْتَنَكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا ۝﴾ - و نه گهر هوین ب رپقگی د عهردی خودی
دا دهر که فتن ، چو گوننه ل سهر هه وه نینه کو هوین نفیژی کورت بکه نه گهر
هوین ل دهمی نفیژی ژ دوژمنی یا کافران ل سهر خو ترسان ، هندی کافرن
ناشکه را دوژمناتی یا هه وه دکه ن ، قیجا هوین ژی دهشیاربن ﴿و ژ فی نایه تی
دئینه زاین کو نه گهر مروف ب رپقگی ژ مالا خو دهر که فتن ، دورسته بؤ وی
ئو نفیژا چار رکاعه تی کورت بکه ت ، بکه ته دور رکاعه ت ، هندی ئه و ل سهر
وه غهری بت حدتا دزقرته مالا خو ، وهر چنده نه ف نایه ته دهمی کورتکرنا
نفیژی بؤ مه دورست دکه ت دبیرت : نه گهر هوین ترسان کافر نه خوشی به کی
بگه هینه هه وه ، به لی د سونه تا پیغه مبه ری دا - سلاف لی بن - هاتی به کو

أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِمًّا ﴿١٧﴾ - وئە گەر تو ، ئەو موحمەد ، ل مەیدانا شەری
 بی ، و تە قیا نغیژی ل بەرا وان بکە ، بلا کۆمەک ژ وان بۆ نغیژی د گەل تە
 رابن ، و بلا ئەو چەکی خو د گەل خو هەلگرن ، قیجا ئە گەر ئەو چوونە
 سوجوودی بلا کۆما دی ل پشت هەو بەرانبەر دوژمنی رابن ، و کۆما ئیکی
 رکاعەتا خو یا دووی دی خلاس کەن و سلافا ملان قەدەن ، پاشی کۆما دی
 یا دەست ب نغیژی نە کری بلا بیت و ل دویف تە رکاعەتا خو یا ئیکی
 بکەن ، پاشی بلا ئەو ب تنی رکاعەتا خو یا دووی تمام بکەن ، و بلا ئەو
 ژ دوژمنی خو دەشیاربن و چەکی خو هەلگرن . ئەوین کافری ب دینی خودی
 کری حەز د کەن ئە گەر هوین ژ چەک و خوارنا خو بی ئاگەھ بێن و غافل ببن ،
 دا ئەو ب ئیکجاری دژوارە هیرشەکی بکەن سەر هەو و هەو بەرین ، و هەنگی
 چو گونەھ ل سەر هەو نینە ئە گەر تەنگافی یەک ژ بارانی گەشتە هەو ، یان
 هوین دنەخۆش بن ، کو هوین چەکی خو بدانن ، د گەل هشیاری بی . هندی
 خودی یە بۆ کافرین ب دینی خو عەزابە کا وان بشکینت و رەزێل بکەت
 ئامادە کری یە ﴿ قیجا دەمی نغیژا ئیقاری بووی ، پیغەمبەری - سلافا لی بن -
 ب فی رەنگی نغیژ ل بەراھی یا صەحابی یان کر . (۱)

و کرنا نغیژی ب فی رەنگی د ئایەتی دا هاتی ئەو یە د کتیبین فقهی دا
 دیژنی : (صلاة الخوف) و دەمی مروّف هزرا خو د کرنا نغیژی دا ب فی رەنگی
 و ل مەیدانا شەری د کەت ، هەندەک دەرسین گرن گ ژ ی وەر دگرت ، وەکی :
 ۱ - گرن گ ی نغیژی بۆ مە ئاشکەرا دبت و کو ئەو د هەمی حالەتان دا دقیت
 بیتە کرن ، چونکی نغیژ ئەو پەیوەندی یە یا مروّفی ب خودایی وی قە گری
 د دەت .

---

(۱) و دیژن : فی سەر هاتی بی کار د خالیدی دا کر و بەری وی ب نک ئیسلامی قە دا ،
 چونکی وی زانی کو خودی یە پشتەفانی یا موسلمانان د کەت .

۲ - هەر وهسا گرنگی یا نفیژا ب جماعت ژى بۆ مه ناشکهر دبت ، چونکى د حاله تى ترسى دا و ل مهيدانا جيهادى نفیژ ب جماعت دئيه کرن نه کو هەر ئيك بۆ خوۆ دکهت ، هنده ئيسلام کارى بۆ هه بوونا جماعه تى دکهت .

۳ - ژ لایه کى دى فه ئه ف نفیژه مه ل گرنگى یا هه بوونا ئيك ئيمامى وئيك جماعه تى هشیار دکهت ، وکو چى نابت ريزا موسلمانان ل سهر دو جماعه تان بيته پارچه کرن ، و ژ بهر فى چه ندى فقهزان دييژن : چى نابت د ئيك مزگه فتى دا دو جماعهت بينه کرن ، و بهر فره کرنا فى مه سه لى د کتييين فقهى دا دئيه ديقن .

ويشتى ديار کرنا چاوانى یا کرنا نفیژا ترسى نايه تى گۆت : ﴿ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ۚ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا ۝۱۲﴾ - وئه گهر هه وه نفیژ کر ، هوين ل هه مى حالىن خوۆ خودى ل بيرا خوۆ بينن ، وئه گهر ترس نه ما هوين نفیژى ب تما مى بکهن ، وته خسبرى يى تيدا نه کهن ، چونکى ئه و ل هنده ک ده مين ده سنيشانکرى د شريعه تى دا یا هاتى يه واجبکرن .

مه عنا : ئه گهر ترس نه بت کرنا نفیژى دى ب رهنگه کى سورشتى بت ، وه کى شريعهت يى هاتى ، وده مى نايهت دييژت : نفیژى ده مى خوۆ يى ده سنيشانکرى ههيه ، دبت ژى بيته زانين کو چ مه عنا بۆ هندی نينه قهزا کرنا وى نفیژا ژ قهستا نه هاتى يه کرن بيته دورستکرن ، چونکى دورستى یا قهزا کرنا فى نفیژى چو مه عنا يى بۆ ده مى ناهيلت .

و د دو بجا هى یا فى پارچه يى دا نايه تى موسلمان هايدانه شه کو ئه و د کرنا شه رى دوژمنى دا سست نه بن ، وئه و نه خوشى بين د فى ريکى دا دئيه سه رى وان وان ژ بهر ده وامى یا کرنا جيهادى پاشقه نه بدن ، نايه تى گۆت : ﴿ وَلَا تَهْنُوا

فِي آيَاتِ الْقَوْمِ إِن تَكُونُوا تَأْمُونُوا فَإِنَّهُمْ يَأْمُونُ كَمَا تَأْمُونُ^ط وَتَرْجُونَ^ط مِنَ اللَّهِ
 مَا لَا يَرْجُونَ^ط وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٤٨﴾ - وهوين د شهر وداخواز کرنا دواړمنی
 خو دا لاواز نه بن ، نه گهر هوين ژ کرنا شهرى وتشتی ب دویف دا دئیت
 دئیشن ، دواړمنی هه وه ژى گهلهک ژى دئیشن ، د گهل هندى ژى نه وه شهرى
 هه وه بهس ناکه ن ، فیجا هوين فترتړن کو شهرى وان بهس نه کهن ، ژ بهر وی
 هیفی یا خیر وسهر کدفتن وپشته فانی یی یا هوين دخوازن ، وئهو وی هیفی یی
 ناخوازن ، وخودى ب هه می حالین هه وه یی پرزانا بوویه ، و د کار وریفه برنا
 خو دا یی کاربڼه جه بوویه ﴿١٤٨﴾ .

﴿ إِنَّا أُنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِبِينَ خَصِيمًا ﴾ ۱۱۱ وَأَسْتَغْفِرِ اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ۝ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَانًا أَثِيمًا ۝ ۱۱۲ يَسْتَحْفِفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَحْفِفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ۝ ۱۱۳ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ ۖ هَؤُلَاءِ جَدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ۝ ۱۱۴ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ۝ ۱۱۵ وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ ۱۱۶ وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ۝ ۱۱۷ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ هَلَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ ۖ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ ۚ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ۝ ۱۱۸ * لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ۝ ۱۱۹ وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۝ ۱۲۰ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ

مَا دُوبَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۖ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٠٥﴾ إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْسًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١٠٦﴾ لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١٠٧﴾ وَلَا ضَلَّتْهُمْ وَلَا مَيَّيْنَتْهُمْ وَلَا مَرْنَتْهُمْ فَلْيَبْتَئِكُنَّ ءَاذَانَ الْاَنْعَمِ وَلَا مَرْتَهُمْ فَلْيَغَيِّرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ ۖ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴿١٠٨﴾ يَعِدُهُمْ وَيُمْنِيهِمْ ۖ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٠٩﴾ اُولَٰئِكَ مَا وُئِهْتُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يَجِدُونَ عِنَهَا مَخِيصًا ﴿١١٠﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا ۖ وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا ۖ وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١١١﴾ لَيْسَ بِاَمَانِيْكُمْ وَلَا اَمَانِيْ اَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزِيْهِ وَلَا يُجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١١٢﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولَٰئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُوْنَ نَقِيرًا ﴿١١٣﴾ وَمَنْ اَحْسَنُ دِيْنًا مِّمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاَتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيْمَ حَنِيفًا ۖ وَاَتَّخَذَ اللَّهُ اِبْرٰهِيْمَ خَلِيْلًا ﴿١١٤﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ﴿١١٥﴾ ﴿١١٥﴾

د فی پارچه‌ی دا ژ سوورته‌ی یا کو ژ نایه‌تا (۱۰۵ - ۱۲۶) فه‌دگرت ، و ب هله‌فتنا رویدانه‌کا دزی‌ی یا کو د جفا‌کا موسلمانان دا ل مه‌دینی چی‌سووی ، خودایی مه‌زن هنده‌ک نه‌حکامین شه‌رعی بو مه‌ ناشکه‌را دکه‌ت بو هندی دا نه‌م ، موسلمان پی‌گیری‌ی بی بکه‌ین ، و به‌ری نه‌م به‌حسی فان نه‌حکامان بکه‌ین ، مه‌ دفت ب کورتی وی سه‌ره‌اتی‌ی فه‌گیرین یا نه‌ف نایه‌ته ژ به‌ر هاتینه‌ خواری .. (قه‌تاده‌ی کوری نوعمانی نه‌نصاری) مامه‌ک هه‌بوو دگوتسی (رفاعه) ، جاره‌کی کومزری‌ی رفاعه‌ی هاته‌ دزین ، و ژ به‌ر چه‌ند نه‌گه‌ره‌کا وی شکا خو

النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُمْ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿٦٨﴾ .

و دبیزن : ده می ئەف ئایەتە هاتینه خواری و راستی بو خەلکی ئاشکەرا بووی ، بەشیری ژ شەرمین خو دا ، و چونکی نفاق وی ئاشکەرا بوو ، ژ مەدینی دەرکەفت و گەهشتە کافران .

ئەفە سەرھاتی وەکی دیرۆکی فەگواستی ، نوکە دا بەری خو بدەینی کانی قورئانی چاوا سەرەدەری د گەل سەرھاتی بی کر ، و چو دەرس بو جفاکا موسلمان ژ ی ئینانە دەر ؟

ل سەری دی بیژین : یا بەرھزر ئەو بوو - ئەگەر ئیسلام دینە کی حەق نەبا ! - کو پیغەمبەر چاخی ژ فی مەسەلی بنقینت ، ژ بەر هندی دا دلی ئەنصاریان ژ وی نەمینت ، و ژ لایەکی دی فە دا جوھی فی سەرھاتی بی بو خو ب دەلیفە نەزانن کو پی بەھائینە موسلمانان و وان ب بی بەختی بی گونەبار بکەن ، بەلی ئەف سەرھاتی بە خو ب خو هندی دگەھینت کو ئەف قورئانە کیتابە کا ب حەقە ، و ژ نك خودی یە .

خودایی مەزن گۆتن ئاراستەیی پیغەمبەری خو کر و گۆت : ﴿ إِنَّا أَرْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرْنَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِبِينَ خَصِيمًا ﴾ ﴿٦٩﴾ .

هندی ئەمین مە قورئان ب راستی بی بو تە - ئەی موحەممەد - ھنارتی یە ، دا تو ب وی یا خودی بو تە ب وەحی ئینایە خواری و نیشا تە دای فەرمانداری بی د ناڤەرا مرووفان دا بکە ی ، فیجا تو بو وان یین - ب فەشارتە حەقی بی - خیاندە ل خو کری ، کو بنەمالا ئەبیرەقی بوو ، د وی گۆتتی دا یا ئەو پی ھەفرکی یا تە دکەن ، دەمی وان گۆتی : کوری مە بەشیری دزی نە کری یە ، تو نەبە پشەتە فان .

بهري نوکه و د ئايهتا (۵۸) یدا ، خودايی مهزن فهريمانه کاشکه را
 ب دادیکرنا د حوکمی دال ههمی کاربدهستان کر ، و ل فیری ههر فی فهريمانی
 ب تايبهتی ئاراستهیی پیغه مبهري خو دکهت ، و چونکی پیغه مبهري - سلاف لی
 بن - مروّقه که ژ مروّقان و دبت نهو ژی - وه کی ههر مروّقه کی دی - پال بدهته
 سهر هندهک نیشانان و حوکمی بو کهسه کی بیخت و نهو ب خو نهو حهقی یی
 کهسی دی بت ، ژ بهر فی چهندی خودی و پیغه مبهري وی ژی - سلاف لی
 بن - بهردهوام موسلمان ل هندی هشیار دکرن کو نهو ب خو زیرهقانی یی ل خو
 بکهن و تشتی حهقی وان نهبت نهو وهرنه گرن ، نه گهر خو حاکم حهقی یی بو وان
 بیخت ژی ، د گوتنه کا خو دا ^(۱) پیغه مبهري - سلاف لی بن - دیژت : ﴿أَلَا
 إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ ، وَإِنَّمَا أَقْضِي بِنَحْوِ مَا أَسْمَعُ ، وَلَعَلَّ أَحَدَكُمْ أَن يَكُونَ أَحْسَنُ بِحِجْتِهِ مِنْ
 بَعْضِ فَأَقْضِي لَهُ فَمِنْ قَضِيَّتْ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَحْمِلْهَا أَوْ
 لِيَذْرَها - ههما نهز ژی مروّقه کم ، وهما نهز حوکمی ب وی دکم یا من گوه
 لی دبت ، و دبن ئیک ژ ههوه د هیجهتا خو دا ژ ههقالی خو یی نه زمان
 خوشتر بت ، لهو نهز حوکمی بو وی بیخم ، فیجا ههچی یی نهز حهقی
 موسلمانه کی بو وی بیخم ههما نهو پارچه یه کا ئاگری یه فیجا وی دقیت بلا نهو
 هلگرت ووی دقیت بلا نهو بهیلت ۞ .

و پستی خودايی مهزن فهريمان ل پیغه مبهري خو کری کو نهو حوکمی
 ب وی د نافهرا خه لکی دا بکهت یا خودی بو وی ب حهقی یی د کیتابا خو
 دا هنارتی ، گوتی : ﴿وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ ۞ یه عنی :
 تو - نهی موحه ممه د - د ههمی حالین خو دا داخوازا ژیرنا گونه هان بو خو
 ژ خودی بکه ، هندی خودی یه باش گونه ه ژیربوویه بو وی یی داخوازا
 قهنجی یا وی بکهت ، ویی دلوفانکار بوویه ب وی .

(۱) یا بوخاری و موسلم ژ (أم سلمه) فهدگوهین .

وهەر وهكى ئهفه ئىشارهته بۆ وى ئاخفتنى يا پىغهمبهرى - سلاف لى بن -
 گۆتى به (قه تادهيى) ده مى گۆتى يى : چاوا بى نيشانه كا ئاشكهرا تو مال ه كا
 خودان باوهر وچاك ب دزى يى گونه هبار دكهى ؟! ده مى وى گۆتى يى : شكاه مه
 دچته بنه مالا ئه بىره قى ، قىجا خودى گۆتى : ئهى پىغهمبهر ، سه را قى گۆتسا ته
 گۆتى به قى مروقى داخوازا گونه ه ژيىرنى بۆ خو ژ خودى بكه .

پاشى نايه تى فه رمانه كا دى ژى ل پىغهمبهرى - سلاف لى بن - كر ،
 و د رىكا وى را ئه و فه رمان بۆ مه يه ژى : ﴿وَلَا تُجِدِلْ عَنِ الْذِينَ يَخْتَلُونَ
 أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا﴾ - وتو به ره قانى يى ژ وان نه كه يىن
 ب نه گوهدارى يا ئه مرى خودى خيانه تى ل خو دكهن . هندى خودى به حه ز
 ژ وى ناكه ت يى پر خيانه تى بكه ت ، وگونه ها وى يا مه زن بت ﴿ .

وئه گهر عه ده تى فان مروقىن خيانه تكار بت ئه و ب فه شار تى خيانه تى دكهن دا
 كارى خو يى كرىت ل بهر خه لكى فه شىرن ، ئه و نه شىن كارى خو ژ خودى
 فه شىرن ، چونكى خودى ب كارى وان بى ئاشكهرا و فه شار تى بى زانايه :
 ﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُمْ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ
 الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا﴾ - ئه و خو ژ خه لكى فه دشىرن دا ئه و كارىن
 وان يىن خراب نه بىنن ، وئه و خو ژ خودى نافه شىرن وژى شه رم ناكه ن ،
 وئه و ب زانينا خو يى دگه ل وان وى ناگه هداره ب وان ده مى ئه و - ب شه ف -
 وى گۆتسا ئه و بى نه رازى دىيژن ، وخودى ب هه مى گۆتن و كرىارين وان يى
 ناگه هدار بوويه ، تشتهك ژى ل وى به رزه نابت ﴿ .

كاره كى گه له كى مه زنه مروقى ل ده مى كرنا خرابى يى خو ژ خه لكى
 فه شىرت ، وخو ژ خودى نه فه شىرت ! بۆ وى نه خوش بت مروقهك وى بىنىت

دهمی ئەو خرابی یی دکەت ، بەلێ بۆ وی خەم نەبت خودی وی بیست دەمی ئەو قەستا خرابی یی دکەت ..

وێستە ئایەتان ئەف گۆتە ئاراستەیی پیغەمبەری - سلاف لی بن - کرین ل خودان باوەران ژێ زفرین دا ریکا دورست نیشا وان ژێ بدەت ، ئەف خودان باوەرین هاتینە نە پیغەمبەری - سلاف لی بن - دا بەرهفانی یی ژ مروفه کی منافق بکەن ، چونکی ئیک ژ زەلامین بنەمالا وانە ، هەر چەندە وان دزانی ئەف مروفی ئەو بەرهفانی یی ژێ دکەن مروفه کی گونەهکارە ، بۆ هندی دا ئەف ئایەتە مە ل هندی ئاگەهدار بکەن کو بۆ مە چی نابت ئەم ژ بەر مروفانی یی وپاراستنا نافی بنەمالی یی بەختی یی ل چو کەسان بکەین ، ئەگەر خو ئەو کەس مروفه کی جوھی ژێ بت :

﴿ هَاتَنَتُمْ هَؤُلَاءِ جَدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجِدِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴾ - ئەفە هوین ئەفەنە گەلی خودان باوەران ، هوین بەرهفانی یی ژ وان دکەن بین د ژینا دنیایی دا زۆرداری ل خو کری ، فیجا کی ل روژا رابوونی وحسییی ل نە خودی دی بەرهفانی یی ژ وان کەت ؟ و ئەو کی یه یی ل روژا قیامەتی بۆ فان خیانهتکاران ببتە وەکیل ؟ ﴿ .

و ب فی هەلکەفتی خودایی مەزن چەند قاعیدەیه کین شەرعی دەر حەفا کرنا گونەهی دا بۆ مە بەرچاڤ کرن ، ئەو ژێ ئەفەنە :

۱ - دەرگەهی تۆبی ل بەر گونەهکاری هەردەم یی قەکری یه ، خودی دیبژت : ﴿ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ - و هەچی یی قەستا کارەکی خراب و کەرت بکەت ، یان ب کرنا تشتەکی دژی حوکمی خودی و شریعەتی وی زۆرداری یی ل خو بکەت ، پاشی ب پەشیمانی قە ل خودی بزڤرت ، و داخوازا ژیری و فەشارتە گونەهی بۆ خو

ژى بکەت ، ئەو دى خودى بينت باش گونەھ ژيږه بو وي ، ويى دلوفانکاره
 ب وي ﴿ وفى مروفي دزي کرى ، ئەگەر ژ کارى خو ليږه بيا وپه شيمن
 بيا ، دا بو وي چيتر بت ، چونکى ئەو خودايى خو گونەھ ژيږه دلوفانکار دا
 بينت .

۲ - ئەوى گونەهه بکەت نهنجامى کارى وي بو وي ب تنى دزفرت ، وکەس
 گونەها کەسى هل ناگرت : ﴿ وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ ۖ وَكَانَ
 اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣١﴾ - وهه چى يى ژ قهستا گونەهه کى بکەت ئەو ههما زيانى
 ل خو ب تنى دکەت ، وخودى ب راستى يا کارى بهنى يى خو يى پزرانا
 بوويه ، و د وي حوکمى دا يى ئەو د نافهرا وان دکەت يى کاربه جه بوويه ﴿
 وئىسلام وهه کى هندەک دينى دى يى (موحررهف) باوهري يى نائيت کو بارى
 گونەهه کا مروفي نه کرى بکەفته سهر ملين مروفي .

۳ - ئەو مروفي نه گەهه بکەت ، و گونەها خو قەلدەته سهر ستوبى کەسه کى
 بى گونەه دا خو ژ جزادانى رزگار بکەت تاوانا وي بهرانبەر خودى دوقات لى
 دئيت ، خودى دبىژت : ﴿ وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ
 بُهْتَنًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٣٢﴾ - وهه چى يى بى دهستى خەله تى به کى بکەت ، يان ژ قهستا
 گونەهه کى بکەت پاشى گونەها خو بهافيته سهر ملين کەسه کى بى گونەه ، ئەو
 وي دره و گونەهه کا ناشکەرا هلگرت ﴿ مهنا : تاوانا وي دو تاوانن : کرنا
 گونەهه ، د گەل کرنا گونەهه .

وبهري ئايدت مه فه گوهيز نه حوکمه کى دى بىرا بيغه مبهري - سلاف لى
 بن - ويا مه ژى ل ئيك ژ وان نعمهتان ئينا فه بين خودى د گەل مه کرين ، دا ئەم
 شوکرا وي بکەين : ﴿ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ أَنْ
 يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ ۖ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ ۚ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ

وَالْحِكْمَةَ وَعِلْمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٤﴾ - وئه گهر نه ژ بهر هندی با کو خودی منهت ل ته کری به - ئه ی موحه مدهد - و ب قه نجی یا پیغه مبه رینی ی دلوفانی ب ته بری به و ب وی وه حی یا بو ته هنارتی تو پاراستی ، کومه ک ژ وان بین خیانهت ل خو کری دا ته ژ ریکا حه قی ی ته حسین ، وئهو ب وی چه ندی ژ خو پیغه تر که سی ناته حسین ، و ژ بهر پاراستنا خودی بو ته ئهو نه شین ب تشته کی زیانی بگه هینه ته ، و خودی قورئان وئهو سونده تا وی ناشکهر ا بکهت بو ته هنارت ، و بهری ته دا زانینا وی تشتی ته بهری نه دزانی ، وئهو قه نجی یا خودی ب تایبه تی دایه ته تشته کی مه زن بوویه ﴿١١٥﴾ .

ئهف شریعه ته یی خودی دایه مه مه زنترین نعمه ته خودی د گهل مه کری ، چونکی ئه وه سهر فراهزی یا دنیایی وئاخره تی ب دهست مهفه دئیت ، وچه ند گوتنه کا مه زن بوو ده می عومه ری - خودی ژ ی رازی بت - گوتی ، ده می گوتی : « ئه م ملله ته کین خودی ب ئیسلامی ئه م بین سهر فراهز کرین ، وچی گاغا مه سهر فراهزی ب تشته کی دی خواست خودی دی مه ره زیل کهت » وپسپارا وی ره زیلی وشه رمزاری یی نه که یا ب سهری موسلمانان هاتی ده می وان ئیسلاما خو ب جاهلیه تا خه لکی گوهارتی !

و ب هله که فتنا به حسکرنا ژ وان کاران بین هنده ک کهس ب دزی وفه شارتی فه دکهن ، ئایه تا (۱۱۴) ی ژ سووره تا (النساء) به حسی عه ده ته کی دی یی کریت کری یی کو هنده ک کهس کاری پی دکهن و دبته ئه گه را هیلانا دلی خه لکی ، ئه و ژ ی ئه و عه ده ته یی ب عه ره بی د بیژنی : (نه جوا) ، و (نه جوا) ئه وه دو مروّف ب تنی د دیوانه کی دا هیدی د گهل ئیک باخفن ، دا کهسی های ژ وان نه بت ، وئف کاره یی خرابه چونکی دبت ئه و که سین دی عیجز بن ، و دویر نینه ئه و هزر بکه ن ئه فه یی به حسی وان دکهن ، له وا ده نگی خو یی نرم دکهن ، ئایهت دیژت : ﴿ لَا حَرَفٍ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ

مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠٠﴾ - چو مفا د گهلهك ژ وی ئاخفتنی دا نینه یا مروښ ب نهیښی شه پی د گهل ئيك ودو دئاخفن ، نهو تی نهبت نه گهر نهو ئاخفتن ئاخفتنهك بت داخواز پی دانا خیری ، یان گوتنه كا باش ، یان پيکینانا د ناههرا مروښان دا بت ، وههچي پی وان کاران پیخه مهت رازیوونا خودی بکهت ، نهوی نه م دی جزایه کی مهزن وبه رفره دهینی ﴿١٠١﴾ .

وښی نایه تی د سی حاله تان دا بو مه دورست کر نه م گوتنی ب شه شار تی بکهین ، چونکی شه شار تن چیتره ، نهو ژی نه شه نه :

۱ - نه گهر مه فیا خیره کی بکهین .. دا کاری مه ژ ریمه تی پی دو بر کهفت .

۲ - نه گهر مه فیا فهرمانی ب کاره کی باش بکهین .. دا نهو مروښی نه م فهرمانی لی دکهین زویتر خو بهافیه فی کاری باش .

۳ - نه گهر مه فیا هندهك كه سین لیکه فتي پيک بینین .. چونکی هندي خهله كا لیکه فتنی یا تهنگتر بت ، مه جالی پيکینانی دی پی فره تر بت .

وچونکی نهف نایه ته - وه کی بهری نوکه ژی مه گوتی - ژ بهر سهرهاتی یا وی دزی پی هاتبوونه خواری یا منافقهك پی رابووی ، و ژ بهر کو پشتهی ناشکهرا بوونا کاری وی منافقی نهو چوو قهستا کافران کر ، نایه تا بیت بهحسی حالی وی مروښی کر پی بی نه مری یا خودی وپیغه مبهری - سلاف لی بن - دکهت ، وبه ری خو ژ وی ریکی وهردگیرت یا موسلمان ل سهر دچن ، نایه تی گوت :

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ تُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَتُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ - وههچي پی ل دویش ریکا پیغه مبهری سلاف لی بن نهچت پشتهی کو حقی بو ناشکهرا بووی ، ودویچوونا ریکه كا دی ژبلی ریکا خودان باوهران ووی حقی یا نهو ل سهر بکهت ، نه م دی وی

هیلینه ب هیقی یا وی ریکی فه یا وی بهری خو دایی ، وئەم بهری وی نادەینە خیری ، وئەم دی وی کەینە د ئاگری جەهنەمی دا ، دا گەرما وی بیئت ، وئەو چ پیسە جەیی لی زفرینی یە ﴿ ۱۰۰ ﴾ .

وچونکی شرکا ب خودی مەزنتسین بی ئەمری یە مرؤف دکەت ، وپیستسین لادانە ژ حەقی بی ئەو دکەت ، بەحسی تاوانا شرکی هاتە کرن : ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴾ - هندی خودی یە وی گونەهی ژى نابەت کو شرک بی بیئتە کرن ، و یا ژ شرکی کیمتر بت ژ گونەهان ئەو بو وی بی وی بقیست ژ بەنی بین خو ژى دبەت ، و هەچی بی هەفیشکە کی بو خودی بدانت ، ب راستی ئەو دویر کەفتە کا دویر ژ حەقی بی دویر کەفت ﴿ ۱۰۱ ﴾ .

وچو دویر کەفتن ژ وی ددویر تر نین دەمی مرؤف ریکا خودی یا راست دەیلت و دویر کەفتنا کۆرە ریکین شەیتانی لەعنەتی دکەت :

﴿ إِنَّ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْتَا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴾ - ئەو بو تپەریس ژبلی خودی پەرستنا هەندەک بوتین نە مفای دگەهین و نە زیانی دکەن ، و ئەو ب تنی پەرستنا وی شەیتانی دکەن یی ژ ئەمری خودی دەر کەفتی ، و گەهشتی یە حەدەه کی مەزن ژ خرابی بی و خرابکرنی ﴿ ۱۰۲ ﴾ .

وچونکی ئەو دویر کەفتنا شەیتانی دکەن ، یا د جەیی خو دابوو ئایەت ریازا وی بو مە دەس نیشان بکەت ، دا بی نەئیینە خاپاندن :

﴿ لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴾ وَلَا ضَلَّيْنَهُمْ وَلَا مَنِّينَهُمْ وَلَا تُرْمَنَهُمْ فَلْيَكْبِتْ كُنْ إِذْ أَتَاكَ الْأَتَعِيمِ وَلَا تُرْمَنَهُمْ فَلْيَغْفِرْ خَلَقَ اللَّهُ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴾ يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴾ أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴾ - خودی

ئەو شەيتان ژرەھا خوۋىي دەرئىخستى . وشەيتانى گۆت : ئەز پشكە كا دەستىشانكرى ژ بەنىيىن تە دى گرم و ب گۆتن و كرىار دى وان دسەردابەم . وسوئىد بت ھەچىي دويكەفتنا من بكت ژ وان ئەز بەرى وى ژ حەقىي ۋەرگىي ، و ب ھىقىيىن درەو ئەز دى ژفانى دەمە وان ، وئەز دى داخووزى ژ وان كەم كو ئەو گوھىن حەيوانى بېر و شەق شەق بكن ژ بەر وى نەحەقىيا ئەز ل بەر وان شرين دكەم ، وئەز دى فەرمانى ل وان كەم كو ئەو چىكرىي خودى د خورستىي وسەرو بەرى دا بگوھۆرن . وھەچىي د بەرسفا شەيتانى يىت ووى ژبلى خودايى ب ھىز و زال بو خو بكتە پشتهقان ، ب راستى ئەو تى چوو تىچوونە كا ئاشكەرا . شەيتان ب سوژا ژ درەو سوژى ددەتە دويكەفتىيىن خو ، وئەو ب ھىقىيىن پويچ وخاپىنوك وان دسەردا دبەت ، وھەما ژ خاپاندنا بى بناخە وبى دەليل پىقەتر ئەو ب تشتەكى سوژى نادەتە وان . ئەوين ھە جھى لى زفرىنا وان جەھنمە ، وئەو ژ وى پىقەتر چو جھىن رەقى نابىن .

و ژ فى گۆتئا شەيتانى يا ئەف ئايەتە بو مە فەدگوھىزت بو مە ئاشكەرا دبەت كو رىياز شەيتانى د سەردابىرنا مروشان دال سەر سى ستوينىن سەرەكى رادووست :

۱ - (لَأْمَنِيَهُمْ) : يەنى ئەز دى ئىكا ھند ژ وان چى كەم ئەو خوشىيا د گونەھى دا ھەى كرىتىيا گونەھى د چافىن وان دا كىم بكت ، يان ھەما ھەر نەھىلت .

۲ - (وَلَا تُرَبِّهِمْ فَلْيَبْتَكَنْ ءَاذَانَ الْأَنْعَامِ) : وئەفە عەدەتەك بوو د جاھلىيەتى دا ھەبوو ، گاڤا وان قىابا حەيوانەتەكى حەرام بكن ، دا رابىن گوھى وى شەق كەن ، وئەو ب خو ئەف كارە ژ لايى وان فە حەرامكرنا تشتەكى حەلال بوو ، مەنا : شەيتان بى دبىزت : ئەز دى ئىكا ھند ژ مروشان

چی کهم ئەو حەقی حەلالکرن و حەرامکرنی بدهته خو ، و ئەفە رەنگە کی کوفرا
ب حوکمرانی یا خودی یه .

۳ - (وَلَا تُرْهِمُوهُمْ فَلَیَغْرِیْبُ خَلْقُ اللَّهِ) : وگوهورینا چیکری یی ب گەلەك
رەنگان دبت ، ژن دەمی ب جلکی وسەر و بەری خو خو وه کی زەلامی لی
دکەت ، وزەلام دەمی د سەر و بەری خو دا چاف ل ژنکی دکەت ، ئەو یی
دبیزن : ئەم زیرە کترین شاگردەیین شەیتانییه !

ومەزنترین ئامیرت شەیتان د سەردابرنا خەلکی دا ب کار دئینت هیقی یین
ژ درەون ، چەند مەوژ تە دیتینە دلی وان یی چووی تۆبە کەن ، بەلی
شەیتانی کەفتی یە قالبی و ئەو وەسا یی تی گەهاندی کو هیشتا زوی یە ، بلا
چە ندەکا دی خو بگرت ، هیشتا خووشی یان بو خو چی کەت پاشی .. و بەری ئەو
بگەهتە وی دەمی یی وی تۆبا خو بو پاش ئیخستی ئەو دی ھەند بینت شالوکا
مرنی ژ یی وی دوری ، و چونکی مرن یا بی دەلیقیە ئەو دی چت و بیی تۆبە
بکەت ! فێجا ئەنجامی وی دی بته جەھنەم ، و بەرانبەر فان رەنگە مەوژان یین
دویکەفتنا شەیتانی دکەن ، ھەندەك مەوژین دی ھەنە د باوهری یا خو دا ب خودی
دراستگۆنە ، و کارین چاک دکەن ، ئەفان جەیی وان بەحەشتە :

﴿ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴾ - و ئەو یین راستگۆ
د باوهری یا خو دا ب خودی ، و کارین چاک ب دویف باوهری یا خو دا کرین
خودی - ب قەنجی یا خو - وان دی کەتە د وان بەحەشتان دا یین رویار د بن
دارو بارین وان دا دچن ئەو ھەروھەر دی میننە تیدا ، سۆزە کە ژ وی خودایی یی
ژ سۆزا خو لیقە نەت ، و کەس ژ خودی راستگۆتر نینە د گۆتن و سۆزین خو
دا ﴿ .

وچونکی به حسې به حهشتي و قهنجي يا وي هاته کرن ، نايه تي بو مه ديار کر کو
چوونا به حهشتي ب خوزي وهیقي يان نابت ، وهر ئیک ب کریارا وی دی ئیته
جزادان :

﴿ لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ - نهف قهنجي يا مه زن کو چوونا به حهشتي به ب وان
خوزي يان نايته دهستي يين هوين رادهيلن گهلی موسلمانان ، ونه ب وان
خوزي يان يين خودانين کيتابي ژ جوهي وفه لان رادهيلن ، بهلکی ب باوهري يا
دورست ب خودي وکرنا وان چاکي يين نهو ژي رازي دئيته دهستي .
وهه چي يي کاره کي خراب بکته نهو دي يي ئیته جزادان ، و ژ خودي پيښه تر
نهو چو سهر کاران بو خو ناييت کاري وي ب ريښه بيهت ، وچو پشته فانان
ژي بو خو ناييت کو به روه فاني يي ژي بکهن ، و خرابي يا عه زابي ژي
بدنه نه پاش . مدعنا : فايدي مه ناکته نهو بيژين : چونکي نوممه تا مه باشترين
نوممه ته ، يان پيغه مبهري مه چيترين پيغه مبهره جهي مه دي به حهشت بت ، نه !
سونه تا خودي يا ناشکه رايه کو جزا ل دويش کاري به : ﴿ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنْ
الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا
﴾ - وهه چي يي تشته کي ژ کارين چاک بکته ، نير بت يان مي بت ، نهو
ب خودي و ب وي حقي يا وي ئينايه خواري يي خودان باوهر بت ، نهو نهو ن
يین خودي وان دکته د به حهشتي دا جهي خوشي يا بهرده وام ، و تشته ک ژ خيرا
کريارين وان ژ وان نايته کيمکرن ، نه گهر خو هندي وي کونکي بت نهوا
د بهر کي خورمي دا .

و ژ قي نايه تي دو مه سه لين گرنګ بو مه ناشکه را دبن :

۱ - شهرتې وهر گرتنا کارې چاځ هه بوونا باوهری یې یه ل نک وی که سی یی وی کارې دکهت ، مه عنا نهو کارې باش یې منافق وکافر د دنیایې دا دکهت ل ناخړه تی چو مفایې ناگه هینتی .

۲ - د جزادان ل سهر کارې دا ل ناخړه تی چو جودایې د ناڅه را ژن ومیران دا نینه ، ههر ئیک ژ وان - بیسی بهر یخودان بو نفسی وان بیته دان - دی ئیته جزادان .

ول دویمایې یا فې پارچه یې (ته ئکید) ل سهر دو مهسلان ژى هاته کرن : کو ئیسلام رېکا ئیبراهیمی یه ودینی دورسته ، وکو ههر تشته کی هدی یې خودی یه : ﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿٣١﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ﴿٣٢﴾ - دینی که سی ژ یی وی باشر نینه یې ب دلی وله شی خو ب دهست خودی ب تنی فیه بهر دای ، وئهو یې فیه نجیکار بت ، ودویکه فتنا دینی ئیبراهیمی وشریعتی وی کر بت ، وخو ژ باوهری یین خراب وشریعتین نه حق دابته پاش . وخودی ئیبراهیم - سلاف لی بن - ب دورستی بو خو ژ ناڅه را بهنی یین خو ژ یگر تبوو وکربوو خوشتفی یې خو . وئف نایه ته سالوخته تی خوشتفینی یې کو بلندترین دهره جانی یه ، ویی ژ یگر تنی بو خودی بنه جه دکهت . وههر تشته کی ل گهر دوونی هدی ژ چیکری یان یې خودی یه ، وملك همی یی وی ب تنی یه . وخودی دژر ل ههر تشته کی گرتی یه ، چو تشته ک ژ کارې بهنی یین وی ل بهر وی بهرزه نابت ﴿ ۳۳ 》 .

شیرہت

ب نسی و تہقوا خودی و دادایسی

﴿وَسْتَغْفِرُونَكَ فِي الْإِنْسَاءِ ۖ قُلِ اللَّهُ يُغْفِرُكُمْ فِيهِمْ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتْلَىٰ الْإِنْسَاءِ الَّتِي لَا تُوْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَن تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ آلِ الْوِلْدَانِ وَأَن تَقُومُوا لِلْيَتَامَىٰ بِالْقِسْطِ ۚ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٧٤﴾ وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا ۚ وَالصُّلْحُ خَيْرٌ ۗ وَأُحْضِرَتِ الْأَنفُسُ الشُّحَّ ۚ وَإِن تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٧٥﴾ وَلَن تَسْتَطِيعُوا أَن تَعْدِلُوا بَيْنَ الْإِنْسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ۚ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُواهَا كَالْمِئْلَقَةِ ۚ وَإِن تَصْلَحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٧٦﴾ وَإِن يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِّن سَعَتِهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٧٧﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۖ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ اتَّقُوا اللَّهَ ۚ وَإِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٧٨﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧٩﴾ إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ قَدِيرًا ﴿١٨٠﴾ مَّن كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِندَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٨١﴾ ۚ يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۚ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ

أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَّوْا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٦٥﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ءَلِكُمُ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ ءَلِكُمُ الَّذِي أَنزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ءَلْيَوْمِ ٱلْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٦﴾ .

د فې پارچه يې دا ژ سوور هتې خودايې مه زن شيره تي ب قه نجی و دادی یی د گهل ژنی ل موسلمانان دکه ت ، هه ر وه سا شيره تي ب ته قوايې ژی ل وان دکه ت ، بړ هندي دا جفا کا موسلمانان ژ پاشمایی جاهلییه تي بشووت ، ب تايه تي د وان مه سلان دا يین په یوه ندي ب ژنی وخیزانی شه هدين .. و د فې پارچه يې دا نايه ت پیښج مه سلان ل بهر چاف ددانن :

نیک : ژبیښ نیټیم و زاړوکیڼ لاواز وبی خودان :

د نايه تا نیکی دا ژ فې پارچه يې خودايې مه زن ئیشاره تي دده ته نیک ژ وان پسپاران یین موسلمانان ژ پیغه مبه ری - سلاف لی بن - دکرن ، وبه رسقی ژی ل سه ر دده ت ، خودايې مه زن دیژت : ﴿وَسْتَغْفِرُونَكَ فِي الْيَسَاءِ ۚ قُلِ اللَّهُ يُغْفِرُكُمْ فِيهِمْ ۖ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتِمَّى الْيَسَاءِ ۚ الَّتِي لَا تُوْتُوْنَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُوْنَ اَنْ تَنْكِحُوْهُنَّ ۚ وَالْمُسْتَضَعْفَيْنِ مِنَ الْوِلْدَانِ ۚ وَاَنْ تَقُوْمُوْا لِلْيَتَمٰى بِالْقِسْطِ ۚ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ ۚ فَاِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهٖ عَلِيْمًا ۝۶۷﴾ .

و نه ف پسپاره ب خو نیشانا هندي په کو جیلی صه حابی یان د فیا حوکمی ئیسلامی د وان هه می کاران دا بزنان یین وان د جاهلییه تي دا دکر ، وئیک ژ وان کاران نه ف هه بوو نه گهر نیک ژ وان مر با وهنده ک زاړو ک ل پشت خو هیلابان ، وان نه ف زاړو که ژ میراتی بابی وان بی بار دکرن ، و نه گهر نیک ژ وان زاړو کان کچ با نه و دا وی هیلن هه تا مه زن ببا ، قیجا نه گهر یا جوان با دا ل خو ماره کهن ، و نه گهر یا کریت با دا ژ شوپکرنی مدعه کهن هه تا

مربا دا مالى وى همى گه هشتيا وان ، گاڤا نايه تين ده سپيكا قى سوورەتى ھاتينه خوارى وھندەك ژ وان ئەحکامان ديار کړين يـن پەيوەندى ب ژن وزاروځ وميراتي څه ھەين ، صەحابى يا دا خوازا زانينا حوکمى شەرعى د قى مەسەلى ژى دا ژ پيغەمبەرى - سلاڤ لى بن - کر ..

نايەت د بيزت : ئەى مو حەمەد خەلک ژ تە دخوازن کو تو وى تشتى بو وان د دەر حەقا ئەحکامين ژنان دا ناشکەرا بکەى يى تينگە هشتنا وى ل بەر وان ناسى بووى ، تو بـيـژە : خودى پە مەسەلا وان بو ھەو ھەو ھەو ناشکەرا دکەت ، ووى يا د نايەت تين بـورـين دا ژ قى سوورەتى بو ھەو دئيتە خواندن ، د دەر حەقا وان ژنـين ئيتيم دا يـين کو ئەوا خودى بو وان نفيسى ژ مەھرى وميراتي ھوين نادەنى ، ھوين دلى خو دېنە مارە کرنا وان ، وخودى مەسەلا يـين لاوازان ژ زاروځان ژى بو ھەو ھەو ناشکەرا دکەت ، وکو واجبە ل سەر ھەو ھوين ب دادى وبى ستم ب کارى ئيتيمان رابـين ، وھەر خـيرە کا ھوين بکەن خودى يى بى زانايە ، تشتەك ژى ل بەر وى بەرزە نابت .

يەعنى : گەلى خودان باوهران خودى فەرمانى ل ھەو ھەو دکەت کو ھوين ب دادى يى وعەدالەتى سەرەدەرى يى د گەل مروڤين لاواز بکەن ، ژ ژن وزاروځين ئيتيم يـين خودى ئيخستينه بن دەستى ھەو ، ھوين حەقى ھەر ئيک ژ وان ب دورستى بدەنى وەكى خودى د قورئانى دا ناشکەراکرى ، ويا د جھى خو دا بوو نايەت ل دويماهى يى بـيرا مە ل زانينا خودى يا بەرفرەھ بينتەڅه ، دا ئەم بزاین کو خودى ب ھەمى کار وکړيارين مە يى ناگە ھدارە ، وئەوين زۆردارى يى ل وان ئيتيمان دکەن يـين خودى ھيلاينه ب ھيڅى يا وان څه بلا باش بزنان کو خودى يە خودانى څان لاوازان وئەو دى حەقى وان ژ څان زۆرداران ستينت چ ل دنياى چ ل ئاخـرەتى ، څيـجا بلا ئەو ژ خو بترسن .

دو : ترسا ژنن ژ زیزبونا زهلامی :

د نایه تا (۳۴) یدا ژ فی سوورته تی - وه کی د گهل مه بوړی - نایه تی به حسی ئیک ژ گرفتاری بین مالی کر نه و ژی زیزبونا ژنی یه ، وچاره ژی بو دانا ، ل فیړی نایه ت به حسی لایې بهرانبهر ژ گرفتاری بی دکه ت ، زیزبونا زهلامی - نه گهر ب کارئینان فی په یقی ل فی جهی یا دورست بت ! - نایه ت دبیزت : ﴿ وَإِنْ أَمْرًا خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝ ﴾ .

یه عنی : نه گهر ژنه که کی تی ئینادهر کو ههر وه کی زهلامی وی خو ژ وی بلندتر دبینت ، ونه و ترسیا کو نه و پشتا خو بده تی ، ونه خوشی بی بو چی بکه ت ، ژ بهر هندئ چونکی دلی وی د دهر حه قا وی دا بی هاتی یه گوهارتن ، بو وان دورسته نه و د ناقبهره خو دا پیکهاته کی بکه ن ، پیکهاته کا ههر دو لا ل سهر رازی بن ، وه کی کو ژن هنده ک حه قی خو ل دویف میړی بهرده ت ، بو هندئ دا نه و نه ئیته بهردان وعه یالی وی زیان فی نه که فت ، ونه گهر ژنی دیست ژپانا وی د گهل فی میړی بوو تشته کی موسته حیل هنگی بو وی هه یه نه و داخوازا بهردانی ژ وی بکه ت ، وبهرانبهر کو زهلام ل بهر بیت کو ژنی بهرده ت بو ژنی هه یه کو هنده ک مالی بده تی و بیژتی : من بهرده ^(۱) ، وهنگی بو زهلامی هه یه وی بهرده ت ، به لی دقیت نه و بزائن کو د هه می حاله تان دا پیکهاتن چیتره .

---

(۱) ونه فی حاله تی د شریعه تی دا دبیزنی : (خولع) ، ونه ف ماله یی ژن دده ته زهلامی دا خو بی ژی بده ته بهردان ، رهنگه کی به ده لقه کرنی یه بو میړی ، چونکی وی ده می نه ف ژنه ئینای گه له ک مال لی خهرج کربوو ، وزه رهره نه و ژ بهردانی دبینت پتره ژ وی یا ژن دبینت .

وخودی دبیزت : نهفسین مروغان ل سهر قهلسی یی هاتینه چیکن ، فیجا
 نه گهر هوین - گهلی میران - ب قهنجی سهره دهری یی د گهل ژنکین خو بکهن ،
 و د دهرحقا وان دا ژ خودی بترسن ، نهفه بو ههوه چیره ، چونکی هندی
 خودی یه ب وی تشتی هوین دکهن یی زانا بوویه چو ژی ل بهر وی بهرزه نابت ،
 ونهوه ههوه سهرای وی کاری دی جزا دوت .

یهعنی : هشیار بن بلا قهلسی وچرکی یا ههوه ، وحهژیکرنا ههوه بو مالی ،
 ئیکا هند ژ ههوه چی نه کت کو هوین زیانی بگههنه ژنکی ، وهکی وان نهوین
 ل بهر بهردانا ژنکی ناسی دبت ههتا ژن ههمی حهقین خو ل دویش وان
 بهرددهن ، یان وهکی وان ژنان یین ژینا خو دکهنه جههنه بو هندی دا هندهک
 حهقی خو ل دویش میران بهرنهدهن .

سن : دادی د نابهرا ژنان دا :

بهری نوکه فی سوورهتی بو زهلامی موسلمان دورست کربوو نهو ههتا چار
 ژنان بینت ب وی شهرتی نهو عهدهالتهتی د نابهرا وان دا بکهت ، و ل فییری
 دوباره سوچهتا عهدهالتهتی دکته ودوباره (تهئکید) ل سهر دئیه کرن بهلی
 پشتی راستی یهک ل بهر چاف دئیه دانان ، ئایهت دبیزت :

﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا اَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ الْاِنْسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِیْلِ
 فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ ۚ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ۝﴾ .

و ل فییری گوتن بو وان زهلامانه یین پتر ژ نهکی دئین ، ئایهت دبیزت :
 هوین گهلی زهلامان ، قهت نهشین ب تمامی دادی یی د نابهرا ژنان دا بکهن ،
 ب تابهتی دادی یی ژ لایی فیانی ومهیلای دلی فه ^(۱) ، نه گهر چهند هوین خو

---

(۱) هندهک نهزان ههده دقین فی ئایهتی وئایهتا (۳) ژ فی سوورهتی نهو کرنا عهدهالتهتی
 دکته شهرتی دورستی یا ئینانا پتر ژ نهکی لیک بدت ، و بیژت : ئیسلامی بو زهلامی
 دورست نهکریه نهو پتر ژ نهکی بینت ، چونکی ئایهت دبیزت : نه گهر هوین
 عهدهالتهتی بکهن دورسته ، و ل فییری دبیزت : هوین نهشین عهدهالتهتی بکهن ..

بوہستینن ژى ، چونكى (عاطفا دلى) نه ب دهستى خودانى يه ، فيجا كو هوين نهشين فى رهنگى عهدالتهى ب كار بينن ، وئو ب خو ئهف رهنگى عهدالتهى ژ هوه نائيه خواستن ، هوين ئيكجار مهيلدارى يى ژ وى ژنى نهكهن يا دلى هوه ژى سار بو وى يا ل بهر دلى هوه شريتر ، ب رهنگه كى ولسا كو هوين وى بهيلنه هلاويستى ، وهكى وى ژنى يا بى مير ونه بهرداى ، دا گونه هكار نهبن . وئو گهر هوين كارين خو چاك بكهن و د ليكفه كرنا د ناڅه را ژنين خو دا دادى بى بكهن ، و د دهر حقا وان دا تهقوا خودى بكهن و ژ وى بترسن ، ئو بو هوه چيتره ، هندى خودى يه بو بهنى بين خو باش گونه ژير بوويه ، و ب وان بى دلوفانكار بوويه .

چار : بهردانا ژنى :

وئو گهر دل ژ فيانى هشك بوون ، ومانا ژن و ميران د گهل ئيك بو كاره كى موسته حيل ، وچو چاره سهرى و پيكهاتنا فايده نه دا كو چاره كا دى ئو ل ئيك و دو بزقر نهفه ، هنگى بهردان - ئو حه لالى خودى نه قيت - دبه ريكائيكانه بو چاره سهرى بى .. نايه تى گوت :

﴿وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِّنْ سَعَتِهِۦ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا﴾ - وئو گهر ژن و مير ژيكفه بوون ، هندى خودى يه ژ فرهى وقه نجى يا خو ههردو وان دى دهوله مند كهت ، چونكى هندى خودى يه قه نجى ومنه تا وى يا بهر فره هه ،

دورسته ، و ل څيرى دبيژت : هوين نهشين عهدالتهى بكهن .. مهنا : درست نينه ئو پتر ژ ژنه كى بينت ! و ب راستى ئهفه تيگه هشتنه كا ساده يه بو قورئانى ونيشانا نه تيگه هشتنا خودانى يه ، چونكى نه پيغه مبه ر - سلاف لى بن - ونه صه حابى بين وى ب فى رهنگى د نايه تى نه گه هشتينه ، و ب فى رهنگى ته فسير نه كرى يه ، ئو گهر نه بوچى پيغه مبه ر - سلاف لى بن - وهكى نه همد ژى فه دگو هيزت دا بيژت : ﴿هه چى بى دو ژن هه بن ومه يلى بو ئيكى بكهت روژا قيامه تى دى ئيت ولايه كى وى بى كهفتى ؟﴾

و د وی حوکمی دا یی نهو د نایبه را به نی یین خو دا دکهت یی کار به جهه ﴿ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰ ۱۰۱ ۱۰۲ ۱۰۳ ۱۰۴ ۱۰۵ ۱۰۶ ۱۰۷ ۱۰۸ ۱۰۹ ۱۱۰ ۱۱۱ ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ ۱۲۱ ۱۲۲ ۱۲۳ ۱۲۴ ۱۲۵ ۱۲۶ ۱۲۷ ۱۲۸ ۱۲۹ ۱۳۰ ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ ۱۶۱ ۱۶۲ ۱۶۳ ۱۶۴ ۱۶۵ ۱۶۶ ۱۶۷ ۱۶۸ ۱۶۹ ۱۷۰ ۱۷۱ ۱۷۲ ۱۷۳ ۱۷۴ ۱۷۵ ۱۷۶ ۱۷۷ ۱۷۸ ۱۷۹ ۱۸۰ ۱۸۱ ۱۸۲ ۱۸۳ ۱۸۴ ۱۸۵ ۱۸۶ ۱۸۷ ۱۸۸ ۱۸۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۱۹۲ ۱۹۳ ۱۹۴ ۱۹۵ ۱۹۶ ۱۹۷ ۱۹۸ ۱۹۹ ۲۰۰ ۲۰۱ ۲۰۲ ۲۰۳ ۲۰۴ ۲۰۵ ۲۰۶ ۲۰۷ ۲۰۸ ۲۰۹ ۲۱۰ ۲۱۱ ۲۱۲ ۲۱۳ ۲۱۴ ۲۱۵ ۲۱۶ ۲۱۷ ۲۱۸ ۲۱۹ ۲۲۰ ۲۲۱ ۲۲۲ ۲۲۳ ۲۲۴ ۲۲۵ ۲۲۶ ۲۲۷ ۲۲۸ ۲۲۹ ۲۳۰ ۲۳۱ ۲۳۲ ۲۳۳ ۲۳۴ ۲۳۵ ۲۳۶ ۲۳۷ ۲۳۸ ۲۳۹ ۲۴۰ ۲۴۱ ۲۴۲ ۲۴۳ ۲۴۴ ۲۴۵ ۲۴۶ ۲۴۷ ۲۴۸ ۲۴۹ ۲۵۰ ۲۵۱ ۲۵۲ ۲۵۳ ۲۵۴ ۲۵۵ ۲۵۶ ۲۵۷ ۲۵۸ ۲۵۹ ۲۶۰ ۲۶۱ ۲۶۲ ۲۶۳ ۲۶۴ ۲۶۵ ۲۶۶ ۲۶۷ ۲۶۸ ۲۶۹ ۲۷۰ ۲۷۱ ۲۷۲ ۲۷۳ ۲۷۴ ۲۷۵ ۲۷۶ ۲۷۷ ۲۷۸ ۲۷۹ ۲۸۰ ۲۸۱ ۲۸۲ ۲۸۳ ۲۸۴ ۲۸۵ ۲۸۶ ۲۸۷ ۲۸۸ ۲۸۹ ۲۹۰ ۲۹۱ ۲۹۲ ۲۹۳ ۲۹۴ ۲۹۵ ۲۹۶ ۲۹۷ ۲۹۸ ۲۹۹ ۳۰۰ ۳۰۱ ۳۰۲ ۳۰۳ ۳۰۴ ۳۰۵ ۳۰۶ ۳۰۷ ۳۰۸ ۳۰۹ ۳۱۰ ۳۱۱ ۳۱۲ ۳۱۳ ۳۱۴ ۳۱۵ ۳۱۶ ۳۱۷ ۳۱۸ ۳۱۹ ۳۲۰ ۳۲۱ ۳۲۲ ۳۲۳ ۳۲۴ ۳۲۵ ۳۲۶ ۳۲۷ ۳۲۸ ۳۲۹ ۳۳۰ ۳۳۱ ۳۳۲ ۳۳۳ ۳۳۴ ۳۳۵ ۳۳۶ ۳۳۷ ۳۳۸ ۳۳۹ ۳۴۰ ۳۴۱ ۳۴۲ ۳۴۳ ۳۴۴ ۳۴۵ ۳۴۶ ۳۴۷ ۳۴۸ ۳۴۹ ۳۵۰ ۳۵۱ ۳۵۲ ۳۵۳ ۳۵۴ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۸ ۳۵۹ ۳۶۰ ۳۶۱ ۳۶۲ ۳۶۳ ۳۶۴ ۳۶۵ ۳۶۶ ۳۶۷ ۳۶۸ ۳۶۹ ۳۷۰ ۳۷۱ ۳۷۲ ۳۷۳ ۳۷۴ ۳۷۵ ۳۷۶ ۳۷۷ ۳۷۸ ۳۷۹ ۳۸۰ ۳۸۱ ۳۸۲ ۳۸۳ ۳۸۴ ۳۸۵ ۳۸۶ ۳۸۷ ۳۸۸ ۳۸۹ ۳۹۰ ۳۹۱ ۳۹۲ ۳۹۳ ۳۹۴ ۳۹۵ ۳۹۶ ۳۹۷ ۳۹۸ ۳۹۹ ۴۰۰ ۴۰۱ ۴۰۲ ۴۰۳ ۴۰۴ ۴۰۵ ۴۰۶ ۴۰۷ ۴۰۸ ۴۰۹ ۴۱۰ ۴۱۱ ۴۱۲ ۴۱۳ ۴۱۴ ۴۱۵ ۴۱۶ ۴۱۷ ۴۱۸ ۴۱۹ ۴۲۰ ۴۲۱ ۴۲۲ ۴۲۳ ۴۲۴ ۴۲۵ ۴۲۶ ۴۲۷ ۴۲۸ ۴۲۹ ۴۳۰ ۴۳۱ ۴۳۲ ۴۳۳ ۴۳۴ ۴۳۵ ۴۳۶ ۴۳۷ ۴۳۸ ۴۳۹ ۴۴۰ ۴۴۱ ۴۴۲ ۴۴۳ ۴۴۴ ۴۴۵ ۴۴۶ ۴۴۷ ۴۴۸ ۴۴۹ ۴۵۰ ۴۵۱ ۴۵۲ ۴۵۳ ۴۵۴ ۴۵۵ ۴۵۶ ۴۵۷ ۴۵۸ ۴۵۹ ۴۶۰ ۴۶۱ ۴۶۲ ۴۶۳ ۴۶۴ ۴۶۵ ۴۶۶ ۴۶۷ ۴۶۸ ۴۶۹ ۴۷۰ ۴۷۱ ۴۷۲ ۴۷۳ ۴۷۴ ۴۷۵ ۴۷۶ ۴۷۷ ۴۷۸ ۴۷۹ ۴۸۰ ۴۸۱ ۴۸۲ ۴۸۳ ۴۸۴ ۴۸۵ ۴۸۶ ۴۸۷ ۴۸۸ ۴۸۹ ۴۹۰ ۴۹۱ ۴۹۲ ۴۹۳ ۴۹۴ ۴۹۵ ۴۹۶ ۴۹۷ ۴۹۸ ۴۹۹ ۵۰۰ ۵۰۱ ۵۰۲ ۵۰۳ ۵۰۴ ۵۰۵ ۵۰۶ ۵۰۷ ۵۰۸ ۵۰۹ ۵۱۰ ۵۱۱ ۵۱۲ ۵۱۳ ۵۱۴ ۵۱۵ ۵۱۶ ۵۱۷ ۵۱۸ ۵۱۹ ۵۲۰ ۵۲۱ ۵۲۲ ۵۲۳ ۵۲۴ ۵۲۵ ۵۲۶ ۵۲۷ ۵۲۸ ۵۲۹ ۵۳۰ ۵۳۱ ۵۳۲ ۵۳۳ ۵۳۴ ۵۳۵ ۵۳۶ ۵۳۷ ۵۳۸ ۵۳۹ ۵۴۰ ۵۴۱ ۵۴۲ ۵۴۳ ۵۴۴ ۵۴۵ ۵۴۶ ۵۴۷ ۵۴۸ ۵۴۹ ۵۵۰ ۵۵۱ ۵۵۲ ۵۵۳ ۵۵۴ ۵۵۵ ۵۵۶ ۵۵۷ ۵۵۸ ۵۵۹ ۵۶۰ ۵۶۱ ۵۶۲ ۵۶۳ ۵۶۴ ۵۶۵ ۵۶۶ ۵۶۷ ۵۶۸ ۵۶۹ ۵۷۰ ۵۷۱ ۵۷۲ ۵۷۳ ۵۷۴ ۵۷۵ ۵۷۶ ۵۷۷ ۵۷۸ ۵۷۹ ۵۸۰ ۵۸۱ ۵۸۲ ۵۸۳ ۵۸۴ ۵۸۵ ۵۸۶ ۵۸۷ ۵۸۸ ۵۸۹ ۵۹۰ ۵۹۱ ۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴ ۵۹۵ ۵۹۶ ۵۹۷ ۵۹۸ ۵۹۹ ۶۰۰ ۶۰۱ ۶۰۲ ۶۰۳ ۶۰۴ ۶۰۵ ۶۰۶ ۶۰۷ ۶۰۸ ۶۰۹ ۶۱۰ ۶۱۱ ۶۱۲ ۶۱۳ ۶۱۴ ۶۱۵

پینچ : شیرہ تکرنا ب تہ قویسی و دادسی :

و پشټی دیار کرنا ټان نه حکامان خودایی مهن ، خودانی عهد و عهسمانان ،
 نهوی نهف شریعه ته بو مه دانای ، فرمانی ب ته قوایی و دادی بی ل مه دکهت :
 ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِیْنَ اٰتٰوْنَا الْکِتٰبَ مِنْ
 قَبْلُکُمْ وَاِیَّاکُمْ اَنْ اَتَقُوْا اللّٰهَ ۚ وَاِنْ تَکْفُرُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ ۚ وَکَانَ
 اللّٰهُ غَنِیًّا حَمِیْدًا ﴿۱۸﴾ - و ملکی هدر تشته کی ل عهد و عهسمانان ویی د نافه ری دا
 بی خودی یه . و ب راستی مه شیرت ب ته قوایی ل وان کربو و بین به ری هه وه
 کیتاب بو هاتی ژ جو هی و فدلان ، و ل هه وه ژ ی کو ته قوا خودی بکهن ،
 و د فرمانا وی دا بن ، و مه بو هه وه ناشکه را کری یه کو نه گهر هوین
 کافری بی ب یه کینی یا خودی و شریعه تی وی بکهن هندی خودی یه چو منه ت
 ب هه وه نینه ، چونکی هدر تشته کی ل عهد و عهسمانان بی وی یه . و خودی
 ژ به نی بین خو بی بی منه ت وزه نگین بوویه ، و د سالوخت و کربارین خو دا
 بی هیژای مه دحان بوویه ﴿۱۹﴾ .

وچونكى ملك همى يى خودى به وى چو منته ب هه وه نينه ، وئ هه وه وى
 بقت ئه وه دى هه وه همى يان بهت ، ودى هنده كين دى ل جهى هه وه دانت :
 ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ۝۱۰۲﴾ اِنْ يَّشَاْ يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا
 النَّاسُ وَيَاْتِ بِآخَرِيْنَ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَلَىْ ذٰلِكَ قَدِيْرًا ۝۱۰۳﴾ - وملكى هه رتشته كى ل فى
 هه دروونى يى خودى به ، وئ هه بهسه ب كارى چيكري بين خو رابست ووان

بپاريزت . و نه گهر خودی بښت گهلی مروّڤان نهو دی هدهو بهت ، وهنده کين دی ژبلی هدهو ټينت . وخودی ل سهر وی چه نندی بی خودان شيان بوويه ﴿ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥

بدنه شاهدهیی، قه شیرن یان نه دهن، هندی خودی یه ب کارین هه وه یین
 هویر یی زانا بوویه، وئو دی هه وه سه را وان جزا دت. ئه ی ئه وین باوهری
 ب خودی ئینای و دو یکه فتنا پیغه مبه ری وی کری ل سه ر وی باوهری یا موکم
 دبه رده وام بن یا هه وه ب خودی وی پیغه مبه ری وی موحه ممه دی سلاف لی بن،
 و ب وی قورئانا وی بو پیغه مبه ری خو ئینایه خواری، و ب وان هه می کیتایین
 وی بو پیغه مبه رین خو هنارتین هه ی. وه چیی باوهری یی ب خودی،
 و ب فریشته یین وی یین خودان قه در، و ب کیتایین وی هنارتین هیدایهت بو
 خه لکی، و ب پیغه مبه رین وی هلیژارتین دا په یامین وی بگه هینن، و ب رۆژا
 دویماهی یی یا مروّف تیدا پشتی مرنی بو حسیبی رادبن نه ئینت، ب راستی
 ئه و ژ دینی ده رکه فت، و دویراتی به کا دویر ئه و ژ ریکا حه قی یی دویر
 که فت.

تَقْوِينَ لِمَنَافِقَانِ

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَزَدُوا كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ
 اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا﴾ ﴿١٧٧﴾ بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧٨﴾
 الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ؕ أَبْتِغُوا عِندَهُمُ الْعِزَّةَ
 فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٧٩﴾ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ ءَايَاتِ اللَّهِ
 يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى تَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ؕ إِنَّكُمْ إِذًا
 مَثَلُهُمْ ؕ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٨٠﴾ الَّذِينَ يَرْتَضُونَ
 بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا لَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ
 قَالُوا لَمْ نَسْتَحِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُم مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ؕ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ
 الْقِيَمَةِ ؕ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٨١﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ
 يُخَدِّعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالًا يُرَاءُونَ النَّاسَ
 وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨٢﴾ مُذَبِّذِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى
 هَؤُلَاءِ ؕ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٨٣﴾ يَتَأَيَّمُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا
 الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ؕ أُرِيدُونَ أَنْ يُجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا
 ﴿١٨٤﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٨٥﴾ إِلَّا
 الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ
 الْمُؤْمِنِينَ ؕ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٨٦﴾ مَا يَفْعَلُ اللَّهُ
 بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَءَامَنْتُمْ ؕ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٨٧﴾ * لَا تُحِبُّ اللَّهُ

الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٣٦﴾ إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا
أَوْ تَخْفَوْهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا قَدِيرًا ﴿١٣٧﴾ .

پشتی کو د دویمای یا پارچه یا بوری دا به حسّی باوهری یی و خوراکرتنا ل سهر
حه قی یی هاتی به کرن ، د قی پارچه یی دا ژ سوورته تی یا کو ژ نایدتا (۱۳۷)
حه تا نایدتا (۱۴۹) فه دگرت ، جاره کا دی سوحبت ل منافقان دزقرته فه ،
ونهی یی و ان بو موسلمانان دهلیقرت ، دا پیلانین و ان دژی جفاکا موسلمانان
سهری نه گرن ..

ل سهری نایدت مزگینی یا ب عه زابه کا ئه له مدار دده نه منافقان ژ بهر
دودلی یا و ان د ناچه را کوفری و ئیمانی دا ، پاشی هنده ک سالو خه تی و ان بو مه
به رچاف دکهن ، پاشی خودایی مه زن مه ژ هندي دترسینت کو ئهم کافر
و منافقان بو خو بکهینه دوست وه فال ، و ل دویمای یی نایدت ئاگه هداري یا مه
دکهن کو ئهم ژ نه زانین نهینه ئامویره تی به لافکرن و ناشکه را کرنا خرابی یی
ودهنگ و باسین خراب د ناف جفاکا موسلمانان دا .

جاری د گهل ده سپیکا قی پارچه یی :

خودایی مه زن دیبژت : ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ
آزَدُوا كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا﴾ ﴿١٣٧﴾ بَشِّرِ الْمُتَنَفِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾ .

سالو خه تی هه ردهم ب منافقان فه نویسیای ئه فه یه : هندي ئه ون - ژ بهر کو
و ان بهری ل مه صلحه تا دنیایی - هه می ده مان ئه و د ناچه را چه پهری ئیمانی ویی
کوفری دا ددو دلن ، جار خو دده نه د گهل خودان باوهران ، دیبژن : نه کو ئه و
ب سهرکه فن وفایده بگه هته مه ، و جار زی خو دده نه د گهل کافران دیبژن :
نه کو سهرکه فتن یا و ان بت فیجا ئهم تی بچین !

نایدت بهحسی وان دکەت و دبیرت : هندی ئەون بین باوهری ئینای ، پاشی لیقه بووین و کافر بووین ، پاشی ل باوهری بی زفرین ، پاشی جاره کا دی کافر بووینه فه ، پاشی ل سەر کافر یی مجد و بهرده وام ماین ، نه بوویه کو خودی گونه هی بو وان ژ ی ببهت ، یان بهری وان بده ته ریکه کی ژ ریکین هیدایه تی ، یا کو ئەو پی ژ دویماهی یا خراب رزگار بین .

فیجا ماده م ئەفه ب فی رهنگینه ، و حال ی وان ئەفه یه خودایی مهزن فەرمان ل پیغه مبهری خو کر و گو تی : تو - ئەی موحه ممه د - مزگینی یی بده دوروی یان ئەوین ب سەر فه دخودان باوهر و د دل دا دکافر ، کو عه زابه کا ب ئیش بو وان هه یه .

و پشته فی ده سپیکی ئیکسەر ئایه تی ده ست دا ئاشکه را کرنا سالۆخه تی ئیکی یی منافقان : ﴿الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَلِيتُهُمْ عِنْدَهُمُ الْوَعْدَ فَإِنَّ الْوَعْدَ لِلَّهِ جَمِيعًا﴾ - ئەوین کافران بو خو دکه نه سەر کار ، و وان بو خو دکه نه هاریکار و پشته فنان ، و خودان باوهران دهیلن ، وهه قالینی و فیانا وان ناخوازن . ئەری ئەو ب وی چه ندی پاراستن و پشته فانی یی ژ کافران دخوازن ؟ هندی ئەون ئەو چه ندی نه ب دهستی وانه ، چونکی هندی پشته فانی وهیز و سەرفرازی یه هه می یا خودی ب تنی یه ﴿ ۱۷۵ 》 .

ئیکه مین سالۆخه تی نفاق ل نک خودانی خو پهیدا دکەت ئەوه ئەو ئیکا هند ژ ی چی دکەت کو فیان وحه ژیکرنا کافران د دلی وی دا ئاکنجی بیت ، حه ژیکر نه کا وه سا دۆستینی وهه قالینی د ناڤهیری دا موکم بیت ، مه عنا : هەر که سه کی پیه سیاه کو فیانا کافر ی ب رهنگه کی وه سا د دلی وی دا پهیدا بوو کو ئەو (وه لانا) خو بده ته وی ، ئەو هنگی توفی نفاقی د دلی دا هاته چاندن ، و نه گهر ئەو ل خو نه زفرت و دلی خو ژ فی چه ندی پاقر نه کهت ، نیزیکه دارا نفاقی ل نک بیته بهری ، فیجا وه ل وی بیت ئەو هزر بکهت

سهرفهرازی نه‌وه یا هه‌فالینی یا کافران ب ده‌ست مروّقی فه دئینت ! ژ بهر قی چه‌ندی خودایی مه‌زن پسپاره‌کا (ئینکاری) ل بهر قان ره‌نگه مروّقان دانا : ﴿ اَيَّبْتُغُوْنَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ ﴾ پاشی (ته‌عقیبه‌ک) دا وگوّت : ﴿ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴾ .

باوهری یا مروّقی ب خودی نه‌گهر نه‌ما هزره‌کا خه‌له‌ت دی ل نک په‌یدا بت ، وته‌رازی یا وی بو کیشانا سهرفهرازی‌یی دی دهرنشیف بت ، دی هزر که‌ت هه‌فالینی - یان بلا بیژین : دویقه‌لانیکی - یا کافرا نه‌ پیشکه‌فتن وسهرفهرازی‌یی دگه‌هینه وی له‌و دی بی‌نی نه‌و غاردانی د د قی دویقه‌لانیکی‌یی دا دکه‌ت ، و نه‌و ب خو سهرفهرازی یا راست و دورست نه‌وه یا ل نک خودی هدی ، سهرفهرازی نه‌وه مروّق په‌رستنا خودایی ب حه‌ق ب تنی بکه‌ت و ده‌ستان ژ په‌رستنا ههر تشته‌کی دی یی ژبلی وی بشوّت ، نه‌فه راستی‌یه‌که دقیت هه‌رده‌م موسلمان ل بیرا خو بینن ، ب تاییه‌تی نه‌و موسلمانین کراسی ئیسلامی نه‌فروژ دکه‌نه بهر خو و د قالبی جاهلییه‌تی دا ئاکتجی دبن .

سالو‌خه‌تی دی یی نفاق ل نک خودانی په‌یدا دکه‌ت نه‌فه‌یه نفاق به‌ری وی دده‌ته ده‌رازی‌نکا کوفری ب وی مه‌ره‌می کو ده‌رگه‌هی بوّ فه‌که‌ت .. ومه‌خسه‌دا مه‌ب ده‌رازی‌نکا کوفری ل فیری نه‌وه نه‌و قه‌ستا وان دیوانان بکه‌ت یین یاری وترا نه‌ تیدا ب خودی و ئایه‌تین وی دئینه‌کرن ، و نه‌و خو بی ده‌نگ دکه‌ت دا نه‌بیژن : نه‌فه مروّقه‌کی (ره‌جعی) و (موته‌عه‌صبه) یان ژی دا بیژن : نه‌فه مروّقه‌کی سنگ فره‌هه باوهری‌یی ب (نازادی یا که‌سایه‌تی) دئینت ! خودایی مه‌زن دیژت : ﴿ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ ءَايَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى تَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ إِنَّكُمْ إِذَا مِثْلَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴾ .

غيره تال سهر دینی خودی نیشانا باوهری یا خودانی یه ، وئهو کهسی ببینت
 ئه مری خودی بی دئیه شکاندن ، یان ترانه ب دینی خودی بین دئینه کرن ،
 و د گهل هندی ژی عیجز نه بت ، وهه قالینی وحه ژیکرنا وان کهسان نه هیلت
 بین فی چه نندی دکهن ، بهلکی پشکداری بی د دیوانخانه بین وان دا بکعت ،
 ب حوکمی خودی ئهو ژی ژ وانه وحسیبا وی ل نک خودان باوهران - د دنیایی
 دا - و ل نک خودی - ل ناخره تی - حسیبا وان کافرانه یین ئهو دؤستینی یا وان
 دکعت .

خودایی مه زن د فی ئایه تی دا دبیرته خودان باوهران : ب راستی بۆ هه وه
 د کیتابا خودایی هه وه دا هاتی یه خواری کو ئه گهر هه وه گو له لی بوو کافری
 وترانه ژ لایی کافران فه ب ئایه تین خودی هاته کرن ، هوین د گهل وان کافران
 نه روینن ، هه تا ئهو سو حبه ته کا دی ژبلی کوفری وترانه کرنا ب ئایه تین خودی
 دکهن ، وئه گهر هوین د گهل وان روینشتن ، وئهو ب وی رهنگی بن ، هوین ژی
 دی وه کی وان بن ، چونکی مه عنا وی هنگی ئه وه هوین بکاری وان درازینه ،
 و د شریعه تی خودی دا ئه وه ئهو کهسی ب کرنا گونه هی رازی ببت وه کی وی یه
 بی گونه هی دکعت . هندی خودی یه کو مکهری دوروی و کافران هه می یانه
 د ئاگری جه هه می ، دا ئهو تیدا عه زابا نه خو ش ببینن .

ونزا ئهو چ باوهری یه وی مرو فی هه ی ئه وی ئه گهر مرو فله ک به حسی وی
 ب خرابی بکعت یان ترانه یه کی بی بکعت ، ئهو خو ل سهر وچاقان بده ت ،
 وژی سل ببت و نه چته وی جه ی بی ئه وی لی ، به لی ئه گهر به حسی خودی
 ب خرابی بیته کرن ، یان (نوکته) یین بی ئه وه ب دهر حه قا دینی وقورئانی
 و پیغه مبه ری دا دئینه گو تن ، ئهو مویه کی ژ خو شاش نه کعت ، ههر وه کی
 چونه !

سالوخته دی بی منافقان نهفهیه : بهری وان بی ل نهجامی کانی سهرکهفتن دی یا کی بت نهو دی خو دهنه د گهل وی لایی ، خودی د دهر حه قافی چهندي دا دبیرت : ﴿ الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُم مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ۚ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۚ وَلَنُجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴾ .

مهعنا : دوروی و منافق نهون بین بهری وان لی کانی دی چ شهر وفتنه ب سهر ههوه دا ئین - گهلوی خودان باوهران - یان نه ، فیجا نه گهر خودی ژ قهنجی یا خو منهتهك ل ههوه كر ، وهوین ب سهر دوژمنین ههوه ئیخستن وههوه دهسكهفتی ب دهست خو ئیخستن ، نهو دی بیژن : ما ئهم ژی د گهل ههوه نه بووین ومه پشتا ههوه نه گرتبوو ؟ وئه گهر بو ئهوین کوفر ب فی دینی کری بارهك ژ سهرکهفتن ودهسكهفتی یان ههبوو ، نهو دی بیژنه وان : ما مه هاریکاری یا ههوه نه کربوو وهوین ژ خودان باوهران نه پاراست بوون ؟ و خودی یه ل روژا رابوونی حوکمی د ناچهرا ههوه ووان دا دکهت ، و خودی چو ریکی سهرکهفتنی بو کافران ل سهر بهنی یین خو یین چاک چی ناکهت ، ودویماهی ل دنیایی وئاخرهتی بو تهقوادارانه .

و د فی ئایهتی دا راستی یه كه ههیه گهلهك جارن ئهم خودان باوهر ژ بیرا خو دبهین ، خودایی مه حوکم کری یه کو چو جارن نهو کافران ب سهر خودان باوهران نائیخت ، دهمی گوئی : ﴿ وَلَنُجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴾ و په یقا (لن) د زمانی عهده بان دا بو دهمی بیت ههمی یی فه دگرت ، هندی دهم ههبت .

پا چاوايه دهمی ئهم دبیین گهلهك جارن د دیروکی دا لهشکهری کوفری ب سهر لهشکهری ئیسلامی دا گرتی یه ، وشکاندی یه ؟ خو نه ئهفه ب جه

نه ئينانا سۆزى يە ؟ نه .. حاشاى خودى كونهول سۆز خوليقه بىت ، پانهفه
چاوا چى دىت ؟

جاره كا گوهدارى يا حوكمى خودى بكهن ، خودى دىيژت : ﴿ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴾ سۆز بۆكى يە ؟ بۆ (مؤمنان) .. و (مؤمن)
كىنه ؟ د نايه ته كا بهرى نوكه دا بهرسقا فى پسيارى هاتبوو دان ، ده مى خوداى
مه زن گوتى : ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ (مؤمنى) دورست
ئه وه بى شريعتى موحه ممه دى - سلاف لى بن - د ژينا خو هه مى بى دا دكه ته
(حكه م) وبى رازى دىت ، ل رۆژا (ئو خودى) ده مى هنده ك صه حابى يان قيانا
دهسكه فتى يان ب پيش ئه مرى پيغه مبه رى - سلاف لى بن - ئىخستى
شكه ستن ب سهر دا هات ، دا ئه و بزائن پيليدانا ئه مرى پيغه مبه رى - سلاف لى
بن - ئه گهر چهنده ئه مره كى بجويك زى بت - د چاقين وان دا - دبه ئه گه را
شكه ستن خودانى به رانبه ر دوژمنى ، چونكى ئه و شكاندنه بۆ شهرتى سۆزى ،
خودى سۆزا داي به لى ئه ف سۆزه ب شهرته كى فه يا گريداي ، وهندى ئه م
شهرتى ب جه بينن ئه و ل سۆزى ليقه نابت .

سالوخه تى دى بى منافقان ئه ف نايه ته بۆ مه ئاشكه را دكه ن خاپاندنه ، وان
دقيت ب هنده ك عبياده تين ب سهرقه سهرقه بين ئه و دكه ن موسلمانان بخاپين ،
نايه ت دىيژت : ﴿ إِنَّ الْمُتَفِيقِينَ خَنَّادُونَ أَلْفَ وَهْوَ خَدَّعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ
قَامُوا كَسَالَى يُرْأَوْنَ الْنَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ .

هندى رپكا منافقانه خاپاندنا خودى يه - وه كى ئه و هزر دكه ن - ، ب هندى
كو ب سهرقه ئه و خو ب باوه رى بى بيننه ده ر و د دل دا دكا فر بن ، هزرا وان
ئه وه حالى وان دى ل خودى بى فه شارتي بت ، وه و ب خو خودى يه وان

دخاينت و ب وه کی کريارا وان جزای ددهته وان ، ونه گهر نهو دورویيښ هه
 بو کرنا نفیژی رابوونه فه ، ب سستی وبی خیرهتی فه نهو رادبن ، مه خسه دا
 وان ب وی نفیژی رویمه تی هه ، ودا خه لك مه دحین وان بکهن ، وکیمه کی
 نه بت نهو خودی ل بیرا خو ناینن .

نه فه حالی منافقانه د نفیژی دا ، نهو نفیژی دکهن نه بو هندی دا
 خودی ژ وان رازی بیت ، یان چونکی وان باوهری ب فی نفیژی هه یه ، بهلکی
 نهو نفیژی دکهن دا خه لك وان بیست وشاهده یی ب باوهری بو بدهن ، نه گهر
 نه نهو چو نفیژان ناکهن ، وخو دهمی نهو نفیژی زی دکهن نهو سستی یی دکرنا
 نفیژی دا دکهن ، سستی یی دهاتا نفیژا ب جماعت دا دکهن ، ودهمی بو
 رویمه تی نهو نفیژه کی دکهن زی نهو زکری خودی ب دورستی ناکهن ، نهو
 زکرتی نه بت یی ب دهنگ بت دا خه لکی گوه ل وان بیت ، مانی کاری وان بو
 خه لکی هه نه بو خودی هه .

وبه ری نه ف نایه ته سالوخته تیښ فان دوروی یان بو مه ب دویمه ی بینن
 جاره کا دی ل سالوخته تی وان یی ئیکسی زقری فه .. سالوخته تی دودلی
 وهژو کی یی : ﴿ مُذَبِّدِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ
 فَلَنْ يَجْدَ لَهُ سَبِيلًا ﴾ مه عنا : حیته تی وهژو کی وودلی حالی فان
 دوروی یانه ، نهو ل سهر ته رزه کی راناو هستن ، نه نهو ژ خودان باوهرانه ونه
 ژ کافرانه ، وه کی وی بزنا د ناقه را دو په زان دا نه گهر ب نک فی فه بیت دی
 قوجه کی لی دهن ، ونه گهر بیته نک فی دی قوجه کی لی دهن .

وان ژ بهر خرابه کريارین خو خو هیژای هندی کری هه کو خودی ری ل وان
 به رزه بکهن ، وه چی یی خودی دلی وی ژ باوهری یی وپیگیری یا ب هیدايه تا
 خو وه رگپرت ، تو چو رپکین باوهری یی وهیدايه تی بو وی نابینی .

وېشتی فی ناشکرا کرنی بۆ سالوځه تین منافقان خودایی مه زن بهری گوتنی دا
خودان باوهران وئو ژ نفاقى و منافقان دانه پاش :

﴿يَتَأْتِيهِمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ؕ اُتْرِيْدُونَ اَنْ
تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿٤٥﴾ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ فِي الدَّرَكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ يَجْعَدَ
لَهُمْ نَصِيْرًا ﴿٤٦﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا وَاَصْلَحُوْا وَاَعْتَصَمُوْا بِاللّٰهِ وَاَخْلَصُوْا دِيْنََهُمْ لِلّٰهِ
فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِيْنَ ۗ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللّٰهُ الْمُؤْمِنِيْنَ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿٤٧﴾ مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ
بِعٰدٰىكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَاٰمَنْتُمْ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيْمًا ﴿٤٨﴾ ۝﴾ .

ئەى ئەوین ههوه باوهرى ب خودى ئینای ودویکهفتنا پیغه مبهرى وى كرى ،
ئەفه ههوه منافقین بى باوهر ناسین ، وههوه زانی نهقیان ودوژمناتی یا وان بۆ ههوه
چهنده ، قیجا هوین وان کافران بۆ خو نه کهنه سهركار ، وخودان باوهران
بهیلن ، دا هوین ژى وهكى وان لى نهئین و ژ وان حسیب نهبن ، ئەرى ما
ههوه دقیت هوین ب حهژیکرنا دوژمنین خو هیجهته کا ناشکهره بۆ خودى
ل سهر خو چى کهن کو باوهرى یا ههوه نه یا ژ دله ؟

مهعنا : ههر وهكى ئەف ئایهتا یا دبیزته مه خودان باوهران : چى گاڤا ههوه
کافر ومنافق بۆ خو کر نه دۆست وسهركار ، وههوه ههقالینی وحهژیکرنا وان
ب سهر ههقالینی وحهژیکرنا خودان باوهران ئیخست ، ئەو ههوه دهلیل ل سهر
خو پیشکیش کر کو باوهرى یا ههوه یا ژ قهستایه ، وموسلمانهتی یا ههوه یا
ژ درهوه .

وهندی دوروینه ل رۆژا قیامهتی د جهی نزمتر دانه ژ ناگرى ، قیجا هوین
ویا ههوه دقیت ، ئەگهر ههوه دقیت هوین ژى ل وی جهی بن دویکهفتنا رپازا
وان بکهن ، وئەگهر ههوه دقیت هوین نه گههنه وى دویمایى یى یا ئەو دى گههنی
خو ژ دۆستینی وههقالینی یا کافران بدهنه پاش ، چونكى تو نابینی پشتنه فانهك بۆ

وان ههبت ځي دويمه يې خراب ژوان پاشقه لسي بدهت ، نهو تي نه بن يي تن
توبه کړي و ل خودايي خو زځړين ، و ب گوهداري يا فدرمانا خودي ب سهرقه
و د دل دا ژي خو چاک کړي ، و خودان باور بڅو کرينه سهرکار ، و خو
ژ دوستيني وه فاليني يا کافران دايه پاش ، و خو ب ديني خودي قه گرتي ،
ودلي خو بڅو خودي صافي کړي ، نهو ین هه نه يي د دنيایي وئاخه تي دا
د گهل خودان باور ان ، و خودي خيره کا مه زن پاشي دي ده ته خودان باور ان .

ودا نه م بزاني کو خودي ب ځي شريعتي خو خيرا مه دځيت ، و نهو بهري مه
دده ته وي ريکي يا سهر فدرازي يا مه يا دين و دنيایي تي دا هدي ، خودي گوت :
نهري ما خودي ب عزابدانا هه وه دي چ که ت نه گهر هوين کاري چاک بکه ن
وباوهر يي ب خودي و پيغه مبهري وي بينن ؟ هندي خودي يه ژ هه مي يان يي
بي منته ، و هه ما نهو بدني يان ب گونه هين وان عزاب دده ت ، نه گهر وان نهو
کار کرن يي وان هيژاي عزابي بکه ن ، و خودي شو کرداري بدني يي خو بوويه
ل سدر گوهداري يا وان بڅو وي ، قنچي يي دده ته وان ، وي پرزانا بوويه ب هدر
تشته کي هدي ، نهو دزانت کي يي هه ژي خه لاتي يه و کي يي هه ژي عزابي يه .

وبهري نه ف پارچه ژي ژ سوور هتي ب دويمه يي يت ، خودايي مه زن د دو
نايه تان دا حوکمي خو د مه سه لا ناشکه را کرنا خرابي يي دا بو مه ديار کر :

﴿لَا تُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا﴾ (١٨٢) **ان**
تُبَدُّوا حَيَّرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تُعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٨٣﴾ .

مو عجزه يا مه زن يا ځي قورنانا نه م دخوين نهو بوو نهوي ب هاتنا خو نوم هتا
نوي پهيدا کر شيا مروځيني يي ژ که ند و کورين جاهلييه تي بهر ب بلندي يا
ئيسلامي قه ببه ت ، نوم ه ته کال سدر پاڅري يي هاتي يه ئا فاکرن ، و ب پاڅري يي
خو راگرتي ، ولايدک ژ ځي پاڅري يي يا کو بو ځي نوم ه تي بوويه ناسنامه نه فه سوو
يا ځي نايه تي بهري وان دايي :

گهلی خودان باوهران ، هندی خودایی ههوه حهز ناکهت مروّقهك گوتنا خراب ئاشکهره بکته ، چ خرابی یا قی گوتنی ئه و بت چونکی نه کامی یا کهسه کی تیدا ههیه ، یان چونکی کرباره کا خراب پیقه دئیت ..

مروّقی موسلمان دئیت سهره ده رییه کا زیده (حهسساس) د گهل مهسه لا بهلافکرنا ئاخفتنان دا بکته ، و بهری وی زیده ل پاراستنا توره یین گشتی د جفاکی دا بت ، ویی هشیار بت بی ب خو بجه سییت نه بته ئه زمانی پویچان ، گوتن وسهرهاتی یین وان بهلاف کته ، چونکی گهلهك جاران مروّقهك ب ئیه تا ده سنیشانکرنا دیاردین سلی د جفاکی دا دبته نامویره تی پتر بهلافکرنا قی دیاردی د ناف خه لکی دا وبسته کرنا خه لکی ل سهر زیده کرنا قی دیاردی ، چونکی ئه گهر گهلهك به حسی خرابی یی هاته کرن ، خو ئه گهر بو ره خه لی گرتن ژی بت ، کرنا وی خرابی یی ل بهر خه لکی دی بته تشته کی عه ده تی .

وژبلی قی چه ندی بهلافکرنا گوتنا خراب چه ند خرابی به کین جفاکی د پشت را هه نه :

۱ - بهلافبونا کهر ب ونه قیانی د نابقه را که سین جفاکی دا ، چونکی ئه وی گوتنه کا خراب د دهر حه قاییکی دا بهلاف دکته دهر گه هی نه یاره تی یی د نابقه را خو ووی دا ل تاق دکته .

۲ - خه لکی باوهری ب ئیک ودو نامینت ، و بناخه یین تیکه لی یین وان ل سهر گومانی دئیه ئافا کرن ، چونکی ههر ئیک دی بیژت : به لکی ئه فه د پشت من را به حسی من ژی ب خرابی بکته ؟

۳ - خرابی ل بهر خه لکی دبته تشته کی عه ده تی ، و غیره ت ل سهر حه قی یی ل نك خه لکی نامینت .

۴ - کارتیکنه کا سلی ژ لایی نه فسی قه ل وی که سی دبت یی به حسی وی دئیه کرن ، ودویر نه یینه بته ئه گهر ئه و پتر ل سهر خرابی یا خو مجد بیت .

ژ بهر فی چهندي پیغمبهري - سلاف لی بن - د هديسه کا خو دا
گوته یه : ﴿کل امتی معافی إلا المجاهرین - هه می ئومده تا من دئینه عه فیکرن ئه و
تی نه بن بین خرابی بین خو ئاشکه را دکهن﴾ وه کی موسلم زی فهدگو هیزت .

یه عنی : خرابی یی ب رهنگه کی فهدشارتی دکهن ، و خودی وان ستاره
دکهن ، ئه و رادبن به حسی خرابی یا خو دکهن و د ناف خهلکی دا به لاف
دکهن .. ئه فان عه فیکرن بو نینه ، چونکی ژبلی کرنا خرابی یی ، تاوانا به لافکرنا
به حسی خرابی یی د ناف جفاکی زی دا دکهنه ستوی وان .

به لی ئایه تا بو ری مه جاله ک دا هنده ک مرو فان کو ئه و به حسی وی خرابی یا
دئینه کرن د ناف خهلکی دا ب ئاشکه رایی بکهن ، ئه و زی د چهنده حاله ته کان
دا ، و ئه و حاله ت - وه کی زانا دیژن - ئه فده نه :

۱ - ئه گهر زورداری ل که سه کی بیته کرن ، وی مافی هه ی گازنده یا خو بو
وی که سی بکه ت یی بشیت فی زورداری یی راکه ت ، بو هندي دا کو دادی
ب جه بیت .

۲ - بو خواستنا هاریکاری یی پیخه مه ت نه هیلانا خرابی یه کی ، یه عنی : مرو ف
به حسی وی خرابی یی بو وی که سی بکه ت یی مرو ف هزر بکه ت ئه و دی شیت
هاریکاری یا مرو فی که ت دا ئه و خرابی نه مینت .

۳ - بو داخوازا پسپار وفه توایی ، ئه گهر ته فیا حو کمی شریعه تی
د مه سه له کی دا بزانی وئف چهندي هندي بخوازت تو به حسی خرابی یه کی بو
وی که سی بکه ی یی کو دی فه توایی ده ت دورسته .

۴ - هشیار کرنا که سه کی ل خرابی یه کی ، وه کی کو تو بیینی مرو فده کی یی
دچته نک که سه کی خراب و تیکه لی یا وی دکهن ، فیجا تو وی ل راستی یا فی
که سی هشیار بکه ی دا وه کی وی لی نه ئیت ، هنگی دورسته تو خرابی یسن وی
بو فی که سی بیژی .

۵ - ئەگەر مَرَوْفَه ك ب نَافَه كى كرىت يان خراب هاتبته ناسين ، ب رهنگه كى وهسا كو ئەگەر تو وى نَافى نه بىژى كهس وى مَرَوْفَى نه ناست ، هنگى دورسته تو وى نَافى بىژى ، بهلى دَقِيت مه خسه دا ته پى ناساندن بت نه كو شكاندن .

۶ - ئەگەر كهسه كى ب ئاشكهرايى هنده ك خرابى كرن ، ورژدى ل سهر كرنا وان خرابى يا كر ، دورسته ب ئاشكهرايى به حسى وى بيته كرن وره خنه لى بيته گرتن ، بهلى ل فِيرى دَقِيت مه سه لا (زهوقى) و (شاره زايى) نه ئيته ژيىر كرن ، يه عنى : ئەو كهسى ب فى كارى رادبِت دَقِيت يى شارهزا وزانا وخودان زهوق بت ، دا كارى وى نه بته (تَه شهير) يان (دِعايهت) بو فى كارى خراب يى ئەف كهسه دكهت .

ژبلى فان حاله تان ئىسلامى رى نه دايه موسلمانى به حسى خرابى يى بكهت ، چونكى خودى ههز ژ هندى ناكهت گۆتئا خراب د نَاف خهلكى دا بيته بهلا فكرن وئاشكهرا كرن ، و ل دويماهى يى ئايهتى گۆت : خودى ب وى تشتى هوين ئاشكهرا دكهن يى گوهدير بوويه ، و ئەو ب وى تشتى هوين فهدشيرن يى پرزانا بوويه . مه عنا : چو تشتى ههوه ل بهر وى بهرزه نابت .

ونه ب تنى ژ موسلمانى دئيته خواستن ئەو خرابى يى نه كهت ونه بىژت ، بهلكى ژى دئيته خواستن ئەو باشى يى ژى بكهت ، و ل خهلهتى بين خهلكى ببۆرت ، ب تايهتى ئەگەر وى شيانين تۆلستاندى ههبن ، ژ بهر فى چه ندى ئايهتا دويماهى يى د فى پارچه يى دا گۆت : ﴿ إِن تَبَدُّواْ حَيْرًا أَوْ تَخْفَوْهُ أَوْ تَعْفُواْ عَنْ سُوءِ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴾ .

ب فى چه ندى خودى ريك بو ليىۆرىنى ل بهر مه خووش كر ، وبهرى مه داىى .. كو خودان باوهر يان دى خيىرى ئاشكهرا كهت ، يان دى فهدشيرت ، ههر وهسا د گهل گه هاندنا نه خووشى يى ، يان ئەو دى ئاشكهرا كهت ده مى تولا خو ژ وى دستينت يى نه خووشى گه هاندى يى ، يان دى ليىۆرت ، وليىۆرين

باشتره ، چونکی هندی خودی یه ژ سالۆخه تین وی یه ئه و ل به نی یین خو
ناگرت هه ر چه نده ئه و دشیته وان ژی ، وئه وی بقیه خودی لی نه گرت ده می
ئه و خه له تی یه کی دکه ت ، بلا ئه و ژی ل خه لکی نه گرت ده می ئه و
خه له تی یه کی د ده ر حه قا وی دا دکه ن ، و خودی ره جمی ب وان دبه ت یین
ره جمی ب خه لکی دبه ن .

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُوا نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۝ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ۝ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجُورَهُمْ ۖ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ۝﴾ يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تَنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ ۖ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ ۖ وَءَاتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا ۝ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَلِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِّيثَاقًا غَلِيظًا ۝ فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِم بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بَغْيًا حَقًّا وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ ۚ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ۝ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ هَتَنًا عَظِيمًا ۝ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظُّلُمِ ۚ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ۝ بَل رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ۝ وَإِن مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ ۖ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِدًا ۝﴾ فَيُظْلَمُونَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا عَلَيْهِمْ طَبِئَتْ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ۝ وَأَخَذَهُمُ

الزُّبُرَا وَقَدْ جُهِوا عَنْهُ وَأَكْلَهُمْ أَمْوَالُ النَّاسِ بِالْبُطْلِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾ لَيْكِنَ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ
إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ ۖ وَالْقَائِمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾ .

پشتی د پارچہ یا بوری دا سوورہ تا (النساء) چہ پری منافقان بۆ مه
خودان باوهران ناشکرا کری د قی پارچہ یی دا ئەوا ژ ئایەتا (١٥٠) حتا ئایەتا
(١٦٢) قەدگرت سوورەتی چەند راوہستانەک د گەل ئسرائیلیان
- و ب تایبەتی جوہیان - ھەنە ، وچەند گۆتەکان د دەر حەقا وان دا دیژن ،
وھەلویستی وان ژ باوہریی و پیغەمبەران ناشکرا دکەت .

ل سەری ئایەت ناشکرا دکەت کو ئەف جوہی یین ب ناھی باوہریی
و پیغەمبەران دناخفن ب راستی د خودان باوہر نین ، وئەو کوفری ب خودی
دکەن دەمی کوفری ب ھندەک پیغەمبەریی وی یین خودان قەدر - وەکی عیسا
و موحەممەدی - دکەن ، خودایی مەزن دیژت :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ
وَيَقُولُوا نَحْنُ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٦٣﴾
أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٦٤﴾ .

یەعنی : ھەندى ئەوان یین کافریی ب خودی و پیغەمبەریی وی دکەن ،
ودقیین د ناڤەرا خودی و پیغەمبەریی وی دا ژیک جودا بکەن دەمی باوہریی
ب خودی دئین و وان پیغەمبەریی وی ھنارتین درەویس دەرئێخن ، یان دەمی
باوہریی ب ھندەک پیغەمبەران دئین و کوفری ب ھندەکان دکەن ، و وان دقیت
ئەو ریکە کا دی د ناڤەرا کوفری و ئیمانی دا بۆ خو بینسە دەر ، دا سەرداچوونا

خو بی پنی بکهن ، نهوین هنده کافرین ب راستی و دورستی ، ومه بو کافران
 عهزابه کا نهو پی بشکین وره زیل بن ناماده کریه .

وهه ژیه بیژین : نهف نایه ته ههر چهنده د دهر حقا ئسرائیلی یان دا هاتیسه
 خورای به لسی مه عنا وی یا گشتییه ، وان ههمی کهسان فه دگرت نهوین
 باوهری پی ب هندهك حقه یی دئینن و کوفری ب هنده کی دکهن ، وه کی وان
 کهسان بین کو باوهری پی ب هنده کی ژ شریعتی ئیسلامی دئینن و کاری پی
 دکهن ، و کوفری ب هنده کی دکهن ، چونکی نه ل دویف دلی وانه ، و د گهل
 هندی ژی نهو خو ب موسلمان و خودان باوهر دزانن ، نهف نایه ته بو مه
 ناشکهرا دکت کو نهو که سین ب فی رهنگی بن کافرین ب دورستی نهون ،
 چونکی باوهری یا ب خودی هندی ژ مروقی دخوازت کو نهو باوهری پی ب وی
 ههمی حقه یی بینت یا کو ژ نک خودی هاتی وجو فهرق وجوداهی پی نه ئیخته
 ناقبهرا پیغه مبه ران ، نایه تی گوت : ﴿ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِۦٓ وَلَمْ يُفْرِقُوا بَيْنَ
 اٰحَدٍ مِّنْهُمْ اُولٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ اُجُورُهُمْ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۲۷ ﴾ .

نهفه نه بین ب دورستی باوهری ب خودی ئینای .. نهوین باوهری یه کا باوهری
 ب تهو حیدا خودی ئینای ، و باوهری ب پیغه مبه رینی یا پیغه مبه ریڼ وی ههمی یان
 ئینای ، و چو جودایی نه ئیخستییه ناقبهرا وان ، و کار ب شریعتی خودی کری ،
 نهوین هه پاشی خودی خیر و جزایی وان دی ده تی سهرا باوهری ئینانا وان
 ب خودی و پیغه مبه ریڼ وی . و خودی باش گونه ژیری دلوفانکار بوویه .

پشتی فی روهنکرنی ل دور مه سه لا باوهری پی ، نایه تان به ری گوتنی
 ب رهنگه کی ئیکسه ر دا هندهك ژ وان گونه هیڼ ئسرائیلی یان د دیروکا خو دا
 کرین بین کو بووینه نه گهرا هندی کو خودی غه زه با خو دارپژته سه ر وان ،
 نایه تان گوت :

﴿ يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ ۚ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِن ذَٰلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنِ ذَٰلِكَ ۚ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿١٧٣﴾ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَلِهِمْ ۚ وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا أَبْوَابَ شِجْدَا ۚ وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ ۚ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِّيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٧٤﴾ فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِم بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ ۚ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٧٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ هَبْتِنَا عَظِيمًا ﴿١٧٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ ۚ ﴾ .

وئەف ئايەتە بەحسێ دەه گونەهين وان يين مهزن دکهن :

يا ئيکي : ﴿ يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ ۚ ﴾ ئەي موحەمەد جوہی پسار موعجیزە کا وەکی یا موسای ژ تە دکهن دا راستی یا گوتنا تە بۆ وان ئاشکەرا بیت ، ئەو دخوازان تو کیتابە کا نفیسی بۆ وان ژ نک خودی بینی یە خواری ، وەکی موسای دەپ (ئەلواح) بۆ وان ژ نک خودی ئینان .

وئەو د فی گوتن وھیجەت گرتنا خو دا ددرەوین بوون ، چونکی خو ئە گەر ئەف داخوازە بۆ وان هاتبا ب جهئینان ژ ی ئەو دا هیجەتە کا دی بۆ خو گرن ، وەکی کو گوتی یە موسای ب خو ، دەمی وی تەورات بۆ وان ئینای وان گوتی : مه دقیت خودی ب چاف بینین ، وئەفە گونەها وان یا دووی یە یا کو ئایەت بەحس ژ ی دکەت ..

یا دووی : ﴿ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِن ذَٰلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ ﴾ ئەي موحەمەد تو ژ فی داخوازا وان عەجیگرتی نەبە

چونکی باپیرین وان داخوازه کا ژ فئ عه جیتر ژ مووسای - سلاف لی بن - کربوو : وان داخواز ژئ کربوو ئەو خودی ئاشکەرا نیشا وان بدهت ، دا ئەو ب چاف بهری خو بدهنی ، و ب راستی ئەف داخوازه نیشانا نه دورستی یا باوهری یا وان بوو ، فئجا ژ بهر فئ ژورداری بی یا وان ل خو کری ، کو ئەو تشت خواستی بی مافی وان نهبت ، ئەو ههمی دلگرتی کەفتن ، و ژ ترس وله رزان دا نه ههش بوون ، به لی پشتی هنگی ب بهر کهتا دوعایا پیغمه بهری وان مووسای - سلاف لی بن - ئەو هاتنه عه فیکرن ، به لی پشتی هنگی وان چ کر ؟ ئەفه د گونه ها وان یا سی بی دا بو مه ئاشکەرا دبت .

یا سی بی : ﴿ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ وَأَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴾ پاشی پشتی خودی ل وان بووری و ئەو زیندی کرینه فه ، و وان نیشانین ئاشکەرا ل سهر دهستی مووسای دیتین بین شرکی پویچ دکهن ، ئەو رابوون په رستنا گۆلکی کر و ئەو بو خودی د په رستنی دا کره شریک ، خودی دبیزت : ئینا د سهر هندی را و ژ بهر تو بوا وان مه ل وان نه گرت ، و مه هیجه ته کا مه زن دا مووسای راستی یا پیغمه بهرینی یا وی بنه جه دکر .

یا چاری : ﴿ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّوْرَ بِمِثْقَلِ الْمُنْكَارِ وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْاَبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِثْقًا غَلِيْظًا ﴾ ﴿ ١٠٦ ﴾ فِيمَا نَقُضُهُمْ مِثْقَهُمْ وَكُفِّرْهُمْ بِقَايَةِ اَللّٰهِ ﴿ ١٠٧ ﴾ شکاندنا سوژ و په یمانان ، و ئەفه تشت که د دلین جو هی یان دا یی هاتی به چاندن ، خودایی مه زن دبیزت : مه چایی طووری را کره هندافی وان ده می وان پیگیری ب وی په یمانی نه کری یا وان دای کو کاری ب ئە حکامین ته وراتی بکهن ، و مه فەرمان ل وان کر ئەو ب سوجه فه د ده رگه هی ((بهیتولمه قدسی)) را بچن ، ئینا وان خو ل سهر پشتی خشانده د ژورقه

، و مه فه رمان ل وان کر کو ئه و ب کرنا نیچیرا ل روژا شه نی بی ته عدا بی بی نه که ن ئینا وان ته عدا بی کر و ئه و ل وی روژی چوونه نیچیری ، و مه په یمان ه کا موکم ژ وان و هر گرت ، به لی وان ئه و په یمان شکاند . فیجا ژ بهر شکاندا وان بو په یمانان و کوفرا وان ب ئیه تین خودی یین راستگویی یا پیغه مبه رین وی ئاشکهره دکهت ..

یا پینجی : ﴿ وَقَتْلَهُمُ الْاَنْبِیَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ ﴾ و ژ بهر کوشتنا وان بو پیغه مبه ران ژ زوړداری و ته عدا بی .

یا شه شمی : ﴿ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴾ و ژ بهر گوټنا وان دهمی وان گوټی : دلین مه دیچاينه له و ئه م د گوټنا ته ناگه ین ، و ئه و ب خو ژ بهر کوفرا وان خودی دلین وان یین خدم کرین فیجا ئه و باوهری بی نائین کیمه کا بی مفا تی نه بت ، ژ بهر فی چهن دی خودی دبیزت : مه له عنده ت ل وان کر .

یا حه فتی : ﴿ وَكُفِّرْهُمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ هَتَنَّا عَظِيْمًا ﴾ هه ر وه سا ژ بهر کوفرا وان ووی بی به ختی یا وان ب دو یف مه ریه می فه نای ، سه را بوونا وی بو عیسا یی بی باب ، و ئه و ژ وی چهن دی یا پاقر و بزوین بوو ، خودی له عنده ت ل وان کر .

یا هه شتی : ﴿ وَقَوْلِهِمْ اِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيْحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُوْلَ اللَّهِ ﴾ و ژ بهر گوټنا وان کو مه عیسا یی مه سیح کوری مه ریه می پیغه مبه ری خودی یی کوشتی .. و باش بهری خو بدنه بی نه ده بی یا وان د گوټنی دا ، دهمی دبیزن : مه عیسا یی مه سیح کوری مه ریه می پیغه مبه ری خودی یی کوشتی !! نه گه ر ئه و پیغه مبه ری خودی یه ، پا چاوا هه وه ئه و کوشت ، و نه گه ر هوین باوهری بی ب پیغه مبه رینی یا وی نائین ، پا ئه فه چ گوټنه هوین دبیزن ؟

و ب هلكهفتنا بهحسكړنا في درهوا وان يا مهزن دهمی نهو دبیژن : مه عیسا
 بی کوشتی ، نایهتی نهو درهوین دهریخستن ، وگوت : ﴿ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ
 وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ
 الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴾ ^(۱) بل رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿۳۳﴾ - وئـــهو
 ب خو وان عیسا نه کوشتی په ونه هلاویستی په ، بهلکی وان زهلامه کی وه کی وی
 هلاویست بوو یا ژ وان فه نهفه عیسا په . وئهوین دبیژن مه بی کوشتی
 ژ جوهی یان ، وئهوین نهو ته سلیم کری ژ فه لان ، نهو ههمی د دهر حقا وی دا
 ب گومان وحبیه تینه ، ژبلی دویکهفتنا هندهك هزاران چو زانین ل نك وان نینه ،
 وئهو د کوشتنا وی دا دپشت راست نینن ، بهلکی ب گومانن . وئو ب خو
 خودی عیسا ب لهش ورح فه بی بلندکری ، وئهو ژ کافران یی پاقر کری ،
 و خودی د ملکی خو دا بی زال بوویه ، و د کار ورپه برنی دا بی کاربڼه جه
 بوویه ﴿ ۱ 》 .

و ل وی دهمی نایهت بهحسی عیسا - سلاف لی بن - وکافرین ملله تی
 وی بی ئسرائیلی دکهت ، نایهتا د دویف دا ئاشکهره دکهت کو بهری مرنا
 عیسا - سلاف لی بن - دهمهك دی ئیت ئسرائیلی ههمی باوهری دی پی
 نینن ، نایهت دبیژن :

﴿ وَإِنَّ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ ۚ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ
 شَهِدًا ﴾ ^(۲) وئو په بهحسی هنگی په دهمی عیسا - سلاف لی بن - ل دویماهی یا
 زهمانی ژ عهسمانی دئیته خواری ، وه کی پیغه مېدر - سلاف لی بن - د حه دیسه کا
 خو دا ^(۱) دبیژن : ﴿ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكُن أَنْ يُنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا
 عَدْلًا ، فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ ، وَيَقْتُلَ الْخَنَزِيرَ ، وَيُضَعَ الْجَزِيرَةَ ، وَيَفِيضَ الْمَالَ حَتَّى لَا

(۱) وه کی بوخاری ژی فه دگو هیزت .

يقبله أحد - نه زب وی کهمه بی نهفسا من د دهستی دا نیه زیکه کوری مه‌ریه‌می د ناف هه‌وه دا بیته خواری حاکمه‌کی عادل ، فیجا دی خاچی شکیت ، و به‌رازی کوژت ، وزیره‌سه‌ری بی راکهت ، ومالی به‌لاف کهت هه‌تا وه لی بیت کهسی مال نه‌ثیت ﴿ ۱۰۰ ﴾ .

فیجا هنگی ئسرائیلی هه‌می باوه‌ری بی ب پیغه‌مبه‌ری بی یا وی دئین ، وهنده‌ک ته‌فسیرزان دیژن : مه‌خسه‌دا نایه‌تی ئه‌وه هه‌ر ئسرائیلی به‌ک ده‌می دکه‌فته به‌ر مرنی باوه‌ری بی ب پیغه‌مبه‌ری بی یا عیسای دئینت ، به‌لی هنگی ئه‌و باوه‌ری چو فایده‌ی ناگه‌هینتی ، ورژا رابوونی عیسا - سلاف لی بن - دی ل سه‌ر وان شاهد بت بین دره‌و پی کری ، و بین باوه‌ری پی ئینای .

گونه‌ها ئسرائیلی یان یا نه‌هی : ئه‌و بوو وان زۆرداری دکر و به‌ری خه‌لکی ژ حه‌قی بی وه‌ردگیرا ، نایه‌ت دیژت : ﴿ فَيُظْلَمُ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٌ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدْرِهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴾ .

مه‌عنا : ژ ئه‌گه‌را زۆرداری یا جوهری یان ، و ژ به‌ر وان گونه‌هین مه‌زن بین وان کرین و ژ به‌ر خو‌پاشقه‌لیدانا وان ژ رپکا راست ، و پاشقه‌لیدانا وان بو خه‌لکی ژی ژ رپکا راست ، خودی هنده‌ک خوارین پاقژ بین کو بو وان د حه‌لال ل سه‌ر وان حه‌رام کرن .

گونه‌ها ده‌ی : خواریا وانه بو مالی ربایی بی حه‌رام ، نایه‌ت دیژت : ﴿ وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدْ هُمُوا عَنْهُ وَأَكْلَهُمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴾ - و ژ به‌ر خواریا وان بو وی ربایی یا ئه‌و ژی هاتینه پاشقه‌لیدان ، و حه‌لال کرنا وان بی حه‌ق بو مالی مرو‌فان ، ومه بو وان بین کافری ب خودی و پیغه‌مبه‌ری وی کری ژ فان جوهری یان عه‌زابه‌کا ب ئیش ل ئاخه‌رتی ئاماده‌کری به‌ ﴿ ۱۰۱ ﴾ .

ئەفە ئەو گونەھ بوون یېن قان ئایەتان ل سەر ئسرائیلی یان تۆمار کرین ، ئەو گونەھ یېن بووینە ئەگەرا ھندى کو خودى غەزەبى ل وان بکەت ، ووان ژرەحما خو بى بار بکەت ، و دەمى قورئان قان گونەھ یېن وان بو مە بەر چاش دکەت بو ھندى یە دا ئەم خو ژى بدەینە پاش ئەگەر نە ئەوا ب سەرى ئسرائیلی یان ھاتى دى ب سەرى مە ژى ئیت .

وبەرى ئەف پارچە یە ژ سوورەتى ب دویمایى بیّت ، ئایەتان دەستەکا زانا و خودان باوەر ژ ئسرائیلی یان ژ بیر نە کر ، و ب ئینصاف بەحس ی وان کر :

﴿لَٰكِنَ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ^(۱) وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا - بەلى ئەو یېن موکم د زانینا ئە حکامین خودى دا ژ جوھى یان ، و یېن خودان باوەر ب خودى و پیغەمبەرى وى ، باوهرى بى ب وى دینن ئەوا خودى بو تە ئینایە خواری - ئەى موحمەد - کو قورئانە ، و باوهرى بى ب وى ژى دینن ئەوا بەرى تە بو پیغەمبەران ھاتى یە خواری وەكى تەوراتى و ئنجیلی ، و نقیژى ل دەمى وى دکەن ، وزە کاتا مالى خو ددەن ، و باوهرى بى ب خودى وروژا دویمایى دینن ، ئەوان خودى خیرەکا مەزن دى دەتى ، کو بەحەشتە ۞ .

و ئەفە ئەو کیتابینە یېن باوهرى بى ب ئیسلامى دینن ، ئەقان خودى خیرا وان دو جار کى مەزن دکەت .

---

(۱) تشتى بەر چاش د قى ئایەتى دا ئەو دەمى بەحس ی نقیژى دئیە کرن ئایدە دیبژت : (والمقیمین) ب (کەسرى) و سالو خەتین د دویف دا ب (رەفعینە) : (والمؤتون .. والمؤمنون ..) ھەر وەكى ژ بەر گرنگى یا نقیژ کرنى ئایەتیت دقیت تایبەتى یە کى بدەتە قى سالو خەتى و بیبژت : (أخص المقیمین الصلاة) .

گازسییه ک بو پیغهمبه ری

سلاف لی بن

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ۚ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ ۖ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ ۚ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ۚ ﴾ (۱۳) وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۚ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ﴿۱۴﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لَعَلَّاهُمْ يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿۱۵﴾ لَئِنْ كَانَ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ ۖ وَالْمَلَكُ يَشْهَدُونَ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿۱۶﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿۱۷﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿۱۸﴾ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿۱۹﴾ يَأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ ۚ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿۲۰﴾ .

د پارچه‌یا بوری دا ناخفتن بو به‌حسکرنا ژ ئسرائیلی‌یان وه‌لو‌یستی‌ان وانهات‌بوو تهرخان‌کرن ، وچونکی نه‌باوهری ئینانا ئسرائیلی‌یان ب پیغهمبه‌ری‌نی‌یا موحه‌ممه‌دی - سلاف لی بن - کری‌تترین هه‌لو‌یست بوو وان وه‌رگرتی ، ژ به‌ر کو وان باش دزانی موحه‌ممه‌د - سلاف لی بن - نه‌و پیغهمبه‌ره‌یی مووسای وعیسای مزگینی پی‌دای ، د فی‌پارچه‌یی دا ژ سووره‌تی به‌ری ناخفتنی بو راستی یا پیغهمبه‌ری‌نی‌یا موحه‌ممه‌دی - سلاف لی بن - هاته‌دان ..

ل سهری و د نایه تا (۱۶۳ و ۱۶۴) یدا خودایی مه زن مه سه لا هنارتنا
 وه حی بی بۆ پیغه مبه ران بنه جهکر ، ده می کهره مگری و گوئی :
 ﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ۚ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ
 وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ ۚ
 وَآتَيْنَا دَاوُدَ زُبُورًا ۚ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ
 عَلَيْكَ ۚ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ۚ ﴾ .

یه عنی : ئە ی موحەمەد مه وه حی ب گه هاندنا په یامی بۆ ته هنارتی یه ، هەر
 وه کی مه بۆ نوو حی و پیغه مبه رین پشی وی ژ ی هنارتی ، ومه وه حی بۆ ئیبراهیم
 و ئیسماعیل و ئیسه ق و نه فی بین وی - ئەو پیغه مبه رین کو د ناف هەر دووا زده
 ئو یجاخین ئسرائیلی یان دا ژ زارۆ کین یه عقووبی هاتین - ، و بۆ عیسا و ئە ییووب
 و یوونس و هاروون و سوله یمانی ژ ی هنارتی یه . ومه زه بوور دابوو داوودی ، و بۆ
 هندە ک پیغه مبه رین کو مه به حسی وان به ری فی نایه تی د قورنانی دا بۆ ته کری
 ژ ی مه وه حی هنارتی یه ، و به حسی هندە ک پیغه مبه ران ژ بهر حیکمه ته کا مه فیای
 مه بۆ ته نه کری یه ، و قه در گرتن بۆ مووسای خودی د گه ل وی ئاخفتی یه .

مه عنا : هاتنا وه حی بی بۆ ته - ئە ی موحەمەد - نه بیدعه یه ک و تشته کی نوی یه
 دا ئسرائیلی وی ب غه ربی قه وەر گرن و باوهری بی پی نه ئینن ، پیغه مبه رینی یا ته
 خه له کا دویماهی بی یه د زنجیره کا دویر و دریش دا ، و تو ژ ی هەر ب وی په یامی بی
 هاتینه هنارتن یا نوو و ئیبراهیم و مووسا و عیسا و هه می پیغه مبه رین دی بی هاتینه
 هنارتن .. قیجا جهی مه نده هووشی بی یه هندە ک کهس ژ ئسرائیلی یان هه بن
 باوهری بی ب پیغه مبه رینی یا پیغه مبه ران بینن ، و فی هه لو یستی کریت
 ژ پیغه مبه رینی یا ته وەر گرن ، و ب عه جیبی بزنان کو خودی پیغه مبه ره کی دی نه
 ژ وان به نیرت ! هەر چه نده ئەو دزانن کو ئارمانج ژ هنارتنا پیغه مبه ران رینشادانا

مرۆفانه ، و مرۆف هه می - نه ب تنی ملله تی ئسرائیلی - هه و جه یی ب هندی
هه یه خودایی خو بنیاسن ، و ل سه ر ریکا وی بچن :

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ .

خودی دبیزت : من هندهك پیغه مبه ر بو به نی یین خو هنارتینه دا نه و
مزگینی یی ب قه نجی یا من بده نه وان و وان ژ عه زابا من بترسینن ، دا پشتی
هنارتنا پیغه مبه ران مرۆفان چو هیجه تهك نه مینت . و خودی د ملکی خو دا یی
زال بوویه ، و د ریفه برنی دا یی کارب نه جه بوویه .

مه عنا : کاری پیغه مبه ران هه می یان نه وه مزگینی یی ب قه نجی یا خودی بده نه
وان که سین ل سه ر ریکا خودی دچن ، و وان که سان ژ عه زابا خودی بترسینن
یین پشتا خو دده نه هیدایه تا خودی ، و هنارتنا وان بو هندی یه دا روژا قیامه تی
که سهك نه بیژت : یا ره بی من نه دزانی ؟!

و ل قیری دقیت نه م باش ل بیرا خو بینن کو کاری دکه فته ستویی پیغه مبه ر
ودویکه فته یین وان نه فیه نه و گازی یا خودی یا حق بگه هیننه خه لکی وریکا
راست نیشا وان بده ن ، دا وان چو هیجه ت ل سه ر خودی نه بن ، ودا نه و
نه زانیی بو خو نه که نه هیجه ت ، ژ ویری وی فه هیدایه ت تشته کی ب دهستی
خودی یه و مرۆف یی ژ ی به رپرس نینه .

و نه گه ر هندهك کافر هه بن باوه ری یی ب پیغه مبه رینی یا ته نه ئینن ، نه ی
موحه مه د ! و گو مانی بیخه وی دین و شریعه تی یی تو پی هاتی ، هه ما خودی
به سه شاهد بت ل سه ر راستی یا وی وه حی یی یا بو ته هاتی :

﴿لَٰكِنَ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنزَلَ إِلَيْكَ أَنزَلَهُ بِعِلْمِهِ ۖ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ

شَهِيدًا﴾ - نه ی موحه مه د نه گه ر جو هی و کافرین دی کوفر ی ب ته بکه ن

199

یه‌عنی : ئەو ب هندی رازی نه‌بووینه کو ئەو ب تنی د‌کافر بن ، به‌لکی ئەو د ریکا کافر کرنا خه‌لکی ژێ دا خه‌باته‌کا د‌ژوار د‌کهن ، ئایه‌ت به‌حسی قان د‌که‌ت و د‌بیژت : ﴿ قَدْ صَلَّوْا صَلَلاً بَعِيداً ﴾ ب راستی ئەفه ژ ریکا حه‌ق د‌ویر که‌فتن د‌ویر که‌فتنه‌کا د‌ژوار .

مه‌عنا : ئه‌ت‌مالا ز‌فرینا قان ل باوه‌ری یی ئه‌ت‌ماله‌کا گه‌له‌کا کیمه ، ژ به‌ر کو ر‌پ‌کا وان سه‌دی سه‌د به‌روفاژی ر‌پ‌کا باوه‌ری یی یه و ل چو جهان ناگه‌هنه ئیک ، هه‌ر چه‌نده دهر گه‌هی تویی ل به‌ر هه‌می که‌سان یی فه‌کری به ، وه‌یدایه‌ت ب ده‌ستی خودی یه ، و چو تشت ل به‌ر وی ئاسی نابن .

ره‌نگی دووی : ﴿ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا ﴾ ئەوین کافری ب خودی و پیغه‌مبه‌ری وی کری ، و ب مانا خو یال سه‌ر کوفری ز‌ورداری ل خو کری ، ئەفین هه خودی د دهر حه‌قی دا د‌بیژت : ﴿ لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا - ئەفان نه‌بوویه کو خودی گون‌ه‌هین وان بو وان ژێ ببه‌ت ، یان به‌ری وان بده‌ته ر‌پ‌که‌کی ئەو یی ر‌زگار بن . ر‌پ‌کا جه‌هنمه‌ی تی نه‌بت ، ئەو هه‌روهه‌ر دی تیدا مین ﴿ و ئەو چه‌نده ل سه‌ر خودی یا ب سانه‌ی بوویه ، چونکی تشته‌ک نینه وی بی‌زار بکه‌ت ﴾ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿ .

پشتی فی چه‌ندی خودای مه‌زن گازی یه‌کا تژی ره‌حم ئاراسته‌ی مر‌وفان هه‌می‌یان د‌که‌ت کو ئەو باوه‌ری یی ب وی حه‌قی یی بینن یا پیغه‌مبه‌ر پی هاتی ، و د‌بیژت :

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ - ئەی گه‌لی مر‌وفان پیغه‌مبه‌ری مه‌ موحه‌مه‌د سلاف لی بن ب ئیسلامی دینی حه‌ق بو هه‌وه هاتی یه ، قیجا هوین باوه‌ری یی یی بینن و د‌ویر که‌فتنا وی بکه‌ن ، هندی باوه‌ری

ئینانا ب وی یه بو ههوه چیتیره ، وئه گهر هوین ل سهر کوفرا خو درژد بن
 هندى خودی یه چو منه ت ب ههوه وباوهرى یا ههوه نینه ، چونكى ملكى ههر
 تشته كى ل عهسمانان وعهردى بو وی یه . وخودى ب گوتن وکریارین ههوه یی
 پرزانا بوویه ، و د کار و شریعه تی خو دا یی کاربنه جه بوویه . قیجا نه گهر عهرد
 وعهسمانان وه كى ملكى وی ههمی یی خو بو وی چهماند بت ، پا هوین فهرترن
 کو باوهرى یی ب خودى وییغه مبهرى وی بینن ، و ب وی قورئانا وی بو
 پیغه مبهرى خو ئینایه خواری وکو هوین خو بو وی بچه مینن ، دا کو
 گهر دوون ههمی بو وی یی چه میای بت .

گازى به ك بۆ كىتابى يان

(فەلان)

﴿ يَتَاهَلَّ الْكِتَابُ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَنَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٧﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿٨﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ؕ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٩﴾ يَتْلِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَاهَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٠﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿١١﴾ ﴾

ويشتى سوورەتا (النساء) د ئايەتەين بۆرى دا گازى ئاراستەى خودان باوهران پاشى دوروى ومنافقان ، پاشى جوھى يان ، پاشى مروّقان ب گشتى كرى ، د قى پارچەبى دا گۆتن بۆ دەستەكە كا مايى ژ كىتابى يان هاتە پيشكىشكرن ، دەستەكا فەلان ژ كىتابى يان ئەوين ب نافى دوپكەفتنا عيسايى مەسيح - سلاف لى بن - دئاخفن ، وچونكى تشتى مەزن يى ئەف دەستەكە پى دەھاتە ناسين (غلو وتطرف) بوو ، د كرنا عبادەتى دا ھەر وەسا د باوھرى ئىنانا ب راستىيا

مه‌سیحی دا - سلاف لی بن - فی پارچه‌یی ژ سوورته‌یی به‌ری وان دا ری‌کا راست وناقن‌جی ، ئەو ژ زی‌ده شدنن و غول‌ووا د دینی دا دانه پاش وراستی‌یا مه‌سیحی - سلاف لی بن - بو وان ناشک‌ه‌را کر دا باو‌ه‌ری‌یا وان د دهر حدقا وی دا یا راست و دورست بت :

﴿يَتَّاهَلُ الْكِتَابُ لَا تَعْلَمُوا فِي دِينِكُمْ﴾ گه‌لی خودانین کیتابی ، و مه‌خسه‌د ب کیتابی ل قیری ئنجیله ئەوا خودی بو عه‌بدی خو و پی‌غه‌مبه‌ری خو عی‌سای مه‌سیح - سلاف لی بن - هنارتی ، و ده‌می خودایی مه‌زن ب فی نا‌فی گازی وان دک‌ه‌ت (گه‌لی خودانین کیتابی) بو هندی‌یه دا دلین وان بو راستی‌یی فه‌ک‌ه‌ت : ه‌وین خودانین کیتابی‌نه ، ئەو کیتابا به‌ری قورئانی بو هه‌وه هاتی دا هه‌وه ل راستی‌یا دینی ه‌شیار بک‌ه‌ت ، فی‌جا ماده‌م ه‌وینه ه‌وین زی‌ده گافی‌یی وزی‌ده شدننی د دینی دا نه‌ک‌ه‌ن ، وزی‌ده گافی‌یی ل سه‌ر دینی ح‌ق نه‌ک‌ه‌ن ، ه‌شیار بن راستی‌یا دینی خو‌یی ب ساناهی ب دره‌و و چی‌شانو کین سه‌نهم په‌ری‌سین یونانی‌یان شیلی نه‌ک‌ه‌ن ، (ته‌و حیدا خودی) ئەوا پی‌غه‌مبه‌ری هه‌وه عی‌سای نیشا هه‌وه دای ب (شرک و وه‌ته‌نییه‌تا) رۆمانی‌یا نه‌گو‌ه‌ورن ﴿وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أُلْقِيَهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِّنْهُ فَحَامَتُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَّكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ - و ژ ح‌قی‌یی پی‌غه‌تر ه‌وین چو گو‌ت‌سان د دهر ح‌قی خودی دا نه‌بیژن ، و ه‌وین چو ژن و کوران بو وی نه‌دانن ، هندی عی‌سای مه‌سیحه کوری مه‌ریه‌می پی‌غه‌مبه‌ری خودی‌یه ، خودی ئەو ب ح‌قی‌یی هنارتی‌یه ، ووی ئەو ب وی په‌یقی ئافران‌دی‌یه یا وی جبریل بو مه‌ریه‌می پی هنارتی ، و ئەو په‌ی‌ف ئەفه‌یه : ((کن - به)) ئینا ئەو بوو ، و ئەو پفکر‌نه‌کا ژ خودی بوو جبریلی ب فه‌رمانا خودی پفک‌ری ، فی‌جا ه‌وین باو‌ه‌ری‌یی بینن کو

خودی نیکه و ته‌سليمی وی بن ، و باوهری بی ب وی بین یا پیغه‌مبه‌رین وی پی هاتین ، و هوین عیسایی و دایکا وی مه‌ریه‌می د گهل خودی نه‌کهنه هه‌فیشک . هوین فی گوتنی بهس کهنه‌و بۆ هه‌وه چیتره ژ وی یا هوین ل سهر ، هندی خودی‌یه خودایه‌کی ب تنی‌یه بی پاک و بلند بت ژ هندی کو وی زارۆیه‌ك هه‌بت ﴿ و ب راستی مروف ژ باوهری یا فان کهسان عه‌جیگرتی دمین ، نه‌ف کهسه بین کو ب نا‌فی مه‌سیحی دنا‌خفن ، باوهری بی دئین کو خودی ئاده‌م بی دای و باب دایه ، ب تنی ب پفکرنه‌کی نه‌و بی بوویه خودان رح ، د گهل‌فی چه‌ندی ژ ل هندی ناسی دبن کو باوهری بی ب مروفینی یا عیسای بین چونکی بی باب بی هاتی‌یه سهر دنیایی ، و کا چاوا جو‌هی د سهر دا چوو‌بوون ده‌می نه‌زمان دریزی د دهر حه‌قا عیسای و ده‌یکا وی دا دکرن سهره‌ بوونا وی بی باب ، و هسا نه‌ف ده‌سته‌که ژ ل سهر دا چوو ده‌می باوهری ب خوداینی یا عیسای و ده‌یکا وی ، یان (روح القدس) ی ئینای ههر سهره‌ بوونا وی ب فی ره‌نگی ژیگوتی .

خودایی هه‌وه خودایه‌کی ئیکانه‌یه ، نه ژ کهسی بوویه ونه کهس ژ ل بوویه ، بی پاک و پیروژه ژ ههر سالۆخه‌ته‌کی کیم ، ووی چو منه‌ت ب ژن و عه‌بالی نینه ، ههر تشته‌کی ل عه‌سمانان و عه‌ردی ملکی وی‌یه ﴿ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ﴾ فیجا چاوا ژ نه‌ك یان کوره‌ك ژ وان بۆ وی دی هه‌بت ؟ ﴿ وَكَفَى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴾ و خودی به‌سه کو بۆ ریفه‌برن و ژیارا چیکری‌بین خو وه‌کیل بت ، فیجا هوین خو به‌یلنه ب هیفی یا وی ب تنی فه نه‌و تیرا هه‌وه هه‌یه .

و ئایه‌ت پیدا دجت و باوهری بین وان راست دکه‌ت و دبیزت : ﴿ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴾ - مه‌سیح خو ژ هندی بلندتر ناینت کو

به‌نی‌به‌کی خودی بت ، وه‌ر وه‌سا فریشته‌یین نیزیک ژی خو ژ هندی
 بلندتر نابین کو په‌رستنا خودی بکه‌ن ، وه‌چی‌یی خو بلندتر ومه‌زتر
 ژ به‌ندایه‌تی‌یی ببینت نه‌و وان هه‌می‌یان ل روژا قیامه‌تی بو نک خو دی کوّم
 که‌ت ﴿ ۱۰۰ 》 .

دی کوّم که‌ت دا ب حوکمی خو‌یی عادل حوکمی د نافه‌را وان دا
 بکه‌ت ، وه‌ر ئیکی نه‌و جزایی نه‌و ژ هه‌ژی بت دی ده‌تی ، ودانا جزای دی
 ب فی ره‌نگی بت :

﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ ۚ
 - هندی نه‌ون بین ب گوژن وکریار باوه‌ری ب خودی ئینای ، و ل سه‌ر ریکا
 شریعه‌تی وی خو راست کری ، نه‌و جزایی کریارین وان دی ده‌تی ، و ژ قه‌نجی‌یا
 خو نه‌و دی ل وان زیده که‌ت ﴿ ۱۰۱ 》 یه‌عنی : نه‌ب تنی ل دویش کاری وان نه‌و
 قه‌نجی‌یی دی ده‌تی ، به‌لکی ژ که‌ره‌ما خو نه‌و قه‌نجی‌یی ل وان زیده دکه‌ت ،
 وه‌ر خیره‌کی بو وان ب ده‌هان وپتر ژی حسیب دکه‌ت ، نه‌فه بین باش ..
 ﴿ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ
 اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ۝۱۰۲ 》 - وه‌ندی نه‌ون بین گوهداری یا خودی نه‌کری ، و خو
 ژ هندی بلندتر دیتی کو خو بو وی بچه‌مین ، نه‌و دی وان عه‌زاب ده‌ت
 عه‌زابدانه‌کا ب ئیش ، و نه‌و ژ بلی وی چو سه‌ر کاران بو خو نابین وان
 ژ عه‌زبا وی رزگار بکه‌ن ، و نه‌و ژ بلی خودی چو پشته‌فانان ژی بو خو نابین
 وان ب سه‌ر بیخن ﴿ ۱۰۳ 》 .

پاشی ل دویمه‌یی یا قشی پارچه‌یی سووره‌ت گازی‌یه‌کی ئاراسته‌ی مروّقان
 هه‌می‌یان دکه‌ت و دبیرت : ﴿ يَتَأْتِيَ النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَنٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأُنزِلْنَا إِلَيْكُمْ
 نُورًا مُّبِينًا ۝۱۰۴ 》 فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ

وَفَضَّلِ وَيَّالِيَهُمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٧٦﴾ - ئەى گەلى مروڤان دەليلەكى ئاشكەرا
 ژ خودايى ھەو ھەو ھەو ھات ، كو پيغەمبەرى مە موحەممەدە ، وئەو دەليلەن
 ئاشكەرا يين ئەو پى ھاتى ، ويى ژ ھەمىيان مەزنتەر قورئانا پيروۆزە ، تشتى
 راستى يا پيغەمبەرىنى وپەياما وى ديار دكەت ، ومە قورئان بو ھەو ھەو ھەو
 ھىدايەت ورؤناھى يە كا ئاشكەرا . فيجا ئەوين ب گۆتن وكرىار باوھرى
 ب خودى ئيناي ، وخو ب وى رؤناھى پى فە گرتى يا مە بو ئينايە خواری ،
 پاشى ئەو ژ فەنجى ودلوفانى يا خو دى وان كەتە د بەحەشتى دا ، ودى بەرى
 وان دەتە ريكا راست يا سەرى دكىشتە بەحەشتى ﴿﴾ .

دویمایہی وفہ توایہ ک

﴿يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ إِمْرَأَةٌ فَتَصَدَّقْ بِمَا تُرَىٰ مِنْهَا إِن لَّمْ يَكُنْ هَا وَلَدٌ فَإِن كَانَتَا أَتْنَتَيْنِ فَالْهُمَا اثْنَتَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِن كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حِظِّ الْأُنثَتَيْنِ ۖ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَن تَضِلُّوا ۗ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝﴾ .

تہا نایہ تا دویمہای بیّہ ژ سوورہتا (النساء) و د قیّ نایہ تیّ دا بہر سقا
پسیارہ کا دی دئیہ دان ژ وان پسیارین ژ پیغہ مہری - سلاّ لیّ بن -
دہاتنہ کرن ل دۆر مہسہ لا لیّ کفہ کرنا میراتی ..

(بوخاری وموسلم) ژ جابری - خودی ژی رازی بت - فہدگوہیژن ، دیژت : من پسار ژ پیغمبری - سلاف لی بن - کر دہمی ئہو یی نساخ : میراتی من دی یی چاوا بت ونہ من دہیاب ہدہ نہ عدیال ؟ ئینا خودی ئاہتا لیگفہ کرنا میراتی ئینا خواری .

د قى ئايەتى دا خودايى مەزن دىيىرتە پىغەمبەرى خۆ - سلاڧ لى بن - : ئەو پىسارايى ڧە دىكەن بى بىمىرت ونە دەيك ھەي ونە باب ونە زارۇك ، تو بىيىرتە : خودى ڧوكمى وى بۇ ھەو ڧاشكەرا دىكەت .. پاشى وى ڧوكمى بۇ مە دىيىرتە ، ونەو ب خۆ سى ڧوكمى پەيوەندى ب خويىشك وبراياى ڧە ھەنە ، ونەو ڧى ئەڧەنە :

۱ - ئەگەر زەلامەك مرنه وى دەياب هەبن ونه زارۆك ، ووى خويشكه كا ب تنى هەبت چ خويشكه كا دەيابى بت ، يان ژ بابى ب تنى ، نىقا مىراتى وى بو خويشكا وىيه ، ونه گەر وى ژن هەبت چارىك بو ژنييه .

وبەروفاژىيا وى ئەگەر ژىنكەك مەر ووى نە دەيك ھەبت ونە باب ونە زارۆك ، براىى وى چ بى دەيبابى بت چ بى ژ بابى بتى بت ، ھەمى مىراتى وى وەردگرت ، ھىگى تى نەبت ئەگەر وى ژىكى زەلام ھەبت ، ئەگەر وى زەلام ھەبت مىراتى وى نىقەك بۆ زەلامى وىيە ، ونىقەك بۆ براىى وىيە .

۲ - ئەگەر زەلامەك مەر ، ونە وى دەيباب ھەبن ونە زارۆك ، دودو خويشك وى ھەبن دوسىكا مالى وى ھىلاى بۆ وانە ب نىقى ، يەنى : ھەر خويشكەكا وى سىكا مالى وى وەردگرت .

۳ - ئەگەر ئەوى دىمىرت وىيى وى (ئەھل وفەرە) ھەبن ، براىەك وخويشكەك ھەبن ، يان پىتر ، يەنى : خويشك وبرا پىكفە كۆم بىن ، ئەگەر وى ژىن ھەبت چارىك بۆ وىيە ومالى دى بۆ برا وخويشكىن وىيە بۆيى نىر وەكى بارا دو ژىين مىيە .

وېشتى ديار كرنا فان ھەر سى حوكمان ئايەتى گۆت : ﴿يُيَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْاَنْ تَصْلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ - خودى لىكفە كرنا مىراتى بۆ ھەوۈ ئاشكەرا دكەت ، دا ھوین د مەسەلا مىراتى دا ژ ھەقىى بەرزە نەبن . وخودى ب دویماسىيا كاران بى زانايە ، و د زانت كانى چ خىر بۆ بەنىيىن وى تىدا ھەدە .

مەعنا : مەسەلە لىكفە كرنا خودىيە ، ونە ب كەيفا ھەوۈيە ، چونكى ئەگەر ب كەيفا ھەوۈ بت ھوین دى ب گىولى خۆ كەن ودى ژ ھەقىىى دویر كەفن ، وھشيار بى ل فان ئەھكامان نەدانن ، چونكى خودى ب ھەمى كاران بى زانايە ، وئەو جزاىى ھەمى كاران ددەت ، قىيجا ئىكا ھند نەكەن خودى غەزەبى ل ھەوۈ بكەت !